

MEMÒRIA ECONÒMICA DE CATALUNYA

2018

ESPECIAL

L'AGENDA 2030 I ELS OBJECTIUS
DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

ESTUDIS ECONÒMICS

Consell General de Cambres de Catalunya

Patrocina:

MEMÒRIA ECONÒMICA DE CATALUNYA

Dirigida per la Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona,
i realitzada en col·laboració amb les Cambres Oficials de Comerç, Indústria i Serveis
de Lleida, Manresa, Sabadell, Terrassa, Tàrraga i Valls,
i les de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Girona, Palamós, Reus,
Sant Feliu de Guíxols, Tarragona i Tortosa

MEMÒRIA ECONÒMICA DE CATALUNYA

2018

ESPECIAL

**L'AGENDA 2030 I ELS OBJECTIUS
DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE**

Patrocina:

ESTUDIS ECONÒMICS

Consell General de Cambres de Catalunya

 Santander

Memòria econòmica de Catalunya: any 2018

Juny de 2019

© Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

Coordinació i direcció

Carme Poveda

Elaboració de continguts

Carme Poveda

Sandra Gutiérrez

Alejandra Marly

Col·laboradors externs:

Oriol Amat

Enric Genescà

Els textos signats són responsabilitat exclusiva dels autors i no reflecteixen necessàriament l'opinió del Consell de Cambres de Catalunya

Disseny gràfic:

Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

Autoedició i fotocomposició:

Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona

MEMÒRIA econòmica de Catalunya: any 2018/Dirigida per la Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona, i realitzada en col·laboració amb les cambres oficials de comerç i indústria de Lleida, Manresa, Sabadell, Terrassa, Tàrrrega i Valls, i les de comerç, indústria i navegació de Girona, Palamós, Reus, Sant Feliu de Guixols, Tarragona i Tortosa.
Barcelona: cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya, 2018.
204 pàg.
ISSN 1698-5559 Memòria econòmica de Catalunya en edició impresa
ISSN 2444-7978 Memòria econòmica de Catalunya en edició online
1. Catalunya. 2. Economia. 3. Memòria. 4. 2014. 5. Cambres de comerç. I. Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona. II. Cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya
338(467.1)

NOTA PRELIMINAR

D'acord amb l'article 34.k de la Llei 14/2002, de 27 de juny, de les cambres oficials de comerç, indústria i navegació de Catalunya i del Consell General de les Cambres, es presenta la Memòria econòmica de Catalunya corresponent a l'any 2018, que ofereix una visió global de l'economia catalana d'aquest any.

Han contribuït a la preparació i la recollida de dades que figuren en aquesta Memòria econòmica de Catalunya els electors que formen part del cens de les cambres, i també els diversos organismes de les administracions públiques estatal, autonòmica i local. Als uns i als altres, que possibiliten i faciliten la tasca de les nostres corporacions, els agraïm la col·laboració, amb la confiança que aquest treball sigui d'utilitat per al coneixement de l'economia de Catalunya i el seu territori.

Barcelona, juny del 2019

Presentació

Aquest any presentem la 54a. edició de la *Memòria econòmica de Catalunya* que edita anualment el Consell de Cambres de Catalunya, i que és la publicació de referència en l'anàlisi de l'economia catalana i de les províncies i comarques que la componen. Aquesta anàlisi territorial que es presenta a les diverses cambres catalanes permet que empresaris, professionals i institucions tinguin un coneixement més profund de la seva realitat econòmica més propera.

Des dels seus orígens, l'objectiu de la publicació ha estat donar a conèixer les principals dades econòmiques de Catalunya en el marc internacional i espanyol, així com aportar reflexions sobre temes d'actualitat econòmica. Aquest any, el tema central de la *Memòria* és l'**Agenda 2030 de Nacions Unides i la contribució de les empreses catalanes a l'assoliment dels ODS**. L'Agenda 2030, aprovada per les Nacions Unides el setembre de l'any 2015, és una agenda global referida a les tres dimensions (econòmica, social i ambiental) del desenvolupament sostenible, que es desplega mitjançant l'assoliment de 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS). A través d'aquests objectius, es proposa lluitar contra la pobresa, frenar el canvi climàtic, millorar la salut de les persones, la qualitat del treball o reduir les desigualtats de gènere, entre d'altres. A Catalunya són moltes les iniciatives i bones pràctiques que estan començant a sorgir per avançar en l'assoliment dels ODS. Sobre aquesta qüestió tracten els diversos articles que inclou l'apartat monogràfic de la *Memòria* d'enguany, tots ells signats per persones expertes i de reconegut prestigi com són Cristina Gallach, Arnau Queralt, Àngel Pes, Marta Subirà, Àngel Castiñeira o Josep M. Vilalta, entre d'altres. Aquest monogràfic també inclou bones pràctiques d'empreses que estan alineades amb l'Agenda 2030 com és el cas del Banco Santander, IESE PPP for Cities, Fruits de Ponent a Lleida, Noel Alimentaria a Girona o la Família Torres a Barcelona. A totes les persones que han col·laborat amb la *Memòria* els hi vull agrair molt sincerament la seva aportació i dedicació.

A banda d'aquestes col·laboracions externes, la *Memòria* inclou un article elaborat pel Gabinet d'Estudis Econòmics en el qual es presenten en primícia els resultats de l'enquesta que s'ha fet amb l'Idescat a 1.583 empreses catalanes. La principal conclusió és que hi ha un percentatge destacat d'empreses (el 41,3%) que afirmen haver introduït canvis en el seu model de negoci per donar resposta al repte del desenvolupament sostenible, siguin o no coneixedores de l'Agenda de Nacions Unides. La segona conclusió important és que el grau de coneixement específic de l'Agenda 2030 entre el sector empresarial encara és baix (només el 39,5% la coneix i el 84,7% diu que manca informació sobre els ODS i sobre com els podrien assolir les empreses), fet que justificaria realitzar més accions de difusió i sensibilització en el teixit empresarial, especialment entre les empreses petites i mitjanes que tenen més dificultats per accedir i gestionar la informació.

Com cada any, la *Memòria* presenta el balanç econòmic de l'any finalitzat i l'anàlisi econòmicofinancera de les empreses catalanes. A nivell internacional, les dades macroeconòmiques el 2018 han estat favorables als Estats Units i pitjors del que s'esperava a Europa, observant-se aquest any una reducció generalitzada dels índexs borsaris i una depreciació de l'euro respecte al dòlar. Aquest comportament s'ha inscrit en un context de normalització de les polítiques monetàries dels principals bancs centrals, tensions comercials a l'alça, augment de la incertesa política i depreciació de

les divises en els països emergents. Tot això ha fet que el creixement mundial s'hagi desaccelerat dues dècimes el 2018, fins a una taxa del 3,6% segons l'FMI.

En aquest context mundial, el balanç econòmic a Catalunya el 2018 ha estat positiu però més moderat que el de l'any anterior. El PIB ha crescut un 2,6%, segons Idescat, set dècimes menys del 3,3% registrat l'any 2017. Els bons resultats de l'activitat econòmica s'han recolzat en un creixement robust de la demanda interna —que ha aportat 2,2 punts al creixement—, i que s'ha vist afavorida pel bon comportament del mercat de treball, les favorables condicions financeres i l'elevat nivell de confiança econòmica i empresarial. D'altra banda, el sector exterior ha tingut una contribució positiva al creixement gràcies a la millora del saldo comercial amb la resta de l'estat espanyol, ja que l'aportació del sector exterior amb l'estranger ha estat negativa. Els sectors que han registrat una evolució més alcista han estat la construcció i els serveis, mentre que la indústria és el sector que més s'ha alentit per l'impacte de la desacceleració del comerç mundial, especialment durant la segona meitat de l'any. Aquest impuls de l'activitat econòmica ha permès continuar reduint els desequilibris macroeconòmics: la taxa d'atur ha passat d'un nivell màxim del 23,1% el 2013 a l'11,5% el 2018; el dèficit públic de la Generalitat de Catalunya ha passat del 0,56% el 2017 al 0,44% el 2018; el nivell d'endeutament públic s'ha reduït fins al 34% del PIB català i el privat també ha retrocedit tal com mostren les dades de la central de balanços del Banc d'Espanya per a Catalunya i que es publiquen en el capítol d'anàlisi empresarial.

En efecte, la favorable conjuntura econòmica nacional i internacional ha tingut el seu reflex en els resultats economicofinancers de les empreses catalanes, que han estat força positius el 2018, tal com demostra l'increment de l'activitat, els beneficis i la rendibilitat, donant així continuïtat a la millora iniciada fa cinc anys. La realització d'aquest capítol dedicat a l'empresa catalana és possible gràcies al suport del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya, i a la col·laboració del Banc d'Espanya i del professor Oriol Amat.

En nom del Consell General de Cambres de Catalunya i tot l'equip redactor del Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona, vull agrair al Banco Santander la renovació, per cinquè any consecutiu, del suport que dona a aquesta publicació. Aquest recolzament està sent clau per donar continuïtat a un projecte d'interès general per al conjunt de la societat catalana, i al mateix temps per difondre arreu del territori català la situació econòmica provincial i comarcal, a través de diverses presentacions a les cambres catalanes.

Miquel Valls i Maseda

President del Consell General de Cambres de Catalunya

Índex

11	LA MEMÒRIA EN SÍNTESI
17	I. MARC EXTERIOR
18	1. Economia mundial
26	2. Economia espanyola
33	II. ECONOMIA CATALANA
34	1. Població
35	2. Activitat econòmica
44	3. Sector exterior
48	4. Mercat de treball
51	5. Preus i salaris
53	6. Sector públic
59	III. L'EMPRESA CATALANA
60	1. Presentació
61	2. Anàlisi econòmicofinancera de les empreses catalanes
77	3. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors, per dimensions i comparació amb la resta d'Espanya
84	4. Conclusions
87	IV. ANÀLISI TERRITORIAL
88	1. Barcelona i comarques
99	2. Girona i comarques
111	3. Lleida i comarques
123	4. Tarragona i comarques
135	V. MONOGRÀFIC: L'AGENDA 2030 I ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE
137	1. Articles d'experts:
139	“Transformar Catalunya, millorar el món”: el procés de localització dels ODS a l'àmbit català. (Arnau Queralt, CADS)
144	Un futur sostenible per a les empreses. (Cristina Gallach, Alt comissionat per a l'Agenda 2030)
146	ODS: Fer més amb menys. (Àngel Pes, Observatori dels ODS i l'empresa espanyola)
148	L'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible. Una fita d'abast planetari. (Marta Subirà, Generalitat de Catalunya)
152	La contribució de les empreses espanyoles als ODS. (Àngel Castiñeira, Esade)
155	El compromís de les universitats catalanes amb l'Agenda 2030: projectes locals i globals. (Josep M. Vilalta, ACUP i GUNi)
160	Objectiu 8 de l'Agenda 2030: assolir un creixement sostingut, inclusiu i sostenible a Catalunya. (Joan Ramon Rovira, Cambra de Comerç de Barcelona)
166	Assolir la igualtat de gènere. Objectiu 5 de l'Agenda 2030. (Carme Poveda, Cambra de Comerç de Barcelona i ODEE)

	2. Article monogràfic:
170	L'Agenda 2030 vista per les empreses catalanes. Una primera aproximació global a partir d'una enquesta. (Carme Poveda, Cambra de Comerç de Barcelona)
	3. Bones pràctiques:
181	
182	Santander, un banc compromès amb el creixement inclusiu i sostenible. (Luis Herrero, Banc Santander)
183	Com l'IESE PPP for Cities treballa per assolir els objectius de desenvolupament sostenible de Nacions Unides. (Miquel Rodríguez, IESE)
187	Respon.cat, la iniciativa empresarial de referència en responsabilitat social a Catalunya. (Josep Santacreu i Josep Maria Canyelles, Respon.cat)
190	Biosphere: un programa de compromís amb la sostenibilitat turística. (Victòria Silberstein, Cambra de Comerç de Barcelona)
193	Fruits de Ponent. (Josep Presseguer, Fruits de Ponent)
195	Noel Alimentaria. (Anna Bosch i Joan Boix, Noel Alimentaria)
197	Família Torres. (Miguel A. Torres, Família Torres)
199	Cal Carter. (Berta Perich, Cal Carter)
202	VI. CRONOLOGIA
205	VII. CATALUNYA ESTADÍSTICA

Marc exterior

- L'**economia mundial** ha moderat lleugerament el seu dinamisme el 2018 i ha avançat un 3,6%, dues dècimes menys que l'any anterior, segons el Fons Monetari Internacional (FMI). El 2018, l'evolució econòmica mundial s'ha caracteritzat per unes dades macroeconòmiques favorables als Estats Units i pitjors del que s'esperava a Europa, observant-se una reducció generalitzada dels índexs borsaris i una depreciació de l'euro respecte al dòlar. Aquest comportament s'ha inscrit en un context de normalització de les polítiques monetàries dels principals bancs centrals, tensions comercials a l'alça, augment de la incertesa política i depreciació de les divises en els països emergents.
- L'economia de **la zona euro**, que és el principal soci comercial de l'economia catalana, va créixer un 1,9% en el conjunt de l'any, cinc dècimes menys que el 2017. La desacceleració del PIB es va notar especialment durant la segona meitat de l'any, com a conseqüència de l'entrada en recessió de l'economia italiana i la frenada brusca del creixement a Alemanya, pel debilitament de la indústria automobilística afectada pel canvi regulatori de les emissions dels automòbils. Dins la zona euro, totes les grans economies han moderat la taxa de creixement del PIB el 2018, sent Alemanya l'economia que més s'ha desaccelerat, ja que ha passat de créixer un 2,5% el 2017 a un 1,5% el 2018. França i Itàlia també han moderat en set dècimes la seva taxa de creixement, fins a l'1,5% i 0,9%, respectivament. L'economia europea està sent impulsada per la política monetària acomodaticia del Banc Central Europeu (BCE), per la millora del mercat de treball i per la depreciació de l'euro, que ha permès compensar en part l'efecte negatiu de la desacceleració del comerç mundial.
- L'**economia espanyola** ha prolongat durant el 2018 la fase expansiva que va iniciar el 2014, però ha moderat el ritme de creixement. El PIB ha crescut un 2,6%, per sota del 3% de l'any anterior. Tot i la desacceleració, el bon ritme d'augment de l'activitat econòmica ha permès continuar reduint els desequilibris macroeconòmics, com ara la taxa d'atur, el dèficit públic, el dèficit exterior i el nivell d'endeutament públic i privat. El creixement s'han recolzat en un augment ro-

bust de la demanda interna, que s'ha vist afavorit pel bon comportament del mercat de treball, les favorables condicions financeres i l'elevat nivell de confiança econòmica i empresarial. En canvi, la demanda externa ha restat quatre dècimes al creixement, a causa del menor dinamisme dels nostres mercats d'exportació.

Economia catalana

- L'economia catalana ha mantingut un important dinamisme el 2018, fet que l'ha permès tancar l'any amb un creixement mitjà del **PIB** del 2,6%, segons Idescat (2,3% segons INE), tot i ser set dècimes inferior al de 2017. Al llarg de l'any, el perfil trimestral del PIB mostra una clara desacceleració, ja que va començar en el 3,3% i va finalitzar en l'1,8%. Aquest creixement s'ha aconseguit amb un model força equilibrat entre demanda interna i demanda externa. Malgrat que la demanda interna continua sent la que fa una major contribució al creixement del PIB (2,2 punts), el sector exterior també n'ha contribuït positivament en 0,4 punts, però aquest saldo és el resultat d'una contribució negativa del sector exterior amb l'estranger de 0,4 punts i d'una contribució positiva del saldo amb la resta d'Espanya de 0,8 punts.
- Catalunya es manté com la primera economia de l'Estat, amb un pes del 19,1%, una dècima per sobre del que té la Comunitat de Madrid que és la segona en importància relativa. L'economia catalana ha mostrat un millor comportament que l'economia espanyola des de l'inici de la recuperació el 2014, però aquesta tendència s'hauria invertit el 2018 segons les dades de l'INE, en bona part perquè l'economia catalana és més oberta a l'exterior i la desacceleració prové dels mercats exteriors.
- El **PIB per càpita** de Catalunya s'ha situat en 30.769 euros el 2018, un 2,3% més elevat que l'any anterior i un 19% superior a la mitjana espanyola (25.854 euros/hab.). L'economia catalana continua sent la quarta de l'Estat espanyol amb un PIB per càpita més elevat, després de la Comunitat de Madrid, el País Basc i Navarra.
- Tots els grans **sectors econòmics** han presentat un balanç positiu de la seva activitat durant el 2018, a excepció

de l'agricultura. El sectors que han registrat una evolució més alcista han estat la construcció (4,7%) i els serveis (2,9%), mentre que la indústria és el sector que més s'ha alentit ja que ha passat d'un creixement del 4,8% el 2017 a l'1,1% el 2018. Dins els serveis, que representen el 73% de l'economia catalana, les branques més dinàmiques han estat les activitats immobiliàries i professionals (3,8%) i el sector públic (3%). L'activitat turística ha registrat una evolució estable quant a nombre de turistes estrangers i positiva quant a despesa declarada per aquests.

- L'economia catalana presenta un **saldo exterior** positiu amb l'estranger de 13.837 milions d'euros el 2018, que sumat al saldo positiu amb la resta d'Espanya (15.698 milions), dona un saldo exterior total favorable de gairebé 30.000 milions d'euros, el 12,2% del PIB. Però aquest any l'increment de les importacions de béns i serveis ha superat àmpliament el de les exportacions, ja que aquestes últimes s'han vist afectades per la desacceleració del comerç mundial i les pitjors perspectives econòmiques a la UE, i més concretament a alguns dels principals socis comercials com Alemanya, Itàlia i Regne Unit. Així, les exportacions de béns i serveis han desaccelerat el seu creixement des del 5,1% el 2017 al 2,0% el 2018, mentre que les importacions han registrat una desacceleració més suau, del 5,6% al 3,6%. Catalunya continua sent la comunitat autònoma líder quant a fluxos de béns amb l'exterior, ja que les seves exportacions representen el 25,6% de les estatals i les importacions el 28%.
- Pel que fa als **fluxos d'inversió**, el 2018 ha tancat de manera provisional amb un descens de la inversió estrangera a Catalunya de l'11,7%, fet que l'ha situat en 2.986 milions d'euros, una xifra similar a la de 2014, abans que es produïssin els forts increments de 2015 i 2016. Per la seva banda, la inversió emesa de Catalunya a l'estranger s'ha més que duplicat, passant de 2.472 milions d'euros el 2017 a 5.209 milions el 2018. Aquest intens creixement se suma al dels dos anys anteriors i mostra que Catalunya ha recuperat el pols inversor, fet que és indicatiu del dinamisme de l'economia catalana.
- El mercat laboral a Catalunya ha continuat registrant uns resultats molt positius el 2018. L'**ocupació** ha crescut un 2,7% en mitjana anual l'any 2018, segons les dades de l'Enquesta de Població Activa, això vol dir que hi ha 81.900 ocupats més que un any enrere. Aquest és el cinquè any consecutiu que augmenta l'ocupació, però ho fa a una taxa

lleugerament inferior a la de l'any anterior, que va ser del 2,9%. En xifres absolutes, el nombre d'ocupats el 2018 ja és només un 6% inferior al màxim històric assolit el 2008. Cal assenyalar que la creació d'ocupació el 2018 s'ha caracteritzat per: 1) un increment de la taxa de temporalitat, però més moderada que l'any anterior, que s'ha situat en el 21,9%; 2) un fort augment de l'ocupació al sector públic, que ha crescut un 9% interanual; i 3) una forta contribució de la indústria a la creació d'ocupació, ja que explica el 42% a l'increment de l'ocupació total aquest any, amb 36.100 ocupats més.

- La **població aturada** a Catalunya es va situar en 436.400 persones de mitjana el 2018, un 14% inferior a la xifra de 2017, segons l'EPA. Això ha permès reduir la taxa d'atur des del 13,4% el 2017 a l'11,5% el 2018, que és la taxa més baixa des del 2008 (quan va ser del 8,9%). Catalunya té una taxa d'atur inferior a la mitjana espanyola (15,3%), però encara supera la mitjana de la zona euro (8,2%).
- Durant el 2018, la **inflació** ha seguit una trajectòria ascendent de gener a octubre, i descendent els dos últims mesos de l'any. En mitjana anual, els preus de consum a Catalunya han augmentat un 1,8%, quatre dècimes menys que l'any anterior, i en línia amb el conjunt de l'economia espanyola i la zona euro (1,7% i 1,8%, respectivament). Tot i la recuperació econòmica, no hi ha pressions inflacionistes de fons com mostra l'evolució de la inflació subjacent (exclou els components d'energia i aliments sense elaborar) i que s'ha situat en l'1,1% en mitjana anual, per sota de la inflació general.
- Els **costos salarials** de les empreses han augmentat a Catalunya un 2% de mitjana el 2018, segons dades de l'Enquesta trimestral del cost laboral de l'INE, el major augment registrat des de l'any 2009, i superior al de la inflació catalana (1,8%). Això ha donat lloc a una recuperació del poder adquisitiu de 0,2 punts, després que l'any passat es produís una pèrdua de 2,5 punts. Per sectors, els costos salarials han augmentat fonamentalment als serveis (2,7%), mentre que a la indústria pràcticament s'han estabilitat (0,2%) i a la construcció han disminuït (-0,2%).
- La **recaptació impositiva** ha continuat augmentant gràcies al creixement econòmic. L'administració tributària estatal ha recaptat 43.039 milions d'euros a Catalunya, un 11,3% més que l'any 2017. Aquesta xifra representa el 21,1% de la recaptació del conjunt estatal territorialitzable.

La recaptació d'impostos directes a Catalunya ha augmentat un 15% respecte de l'any anterior, fet que s'explica per la major recaptació tant de l'Impost de societat com de l'IRPF. Dins el capítol d'impostos indirectes, destaquen els ingressos per IVA, que representen el 40% de la recaptació de l'Estat a Catalunya i que augmenten un 7,9% el 2018 com a resultat tant de l'aplicació del sistema de Subministrament Immediat d'Informació (SII) com de l'augment del consum de les famílies en termes nominals.

- Les finances catalanes han tancat el 2018 amb un **dèficit públic** de 1.025 milions d'euros, un 17,6% inferior al de l'any anterior, segons dades del Ministeri d'Hisenda. En percentatge del PIB, el dèficit ha passat del 0,56% el 2017 al 0,44% el 2018, ajustant-se gairebé a l'objectiu assignat pel Ministeri d'Hisenda a les comunitats autònomes, que va ser del 0,4%. Aquest dèficit s'ha traduït en un nou augment del **deute públic** de la Generalitat, que ha arribat fins als 78.732 milions d'euros al final de 2018 —un 34% del PIB català, vuit dècimes per sota del nivell assolit l'any anterior que va ser del 34,8% del PIB. Aquesta ràtio d'endeutament públic continua sent la tercera més elevada de totes les comunitats autònomes. La reducció aconseguida del dèficit el 2018 (any de pròrroga pressupostària) s'explica perquè els ingressos no financers (3,3%) han crescut més que les despeses no financeres (2%).
- El capítol dedicat a l'anàlisi **economicofinancera** del teixit empresarial mostra que el 2018 ha estat un any globalment positiu per a les empreses catalanes (en activitat, beneficis, rendibilitat, etc.), continuant així amb la tendència iniciada el 2014. El 2018, la rendibilitat del patrimoni net ha estat excel·lent (16,5%), essent molt superior al tipus d'interès del mercat i al cost d'oportunitat dels accionistes. A més, el creixement empresarial ha estat equilibrat el 2018, ja que les vendes han augmentat més que els actius i el deute, i els beneficis han augmentat molt més. Respecte al finançament, les empreses catalanes han mantingut la política de desendeutament i capitalització atès que el patrimoni net ha guanyat pes en el finançament total. Aquesta estratègia financera permet que les empreses comptin amb un balanç més sanejat i puguin afrontar amb més capacitat possibles evolucions negatives en el futur. Finalment, cal mencionar que les empreses catalanes estan més capitalitzades i han obtingut una major rendibilitat, en línia amb el que ha succeït en els darrers anys, que les empreses de la resta de l'estat. Entre els factors diferencials que expliquen la major rendibilitat de les empreses catalanes estarien les bones

dades de palanquejament i d'amortitzacions i provisions; i la reducció de les despeses financeres. En canvi, a les empreses de la resta d'Espanya ha evolucionat millor l'activitat i el valor afegit.

Anàlisi territorial

- L'economia de la província de **Barcelona** s'ha comportat de manera molt positiva el 2018 i segueix una tendència similar a la del conjunt de Catalunya. El VAB ha crescut un 3,2% a preus corrents, segons estimacions de la Cambra de Comerç de Barcelona, xifra lleugerament superior a la registrada a Catalunya. A més, les dades de l'Enquesta de clima empresarial mostren que els negocis han evolucionat favorablement a tots els sectors, consolidant la tendència positiva iniciada el 2016. Els serveis (sense comerç i hostaleria) i la construcció, que millora notablement, registren els saldos més elevats. A la indústria i el comerç els saldos també són positius, tot i que inferiors als de l'any anterior. Pel que fa al sector turístic, el nombre de viatgers a hotels ha augmentat amb força (2,4%) i les pernoctacions han variat lleugerament en positiu. El creixement de l'activitat econòmica s'ha produït gràcies al bon comportament de la demanda interna, que presenta augments notables tot i que amb certa desacceleració. De fet, la fortalesa de la demanda domèstica ha compensat el considerable alentiment que han experimentat els mercats internacionals el 2018. Les exportacions augmenten un 1,9% (3 p.p. menys que el 2017), el millor resultat de les quatre províncies catalanes. La indústria química, amb un pes del 26%, ha explicat quasi una quarta part del total exportat. La demanda interna també s'ha vist beneficiada pel dinamisme del mercat de treball. Les afiliacions, impulsades principalment pel sector serveis i la construcció, creixen per sobre del 3% per cinquè any consecutiu. En els serveis, les activitats amb un major increment de les afiliacions han estat l'administració pública i les tecnologies de la informació. A nivell comarcal, el 2018 ha crescut el nombre d'afiliacions segons la seu de l'empresa a les dotze comarques barcelonines. Els increments relatius han estat força homogenis, però inferiors als de l'any anterior. El Baix Llobregat i el Vallès Occidental registren els majors augments (per sobre del 3,5%).
- L'economia de la província de **Girona** ha seguit la mateixa evolució que el conjunt de Catalunya amb un creixement estimat del VAB nominal del 3% el 2018. La marxa dels negocis ha estat positiva a tots els sectors excepte al comerç que porta quatre anys estancat. La resta de sectors presen-

ta saldos molt elevats, superiors al 20%. La construcció a Girona registra el millor resultat de les províncies catalanes i la resta de serveis és l'únic que manté la tendència de creixement continuat des del 2015. Quant al balanç turístic a hotels, la província registra un augment notable del nombre de viatgers (4,5%) i més lleuger en el cas de les pernoctacions. Per marques turístiques els resultats han estat positius tant a la Costa Brava como a Pirineus. En el primer cas se superen els 3,5 milions de viatgers el 2018 i, en el segon, s'arriba quasi als 750 mil. L'activitat econòmica s'ha mantingut dinàmica per l'impuls de la demanda interna, atès que les exportacions s'han reduït un 1,1% i s'han situat per sota dels 8,5 milions d'euros. Les activitats amb més pes a la província són la carn i els productes químics (quasi la meitat de les exportacions totals) i ambdues han reduït el volum exportat al voltant del 5%. L'empenta de la demanda interna també s'ha reflectit a les importacions, que augmenten notablement a pràcticament totes les principals activitats. No obstant això, Girona encara manté un saldo comercial positiu. Pel que fa al mercat de treball, les afiliacions mantenen un creixement per sobre del 3%, impulsades pel sector serveis que aporta el 67% de les noves afiliacions el 2018. La indústria i la construcció també registren augments positius i amb contribucions per sobre del 16%. Per activitats, el comerç, l'administració pública i l'hostaleria són les branques terciàries que han generat més llocs de treball. Aquest bon resultat s'ha vist a totes les comarques, on la meitat registren augments de les afiliacions per sobre del 4%. L'increment al Gironès ha estat del 2,5%.

- El 2018 l'evolució de l'activitat econòmica a la província de **Lleida** ha estat positiva, però per darrere de la resta de províncies i mig punt per sota de la mitjana catalana. Segons estimacions pròpies, el VAB a preus corrents hauria crescut un 2,5% l'any 2018. Per segon any consecutiu, la marxa dels negocis és globalment positiva a tots els grans sectors econòmics. Destaca la indústria amb el saldo més elevat, seguida de la resta de serveis i la construcció (ambdós propers a la mitjana catalana). Respecte al sector turístic, Lleida registra els creixements relatius més intensos de les quatre províncies, amb un 7,4% en viatgers i un 5,7% en pernoctacions (ambdós a establiments hotelers). Per marques turístiques, Terres de Lleida i la Val d'Aran registren resultats força més positius que Pirineus. Els indicadors mostren que l'activitat econòmica a Lleida es manté per la vitalitat de la demanda domèstica. De fet, les exportacions s'alenteixen força i augmenten un lleuger 0,3% després de tres anys de creixements intensos. Les activi-

tats amb major pes exportador són les fruites i llegums i els greixos i olis (sumen el 38% del total), que el 2018 experimenten les majors caigudes en valor absolut (69 milions menys). Al seu torn, el dinamisme de la demanda interna també s'ha evidenciat en un augment significatiu de les importacions (13,2%). El mercat de treball lleidatà registra un increment de les afiliacions del 2,7%. En aquest cas, l'aportació de cada sector al creixement total ha estat més diversificada: un 61% els serveis, un 24% la indústria i un 14% la construcció. Del sector terciari, les principals activitats que han generat llocs de treball han estat l'administració pública, la sanitat i l'educació. Lleida és la província que presenta una taxa d'atur registral més baixa (10,4%). Tanmateix, les afiliacions no han augmentat a totes les comarques, ja que aquestes s'han reduït al Pallars Jussà i a les Garrigues.

- La província de **Tarragona** ha crescut un 2,8% a preus corrents el 2018, segons estimacions pròpies, i s'ha quedat a dues dècimes de la mitjana catalana. Segons l'Enquesta de clima empresarial, la marxa dels negocis ha estat molt favorable atès que és el primer any des de l'inici de la crisi econòmica que tots els sectors presenten saldos positius i al voltant de la mitjana de Catalunya. Els sectors amb millor evolució han estat la resta de serveis i la construcció. Tanmateix, en relació amb l'activitat turística hotelera, Tarragona ha estat l'únic territori on ha caigut tant en el nombre de viatgers (6,7%) com el de pernoctacions (5,2%). Per marques turístiques, les reduccions s'han observat igualment a la Costa Daurada i a les Terres de l'Ebre en magnituds similars. Pel que fa als indicadors de demanda interna, Tarragona presenta els creixements més intensos de les quatre províncies i a força distància de la mitjana catalana, fet que ha permès compensar la reducció que han patit les exportacions (-2,1%). Per activitats, el petroli i derivats registren un descens monetari i en volum al voltant del 30%, mentre que la indústria química incrementa les vendes a l'exterior un 15,2%. En conjunt, el mercat de treball ha evolucionat positivament amb un augment de les afiliacions del 2,5%. Com a la resta de províncies, el sector tractor de la nova ocupació ha estat els serveis amb una aportació del 77% del total, seguit de la construcció (15%). La disminució de la població aturada i l'augment moderat de la població activa han reduït la taxa d'atur registral, però encara és la més alta de les províncies catalanes (13,8%). A nivell comarcal, les afiliacions augmenten de forma generalitzada menys a la Terra Alta. El Tarragonès registra un increment del 2,5%.

Monogràfic: L'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible. Visió de les empreses catalanes

- Al setembre de 2015, les Nacions Unides van adoptar formalment l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible, que conté 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i 169 fites a assolir el 2030. Aquests objectius estan inspirats en les cinc "p": planeta, prosperitat, persones, pau i partenariat. Les àrees que cobreixen són la lluita contra la pobresa i la desigualtat, la seguretat alimentària, la salut, el consum i la producció sostenible, el creixement sostenible, l'ocupació, les infraestructures, la igualtat de gènere, el canvi climàtic o les institucions responsables, entre altres. Els ODS prenen el relleu als Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM) que van estar vigents durant el període 2000-2015, però amb la diferència que tant els països rics com els pobres s'han compromès amb els ODS i això és un canvi respecte als ODM, en què els rics eren els donants i els segons els receptors de les ajudes bilaterals i multilaterals que els arribessin per tal d'avançar cap als objectius establerts. Com va dir el secretari general de les Nacions Unides, Ban Ki-moon, la humanitat té actualment els mitjans tècnics per fer possible l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament aprovats, però això només s'aconseguirà si hi ha voluntat política per aconseguir-ho dedicant-hi els recursos que calgui.
- La *Memòria* inclou un gran nombre d'articles d'experts reconeguts que aprofundeixen en el coneixement de l'Agenda 2030 i la seva aplicació a Catalunya en diferents àmbits i sectors, així com també algunes bones pràctiques empresarials. De tots els agents involucrats en la implementació i assoliment dels objectius, el sector privat té un paper fonamental com a principal agent productor, consumidor i generador de riquesa de la societat, però la disponibilitat d'informació respecte a l'estat d'implementació de l'Agenda 2030 pel teixit empresarial encara és escassa.
- Precisament, amb l'objectiu de cobrir aquesta manca d'informació, la Cambra de Comerç de Barcelona i l'Idescat han realitzat, en el marc de l'Enquesta de clima empresarial, una breu enquesta a 1.583 empreses catalanes, els resultats de la qual s'analitzen en un article de la Memòria. La principal conclusió és que l'empresariat percep la necessitat de que les empreses s'impliquin en l'assoliment d'un desenvolupament sostenible i ja hi ha un percentatge destacat d'empreses (el 41,3%) que afirmen haver introduït canvis en el seu model de negoci per donar resposta a aquest gran objectiu global, independentment que siguin coneixedores o no de l'Agenda de Nacions Unides. L'hostaleria és el sector més avançat atès que dos de cada tres empreses ja han pres mesures en favor de la sostenibilitat. Una altra de les principals conclusions de l'enquesta és el baix grau de coneixement de l'Agenda 2030 entre el sector empresarial (només el 39,5% la coneix i el 84,7% diu que manca informació sobre els ODS i sobre com els podrien assolir les empreses). Aquests resultats justificarien un major esforç en accions de difusió i sensibilització en el teixit empresarial, especialment entre les empreses petites i mitjanes que tenen més dificultats per accedir i gestionar la informació. Respecte al grau de compromís de les empreses catalanes amb fites concretes, cal assenyalar que en les referides al Planeta (consum i producció responsable) és superior el compromís que en les referides a la Prosperitat (inversió socialment responsable o amb retorn al planeta, per exemple). Quant a les mesures que afecten a les Persones hi ha un diferent grau de compromís, destacant per la banda alta les que tenen a veure amb la salut dels treballadors, la integració de la diversitat o la formació continuada, i per la banda baixa, l'estabilitat del treball, les condicions salarials i el suport a projectes de cohesió social i humanitaris. En la banda mitjana, sorprèn que el compromís no sigui més elevat amb la igualtat de gènere en llocs de responsabilitat, reducció de la bretxa salarial o mesures de conciliació, flexibilitat i reforma horària.

1. Economia mundial

En 2018, l'evolució econòmica mundial s'ha caracteritzat per unes dades macroeconòmiques favorables als Estats Units i pitjors del que s'esperava a Europa, observant-se una reducció generalitzada dels índexs borsaris i una depreciació de l'euro respecte al dòlar. Aquest comportament s'ha inscrit en un context de normalització de les polítiques monetàries dels principals bancs centrals, tensions comercials a l'alça, augment de la incertesa política i depreciació de les divises en els països emergents.

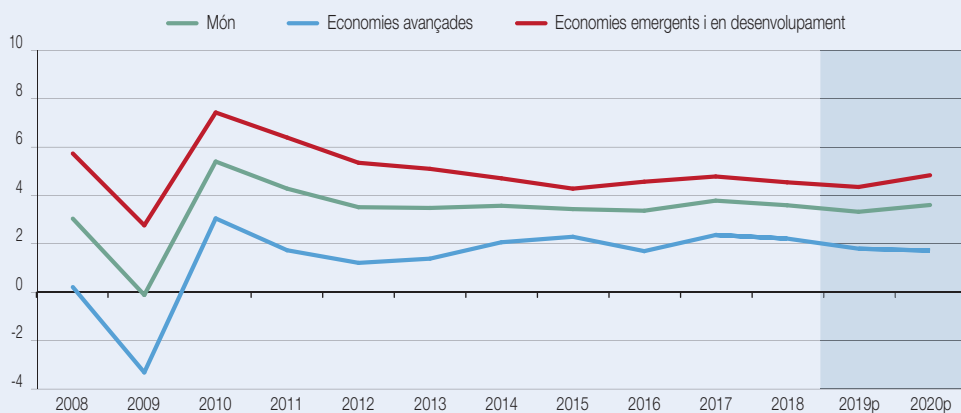
L'economia mundial ha moderat lleugerament el seu dinamisme el 2018 i ha avançat un 3,6%, dues dècimes menys que l'any anterior, segons el Fons Monetari Internacional (FMI). Amb aquest descens, la taxa s'igualava a la mitjana de creixement anual dels darrers deu anys (3,6% entre 2007 i 2016). L'alentiment econòmic, que s'ha produït sobretot durant la segona meitat de l'any, s'ha centrat en les economies desenvolupades, excepte als Estats Units, i, en menor mesura, a algunes economies emergents com la Xina. Mostra d'això són les revisions a la baixa de les previsions de creixement per al 2018 que ha anat confirmant el FMI a través dels seus informes periòdics i que han estat generalitzades entre les economies europees desenvolupades.

La recuperació gradual dels preus d'algunes matèries primeres i del petroli que s'ha produït durant el 2018 ha permès que la situació econòmica dels països exportadors millori gradualment. També ha continuat jugant a favor les condicions propícies de la política monetària a les principals àrees econòmiques. Per contra, el co-

merç mundial ha mostrat en la segona meitat de 2018 una desacceleració fruit de l'augment de les tensions comercials entre els Estats Units i la Xina. Aquestes tensions comercials han afectat de retruc a Alemanya, una de les economies més obertes del món.

En aquest marc global de referència, la desacceleració del **PIB mundial**, des del 3,8% el 2017 fins al 3,6% el 2018, s'explica fonamentalment per la reducció del ritme de creixement a pràcticament totes les regions del món, tot i que amb diferències notables en intensitat segons el cas. En termes globals, les economies desenvolupades redueixen el creixement en dues dècimes fins al 2,2% el 2018, i les economies en desenvolupament ho fan en tres dècimes fins al 4,5%. Entre les economies desenvolupades destaca especialment la disminució en el creixement de la zona euro que passa del 2,4% a l'1,8%, amb Itàlia pràcticament estancada (0,9%), el Canadà redueix 1,2 punts percentuals (p.p.) fins a l'1,8% i el Japó passa de créixer quasi el 2% el 2017 al 0,8% el darrer any. En canvi, els Estats Units es manté al marge d'aquest alentiment registrant un creixement gairebé del 3%. Per la seva banda, els països emergents d'Àsia i Amèrica Llatina també registren increments menors en comparació amb el 2017. Aquests resultats posen de manifest com els factors que han donat lloc a aquest alentiment en el creixement –les tensions comercials, l'enduriment de les polítiques de crèdit a la Xina, la situació macroeconòmica de l'Argentina i Turquia, la normalització de la política monetària, la incertesa política a la Unió Europea (UE), i les dificultats per les quals passa la indústria de l'automòbil a Alemanya– han tingut un ressò generalitzat i evidencien la profunda interconnexió entre economies i el seu reflex en la demanda mundial (gràfic 1.1).

Gràfic 1.1
Evolució del PIB mundial
(taxes de variació interanual a preus constants, en %)

Font: FMI, World Economic Outlook, abril 2019
P: Previsions

Quadre 1.1
Principals indicadors econòmics mundials
 Taxes de variació anual (en %)

	2016	2017	2018	2019(P)	2020(P)
PIB real					
Món	3,4	3,8	3,6	3,3	3,6
Països avançats	1,7	2,4	2,2	1,8	1,7
Estats Units	1,6	2,2	2,9	2,3	1,9
Canadà	1,1	3,0	1,8	1,5	1,9
Japó	0,6	1,9	0,8	1,0	0,5
Zona Euro	2,0	2,4	1,9	1,3	1,5
Alemanya	2,2	2,5	1,5	0,8	1,4
França	1,2	2,2	1,5	1,3	1,4
Itàlia	1,1	1,6	0,9	0,1	0,9
Espanya	3,2	3,0	2,6	2,1	1,9
Regne Unit	1,8	1,8	1,4	1,2	1,4
Països emergents i en desenvolupament	4,6	4,8	4,5	4,4	4,8
Orient Mitjà i Nord d'Àfrica	5,3	1,8	1,4	1,3	3,2
Àfrica subsahariana	1,4	2,9	3,0	3,5	3,7
Amèrica Llatina i Carib	-0,6	1,2	1,0	1,4	2,4
Brasil	-3,3	1,1	1,1	2,1	2,5
Àsia, països emergents i en desenvolupament	6,7	6,6	6,4	6,3	6,3
Índia	8,2	7,2	7,1	7,3	7,5
Xina	6,7	6,8	6,6	6,3	6,1
Comunitat d'Estats Independents	0,8	2,4	2,8	2,2	2,3
Rússia	0,3	1,6	2,3	1,6	1,7
Europa, països emergents i en desenvolupament	3,3	6,0	3,6	0,8	2,8
IPC, mitjana anual					
Països avançats	0,8	1,7	2,0	1,6	2,1
Estats Units	1,3	2,1	2,4	2,0	2,7
Canadà	1,4	1,6	2,2	1,7	1,9
Japó	-0,1	0,5	1,0	1,1	1,5
Zona Euro	0,2	1,5	1,8	1,3	1,6
Alemanya	0,4	1,7	1,9	1,3	1,7
França	0,3	1,2	2,1	1,3	1,5
Itàlia	-0,1	1,3	1,2	0,8	1,2
Espanya	-0,2	2,0	1,7	1,2	1,6
Regne Unit	0,7	2,7	2,5	1,8	2,0
Països emergents i en desenvolupament	4,2	4,3	4,8	4,9	4,7
Volum del comerç mundial (de béns i serveis)	2,2	5,4	3,8	3,4	3,9
Exportacions					
Països avançats	1,8	4,4	3,1	2,7	3,1
Països emergents i en desenvolupament	2,9	7,2	4,3	4,0	4,8
Importacions					
Països avançats	2,5	4,3	3,3	3,0	3,2
Països emergents i en desenvolupament	1,8	7,5	5,6	4,6	5,3
Preus de les matèries primeres					
Petrolí (mitjana anual en euros)	-15,4	20,8	23,6	-10,6	-1,3
Matèries primeres sense combustibles (mitjana anual en euros)	-0,8	4,3	-2,9	3,1	0,0

(P) Previsions

Font: FMI. World Economic Outlook, abril 2019

Nota: la dada de PIB de la zona euro per al 2018 és la publicada per la Comissió Europea (1,9%)

Les **economies emergents i en vies de desenvolupament** registren un creixement global positiu, però que pot arribar a ser d'intensitat força heterogènia segons la regió i el país en concret. A **Àsia**, la Xina modera el creixement dues dècimes respecte a l'any anterior fins al 6,6%, bàsicament per l'alentiment del creixement en el segon semestre de 2018. El gegant asiàtic es troba en un moment de transició per diversos factors. D'una banda, ha adoptat noves normatives per limitar el deute i fomentar un creixement sostenible, que ha donat lloc a una reducció de la inversió interna. A més, va disminuir el consum en béns no duradors i les vendes de vehicles pel venciement dels programes de compra en aquest últim cas. Tot això, juntament amb les mesures aranzelàries imposades pels Estats Units, s'ha traduït en un debilitament de l'economia. En el cas de l'Índia, el creixement s'ha mantingut en línia amb el del 2017 amb una taxa del 7,1% (una dècima més que la de l'any anterior). En aquest cas ha influït l'increment dels preus dels aliments així com la desacceleració de l'economia global. S'espera que el 2019 repunti el creixement gràcies a la recuperació de la inversió i a un increment del consum per un impuls de la política fiscal i per polítiques monetàries més expansives després de les eleccions. A més ha de continuar treballant per reduir l'endeutament públic i executar les necessàries reformes estructurals i financeres.

Pel que fa a l'**Orient Mitjà** i el **nord d'Àfrica**, l'activitat s'ha desaccelerat fins a l'1,4% el 2018, quatre dècimes per sota del creixement de l'any anterior i a força distància del bon resultat de 2016 (5,3%). La reducció del preu de les matèries primeres (excloent el petroli), més les tensions geopolítiques pels conflictes civils (a Síria i el Iemen), l'impacte de noves sancions (a l'Iran), l'enduriment del deute i condicions financers (al Líban) o la correcció encara pendent dels desequilibris macroeconòmics han truncat les perspectives de millora a curt termini i de convergència a mitjà i llarg termini.

Igual que a les regions anteriors, l'**Amèrica Llatina** i el **Carib** experimenten també un descens del creixement del PIB, ja que aquest augmenta un modest 1% en conjunt. Tanmateix, en aquest cas és important ressaltar l'evolució que han tingut les economies de major pes. D'una banda, Xile, Colòmbia i Mèxic registren increments per sobre de la mitjana del 4%, 2,7% i 2%, respectivament. En el cas de Mèxic hi ha, però, certa incertesa sobre la situació futura atès els anuncis del nou govern de cancel·lar la construcció planificada de l'aeroport, i de tirar enrere les reformes en matèria energètica i educativa, a més de certa urgència en l'ampliació de les necessàries reformes estructurals que fomentin la inversió i l'ocupació. D'altra banda, els resultats d'Argentina i Veneçuela amb un -2,5% i -15,7%, respectiva-

ment, llastren el creixement de la regió. En el primer cas, és fonamental que el país segueixi executant el pla d'estabilització recolzat per l'FMI per tal de reconstruir la confiança i impulsar un creixement sostenible. En el segon cas, la proclamació d'un nou president interí al marge de l'actual i les diferents respostes a nivell internacional, agreugen encara més la situació de crisi del país. Entremig se situaria el Brasil, amb un creixement de l'1,1%, proper a la mitjana i igual al de 2017. En aquest cas es preveu una millora per al 2019, tot i que continguda per les rigideses estructurals, la moderació dels termes d'intercanvi i els desequilibris fiscals. A mitjà termini, el país està treballant per impulsar la productivitat i el creixement a través de reformes en el mercat de treball, el sistema de pensions i les infraestructures.

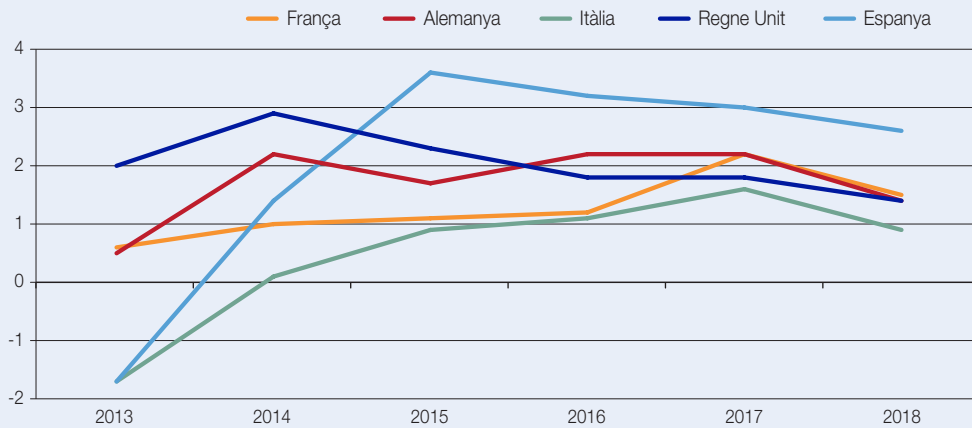
Pel que fa a les **economies en desenvolupament a Europa**, també han notat els efectes de la desacceleració dels països europeus avançats, ja que el 2018 registren un augment del 3,6%, 2,4 p.p. per sota de la de 2017. A mitjà termini s'espera que la normalització gradual de Turquia contribueixi a mantenir estable el creixement al voltant del 3%.

Finalment, **Rússia** experimenta un creixement del 2,3%, set dècimes per sobre del de 2017. El país referma la pauta de creixement gràcies als preus alcistes del petroli (almenys fins a l'octubre) i es beneficia dels canvis en la normativa fiscal que va generar un impuls fiscal procíclic positiu, juntament amb els esforços per donar major estabilitat financera al sistema bancari.

En el cas de les **economies avançades**, una anàlisi del PIB real per components mostra com tant el consum públic com la inversió han estimulat el creixement econòmic el 2018. D'una banda, el consum públic ha augmentat considerablement fins l'1,6% el darrer any, set dècimes més que la variació registrada el 2017. D'altra banda, la inversió continua presentant xifres molt positives i es manté amb un notable creixement del 3,1%. A més a més, l'estabilitat del consum privat ha contribuït a impulsar el creixement. El 2018, aquest s'ha incrementat un 2% al grup de països avançats, dues dècimes menys que els dos anys anteriors. Així doncs, davant la desacceleració del sector exterior, el creixement s'ha mantingut per sobre del 2% gràcies al comportament favorable de la inversió, el consum privat i el sector públic.

El PIB dels **Estats Units** va créixer un 2,9% el 2018, la taxa més elevada des de 2015, i set dècimes per sobre que l'any anterior (2,2%). Aquest dinamisme s'ha recolzat principalment en el consum privat i la inversió, ja que el comerç exterior va detreure 0,2 punts al creixement del PIB, com a resultat d'un

Gràfic 1.2
Evolució del PIB als principals països europeus
(taxes de variació interanual a preus constants, en %)

Font: Eurostat

avanç de les exportacions (3,9%) inferior al de les importacions (4,6%). Cal assenyalar que el tancament parcial de l'Administració Federal (des del 22 de desembre de 2018 fins al 25 de gener de 2019) ha pogut tenir un impacte negatiu al voltant de les dues dècimes en el creixement del PIB del quart trimestre, segons l'Oficina del Congrés dels Estats Units. El dinamisme de l'economia nord-americana es recolza en unes condicions monetàries que encara són favorables, tot i les pujades de tipus d'interès, i que s'han vist impulsades addicionalment pels plans d'expansió fiscal adoptats pel govern de Trump el 2017. Al Japó, l'activitat va créixer un 0,8%, 1,1 punts menys que l'any anterior, en bona part per la caiguda que va registrar en el tercer trimestre com a conseqüència dels desastres naturals que va patir el país a l'estiu de 2018. Al **Regne Unit**, el PIB ha avançat un 1,4%, mostrant només una lleugera desacceleració respecte a l'any anterior (1,8%), a causa del menor creixement del consum privat i l'aportació negativa de la demanda externa.

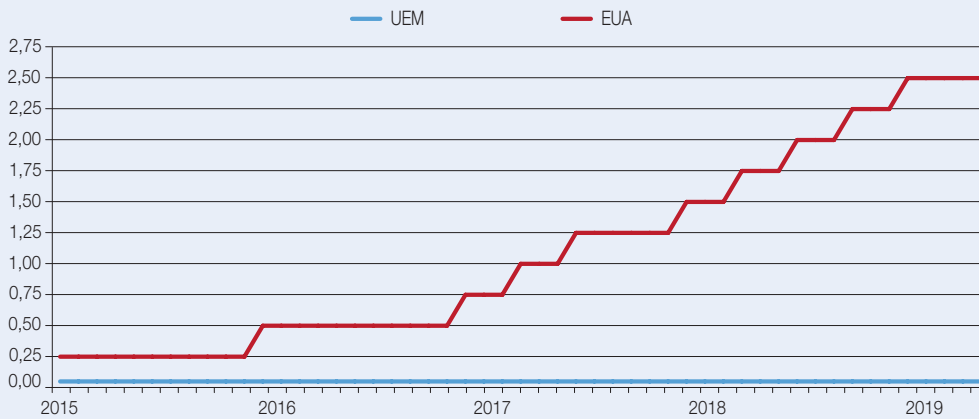
L'economia de la **zona euro**, que és el principal soci comercial de l'economia catalana, ha alentit el ritme de creixement a mesura que avançava el 2018. Concretament, el PIB ha crescut un 1,9% en el conjunt de l'any, cinc dècimes menys que el 2017. La desacceleració del PIB es va notar especialment durant la segona meitat de l'any, com a conseqüència de l'entrada en recessió de l'economia italiana i la frenada brusca del creixement a Alemanya. Els principals factors explicatius de la desacceleració de l'activitat són la menor demanda global, la incertesa política, la moderació de la confiança i el debilitament de l'activitat industrial, afectada en part pel canvi regulatori de les emissions dels automòbils a partir de setembre de 2018. La

demanda nacional es manté com el principal motor del creixement a la zona euro, aportant 1,6 punts percentuals a l'avanç del PIB, una dècima menys que el 2017, sostinguda pel dinamisme de la inversió i del consum privat. Per la seva banda, la demanda externa neta va contribuir amb dues dècimes al creixement, sis dècimes menys que el 2017, com a conseqüència d'una desacceleració de les exportacions de béns i serveis superior a la de les importacions, en un context de menor creixement de la demanda global, llastada al seu torn per les tensions comercials i per l'elevada incertesa política.

Dins la zona euro, totes les grans economies han moderat la taxa de creixement del PIB el 2018. Alemanya és l'economia que més s'ha desaccelerat, ja que ha passat de créixer un 2,5% el 2017 a un 1,5% el 2018. França i Itàlia també han moderat la seva taxa de creixement, fins a l'1,5% i 0,9%, respectivament. A l'economia espanyola la taxa de creixement del PIB s'ha moderat cinc dècimes però continua sent l'economia de la zona euro, d'entre les grans, que més creix, un 2,6% (gràfic 1.2).

L'economia europea està sent impulsada per la política monetària acomodaticia del Banc Central Europeu (BCE) i unes condicions de finançament favorables, per les millores en el mercat de treball i per la depreciació de l'euro, que ha permès compensar en part l'efecte negatiu de la desacceleració del comerç mundial. Per la seva banda, el Brexit encara no ha tingut importants repercussions sobre l'economia britànica, si bé el Regne Unit també ha moderat el seu ritme de creixement quatre dècimes el 2018. Els efectes sobre l'economia britànica (i per extensió l'europea) dependran de si s'acaba impo-

Gràfic 1.3
Tipus d'interès oficial del BCE i de la Reserva Federal
(en %)

Font: Banc d'Espanya

sant un Brexit “dur” o “tou”. De moment, davant la falta d'acord abans de data de la primera pròrroga (12 d'abril de 2019) i amb l'objectiu d'evitar una sortida abrupta, la Unió Europea ha ofert al Regne Unit una segona pròrroga per tal de pactar una sortida abans del 31 d'octubre. Així doncs, s'aplaquen en certa mesura les incerteses derivades d'un Brexit desordenat almenys fins al segon semestre de 2019. En tot cas, s'ha de tenir present que si finalment la sortida formal s'efectués aquest any, els efectes poden allargar-se en el temps i el període transitori s'estendria com a mínim fins al 2020.

Al llarg del 2018, els **preus** han romàs, d'una banda, continguts i en nivells baixos a les àrees econòmiques avançades i, d'altra banda, més elevats i alcistes a les economies emergents i en desenvolupament per la depreciació de les respectives monedes en algunes economies. De manera que, malgrat l'augment del preu del petroli al llarg de bona part de l'any (23,6% el 2018), aquest efecte ha quedat contrarestat per la contracció de la demanda mundial i el descens del preu de les matèries primeres (-2,9%) que s'ha mantingut en nivells baixos. De fet, la inflació subjacent (que detrau l'efecte de les matèries primeres), se situa per sota dels objectius dels bancs centrals als països desenvolupats i per sota del 2% en els mercats emergents.

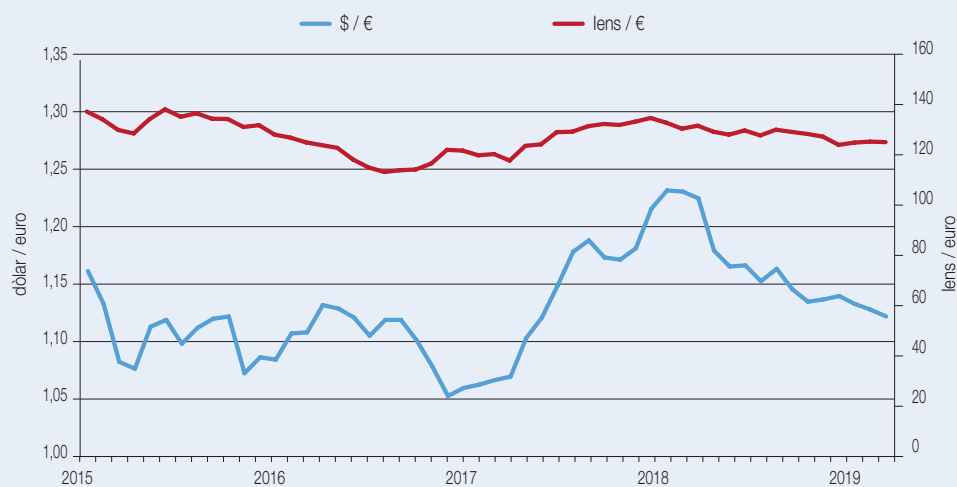
Així doncs, a les economies desenvolupades, la inflació en conjunt ha estat del 2% el 2018 en mitjana anual (1,7% el 2017). Per sobre d'aquest llindar s'hi troben els Estats Units (2,4%), Canadà (2,2%) i el Regne Unit amb l'índex de preus més elevat de les economies europees (2,5%). La zona euro

ha mantingut la inflació lleugerament per sota d'aquest llindar, en l'1,8%. El Japó, per la seva banda, ha registrat per segon any un augment dels preus, de l'1% el 2018. Quant a les economies emergents, la inflació registrada per al conjunt de països és del 4,8%, cinc dècimes per sota de l'any anterior, tot i que s'ha de tenir present que hi ha diferències considerables entre regions (per exemple, contrasten el 8,7% de l'Europa emergent i el 2,6% d'Àsia).

A la zona euro persisteix un escenari d'inflació relativament reduïda condicionat encara pel context de moderació salarial, al qual cal sumar ara la revisió a la baixa de les perspectives econòmiques. La inflació es va situar en l'1,5% al desembre (mitjana anual en l'1,8%), malgrat que va arribar al 2,3% a l'octubre en el moment de màxima pujada del preu del petroli. Per contra, la inflació subjacent (que no recull els preus dels combustibles ni dels aliments frescos) s'ha mantingut força estable entorn a l'1,2% de mitjana anual el 2018 ([gràfic 1.8](#)). De cara al 2019, no es preveu que la inflació s'apropi a l'objectiu del 2% que fixa el BCE. De fet, el BCE ha revisat a la baixa les previsions d'inflació, situant-se en l'1,2% el 2019 i 1,5% el 2020, senda consistent amb les projeccions de creixement més moderades.

Durant el 2018, el Consell de Govern del Banc Central Europeu (BCE) va mantenir sense canvis els tipus d'interès aplicables a les operacions principals de finançament, la facilitat marginal de crèdit i la facilitat de dipòsit en el 0,00%, el 0,25% i el -0,40%, respectivament, en vigor des de març de 2016, i va informar que mantindrà els **tipus d'interès** oficials en els

Gràfic 1.4
Evolució del tipus de canvi de l'euro

Font: Banc Central Europeu

nivells actuals durant el temps necessari per assegurar la convergència sostinguda de la inflació cap a nivells el 2% a mitjà termini. En relació amb les mesures de política monetària no convencionals, durant 2018 el BCE va prorrogar el seu programa de compres d'actius —però va reduir l'import primer fins a 30.000 milions d'euros mensuals i a partir del setembre a 15.000 milions— i finalment el va finalitzar al desembre de 2018. En aquest context de tipus d'interès molt baixos i abundància de liquiditat, la demanda de crèdit s'ha anat recuperant progressivament fet que suposa un incentiu clau per a la inversió productiva.

Arrel de la rebaixa de les previsions de creixement del PIB per al 2019 i 2020 i d'unes perspectives d'inflació contingudes, el Consell de Govern del BCE va decidir en la reunió del 7 de març de 2019 reprendre les injeccions de liquiditat al sistema bancari amb l'objectiu de fomentar la concessió de préstecs, i mantenir els tipus d'interès actuals (situats en una franja del 0-0,05%) almenys fins a final de 2019, indicant la necessitat de mantenir l'estímul monetari per donar suport a la recuperació econòmica davant del canvi bruscat de perspectives econòmiques a la baixa a la zona euro.

A l'altra banda de l'Atlàntic, la política monetària de la Reserva Federal (FED) dels Estats Units continua sent expansiva, però avança en la retirada progressiva d'estímul a l'economia. Durant el 2018 la FED va incrementar en 25 punts bàsics el tipus d'interès oficial en quatre ocasions (21 de març, 13 de juny, 26 de setembre i 19 de desembre), fins a situar-lo en el

rang 2,25-2,50%, que se sumen als tres increments duts a terme durant el 2017 (gràfic 1.3). La FED justifica els increments de tipus perquè l'economia està en el punt més àlgid del cicle dels darrers 10 anys, fet que juntament amb l'increment del dèficit generat amb la política fiscal de l'administració Trump amenaça amb inundar el mercat de deute i portar els tipus d'interès a llarg a nivells més alts. Tanmateix, la FED també ha anunciat que farà una pausa en les pujades dels tipus d'interès el 2019 fins que millorin les dades econòmiques i financeres.

El **tipus de canvi** de l'euro s'ha depreciat enfront del dòlar nord-americà el 2018, després de l'apreciació que s'havia produït el 2017 i que es va allargar fins a l'abril de 2018. Els augments de tipus d'interès als Estats Units i els indicadors macroeconòmics més favorables del que s'esperava a l'economia nord-americana, al costat de la incertesa política a Europa, van perjudicar la cotització de l'euro enfront del dòlar a mesura que avançava l'any. A això s'afegeix que la política monetària de la Reserva Federal segueix estant comparativament més avançada en el procés de normalització que l'europea. Concretament, la cotització de l'euro enfront del dòlar es va situar al desembre de 2018 en l'1,139, un 3,8% inferior a la cotització del mes de desembre de 2017. Aquest valor se situa en la mitjana dels quatre últims anys (2015-2018). Enfront del ien japonès, també s'observa una depreciació de la moneda europea del 4,5% el 2018, situant-se a final d'any en 127,7 iens/euro (gràfic 1.4).

Gràfic 1.5
Evolució del preu del petroli Brent
(dòlars USA/barril)

Font: Energy Information Administration dels Estats Units

Un dels factors que ha protagonitzat l'any 2018 ha estat l'escalada del **preu del petroli** durant bona part de l'any. L'escenari de recuperació econòmica global i l'acord entre l'OPEP i Rússia per limitar la seva producció van impulsar a l'alça el preu del barril de petroli que va superar els 81 dòlars a l'octubre de 2018. Aquest ascens se suma a l'experimentat durant l'any anterior, quan es va passar de 55 dòlars al gener a 64 dòlars al desembre de 2017 (gràfic 1.5). A principis de novembre de 2018, el preu del petroli Brent va repuntar per l'entrada en vigor de les sancions dels Estats Units a l'Iran, però posteriorment va flexionar a la baixa en conèixer les importants exempcions que s'inclouen en aquestes sancions. A partir de llavors el preu va continuar baixant, arrossegat per l'excés d'oferta i els signes de desacceleració de l'economia mundial, situant-se el preu mitjà del barril de Brent a desembre en 57 dòlars, un 10% inferior als 64 dòlars de desembre de 2017.

A la vista del creixent desequilibri entre l'oferta i la demanda del cru a nivell global, l'OPEP i els principals països productors van acordar reduir la producció en 1,2 milions de barrils diaris a partir de gener de 2019 durant un període inicial de sis mesos, fet que s'ha traduït en una nova pujada del preu en els primers dos mesos de l'any 2019. Per la seva banda, la contracció de la demanda mundial ha tingut els seus efectes en el preu de les matèries primeres no combustibles, el qual ha disminuït un 2,9% respecte al 2017 i, al seu torn, ha mantingut la inflació en nivells baixos als països avançats. Aquesta caiguda de preus contrasta amb l'augment del 4,3% del 2017, tanmateix es preveu que aquests s'incrementin de nou el 2019.

Els **mercats borsaris** van registrar caigudes generalitzades durant el 2018, però amb episodis de volatilitat al llarg de l'any. Així, durant el primer trimestre de 2018, els índexs borsaris van disminuir afectats per les expectatives de major inflació als Estats Units i de possibles increments dels tipus d'interès abans del previst. Els índexs borsaris van recuperar el terreny perdut en els mesos d'abril a maig i, a partir del mes d'octubre, la incertesa respecte al Brexit i les tensions comercials creixents van elevar la volatilitat i l'aversion al risc, fent caure amb força els principals índexs, que van tancar el període comprès entre finals de 2017 i 2018 amb pèrdues generalitzades. Al mercat europeu, l'índex Eurostoxx 50 va retrocedir durant l'any 2018 un 14,3%. A la borsa espanyola, l'IBEX 35 va registrar una caiguda també del 15%. Al mercat nord-americà, l'índex S&P 500 va retrocedir el 6,2% i el Dow Jones el 5,6%, tot i el bon to de l'economia nord-americana.

En **resum**, el 2018 ha estat un any globalment positiu per a l'economia mundial, però que ha marcat un punt d'inflexió en el cicle econòmic ja que ha quedat enrere la fase més alcista del cicle. A més, l'economia global torna a divergir després que el 2017 es caracteritzés per una acceleració econòmica sincronitzada tant a les economies emergents com a les principals economies desenvolupades. Així, el 2018 l'economia nord-americana registra el millor creixement dels darrers anys, mentre que l'europea pateix una frenada brusca en la segona part de l'any. El motiu principal ha estat l'increment de tensions comercials entre els Estats Units i la Xina, i l'efecte que això ha tingut sobre el comerç mundial i especialment sobre les economies més obertes com és el cas d'Alemanya. Els darrer mesos de l'any les

rendibilitats del deute públic europeu i els índexs borsaris han descendit, i l'euro s'ha depreciat davant del dòlar, una evolució que ha continuat estant condicionada per la incertesa entorn al Brexit i al creixement mundial, així com per les tensions comercials a nivell mundial i per les decisions de política monetària dels principals bancs centrals, amb una pujada dels tipus d'interès per part de la Reserva Federal i la finalització de les compres netes d'actius per part del Banc Central Europeu.

Els primers mesos de l'any 2019, l'expansió global ha continuat perdent força i més ràpidament del que es preveia mesos enrere. El creixement a Europa ha estat particularment decebedor, ja que el creixement del comerç tant dins la UE com amb els socis externs s'ha estancat. La confiança dels negocis i dels consumidors s'ha desplomat a les economies avançades a mesura que les tensions comercials persisteixen i els nivells d'incertesa política a Europa augmenten. També continua preocupant el ritme de la desacceleració de la Xina.

En aquest context, tant l'FMI (en el seu informe d'abril) com l'OCDE (al gener) han revisat a la baixa el creixement global. Ambdues entitats coincideixen en una reducció del creixement del PIB de tres dècimes per al 2019 (3,3%), i auguren un repunt de l'economia al llarg del 2020 –fins al 3,4% l'OCDE i fins al 3,6% l'FMI.

L'FMI ha fet especial èmfasi en la situació que afronten les economies desenvolupades amb una revisió substancialment a la baixa de la previsió de creixement per a la zona euro el 2019 (tres dècimes fins a l'1,3%), i lleugerament la de 2020 (dues dècimes fins a l'1,5%). Per països, les projeccions són d'un creixement del PIB a Alemanya del 0,8%, França de l'1,3% i Itàlia del 0,1%. A l'economia espanyola, es preveu que el creixement es redueixi quatre dècimes fins al 2,1%, mantenint-se encara com l'economia líder dins les grans economies de la zona euro. Per als Estats Units, l'FMI preveu un creixement del 2,3% (dues dècimes menys que la previsió feta inicialment). Aquestes revisions a la baixa responen a l'enduriment de les perspectives que afronten els països, pels factors ja esmentats, i per un context de major incertesa a curt termini, sobretot a mesura que aquestes economies convergeixin progressivament cap a unes taxes de creixement potencial més modestes.

Tanmateix, també es pronostica un repunt de l'economia el segon semestre del 2019 basat en un context global més favorable. En primer lloc, tot i que el comerç, la inversió i el

producte mundials estiguin sotmesos a les tensions comercials, les negociacions entre la Xina i els Estats Units per arribar a un acord es podrien reprendre. Tot i que és cert que el president d'Estats Units també ha mirat cap a Europa i ha plantejat un possible augment d'aranzels, està per veure en què es materialitzaria finalment –de fet, davant de la mateixa amenaça, al juliol del 2018 la UE i els EUA ja van arribar a un acord de zero aranzels en béns industrial i altres productes. A més a més, els membres del NAFTA van signar un nou tractat a finals de 2018 que està pendent de ser ratificat internament.

En segon lloc, tot i que hi ha una considerable incertesa sobre l'abast de la desacceleració de la Xina i els riscos financers que suposa l'elevat endeutament del sector privat, el govern xinès ha aprovat polítiques d'estímul basades en reduccions fiscals, el relaxament de les normes per a la concessió de crèdit i una despesa extrapressupostària en infraestructures.

En tercer lloc, pel que fa a la UE, tot i que Itàlia i Alemanya estan sota el punt de mira, aquesta última especialment afectada per la frenada en el sector industrial amb especial èmfasi en el sector de l'automòbil, s'espera que amb un context global més estable i favorable, i amb l'aplicació de les polítiques macroeconòmiques adequades, evitin una agudització de la desacceleració o permetin un aterratge suau arribat el moment. A més, a nivell polític, la segona pròrroga que ha donat la UE al Regne Unit per arribar a un acord entorn al Brexit, allunya i dissipa la incertesa sobre una possible sortida desendregada que no beneficiaria a cap dels interlocutors (segons estimacions de l'OCDE, els costos del no-acord podrien arribar al 2% del PIB del Regne Unit el 2020).

Finalment, a tot això s'afegeixen altres elements que es preveu que donin suport al creixement com són la millora en els mercats financers mundials, la progressiva estabilització de la situació econòmica a Turquia i l'Argentina, les condicions financeres laxes —amb els principals bancs centrals que han assenyalat una pausa en les pujades de tipus d'interès—, uns mercats de treball que continuen dinàmics i l'augment gradual dels salaris, donant suport a la renda i la despesa de les llars.

2. Economia espanyola

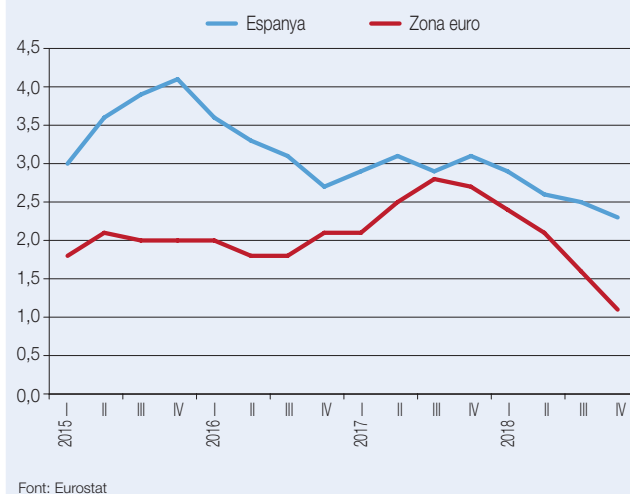
Durant l'any 2018 l'economia espanyola ha continuat mostrant un ritme de creixement robust, però una mica més moderat que el 2017. Segons les dades de comptabilitat nacional de l'INE, el **Producte Interior Brut** (PIB) espanyol ha crescut un 2,6%, per sota del 3% de l'any anterior. Malgrat aquesta desacceleració, el 2018 és el cinquè any consecutiu que l'economia espanyola creix a taxes iguals o superiors al 2,6%. Aquest impuls de l'activitat econòmica ha permès continuar reduint els desequilibris macroeconòmics, com ara la taxa d'atur, el dèficit públic, el dèficit exterior i el nivell d'endeutament públic i privat. Els bons resultats de l'activitat econòmica s'han recolzat en el creixement robust de la demanda interna, que s'ha vist afavorida pel bon comportament del mercat de treball, les favorables condicions financeres i l'elevat nivell de confiança econòmica i empresarial.

Al contrari del que va succeir l'any anterior, en què el creixement interanual del PIB es va mantenir força estable al llarg de l'any, el 2018 la senda de creixement s'ha anat moderant des del 2,9% el primer trimestre fins al 2,3% el quart trimestre de 2018. Tanmateix, les taxes inter trimestrals de creixement del PIB s'han mantingut força estables al llarg de l'any entorn al 0,6%.

Cal assenyalar que, des de que s'inicià la recuperació a mitjan de 2014, el creixement del PIB espanyol s'ha situat sistemàticament per sobre de la mitjana de l'eurozona, malgrat que en el tercer trimestre de 2017 pràcticament es van igualar. El 2018, però, l'economia espanyola torna a créixer amb més força que el conjunt de la zona euro i amplia de nou el diferencial de creixement fins a 1,2 punts el quart trimestre (gràfic 1.6). L'economia espanyola continua sent el país que més creix de les grans economies europees, molt per sobre de França (1,5%), Alemanya (1,4%), Regne Unit (1,4%) i Itàlia (0,9%).

Respecte a la composició del PIB, la demanda nacional es consolida com a motor del creixement econòmic, aportant 2,9 punts percentuals a l'avenç del PIB el 2018, igual que l'any anterior, impulsada principalment pel dinamisme del consum privat i de la inversió. Per la seva banda, la demanda externa resta tres dècimes al creixement, a causa del menor dinamisme dels nostres mercats d'exportació, fet que contrasta amb l'any anterior quan l'aportació va ser positiva. La variació d'existències ha contribuït en una dècima positiva.

Gràfic 1.6
Evolució del PIB a Espanya i la zona euro
(taxes de variació interanual, en %)

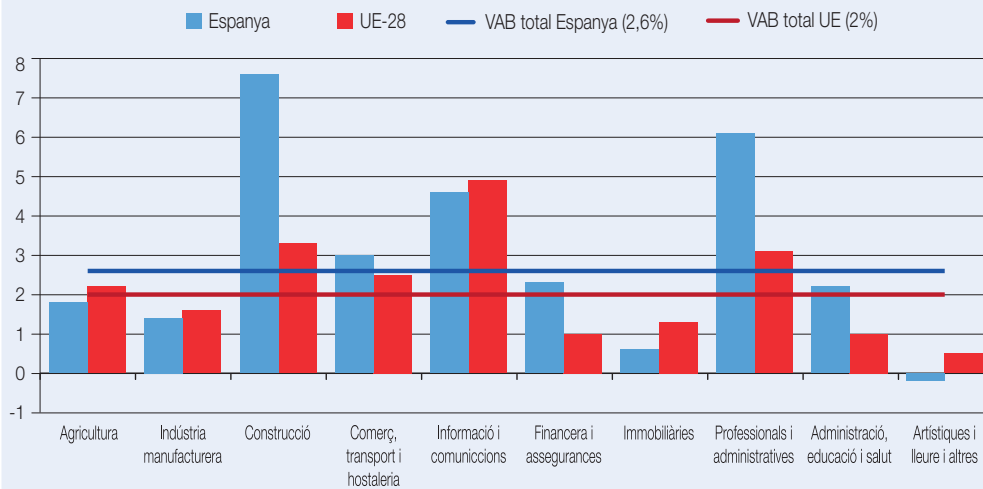
Font: Eurostat

Dins la demanda interna, el component que explica bona part del creixement econòmic és el consum de les llars, que representa el 57% del PIB i ha registrat un increment del 2,3% el 2018, dues dècimes menys que l'any anterior. En canvi, el creixement del consum de les administracions públiques s'ha accelerat, i ha passat de créixer un 1,9% el 2017 a un 2,1% el 2018. El dinamisme del consum privat és conseqüència del bon comportament del mercat de treball, l'elevada confiança dels consumidors, les favorables condicions financeres i l'augment de la riquesa patrimonial de les famílies per la pujada del preu de l'habitatge.

Per la seva banda, la inversió ha mantingut un impuls notable el 2018, atès que ha experimentat un creixement del 5,3%, mig punt més que l'any anterior. Aquest és el component del PIB que registra una taxa d'augment més elevada. Entre els principals factors determinants de l'impuls de la inversió destaquen les favorables condicions financeres, el sanejament dels balanços i la millora de les expectatives empresarials. Per components, la inversió en habitatge i altres construccions ha registrat una evolució millor que la de l'any anterior, amb una taxa de creixement del 6,2% (4,6% el 2017), mentre que la taxa de variació de la inversió en béns d'equipament s'ha desaccelerat en mig punt fins al 5,2%.

Com ja s'ha dit, l'any 2018 es va tancar amb una aportació negativa de la demanda externa neta al creixement mitjà del PIB de tres dècimes, enfront a una contribució positiva d'una dècima el 2017, com a resultat d'una desacceleració més pronunciada en el creixement de les exportacions de béns i

Gràfic 1.7
Evolució del VAB per activitats, 2018
(taxes de variació interanual, en %)

Font: Eurostat i INE

serveis que de les importacions. En un context de desacceleració del comerç mundial, les exportacions han registrat un increment gairebé tres punts inferior al de l'any anterior (2,3% enfront a 5,2%), mentre que les importacions han moderat l'augment en tan sols dos punts percentuals (3,5% enfront del 5,6%) gràcies a la fortalesa de la demanda interna.

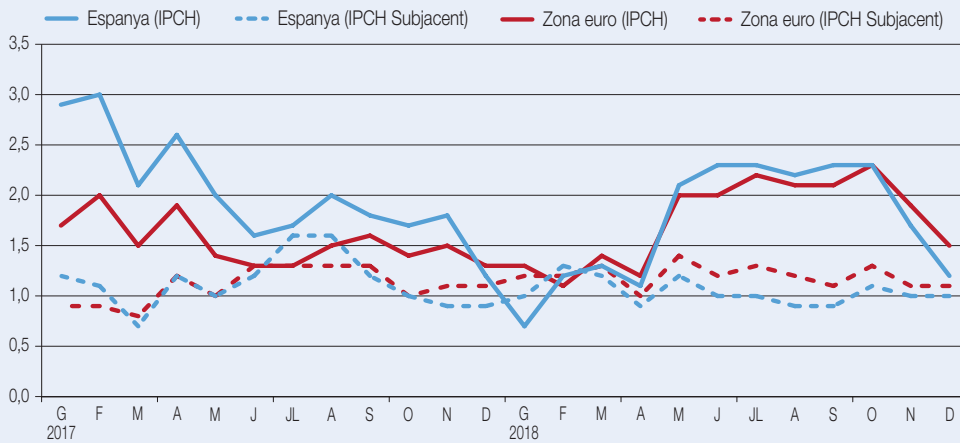
Aquests resultats han permès consolidar el superàvit exterior i avançar en la correcció del nivell d'endeutament amb l'estranger. En el conjunt de 2018, l'economia espanyola ha generat capacitat de finançament enfront de l'exterior per setè any consecutiu, per import de 13.960 milions d'euros, tot i que inferior a la de l'any anterior (24.194 milions). Aquesta capacitat de finançament exterior positiva es produeix en un context de fort creixement del PIB real, fet que ha permès seguir reduint el nivell d'endeutament exterior en percentatge del PIB en nou dècimes, des del 2,1% el 2017 fins a l'1,2% el 2018. El menor saldo exterior s'explica per la reducció del superàvit de la balança per compte corrent, que s'ha situat en el 0,8% del PIB enfront de l'1,8% el 2017, mentre que el superàvit del compte de capital va augmentar fins al 0,3% del PIB. Al seu torn, el menor superàvit corrent es deu al descens del superàvit de béns i serveis, mentre que el dèficit de rendes primàries i secundàries es va moderar lleugerament.

Pel costat de l'oferta, el [gràfic 1.7](#) permet comparar l'evolució del **Valor Afegit Brut (VAB)** per sectors a Espanya amb

la Unió Europea l'any 2018. Els sectors que han registrat un major creixement a l'economia espanyola, per sobre del 6%, i també han superat clarament el creixement al conjunt de la UE-28 són: la construcció (7,6%) i les activitats professionals i administratives (6,1%). Aquestes dues activitats són les que expliquen bona part del diferencial positiu de creixement de l'economia espanyola respecte a l'europea. El sector de les activitats d'informació i comunicacions també ha registrat un creixement robust a l'economia espanyola (4,6%), però en aquest cas està més en línia amb la UE. Per la seva banda, la branca d'activitats financeres i d'assegurances ha trencat amb la tendència descendent o d'estancament que ha caracteritzat els darrers tres anys, i ha registrat un increment del 2,3% el 2018, superant fins i tot la taxa de creixement a la UE, fet que podria estar indicant que el procés de reestructuració del sistema financer espanyol ja ha finalitzat. Per contra, només la branca d'activitats culturals, artístiques i d'oci, ha registrat un lleuger descens a l'economia espanyola i un dèbil creixement a la UE.

Els **preus de consum** s'han caracteritzat per una evolució a l'alça durant el 2018 a excepció dels dos últims mesos de l'any. Concretament, la inflació, mesurada per la variació interanual de l'IPC general, va presentar un perfil ascendent en els deu primers mesos de 2018, passant de taxes interanuals properes a l'1% a principis d'any a taxes superiors al 2% en el període maig-octubre. Aquesta evolució respon gairebé íntegrament al component energètic, especialment als preus

Gràfic 1.8
Evolució de l'IPC harmonitzat
(taxes de variació interanual, en %)

Font: Eurostat

de carburants i lubricants. Els mesos de novembre i desembre, l'increment més contingut dels preus de l'energia va permetre reduir la taxa d'inflació fins a situar-se a final d'any en l'1,2%. Per això, la inflació subjacent, que exclou els elements més volàtils de l'IPC com són l'energia i els aliments no elaborats, s'ha mantingut estabilitzada a l'entorn de l'1%, per tercer any consecutiu, senyal que no hi ha pressions inflacionistes de fons en l'economia espanyola. El conjunt de l'any 2018 s'ha tancat amb una inflació mitjana anual de l'1,7%, tres dècimes inferior a la de 2017. El diferencial d'inflació harmonitzada entre Espanya i la zona euro va ser positiu en els moments d'acceleració de la taxa d'inflació i negatiu en els mesos de desaceleració. Això es deu a la major dependència energètica de l'economia espanyola i al fet que aquí els impostos tenen un menor pes sobre el preu final dels carburants, la qual cosa fa que els preus dels carburants i combustibles fluctuïn més que als països de la zona euro (gràfic 1.8).

El **mercat laboral** ha prolongat l'evolució positiva, tal com assenyalen les xifres d'ocupació de l'Enquesta de població activa i d'afiliats a la Seguretat Social. D'una banda, l'afiliació va créixer un 3,2% en mitja anual, fet que suposa el quart any consecutiu de creixement superior al 3%. D'altra banda, segons l'Enquesta de Població Activa (EPA), el nombre d'ocupats ha crescut un 2,7% l'any 2018 fins als 19,38 milions de persones. Aquest augment està en línia amb el registrat els dos anys anteriors (2,6% el 2017 i 2,7% el 2016). En termes absoluts, el 2018 s'han generat 502.900 llocs de treball, una xifra similar a la dels quatre anys ante-

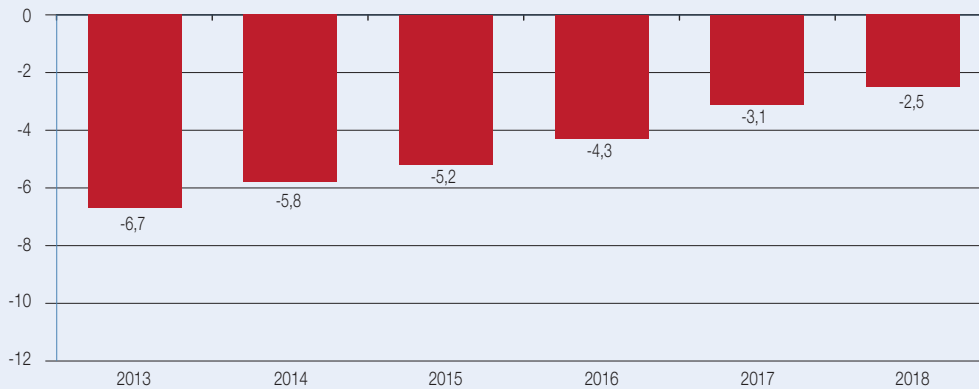
riors. De fet, de 2013 a 2018 s'han creat més de 2,1 milions de llocs de treball, el que dona un augment mitjà de 438 mil llocs de treball a l'any.

Tots els grans sectors econòmics, a excepció de l'agricultura, han tingut una evolució positiva de l'ocupació el 2018 però amb grans diferències respecte a l'any passat. Així, la indústria ha moderat el ritme de creixement de l'ocupació, des del 5% al 2,3%, mentre que la construcció l'ha accelerat fins al 8,3% i el sector serveis —que representa el 75% de l'ocupació— també l'ha millorat des de l'1,9% el 2017 fins al 2,5% el 2018. En termes absoluts, dels 502.900 nous llocs de treball, el 71% es van crear al sector serveis, el 19% a la construcció i el 12% a la indústria. És important resaltar l'augment de la contribució de la construcció a la recuperació del mercat laboral, ja que ha passat de crear 54 mil llocs de treball el 2017 a crear-ne gairebé 94 mil el 2018.

Per grups d'edat, l'ocupació ha augmentat en la franja de 45 anys i més, mentre que en el grup d'edat de 25 a 44 anys pràcticament s'ha mantingut estable. Per tipus de contracte, el 2018 ha augmentat tant l'ocupació assalariada amb contracte temporal (3,8%) com amb contracte indefinit (3,1%). Com a conseqüència, la taxa de temporalitat es manté pràcticament estable en el 26,8% dels assalariats.

El nombre d'aturats el darrer trimestre de 2018 era de 3.304.300 persones, 462,4 mil menys que en el quart trimestre de 2017. A finals de 2018, la taxa d'atur s'ha situat en el 14,5%, 2,1 punts inferior a l'assolida a finals de 2017 i la

Gràfic 1.9
Saldo de les administracions públiques
(en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

més baixa des del quart trimestre de 2008. Cal recordar la ràpidesa amb la que s'està reduint la taxa d'atur ja que en només cinc anys ha disminuït en 12 punts percentuals des del màxim assolit el 2013 (26% en mitjana anual).

L'increment salarial pactat per al 2018 se situa en l'1,7% de mitjana per als treballadors coberts per convenis col·lectius registrats fins a desembre de 2018 (equivalent al 55% del total de 16,2 milions d'assalariats segons l'EPA). Aquesta pujada és tres dècimes superior a la de l'any passat. Per la seva banda, el cost laboral per treballador i mes han augmentat un 1% el 2018, per sota de la inflació, segons l'Enquesta trimestral del cost laboral de l'INE.

El sector públic ha mantingut l'esforç de consolidació fiscal que ve portant a terme els darrers anys, però ha superat l'objectiu de **dèficit públic** fixat per al 2018 que era el 2,2% del PIB. Així, el dèficit dels comptes públics al conjunt d'administracions ha tancat el 2018 en el 2,47% del PIB, enfront al 3,03% de l'any 2017. D'aquesta forma, el dèficit de 2018 s'ha reduït un 15,5% al passar de 35.395 milions el 2017 a 29.904 milions d'euros un any després. Cal recordar que el dèficit s'ha reduït intensament entre 2011, quan va arribar al 9,3% del PIB, i el 2018, quan s'ha situat en el 2,47% que és la xifra més baixa dels últims deu anys. Aquesta reducció del dèficit fins a situar-se per sota del 3% permetrà a Espanya sortir del Protocol de Dèficit Excessiu el 2019, procés en el qual porta immers des de l'any 2009 sent l'únic país europeu que encara hi era el 2018 (gràfic 1.9). Ara bé, bona part de la reducció del dèficit és de caràcter cíclic, és a dir, gràcies a l'augment dels ingressos derivat del cicle expansiu, mentre que el dèficit estructural pràcticament no s'ha reduït.

Quadre 1.2
Saldo de les administracions públiques
(en % del PIB)

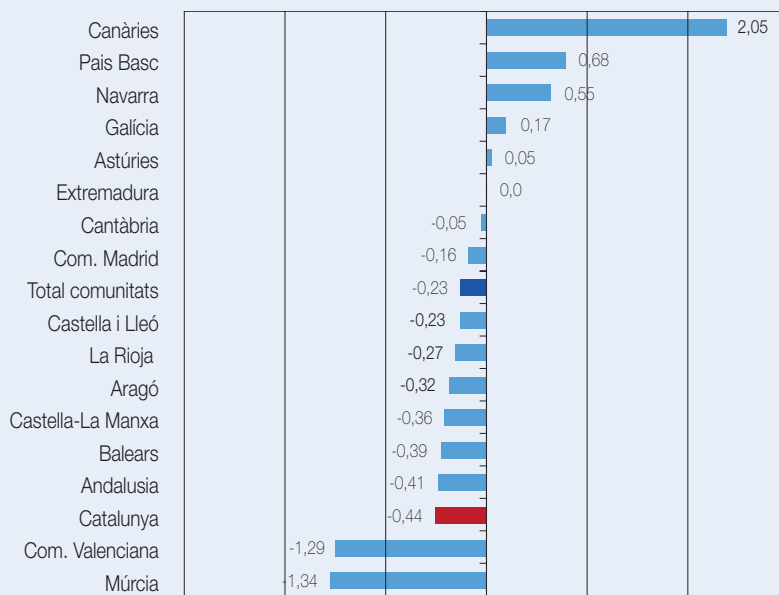
	2017	2018	Objectiu 2018
Administració Central ¹	-1,89	-1,36	-0,70
Comunitats Autònomes	-0,36	-0,23	-0,40
Corporacions Locals	0,61	0,52	0,00
Seguretat Social	-1,44	-1,41	-1,10
Total Administracions Públiques¹	-3,08	-2,48	-2,20
Ajudes financeres	-0,04	-0,01	-
Total Administracions Públiques	-3,03	-2,47	-

(1) Excloent l'ajuda financera

Font: Ministeri d'Hisenda

La desviació del dèficit respecte a l'objectiu s'explica bàsicament per l'administració central, que ha acabat amb un saldo negatiu de l'1,36% del PIB, quan l'objectiu era el 0,7%. En canvi, les comunitats autònomes han tancat amb un dèficit del 0,23% del PIB, per sota de l'objectiu inicial i també inferior al 0,36% de l'any anterior. Les corporacions locals, per la seva banda, han reduït el superàvit en gairebé una dècima percentual, situant-lo en el 0,52% del PIB. Finalment, el fons de la seguretat social ha tancat amb un saldo negatiu de l'1,41% del PIB, molt similar al de l'any anterior, però 0,3 punts per sobre de l'objectiu fixat (quadre 1.2).

Gràfic 1.10
Dèficit (-) o superàvit (+) de finançament de les comunitats autònomes
(en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

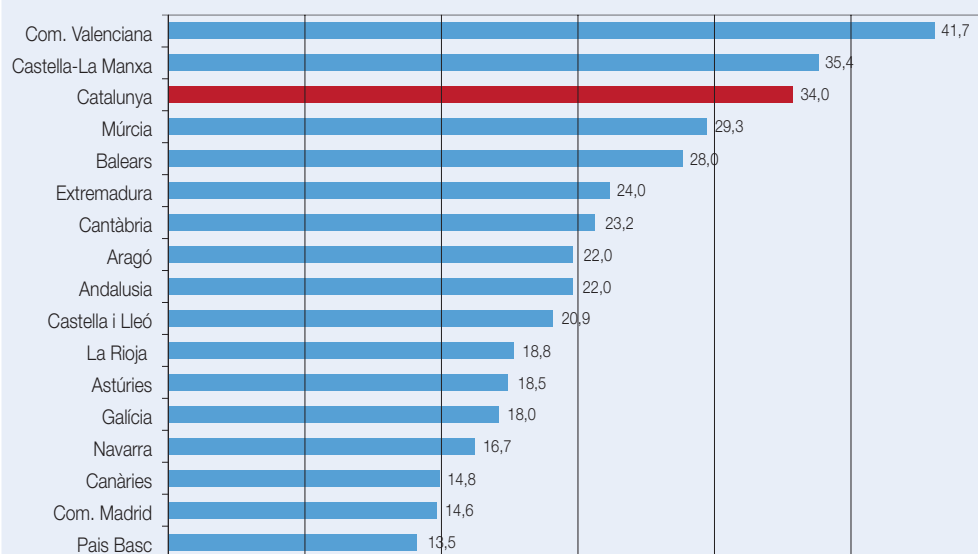
Pràcticament totes les comunitats autònomes han millorat el saldo dels seus comptes públics respecte a l'any 2017. De fet, quinze comunitats han complert l'objectiu de dèficit, de les quals cinc han tancat l'any 2018 amb superàvit (gràfic 1.10). Aquesta evolució es deu a un creixement dels ingressos no financers del 5,2% enfront d'un augment de les despeses del 4,3%. Aquest resultat està influït per l'increment dels recursos de les comunitats —ja que la recaptació de l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats ha augmentat en 842 milions—, i les transferències netes derivades del sistema de finançament —que es van incrementar en 3.824 milions. Pel costat de la despesa, destaca la remuneració d'assalariats que creix un 3,4% a causa, principalment, de l'increment salarial de l'1,75%, enfront de l'1% de 2017 i, en menor mesura, per l'augment del nombre d'empleats públics.

La disminució del dèficit públic en el conjunt de les administracions públiques (estatal, autonòmica, local i seguretat social) es produeix per un increment dels ingressos del 6,2%, un ritme que supera l'augment del 4,5% que experimenten les despeses. A més, el dèficit primari —descomptant els interessos— es redueix un 75,5% en passar dels 6.086 milions de 2017 als 1.490 milions el 2018. Aquest dèficit primari equival al 0,12% del PIB, enfront del 0,52% de 2017.

Els ingressos no financers s'han situat en 469.538 milions el 2018, que representen un 38,86% del PIB. Això suposa un augment del 6,2%, conseqüència de la millora dels recursos impositius i de les cotitzacions socials, que s'han incrementat un 6,5% i 4,9%, respectivament. Per la seva banda, la despesa pública el 2018 ha registrat un augment del 4,5% fins als 499.520 milions. Una xifra que representa el 41,34% del PIB, 0,35 punts percentuals més que l'any anterior. Pel que fa a les rúbriques que presenten el 2018 un major nivell de despesa, cal esmentar la remuneració d'assalariats, el consum intermedi o les prestacions socials diferents de les transferències socials en espècie. També ha contribuït a la contenció de la despesa, la reducció del pagament d'interessos atès que la prima de risc del deute públic espanyol s'ha mantingut en nivells molt baixos (a desembre de 2018 era de 115 punts bàsics, pràcticament igual que al desembre de 2017). La gestió prudent per part del Tresor, allargant la vida mitjana i reduint les emissions respecte a les anunciades inicialment, ha contribuït a que els episodis de volatilitat viscuts als mercats de deute públic durant l'any no hagin tingut un efecte significatiu sobre els costos de finançament de l'estat.

El **deute públic** al conjunt d'administracions ha pujat fins a 1,17 bilions a finals de 2018, que equival al 97% del PIB. En concret, el deute públic va augmentar un 2,3% al desembre respecte al mateix mes de l'any passat, però en percentatge

Gràfic 1.11
Deute públic de les comunitats autònomes. Any 2018*
(en % del PIB)

*dades del quart trimestre
Font: Banc d'Espanya

del PIB s'ha reduït en més d'un punt percentual perquè l'augment del PIB nominal ha superat l'increment del volum de deute. Això no obstant, l'any 2018 ha acabat amb un nivell de deute superior al que es va fixar el Govern inicialment, que era el 95,4% del PIB.

Per subsectors, l'administració central va assolir un nivell de deute públic del 86,7% del PIB el 2018, idèntic al de finals de 2017, i la seguretat social el va incrementar del 2,3% al 3,4% de PIB. En canvi, les comunitats autònomes i les corporacions locals van reduir les seves ràtios de deute sobre el PIB en quatre dècimes en ambdós casos, situant-les en el 24,3% i 2,1%, respectivament. En termes absoluts, el deute que més va augmentar va ser el de la seguretat social (50,4%) com a resultat dels préstecs concedits per l'Estat a la tresoreria general de la seguretat social per pagar les pagues extres als pensionistes. A l'administració central el deute va augmentar un 3,7%, com a conseqüència dels pressupostos expansius que han incorporat pujades en les pensions i els salaris dels empleats públics. Les comunitats autònomes van elevar el seu passiu un 1,7%, mentre que les corporacions locals van reduir el seu volum de deute un 11,3%.

Catalunya continua sent la capdavantera en volum de deute i la tercera en percentatge del PIB, només per darrera de la Comunitat Valenciana (41,7%) i Castella la Manxa (35,4%) (gràfic 1.11).

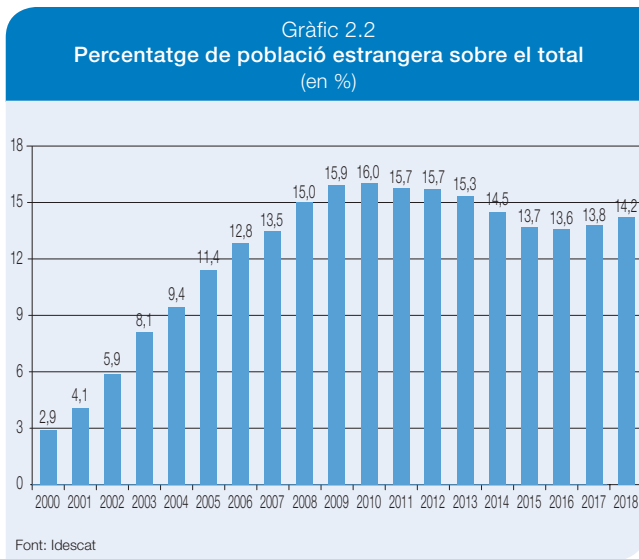
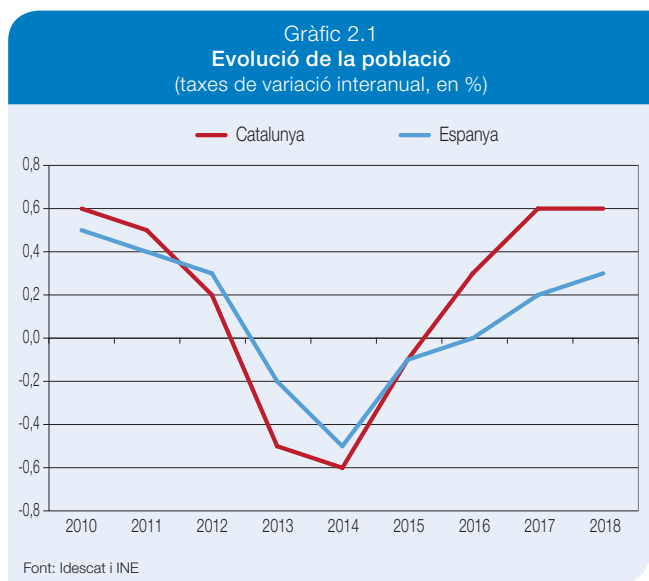
El projecte de Pressupostos de l'Estat de 2019, presentat al Congrés dels Diputats el 14 de gener, contemplava un increment del sostre de despesa de l'Estat del 4,4%, amb la despesa social com a principal prioritat, i un increment dels ingressos fruit del creixement econòmic i d'un augment de la pressió fiscal, amb el propòsit de complir amb l'objectiu de dèficit públic per al conjunt de les administracions públiques aprovat per la Comissió Europea de l'1,3% del PIB per a l'any 2019. Finalment, el pressupost no es va aprovar per manca del suport necessari al Congrés dels Diputats, i el Govern de l'estat va convocar eleccions generals per al dia 28 d'abril de 2019 que han estat guanyades pel PSOE (Pedro Sánchez).

1. Població

El 2018, la **població** catalana ha augmentat per tercer any consecutiu, després del parèntesi de descens demogràfic que es va viure de 2013 a 2015. El nombre total de persones residents a Catalunya ha arribat a 7.543.825 a 1 de gener de 2018, 47.549 habitants més que un any abans, assolint una xifra rècord d'habitants. Aquest increment de població és molt similar al que es va donar l'any anterior. Cal tenir en compte que en els tres anys de descens (2013-2015) la població catalana es va reduir en 90.644 habitants, mentre que en els tres anys de recuperació (2016-2018) l'augment acumulat ha estat de 119.071 persones, per tant, el 2018 s'ha superat la xifra de població rècord que s'havia assolit el 2012. En taxes de variació, l'augment de la població resident a Catalunya ha estat, per segon any consecutiu, del 0,6% el 2018, una taxa que dobla la registrada pel conjunt de la població espanyola (0,3%). Cal assenyalar que la població catalana no només creix amb més força que l'espanyola sinó que, a més, va començar la tendència ascendent un any abans ([gràfic 2.1](#)).

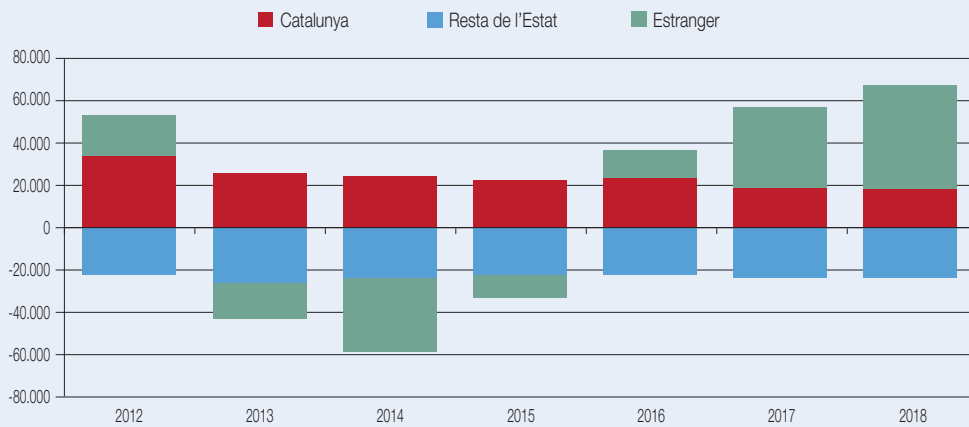
Per edats, l'increment de la població entre l'1 de gener de 2017 i de 2018 ha estat protagonitzada pel grup de persones d'entre 40 i 59 anys, que representen el 31% de la població total i ha augmentat un 1,5% respecte a l'any anterior, i que es correspon a la generació del "baby boom". També ha crescut amb força el grup de població de 60 anys i més, que són gairebé una quarta part de la població total i ha augmentat un 1,6% respecte a l'any

anterior, a causa sobretot de l'entrada en aquest grup de les generacions de finals de la postguerra, així com de l'augment de l'esperança de vida. Per contra, disminueix un 1,4% la població jove (de 20 a 39 anys). Aquest fet s'explicaria en part pels anys recents en què s'ha produït el retorn d'immigrants al seu país d'origen per la crisi, així com per l'emigració de joves catalans a altres països europeus en busca de feines millor remunerades. Finalment, el grup de població de menor edat (de 0 a 19) creix lleugerament, un 0,6% respecte a l'any anterior.

L'augment demogràfic que està vivint Catalunya els darrers anys s'explica tant per l'augment de la població de nacionalitat espanyola com de nacionalitat estrangera. Ara bé, l'increment de la població catalana no es deu tant a un augment de la taxa de natalitat (que continua en nivells molt baixos) com als processos de nacionalització d'estrangers, que comencen a ser importants en tant que una part de la població nouvinguda du ja el nombre mínim d'anys necessari per obtenir-la (10 anys en general). Per la seva banda, la població estrangera resident a Catalunya és d'1.082.099 habitants en el conjunt de l'any 2018, un 3,9% superior a la de l'any anterior. Tal com es pot veure al [gràfic 2.2](#), la taxa d'estrangeria (percentatge de població estrangera sobre el total) es va reduir durant la crisi, passant d'un màxim del 16% assolit el 2010 fins al 13,6% de l'any 2016, però des de 2017 ha iniciat una tendència lleugerament a l'alça. Així, el 2018 la taxa d'estrangeria ha tornat a augmentar per segon any consecutiu, situant-se en el 14,2%, i probablement continuï aquesta tendència de suau recuperació els propers anys en línia amb la millora de l'activitat econòmica al nostre país i l'augment d'oportunitats laborals.

Gràfic 2.3
Variació anual de la població resident a Catalunya per origen
(en nombre de persones)

Font: Idescat

La descomposició de l'evolució de la població resident a Catalunya atenent al seu lloc de naixement (no confondre amb nacionalitat) mostra un comportament diferenciat (gràfic 2.3). Mentre la població nascuda a la resta de l'Estat disminueix un 1,8% respecte al 2017 seguint la mateixa tònica que els anys anteriors (en bona part a causa del retorn dels jubilats al seu lloc de naixement), la població nascuda a Catalunya augmenta un 0,4%, similar a l'increment registrat els últims sis anys. La principal diferència respecte a l'any anterior és el fort increment de la població resident a Catalunya que ha nascut a l'estranger, d'un 3,7% interanual. En resum, l'increment de la població total resident a Catalunya és el resultat d'un augment de la població nascuda a Catalunya (18.106 persones més, força constant els darrers anys) i del fort repunt de la població nascuda a l'estranger que s'ha produït el 2018 (gairebé 50.000 persones més), mentre que la població nascuda a la resta de l'Estat segueix la tendència descendent dels últims anys. Això fa que sigui la dinàmica dels fluxos migratoris la que acabi determinant l'evolució demogràfica a Catalunya.

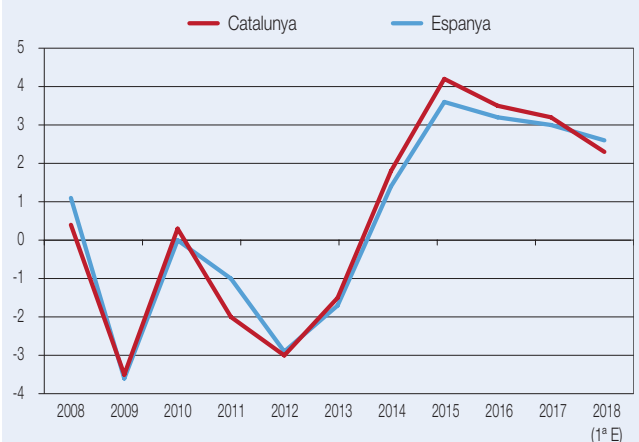
2. Activitat econòmica

L'economia catalana ha continuat en expansió el 2018 però ha moderat el ritme d'augment respecte als tres anys anteriors quan creixia a ritmes per sobre del 3%. Tot i això, l'economia catalana ha crescut força per sobre de la mitjana de països de la zona euro. Aquest dinamisme de l'economia ha continuat traduint-se en una intensa creació d'ocupació, fet que ha permès reduir la taxa d'atur i recuperar els augments salarials després d'anys de contenció.

En el conjunt de l'any, el **Producte Interior Brut (PIB)** ha crescut un 2,6%, segons Idescat, set dècimes menys del 3,3% registrat l'any 2017. Al llarg de l'any, el perfil trimestral del PIB ha mostrat una forta estabilitat ja que ha estat del 0,4%-0,5% en els quatre trimestres de l'any. Tanmateix, la taxa interanual de creixement s'ha anat desaccelerant a mesura que avançava l'any, començant en el 3,3% el primer trimestre i finalitzant en l'1,8% el quart.

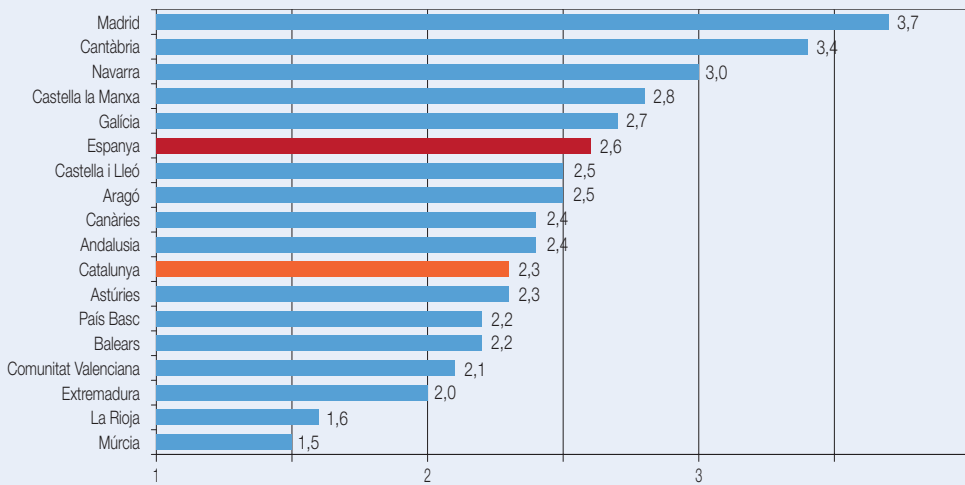
Aquest creixement s'ha aconseguit gràcies a les aportacions positives tant de la demanda interna com de la demanda externa. Tot i que la demanda interna continua sent la que fa una major contribució al creixement del PIB (2,2 punts), el sector exterior també n'ha contribuït positivament en 0,4 punts, però

Gràfic 2.4
Evolució del PIB
(taxes de variació interanual a preus constants, en %)

Font: INE
1ª E: dada de 2018 és primera estimació realitzada per l'INE

Gràfic 2.5
Evolució del PIB per comunitats autònomes, 2018 (estimació)
(taxes de creixement interanual a preus constants, en %)

(*) L'estimació de creixement del PIB de l'Idescat per a Catalunya és del 2,6%, tres dècimes per sobre de la taxa estimada per l'INE.
Nota: excloses les ciutats autònomes
Font: INE

aquest saldo de béns i serveis és el resultat d'una contribució negativa del sector exterior amb l'estranger de 0,4 punts i d'una contribució positiva del saldo amb la resta de l'estat espanyol de 0,8 punts.

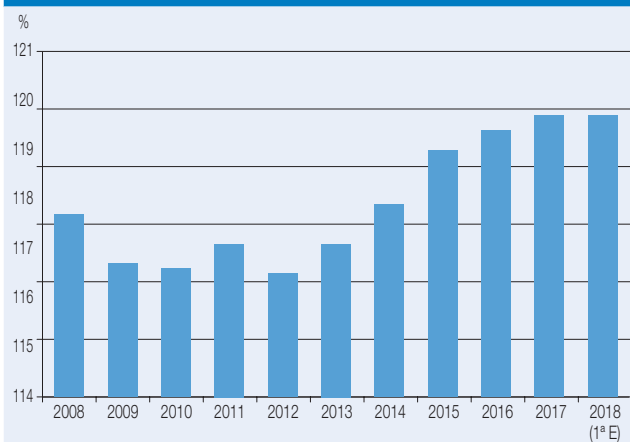
Tanmateix, segons l'estimació de Comptabilitat Regional de l'INE el creixement del PIB a Catalunya ha estat del 2,3% el 2018, tres dècimes per sota de l'estimació realitzada per l'Idescat (gràfic 2.4), i també per sota del creixement de l'economia espanyola (2,6%). Malgrat això, Catalunya es manté com la primera economia del país, amb un pes en el PIB estatal del 19,1%, una dècima per sobre del pes que té la Comunitat de Madrid que és la segona en importància relativa. L'economia catalana ha mostrat un millor comportament que l'economia espanyola des de l'inici de la recuperació el 2014, però aquesta tendència s'hauria invertit el 2018 segons les dades de l'INE, en bona part perquè l'economia catalana és més oberta i la desacceleració prové dels mercats exteriors. Pel costat de l'oferta, el millor comportament de l'economia espanyola respecte a la catalana el 2018 s'explicaria per un creixement més elevat al conjunt de l'Estat dels sectors de la construcció, activitats financeres i comerç, transport i hostaleria. En canvi, han tingut una millor evolució al Principat els sectors de la indústria, les activitats professionals, científiques i tècniques, les d'administracions públiques, salut i educació i serveis socials, i les TIC.

Si es compara l'evolució de l'economia catalana amb la de la resta de **comunitats autònomes**, Catalunya és la desena comunitat, juntament amb Astúries, en taxa de creixement del

PIB el 2018 (2,3%), i se situa clarament per sota de la mitjana estatal (2,6%). Els creixements més elevats els han registrat la Comunitat de Madrid (3,7%) degut a una evolució de la branca d'activitat de la construcció força més favorable que la registrada a nivell nacional, seguida de Cantàbria (3,4%) i Navarra (3%). En l'altre extrem, la Comunitat de Múrcia és la que ha registrat una variació real del PIB més modesta (1,5%) i l'única juntament amb La Rioja, Ceuta i Melilla, que han quedat per sota de la mitjana europea (2%) (gràfic 2.5).

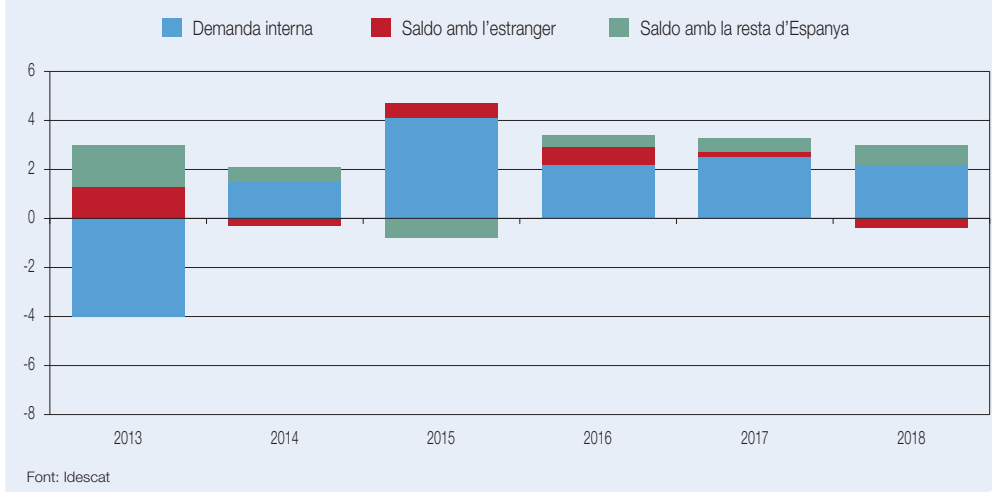
El **PIB per càpita** de Catalunya s'ha situat en 30.769 euros el 2018, un 2,3% més elevat que l'any anterior. Aquest nivell

Gràfic 2.6
PIB per càpita
(índex Espanya = 100)

Font: INE
1ª E: dada de 2018 és primera estimació realitzada per l'INE

Gràfic 2.7
Contribucions al creixement del PIB a Catalunya
(en punts percentuals)

de PIB per càpita és un 19% superior a la mitjana espanyola (25.854 euros/hab.). En comparació amb l'any anterior, aquest percentatge s'ha reduït en nou dècimes, quan era del 19,9%, si bé encara supera el mínim del 16,5% que es va assolir el 2011 (gràfic 2.6). L'economia catalana continua sent la quarta de l'Estat amb un PIB per càpita més elevat, després de la Comunitat de Madrid (34.916 euros/hab.), el País Basc (34.079 euros/hab.) i Navarra (31.809 euros/hab.).

Com ja s'ha avançat, la **demanda interna** continua sent la gran protagonista del creixement econòmic, tot i que se suma també una lleugera contribució positiva del sector exterior. Tal com es pot veure al gràfic 2.7, la demanda interna ha aportat 2,2 punts al creixement i el sector amb l'exterior ha contribuït amb els restants 0,4 punts fins a arribar al 2,6% de creixement total del PIB. En comparació amb l'any anterior, l'aportació de la demanda interna ha disminuït en tres dècimes i la del saldo exterior també en quatre dècimes. Però dins la contribució del sector exterior cal diferenciar entre el saldo amb l'estranger, que ha passat d'aportar 0,2 punts el 2017 a detreure 0,4 punts el 2018, i el saldo amb la resta de l'Estat espanyol que ha passat de fer una aportació positiva de 0,6 punts a una de 0,8 punts.

En taxes de creixement interanual, la demanda interna ha moderat el ritme d'augment, des del 2,9% el 2017 al 2,5% el 2018. Aquest alentiment és el resultat d'una desacceleració en les taxes de creixement de tots els components de la demanda interna, ja sigui el consum privat, el consum de les administracions públiques o la formació bruta de capital (inversió).

En línia amb la favorable conjuntura econòmica, la creació neta de societats mercantils durant el 2018 (15.779) ha sobrepassat el registre de la Comunitat de Madrid (14.848). No obstant això, la variació anual és negativa (-6,0%) i la capitalització de les societats creades disminueix, si bé s'han superat els nivells del període 2009-2014.

Pel que fa al **consum de les llars**, aquest ha crescut un 2,0% interanual el 2018, quatre dècimes menys que l'any anterior. El consum privat, que representa el 55% del PIB català, ha estat el component de la demanda que més ha contribuït al creixement del PIB —1,1 punts del total de 2,6 punts. Cal tenir en compte l'impacte positiu que ha tingut el bon comportament de l'ocupació aquest any, la baixa inflació, l'augment del crèdit al consum, la millora de la riquesa patrimonial de les famílies per la recuperació del preu dels habitatges, i l'increment salarial que s'ha produït aquest any després d'anys de contenció o disminució. Malgrat tot, la taxa d'estalvi està en nivells molt baixos, per això es preveu que l'expansió del consum es produeixi a ritmes cada vegada més lents. Entre els indicadors que mostren la bona marxa del consum privat el 2018 cal destacar l'increment de les matriculacions de turismes (4,3%), fins als 216.132 vehicles que és la xifra més alta des de 2007.

El **consum del conjunt d'administracions públiques** que operen a Catalunya també ha registrat una evolució positiva però una mica més suau que l'any anterior, ja que ha passat de créixer un 2,1% el 2017 a l'1,9% el 2018 (quadre 2.1). Aquest increment és el resultat d'un augment salarial de l'1,5% per als treballadors públics i del pagament d'endarreriments, així com d'una millor evolució de les despeses corrents gràcies a la recuperació dels ingressos impositius.

La **inversió** o formació bruta de capital ha tingut un comportament positiu el 2018, amb un creixement del 4,6% respecte a l'any anterior, però més moderat que el 2017. Tanmateix, la inversió registra la taxa més elevada de tots els components del PIB pel costat de la demanda. Aquest dinamisme ve explicat tant per la inversió en béns d'equipament, que registra un increment del 4,7%, idèntic al de l'any anterior, com per la consolidació de la recuperació de la inversió en construcció, que ha crescut un 4,2%. Aquest és el cinquè any consecutiu que es produeix un increment de la inversió en construcció, però el 2018 s'ha moderat respecte a les taxes registrades els dos anys anteriors, un procés natural quan es parteix de xifres molt baixes i progressivament va recuperant pes en el conjunt de l'economia.

Si parlem únicament de la inversió industrial, els resultats de l'Enquesta d'inversió industrial de la tardor de 2018 indiquen un increment interanual de la inversió del 16,1% el 2018. En canvi, de cara al 2019, l'enquesta preveu un descens de la inversió industrial del 9,7% interanual, que seria la primera taxa negativa en sis anys. La principal finalitat de la inversió realitzada el 2018 ha estat l'ampliació de la capacitat productiva de les empreses i, a continuació, la reposició de l'equipament en el cas de les pimes i les altres finalitats, en el de les grans empreses. En 2018, la inversió industrial ha augmentat a la major part dels sectors d'activitat, tret dels béns de consum durador i dels productes alimentaris, begudes i tabac, on s'ha

reduït (-26,9% i -8,5%, respectivament). Cal destacar, a més, el notable increment de la inversió en el sector dels béns de consum no durador (40,3%) i d'energia i aigua (35,9%). En la major part dels sectors, l'evolució de la demanda ha estat el principal factor afavoridor de la inversió industrial a Catalunya, mentre que els factors tècnics ho han estat en el de l'energia i aigua, béns de consum durador, i automòbil.

Finalment, el **sector exterior** també ha actuat, un any més, com a element impulsor del creixement econòmic. La seva contribució positiva ha estat de quatre dècimes gràcies a que l'aportació positiva dels fluxos econòmics amb la resta de l'Estat ha compensat amb escreix l'aportació negativa dels fluxos amb l'estranger. Cal recordar, però, que tant els intercanvis comercials amb la resta de l'Estat com amb l'estranger presenten superàvit, és a dir, les vendes superen les compres.

Per una banda, el saldo positiu dels intercanvis comercials i de serveis amb la resta de l'Estat Espanyol ha arribat als 15.698 milions d'euros, un 6,9% més que l'any anterior, i la xifra més elevada des de 2007. Per altra banda, el saldo amb l'exterior ha estat positiu, de 13.837 milions d'euros, però s'ha reduït un 12% respecte a l'any anterior. L'aportació negativa dels fluxos amb l'estranger es deu a una desacceleració en el creixement de les exportacions de béns i serveis (del 5,1% el 2017 al 2% el 2018) que ha estat superior a l'alentiment en el ritme d'increment de les importacions (que

Quadre 2.1
Evolució del PIB a Catalunya. Demanda
(taxes de variació interanual en volum, en %)

	2016	2017	2018	2018			
				I trim.	II trim.	III trim.	IV trim.
PIB	3,4	3,3	2,6	3,3	2,8	2,5	1,8
Demanda interna	2,5	2,9	2,5	2,8	2,7	2,2	2,4
Consum llars	2,1	2,4	2,0	3,1	1,6	1,7	1,5
Consum adm. públiques ¹	1,2	2,1	1,9	2,2	1,4	1,8	2,3
Formació bruta de capital ²	4,7	5,2	4,6	2,8	6,9	3,9	4,7
Béns equipament i altres	4,3	4,7	4,7	-0,1	8,9	4,2	6,1
Construcció	5,1	4,9	4,2	6,3	4,2	3,5	3,0
Saldo exterior ^{3,4}	1,2	0,8	0,4	0,9	0,4	0,6	-0,2
Saldo amb l'estranger ⁴	0,7	0,2	-0,4	0,1	-0,8	-0,3	-0,6
Exportacions totals amb l'estranger	4,4	5,1	2,0	4,5	2,2	1,0	0,4
Importacions totals amb l'estranger	3,0	5,6	3,6	5,0	5,1	2,1	2,4

(1) Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

(2) Inclou la variació d'existències.

(3) Inclou el saldo amb l'estranger i amb la resta d'Espanya.

(4) Aportació al creixement del PIB.

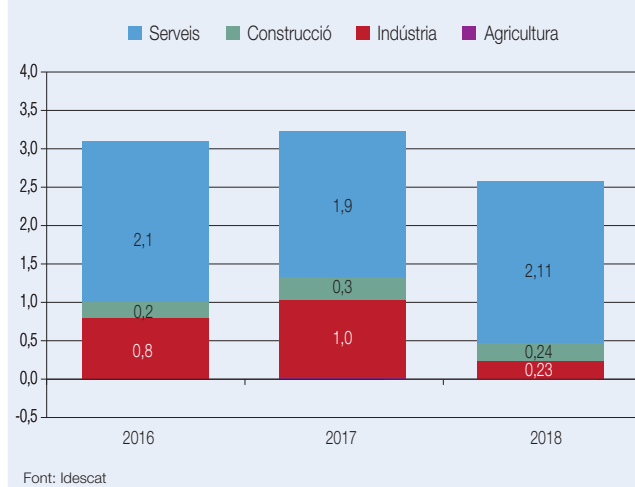
Font: IDESCAT

han passat de créixer un 5,6% el 2017 a un 3,6% el 2018). La raó d'això és que les lluites comercials entre Estats Units i la Xina han perjudicat la demanda mundial, i per tant les exportacions catalanes, mentre que la major fortalesa de l'economia catalana ha contribuït a sostenir les importacions.

Tots els grans **sectors econòmics** han presentat un balanç positiu de la seva activitat durant el 2018, a excepció de l'agricultura (quadre 2.2). El sectors que han registrat una evolució més alcista han estat la construcció (4,7%) i els serveis (2,9%), mentre que la indústria és el sector que més s'ha alentit ja que ha passat d'un creixement del 4,8% el 2017 a l'1,1% el 2018. Dins els serveis, els sectors més dinàmics han estat, igual que l'any anterior, les activitats immobiliàries i professionals (3,8%) i les administracions públiques, salut, educació i serveis socials (3%). L'evolució trimestral del VAB sectorial mostra un comportament diferenciat. Mentre que les taxes de creixement a la indústria s'anaven desaccelerant amb molta força fins a arribar a caure en el darrer trimestre de l'any, als serveis s'han mantingut força constants entorn al 3% i a la construcció han tingut baixades i pujades.

El sector serveis és el que més ha contribuït al creixement per la importància que té en el conjunt de l'economia (73% del VAB total), de fet, dels 2,6 punts percentuals de creixement del VAB global, 2,11 punts venen explicats per la millora de l'activitat als serveis, especialment en els serveis orientats al mercat. La indústria representa el 21% del VAB i ha contribuït al creixement econòmic en 0,23 punts (havia contribuït en un punt l'any anterior), i la construcció que representa el 5% del VAB ha contribuït també en 0,24 punts (gràfic 2.8).

Gràfic 2.8
Contribucions dels sectors al creixement del VAB a Catalunya
(en punts percentuals)

A la **indústria**, l'índex de producció industrial (IPI) ha augmentat un escàs 0,8% a Catalunya el 2018, molt per sota del 3,7% registrat l'any anterior, i exactament igual que al conjunt de l'Estat. Tanmateix, si es considera únicament l'índex de producció de productes industrials excloent l'energia, Catalunya segueix creixent amb més força que el conjunt de l'economia espanyola (1,9% enfront de l'1,4%) i que la zona euro (1,3%). Això ha permès mantenir un diferencial positiu entre el creixement de la indústria catalana i el dels països més industrialitzats. Per exemple, el 2018 l'índex de producció a la indústria manufacturera a Alemanya ha augmentat un 1,2%, a Itàlia un 0,9% i a França un 0,4%.

Quadre 2.2
Evolució del PIB a Catalunya. Oferta
(taxes de variació interanual en volum, en %)

	2016	2017	2018	2018			
				I trim.	II trim.	III trim.	IV trim.
PIB	3,4	3,3	2,6	3,3	2,8	2,5	1,8
Valor afegit brut	3,2	3,2	2,6	3,2	3,0	2,4	1,9
Agricultura	4,1	3,7	-0,4	0,4	0,1	-0,9	-1,2
Indústria	3,8	4,8	1,1	3,8	2,5	0,8	-2,4
Construcció	5,2	5,8	4,7	6,4	3,9	3,5	5,2
Serveis	2,9	2,6	2,9	2,9	3,1	2,9	2,9
Comerç, transport i hostaleria	4,5	1,7	2,1	1,5	2,4	2,3	2,1
Act. immobiliàries, professionals i altres	2,4	3,2	3,8	3,9	3,9	3,5	3,9
Adm. pública, educació, sanitat i serveis socials	0,9	2,7	2,5	3,0	2,4	2,2	2,2
Impostos nets s/productes	5,9	5,1	2,5	4,5	0,9	3,2	1,4

Font: Idescat. Comptes econòmics anuals de Catalunya (PIB)

En general, les branques d'activitat industrial han registrat un pitjor resultat el 2018 que el 2017. Les branques que han mostrat un major dinamisme el darrer any han estat les relacionades amb la maquinària i equips mecànics (7,5%), la metal·lúrgia (4%) i el material de transport (3,3%), però en tots els casos per sota dels increments màxims del 10% registrats l'any anterior. Altres sectors molt importants a Catalunya com el farmacèutic o l'alimentació també han registrat increments, però més moderats que el 2017 (per sota del 2,5%). En canvi, l'índex de producció industrial ha disminuït clarament als sectors d'altres productes minerals no metàl·lics, energia, subministrament d'aigua i paper i arts gràfiques. El sector químic va registrar un lleuger descens en la producció, igual que el sector del cautxú i plàstic (gràfic 2.9).

El sector de la **construcció** ha mantingut la trajectòria positiva de recuperació al llarg de 2018, recuperant així part de l'activitat perduda durant la crisi. Per exemple, el nombre d'habitatges en construcció ha augmentat un 12,6%, fins a les 18.778 unitats el 2018, la xifra més alta des de 2008. Tal com es pot veure al [gràfic 2.10](#), s'amplia la bretxa entre el nombre d'habitatges iniciats i acabats, fet que és indicatiu de la fase expansiva que viu el sector.

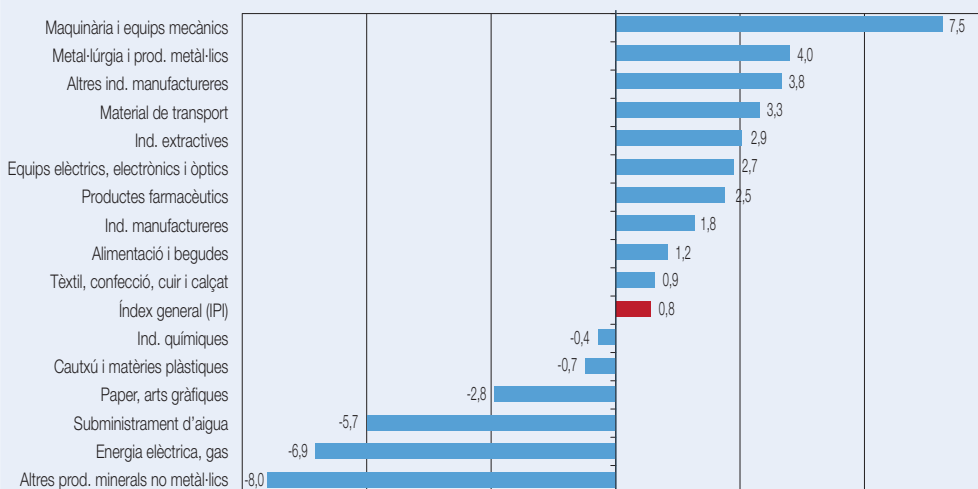
Per segon any consecutiu, el creixement del sector de la construcció ha estat generalitzat tant en el segment d'obra pública com en el residencial. El volum de licitació d'obra pública (segons data de publicació) ha registrat el 2018 una taxa d'augment del 35%, fins a gairebé els 2.000 milions

d'euros, increment que se suma al 40% registrat l'any 2017, després de la intensa davallada de 2015 i 2016. Per nivells d'administració, l'augment de 2018 s'explica per l'intens creixement de les licitacions que s'han produït els darrers mesos —després del canvi de govern— a l'administració estatal (97%) i també a l'administració local (47%), mentre que a la Generalitat ha disminuït un 14%, segons la Cambra Oficial de Contractistes d'Obra de Catalunya. Per tipus de licitació, tant l'obra civil com l'edificació han experimentat creixements molt forts (30% i 43%, respectivament).

Els indicadors de demanda en el sector de l'habitatge també són clarament positius el 2018. D'una banda, el nombre de transaccions d'habitatges ha crescut un 5,6%, fins a les 145.405 compravendes. De l'altra, el nombre d'hipoteques constituïdes sobre habitatges —que representen el 40% de les compravendes efectuades— ha estat de 57.500, un 13% més que l'any anterior. Aquesta intensa recuperació de la demanda, que creix més que el nombre d'habitatges nous acabats especialment a les ciutats grans i mitjanes on escasseja el sòl i els tràmits administratiu són llargs, explica l'increment de preus de l'habitatge del 8,8% que s'ha produït a Catalunya el 2018 (6,7% al conjunt de l'Estat), segons dades de l'INE.

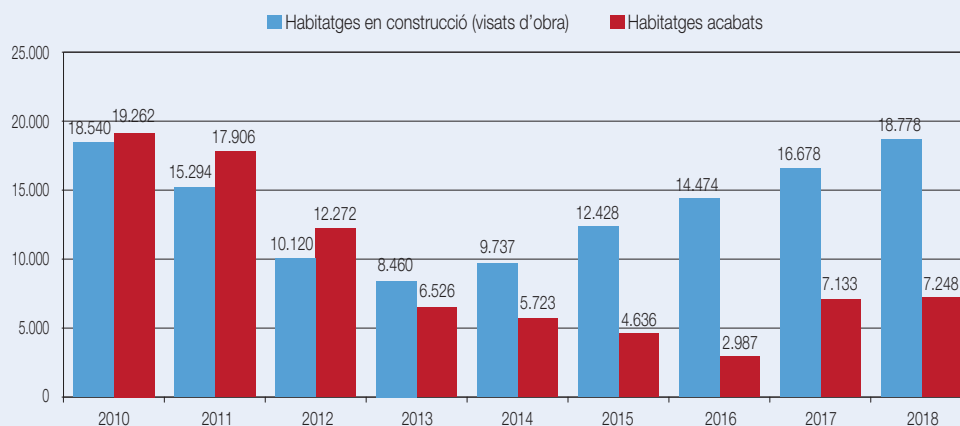
El sector **serveis** ha estat, un any més, el que més ha contribuït a la millora de l'activitat econòmica de Catalunya. Tant els serveis orientats al mercat (comerç, transport, hostaleria, finances, activitats immobiliàries, professionals,

Gràfic 2.9
Índex producció industrial per seccions, Catalunya 2018 (p)
(taxes de variació interanual, en %)

(p) Dades provisionals
Font: Idescat

Gràfic 2.10
Evolució de la construcció residencial a Catalunya
(unitats)

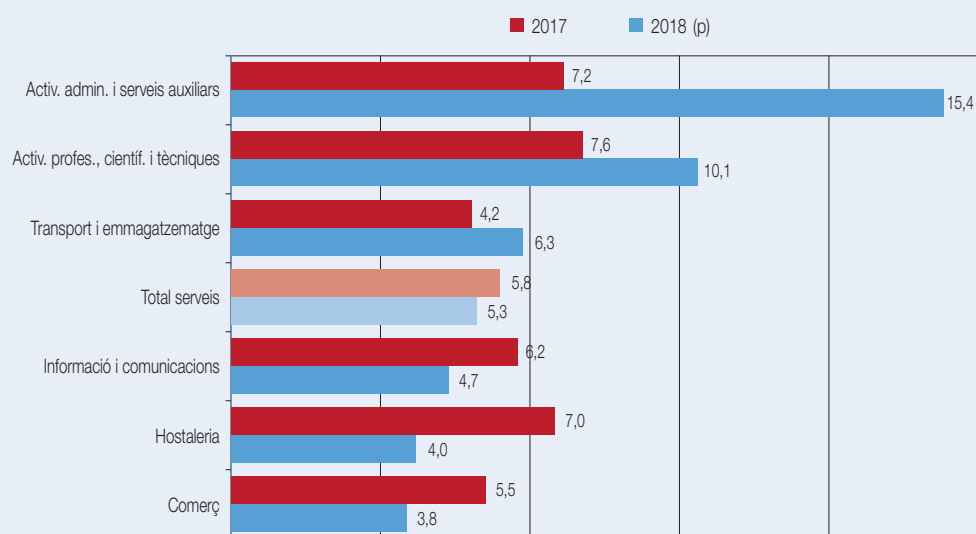

Font: Idescat a partir del Ministeri de Foment

etc.) com els serveis no orientats al mercat (administració pública, sanitat, educació i serveis socials) han tingut una evolució positiva de l'activitat, però destaca sobretot el subsector d'activitats immobiliàries i professionals, que ha accelerat el creixement del seu VAB des del 3,2% el 2017 al 3,8% el 2018. El sector del comerç, transport i hostaleria també ha accelerat el seu creixement, fins al 2,1%. Al contrari que el sector d'administració pública, educació, sanitat i serveis socials, que han moderat lleugerament el ritme d'augment des del 2,7% al 2,5% el 2018.

L'índex general d'activitat als serveis ha crescut un 5,3% el 2018, similar a l'increment registrat l'any anterior que va ser del 5,8% (gràfic 2.11). Cap de les set agrupacions sectorials ha registrat un descens de l'índex d'activitat, i els sectors que mostren un major dinamisme són, igual que l'any passat, les activitats administratives i de serveis auxiliars (15,4%), les activitats professionals, científiques i tècniques (10,1%), i el transport i emmagatzematge (6,3%). En tots tres casos s'han millorat els ja positius registres assolits l'any anterior. Per sota del creixement de la mitjana del sector, se situen les branques de TIC, hostaleria i comerç, que registren increments entre el 3% i el 5%.

Gràfic 2.11
Índex d'activitat dels sectors serveis a Catalunya
(taxes de variació interanual, en %)

Font: Idescat a partir de l'INE
(p) Dades provisionals

Pel que fa al **sector financer**, després de les conseqüències del conflicte polític que es va viure els darrers mesos de l'any 2017 a Catalunya, els dipòsits tornen a créixer el 2018. Així, els dipòsits a la vista i d'estalvi van registrar un ascens del 7,5% (per sobre del 2,3% al conjunt de l'Estat), després del descens del 9,3% registrat a finals de 2017, segons dades del Banc d'Espanya. Cal tenir en compte que la territorialització de les dades de dipòsits es realitza en funció de la sucursal que capta el dipòsit, i el moviment de seus d'entitats financeres que es va produir a finals de 2017 ha afectat a aquesta estadística. Per la seva banda, l'estoc total de crèdit al sector privat a Catalunya va disminuir el quart trimestre de 2018 un 4% interanual (-4,5% al conjunt de l'Estat), que se suma al descens del 8,1% registrat en el quart trimestre de 2017. Aquí cal tenir també present l'efecte del canvi de seus d'empreses, atès que la territorialització de les dades d'estoc de crèdit es realitza en funció de la residència del deutor (empresa o particular).

L'alentiment en el ritme d'activitat econòmica respecte als exercicis immediatament precedents es referma en l'evolució del **trànsit de mercaderies**. Així, la intensitat mitjana diària (IMD) de vehicles pesats (mercaderies) en autopistes de peatge ha augmentat un 2,7%, un increment que és inferior al 5,7% de l'any anterior.

Així mateix, el **trànsit marítim** de mercaderies en tones ha moderat el dinamisme l'any 2018, amb un increment del 4,6% a Catalunya, per sota del 18,8% de l'any anterior. Aquest increment es deu tan sols als magnífics resultats del port de Barcelona (que creix gairebé un 10%), mentre que el port de Tarragona ha registrat un descens del 4,8% respecte a l'any anterior, especialment en les mercaderies líquides a l'engròs per la frenada del sector químic. El nombre de vaixells mercants que van transitar pels ports catalans l'any 2018 es va mantenir estable entorn als 11.595 vaixells, dels quals 886 van ser creuers que van fer escala en aquests ports. Quant al nombre de passatgers als ports catalans, es va arribar als 4,59

milions el 2018, dels quals 3,15 milions van ser creueristes de diferents modalitats, un 13,9% més que l'any anterior.

El **trànsit aeri** ha assolit un nou màxim històric el 2018. Pels aeroports catalans han passat 53.229.000 passatgers el 2018, un 5,9% més que l'any anterior. Destaca el bon comportament de l'aeroport del Prat (ara anomenat Josep Tarradellas), que amb un creixement del 6,1%, ha arribat als 50.127.700 passatgers el 2018, un rècord històric que a més suposa un creixement acumulat del 72% des de 2010. Tot i que amb un volum molt menor de passatgers, els aeroports de Girona i de Reus també han tingut una evolució positiva el 2018. L'aeroport de Girona ha superat els 2 milions de passatgers (increment del 3,7%) i l'aeroport de Reus ha superat el milió de passatgers (increment de l'1,4% respecte al 2017).

Dins el sector serveis, cal dedicar una atenció especial al sector turístic per la seva importància en l'economia catalana. Recordem que el sector turístic en sentit ampli (inclou hostaleria i serveis de transport, per exemple) ocupa a 447.475 persones i representa el 13,3% de l'ocupació total. El 2018 el nombre d'ocupats al sector s'ha mantingut estable respecte a l'any anterior, en línia amb les principals variables d'activitat del sector.

Així, l'**activitat turística** ha registrat una evolució estable quant a nombre de turistes estrangers però positiva quant a despesa declarada per aquests. El 2018 han visitat Catalunya 19.123.200 turistes estrangers, una xifra pràcticament idèntica a la de l'any anterior, segons l'Estadística de Moviments Turístics en Frontera que va començar a publicar l'INE a l'octubre de 2015. La xifra de despesa total declarada per aquests turistes ha ascendit a 20.606,2 milions d'euros, un 7,2% més que l'any anterior, i la despesa per turista i dia a 185 euros, un 9,7% més que el 2017. És un balanç positiu perquè significa que el turisme s'està començant a enfocar més cap a la qualitat que cap a la quantitat.

Quadre 2.3
Viatgers i pernoctacions en establiments turístics, 2018

	Viatgers		Pernoctacions	
	Nombre	% var. interanual	Nombre	% var. interanual
Establiments hotelers	20.087.452	1,6	56.844.609	-0,7
Càmpings	3.276.175	0,5	16.956.560	0,4
Turisme rural	486.935	10,5	1.264.831	5,2
Apartaments turístics	1.044.920	-9,6	6.037.303	-10,2
Albergs	373.795	-2,8	953.257	-3,5
Total	25.269.277	1,0	82.056.560	-1,2

Font: Observatori del Treball i Model Productiu. Generalitat de Catalunya

Les dues nacionalitats majoritàries continuen sent França (amb 4,1 milions de turistes, el 21% del total) i el Regne Unit (2 milions, amb un pes de l'11%), seguides per Alemanya (1,41 milions i el 7% dels turistes estrangers), Estats Units (1,36 milions i 7% del mercat) i Itàlia (1,19 milions i un pes del 6%). D'aquests cinc principals mercats, només ha crescut el nord-americà (un 22%), mentre que la resta han patit retrocessos sent els més destacats el d'Alemanya (-10%), França (-8,6%) i Regne Unit (-4,1%). En resum, perden pes els països emissors tradicionals com França, el Regne Unit o Alemanya, mentre que augmenten els turistes provinents de països més allunyats geogràficament, com els EUA o els països asiàtics.

Al conjunt de l'Estat espanyol el nombre de turistes estrangers ha augmentat més que a Catalunya (1,1%), mentre que la despesa total declarada ha crescut menys (3,3%). Catalunya continua sent la comunitat amb un major pes en el sector turístic, atès que concentra el 23% tant dels turistes estrangers com de la despesa declarada per aquests.

Si s'analitza l'afluència turística (estrangers i nacionals) en el conjunt d'establiments d'allotjaments turístics s'obté un total de 25,27 milions de viatgers (un 1% més que l'any anterior) i 82 milions de pernoctacions (-1,2% respecte al 2017) (quadre 2.3). Els establiments hotelers concentren la majoria d'aquesta ocupació (gairebé el 80% dels viatgers i el 70% de les pernoctacions). El nombre de viatgers allotjats en hotels ha augmentat un 1,6% fins als 20 milions, mentre que el nombre de pernoctacions ha patit una lleugera reducció del 0,7%, situant-se en 56,8 milions. El segon tipus d'allotjament més important quant a viatgers són els càmpings (3,2 milions i un creixement interanual del 0,5%), seguit pels apartaments turístics (1,04 milions, amb un retrocés del 9,6% respecte al 2017). Finalment, el nombre

de viatgers allotjats en turisme rural ha crescut un 10,5% fins als 486.935, i el de viatgers en albergs no arriba als 400.000.

Per analitzar la distribució i l'evolució dels turistes per mercats d'origen s'han utilitzat les dades que proporciona Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya. El 63% dels viatgers allotjats en hotels eren estrangers, el 22% catalans i el restant 15% de la resta de l'estat. L'any 2018, els viatgers que han explicat l'increment del nombre de turistes allotjats en hotels han estat els estrangers, que han augmentat un 3,2%, mentre que el nombre de turistes catalans s'ha estancat i el procedent de la resta de l'Estat espanyol s'ha reduït un 3,2%. Quant als allotjaments no hotelers (càmpings, allotjaments rurals, apartaments turístics i albergs), la majoria dels visitants són catalans (el 53%), seguits pels estrangers, amb un pes de gairebé el 40%. Però mentre que els primers han augmentat, els segons han disminuït un 3,6%, principalment per la reducció dels allotjats en apartaments turístics (quadre 2.4).

L'anàlisi per marques turístiques mostra que només unes poques han registrat un comportament positiu en el nombre de viatgers allotjats en hotels aquest darrer any, com és el cas de la ciutat de Barcelona i la Costa Brava (amb creixements per sobre del 5%). Cal dir que Barcelona ciutat concentra el 42% del turisme a Catalunya i Costa Brava el 18%. En canvi, altres marques catalanes amb un pes important en el global, com és el cas de la Costa de Barcelona (que concentra el 18%) i la Costa Daurada (el 13%), han registrat descensos del 3% i 6,8%, respectivament. Entre la resta de marques turístiques que tenen un pes més reduït sobre el total, destaca el bon comportament de les Terres de Lleida i la Vall d'Aran, i el retrocés de Paisatges de Barcelona i les Terres de l'Ebre.

Quadre 2.4
Viatgers i pernoctacions en establiments turístics per mercat d'origen, 2018

	Viatgers		Pernoctacions	
	Nombre	% var. interanual	Nombre	% var. interanual
Establiments hotelers	20.087.452	1,6	56.844.609	-0,7
Catalans	4.330.112	0,5	8.603.044	-2,0
Reste de l'Estat	3.042.248	-3,2	7.227.821	-7,0
Estrangers	12.715.089	3,2	41.013.746	0,8
Establiments extrahotelers	5.181.825	-1,1	25.211.951	-2,3
Catalans	2.758.859	1,1	9.754.167	0,3
Reste de l'Estat	388.420	-3,6	1.921.243	-5,1
Estrangers	2.034.552	-3,6	13.536.538	-3,7

Font: Observatori del Treball i Model Productiu. Generalitat de Catalunya

3. Sector exterior

Una evidència clara de la fortalesa de la demanda interna queda palesa en el dinamisme de les importacions de béns i serveis en volum, que han mantingut un creixement igual o superior al 3% per cinquè any consecutiu (gràfic 2.12). Aquest any, l'increment de les importacions de béns i serveis ha superat àmpliament el de les exportacions, ja que aquestes últimes s'han vist afectades per la desacceleració del comerç mundial i les pitjors perspectives econòmiques a la UE, i més concretament a alguns dels principals socis comercials com Alemanya, Itàlia i Regne Unit. Així, les exportacions de béns i serveis han desaccelerat el seu creixement des del 5,1% el 2017 al 2,0% el 2018, mentre que les importacions han registrat una desacceleració més suau, del 5,6% al 3,6%.

Com a conseqüència del menor dinamisme experimentat per les vendes a l'exterior en comparació amb el PIB, el pes de les exportacions catalanes sobre el PIB s'ha situat en el 38,2%, mentre que el pes de les importacions totals en el PIB s'ha ampliat al 32,5%.

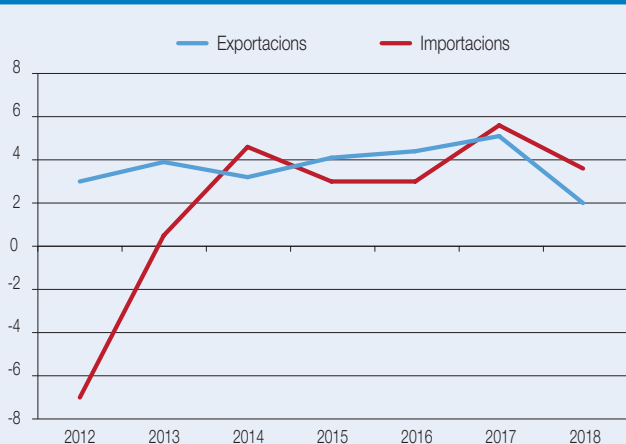
En conjunt, l'economia catalana presenta un saldo exterior positiu amb l'estranger de 13.837 milions d'euros el 2018. Si a aquesta dada se li suma el saldo positiu amb la resta de l'Estat espanyol (15.698 milions), s'obté que l'economia catalana presenta un saldo exterior total favorable de gairebé 30.000 milions d'euros, el 12,2% del PIB.

Pel que fa als fluxos exteriors únicament de béns i en valors corrents, el 2018 també han moderat el creixement respecte a l'any anterior. Les dades provisionals publicades per l'Idescat

a partir de Duanes mostren que sobretot s'ha moderat el ritme de creixement de les exportacions, que han passat de créixer un 6,9% el 2017 a un 1,1% el 2018, una evolució que està en línia amb la desacceleració del creixement del comerç mundial. En canvi, les importacions només han suavitzat l'elevada taxa de creixement, des del 9% de 2017 al 6,9%, que s'explica pel bon comportament de la demanda interna a Catalunya, impulsada pel consum privat i la inversió empresarial. Per tant, aquest augment de la demanda interna, que impulsa les importacions, contrasta amb l'atonía de la demanda internacional que frena les exportacions, de manera que el 2018 s'ha produït una nova ampliació del saldo negatiu de la balança comercial de béns amb l'exterior, fins a assolir el nivell més alt de l'última dècada. En valor, les exportacions han assolit els 71.649 milions d'euros el 2018, per sota del valor de les importacions, que han estat de 90.765 milions d'euros (gràfic 2.13). El resultat és un saldo exterior deficitari de la balança comercial de béns que s'ha ampliat fins a superar els 19.000 milions d'euros. D'altra banda, la taxa de cobertura (definida com el quocient de les exportacions sobre les importacions) s'ha reduït al 79%, la ràtio més baixa dels darrers set anys.

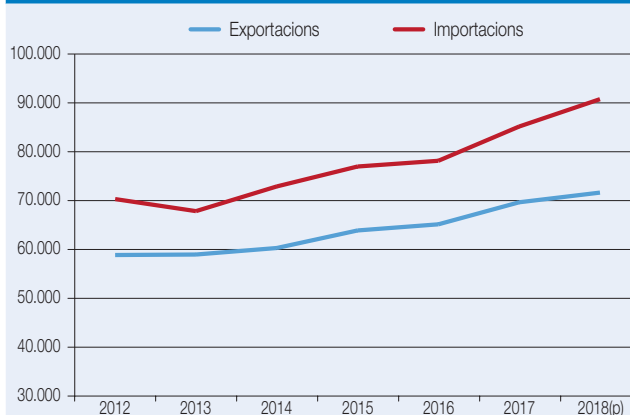
Tot i la moderació del creixement, les exportacions catalanes han registrat un nou màxim històric el 2018. A més, les exportacions acumulen des de 2009, any en què es va produir una caiguda important, un creixement del 73%. El creixement continuat de les exportacions durant els últims nou anys és el resultat d'un augment de la competitivitat dels productes fabricats a Catalunya derivada de la contenció dels costos laborals, de la inversió tecnològica realitzada, de les millores en eficiència i productivitat assolides, i dels esforços per diversificar mercats.

Gràfic 2.12
Exportacions i importacions totals de béns i serveis
(taxes de variació interanual en volum, en %)

Font: Idescat

Gràfic 2.13
Fluxos comercials de béns amb l'estranger
(en milions d'euros a preus corrents)

Font: Idescat, a partir de dades del Departament de Duanes

Nota: Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior

Aquesta expansió del volum de les exportacions ha anat acompanyada d'un increment del nombre d'empreses exportadores a Catalunya, que ha arribat a les 47.918 empreses el 2018, segons l'ICEX. D'aquestes, el 36% són empreses exportadores regulars, el que vol dir que han exportat de forma consecutiva durant quatre anys. El nombre d'empreses exportadores regulars ha crescut el 2018 un 0,9%, situant-se en un màxim històric a Catalunya, de 17.239.

Val a dir que el creixement registrat per les exportacions catalanes ha estat lleugerament inferior al del conjunt de l'Estat, on les vendes a l'exterior han crescut un 2,9%, mentre que en el cas de les importacions el creixement de les espanyoles ha estat inferior al de les catalanes, del 5,6% enfront del 6,9%. Malgrat això, les exportacions catalanes continuen representant el 25,1% de les estatals, i les importacions catalanes més del 28,5% de les del conjunt de l'estat, sent Catalunya la comunitat líder quant a fluxos comercials amb l'exterior.

La Unió Europea ha estat la principal destinació de les exportacions de béns catalans i la principal emissora d'importacions, però Catalunya manté històricament un saldo negatiu de la balança comercial amb aquesta àrea. El 65% de les exportacions tenen com a destí algun país de

la UE, essent França el primer país receptor (16% del total), seguit d'Alemanya i Itàlia. Per la banda de les importacions, les europees totalitzen el 57% del total, essent en aquest cas Alemanya el principal país emissor d'importacions (17,5%), seguit a força distància de França (que representa gairebé el 9%). Catalunya manté un elevat saldo comercial positiu amb França, Portugal i el Regne Unit, però la suma dels tres és inferior al saldo negatiu que manté amb Alemanya. De la resta de països del món, cal destacar que Catalunya manté un saldo comercial favorable amb els països d'Amèrica Central i del Sud, mentre que amb els Estats Units el 2018 ha reprès el saldo negatiu després que l'any anterior s'assolís un saldo favorable a Catalunya. També manté un tradicional i elevat saldo negatiu amb la Xina i el Japó (quadre 2.5).

Quant a l'evolució de les exportacions per àrees geogràfiques, cal assenyalar el comportament molt moderat de les vendes dirigides a la UE, que han crescut un 0,6% en el conjunt de l'any. Dintre d'aquesta zona cal destacar que, dels principals cinc mercats destins, únicament ha registrat un increment França i Portugal, mentre que han retrocedit Alemanya, Itàlia i el Regne Unit. Les exportacions dirigides fora de la UE, que representen el 35% del total, han crescut més que les dirigides a la UE (un 2,1%), i destaca l'espectacular augment de les dirigides a Amèrica Central i

Quadre 2.5
Evolució de les exportacions i importacions de béns per àrees i països, 2018 (p)

	Exportacions			Importacions			Saldo comercial	
	Valor (MEUR)	Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)	Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)	
	2018	2018/2017	2018	2018	2018/2017	2018	2017	2018
Unió Europea (UE-28)	46.273	0,6	64,6	51.340	6,1	56,6	-3.842	-5.067
Alemanya	7.634	-4,1	10,7	15.882	5,5	17,5	-7.619	-8.248
França	11.498	2,4	16,0	8.080	4,0	8,9	3.399	3.418
Itàlia	6.219	-1,7	8,7	7.130	6,7	7,9	-599	-911
Portugal	4.884	4,6	6,8	1.777	10,4	2,0	3.021	3.107
Regne Unit	3.927	-2,6	5,5	2.829	11,7	3,1	1.314	1.097
Altres països europeus	5.344	-1,8	7,5	5.804	12,1	6,4	241	-460
Suïssa	2.362	2,5	3,3	2.496	24,5	2,8	295	-135
Amèrica del Nord	2.798	-3,5	3,9	3.439	19,2	3,8	20	-641
Estats Units d'Amèrica	2.530	-3,2	3,5	3.178	19,4	3,5	-42	-648
Amèrica Central i del Sud	4.486	6,5	6,3	3.028	-6,3	3,3	959	1.458
Resta del món	12.748	3,6	17,8	27.153	7,8	29,9	-12.876	-14.405
Japó	849	0,8	1,2	2.013	-3,1	2,2	-1.239	-1.165
Xina	1.494	-3,0	2,1	8.731	1,5	9,6	-7.070	-7.237
Total	71.649	1,1	100,0	90.765	6,9	100,0	-15.499	-19.116

Font: Idescat a partir de dades del Departament de Duanes i Impostos Especials de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

(p) Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

Quadre 2.6

Evolució de les exportacions i importacions de béns per activitats, 2018 (p)

	Exportacions			Importacions			Saldo comercial	
	Valor (MEUR)	Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)	Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)	
	2018	2018/2017	2018	2018	2018/2017	2018	2017	2018
Agricultura, ramaderia i pesca	1.530	-1,2	2,1	3.677	-3,9	4,1	-2.315	-2.147
Extracció i refinació de petroli, carbons	2.245	-18,5	3,1	8.563	25,9	9,4	-3.997	-6.317
Productes alimentaris i begudes	8.350	-2,5	11,7	6.238	-0,2	6,9	2.220	2.111
Tèxtils, cuir, calçat, confecció	5.855	0,5	8,2	8.866	-1,0	9,8	-3.166	-3.011
Indústries químiques	17.198	2,9	24,0	18.208	12,0	20,1	308	-1.010,4
Metallúrgia i productes metàl·lics	4.286	1,5	6,0	5.071	6,2	5,6	-573	-784
Maquinària i equips mecànics	4.451	2,5	6,2	5.364	6,4	5,9	-710,6	-913
Maquinària oficina, precisió i òptica	950	-10,0	1,3	2.470	-2,8	2,7	-1.503	-1.520
Maquinària i material elèctric i electrònic	4.807	5,5	6,7	6.595	-0,9	7,3	-2.107	-1.788
Vehicles de motor, material transport	12.616	-0,1	17,6	15.582	10,3	17,2	-2.549	-2.965
Resta de branques	8.318	3,8	11,6	10.077	5,0	11,1	-1.710	-1.759
No classificats en altres apartats	1.042	65,4	1,5	55	15,4	0,1	603	988
Total	71.649	1,1	100,0	90.765	6,9	100,0	-15.499	-19.116

Font: Idescat a partir de dades del Departament de Duanes i Impostos Especials de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

(p) Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

del Sud, que han pujat un 6,5% interanual. Pel que fa a les importacions, les procedents de la UE, que representen el 57% del total, han augmentat un 6,1%. Dintre d'elles, els principals cinc socis comercials han registrat taxes de variació interanual positives, destacant especialment Portugal i el Regne Unit, on les importacions han crescut per sobre del 10%. Les compres realitzades a fora de la UE han augmentat un 8%, sent els Estats Units el mercat més dinàmic amb una variació positiva de gairebé el 20%.

Els sectors econòmics que constitueixen el nucli de les exportacions catalanes són la indústria química i la fabricació de vehicles de motor i material de transport. Aquests dos sectors, juntament amb la indústria alimentària i el tèxtil, sumen gairebé el 62% del total d'exportacions. En el cas de la indústria química, que representen gairebé la quarta part de les exportacions catalanes, ha registrat un creixement del 2,9% respecte a l'any anterior. La resta de principals sectors exportadors han registrat taxes de variació més negatives, per exemple, la branca d'alimentació i begudes, que ha patit un descens del 2,5%, o les branques de vehicles de motor i material de transport i del tèxtil, que pràcticament s'han que-

dat estancades. Pel que fa a les importacions, destaquen els elevats creixements experimentats pel sector d'extracció i refinació de petroli, que s'expliquen perquè l'augment del preu del petroli ha encarat les importacions. També han crescut amb força les importacions del sector químic i de vehicles de motor i material de transport (per sobre del 10%). Per contra, els dos sectors que han registrat un major descens són, un any més, el de maquinària d'oficina i òptica, i la branca d'agricultura, ramaderia i pesca (quadre 2.6).

Pel que fa als fluxos d'inversió, el 2018 ha tancat de manera provisional amb un descens de la inversió estrangera a Catalunya de l'11,7%, fet que l'ha situat en 2.986 milions d'euros, una xifra similar a la de 2014, abans que es produís el fort increment de la inversió que va caracteritzar els anys 2015 i 2016 (gràfic 2.14). En canvi, al conjunt de l'Estat la inversió estrangera ha experimentat un increment del 71,2%, que s'explica en bona part per les compres d'empreses que tenen la seva seu a la Comunitat de Madrid que s'han produït aquest any. Això explica que el pes de Catalunya sobre la inversió estrangera a l'Estat s'hagi reduït fins a un mínim del 6,4% el 2018.

Quadre 2.7
Evolució dels fluxos d'inversió amb l'estranger per àrees

	Inversió estrangera directa a Catalunya				Inversió catalana a l'estranger			
	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)
	2017	2018(p)	2018/2017	2018	2017	2018(p)	2018/2017	2018
OCDE	2.893	2.778	-4,0	93,0	1.800	4.928	173,8	94,6
Unió Europea	2.498	2.433	-2,6	81,5	1.137	4.468	293,1	85,8
Amèrica del Nord	48	95	98,5	3,2	576	440	-23,6	8,4
Amèrica Llatina	270	115	-57,4	3,8	660	210	-68,3	4,0
Resta d'Amèrica	18	7	-60,7	0,2	1	26	2.236,4	0,5
Àsia i Oceania	71	108	53,2	3,6	64	61	-5,1	1,2
Àfrica	157	1	-	0,0	3	0	-84,6	0,0
Paradisos fiscals	24	8	-65,3	0,3	17	4	-	0,1
Tots els països	3.383	2.986	-11,7	100,0	2.472	5.209	110,7	100,0

(p) Dades provisionals

Font: Idescat a partir del Ministeri d'Economia i Competitivitat. La suma de les àrees geogràfiques que es mostren no és igual a la inversió total, atès que hi ha països que consten a més d'una àrea.

Quadre 2.8
Evolució dels fluxos d'inversió amb l'estranger per activitats

	Inversió estrangera directa a Catalunya				Inversió catalana a l'estranger			
	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)	Valor (MEUR)		Variació (%)	Pes (% s/total)
	2017	2018(p)	2018/2017	2018	2017	2018(p)	2018/2017	2018
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	0	21	-	0,7	127	3.036	-	58,3
Indústries extractives	0,0	0,1	-	0,0	1	0	-100,0	0,0
Indústries manufactureres	1.161	1.185	2,1	39,7	212	146	-31,1	2,8
Energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	9	3	-70,0	0,1	75	11	-85,7	0,2
Aigua, sanejament i gestió de residus	15	0	-100,0	0,0	0	3	-	0,1
Construcció	184	214	16,1	7,2	9	9	-6,5	0,2
Comerç a l'engròs i al detall	474	346	-27,0	11,6	638	1.789	180,4	34,3
Transport i emmagatzematge	73	33	-55,1	1,1	1.095	125	-88,5	2,4
Hostaleria	194	57	-70,5	1,9	149	40	-73,0	0,8
Informació i comunicacions	177	459	159,0	15,4	3	4	29,6	0,1
Activitats financeres i d'assegurances	35	33	-6,3	1,1	29	5	-84,3	0,1
Activitats immobiliàries	638	292	-54,3	9,8	103	19	-81,3	0,4
Activitats professionals, científiques i tècniques	90	198	119,3	6,6	14	3	-75,7	0,1
Activitats administratives i serveis auxiliars	16	29	87,8	1,0	2	19	795,2	0,4
Educació	10	0	-99,0	0,0	0	0	-100,0	0,0
Activitats sanitàries i de serveis socials	33	5	-84,7	0,2	0	0	-	0,0
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	109	36	-66,9	1,2	14	0	-100,0	0,0
Altres serveis	164	76	-53,7	2,5	1	0	-100,0	0,0
Total	3.383	2.986	-11,7	100,0	2.472	5.208	110,7	100,0

(p) Dades provisionals

Font: Idescat a partir del Ministeri d'Economia i Competitivitat

Per contra, la inversió emesa de Catalunya a l'estranger s'ha més que duplicat, passant de 2.472 milions d'euros el 2017 a 5.209 milions el 2018, assolint la xifra més alta des de 2007. Aquest intens creixement se suma al dels dos anys anteriors i es recupera així el pols inversor de Catalunya a l'estranger, fet que és indicatiu del dinamisme de l'economia catalana. Al conjunt de l'economia espanyola, la inversió a l'exterior ha disminuït un 41%, i com a resultat el pes de Catalunya sobre el conjunt de l'Estat s'enfila al 23,2%.

La Unió Europea ha estat la principal regió emissora d'inversió estrangera a Catalunya, amb el 81,5% del total. El 2018 s'ha produït un descens del 2,6% de la inversió procedent d'aquesta àrea, i també ha disminuït la procedent d'Amèrica Llatina, mentre que ha augmentat la que prové d'Amèrica del Nord. Per altra banda, la Unió Europea és també la principal àrea destí de la inversió catalana a l'estranger, representant el 85,8% del total. Aquesta àrea ha registrat un important augment de la inversió catalana ja que s'ha multiplicat per tres entre 2017 i 2018, fins als 4.468 milions d'euros. La segona àrea destí més important és Amèrica del Nord, malgrat que només concentra el 8,4% de la inversió catalana, i aquesta ha disminuït un 24% respecte a l'any anterior (quadre 2.7).

Malgrat que la majoria d'activitats han patit el descens de la inversió estrangera a Catalunya el 2018, alguns del sectors amb un pes més important en la inversió han registrat taxes de variació positives, com són la indústria manufacturera, la informació i telecomunicacions, la construcció i les activitats científiques i professionals. Per exemple, la indústria concentra gairebé el 40% del total i ha registrat un increment del 2,1%, i les TIC concentren el 15% de la inversió i han expe-

rimentat un augment del 159%. Per contra, han disminuït les inversions estrangeres en el sector immobiliari i en el de comerç a l'engròs i al detall. Per la banda de les inversions catalanes a l'estranger, el 2018 destaca la concentració en dos grans sectors que han registrat increments molt significatius, i que són l'agricultura, ramaderia i pesca (amb 3.036 milions d'euros, que representa el 58% de la inversió catalana), i el comerç a l'engròs i al detall (1.789 milions d'euros que és el 34% de la inversió total). La indústria manufacturera i el transport i emmagatzematge, que són els següents dos sectors en importància, han registrat caigudes i el seu pes sobre la inversió catalana total a l'exterior es redueix fins al 2,8% i 2,4% respectivament (quadre 2.8).

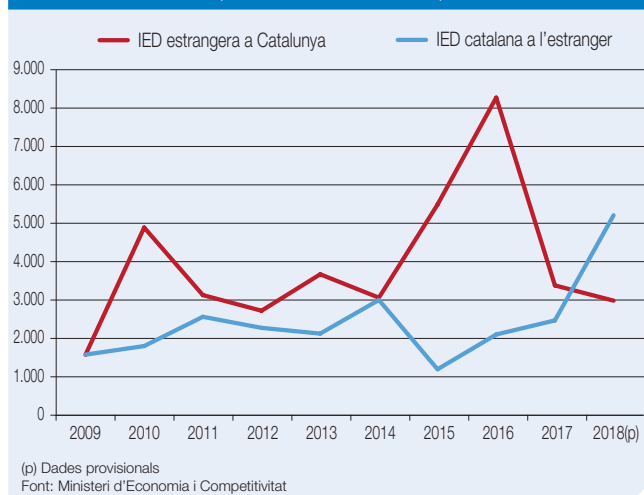
4. Mercat de treball

El mercat laboral a Catalunya ha continuat registrant uns resultats molt positius el 2018. D'una banda, s'ha mantingut el bon ritme de creació d'ocupació, fet que ha permès aproximar-se a la xifra d'ocupació d'abans de la crisi, i d'altra banda, la taxa d'atur s'ha reduït en gairebé dos punts el 2018 situant-se en el nivell més baix dels últims deu anys. A més, la població activa creix lleugerament com a resultat del canvi en els fluxos migratoris per la millora de la situació econòmica al nostre país i comencen a produir-se pujades salarials en línia amb la inflació (quadre 2.9).

La **població activa** a Catalunya s'ha situat en 3.799 milers de persones, un 0,4% superior a la xifra de 2017. Després de tres anys consecutius en què la població activa s'ha mantingut estancada entorn als 3.780 milers de persones, el 2018 s'ha produït un lleuger augment, tot i que és inferior a l'increment registrat per la població en edat de treballar. Això explica que la taxa d'activitat s'hagi reduït unes dècimes fins al 61,3%, la taxa més baixa dels últims 15 anys. Per sexe, l'increment de la població activa està concentrat exclusivament en els homes, fet que amplia la distància entre la taxa d'activitat masculina (67%) i la femenina (56%). Per edats, s'observa un descens de la població activa únicament en el grup comprès entre 35 i 44 anys, mentre que a la resta de grups d'edat es produeix un augment.

L'**ocupació** ha crescut un 2,7% en mitjana anual l'any 2018, segons les dades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE, això vol dir que hi ha 81.900 ocupats més que un any enrere. Aquest és el cinquè any consecutiu que augmenta l'ocupació, però ho fa a una taxa lleugerament inferior a la de l'any anterior, quan va ser del 2,9%. En xifres absolutes, l'ocupació ha assolit les 3.362 milers de persones, una dada que s'acosta al màxim

Gràfic 2.14
Fluxos d'inversió directa amb l'estranger
(milions d'euros corrents)

Quadre 2.9
Indicadors del mercat de treball a Catalunya

	2016	2017	2018	var 17/16 (%, pp)	% var 18/17 (%, pp)
Població activa (milers)	3.777,5	3.782,6	3.798,6	0,1	0,4
Homes	1.981,6	1.985,6	2.001,0	0,2	0,8
Dones	1.795,9	1.797,0	1.797,7	0,1	0,0
Població ocupada (milers)	3.183,9	3.275,3	3.362,2	2,9	2,7
Homes	1.692,0	1.737,0	1.781,9	2,7	2,6
Dones	1.491,9	1.538,3	1.580,3	3,1	2,7
Nacionalitat estrangera	407,2	425,0	458,0	4,4	7,8
Població ocupada per sectors (milers)	3.183,9	3.275,3	3.362,2	2,9	2,7
Agricultura	50,8	54,5	58,0	7,3	6,4
Indústria	583,6	590,5	626,6	1,2	6,1
Construcció	184,2	208,5	212,5	13,2	1,9
Serveis	2.365,2	2.421,8	2.465,1	2,4	1,8
Població assalariada (milers)	2.653,5	2.747,3	2.834,1	3,5	3,2
Indefinitos	2.091,6	2.154,6	2.213,8	3,0	2,7
Temporals	561,9	592,7	620,2	5,5	4,6
Sector privat	2.250,5	2.349,9	2.400,6	4,4	2,2
Sector públic	403,0	397,5	433,4	-1,4	9,0
Població no assalariada (milers)	530,4	528,0	528,1	-0,5	0,0
Població en atur (milers)	593,6	507,2	436,4	-14,6	-14,0
Homes	289,6	248,5	219,0	-14,2	-11,9
Dones	304,1	258,7	217,4	-14,9	-16,0
Taxa d'activitat (%)	62,0	61,7	61,3	-0,3	-0,4
Homes	67,1	66,9	66,6	-0,2	-0,3
Dones	57,2	56,9	56,3	-0,3	-0,6
Taxa d'ocupació (%)	52,3	53,5	54,2	1,2	0,7
Homes	57,3	58,5	59,3	1,2	0,8
Dones	47,5	48,7	49,5	1,2	0,8
Taxa d'atur (%)	15,7	13,4	11,5	-2,3	-1,9
Homes	14,6	12,5	10,9	-2,1	-1,6
Dones	16,9	14,4	12,1	-2,5	-2,3
Juvenil (de 16 a 24 anys)	34,3	30,4	27,7	-3,9	-2,7
Nacionalitat espanyola	13,9	11,6	9,8	-2,3	-1,8
Nascuts a l'estranger – UE	15,6	17,2	14,2	1,6	-3,0
Nascuts a l'estranger – no UE	30,2	26,2	23,0	-4,0	-3,2
Taxa de treball a temps parcial (%)	14,2	14,3	14,1	0,1	-0,2
Taxa de temporalitat (%)	21,2	21,6	21,9	0,4	0,3

Nota: les variacions de les taxes estan expressades en punts percentuals.

Font: INE i Idescat (EPA).

Definicions:

Taxa d'activitat: població activa / població de 16 anys o més x 100

Taxa d'ocupació: població ocupada / població de 16 anys o més x 100

Taxa d'atur: població aturada / població activa x 100

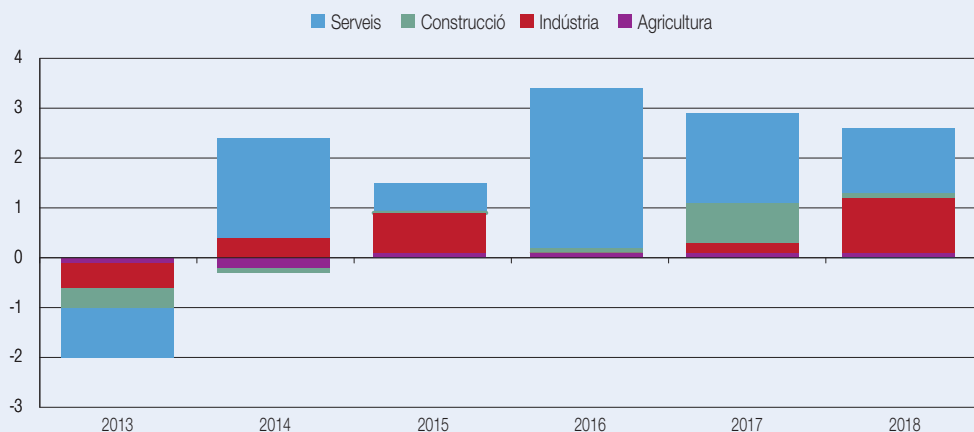
Taxa de treball a temps parcial: assalariats amb contracte a temps parcial / assalariats totals x 100

Taxa de temporalitat: assalariats amb contracte temporal / assalariats totals x 100

històric assolit el 2008, quan va ser de 3.581 milers (només és un 6% inferior). La dinàmica de l'ocupació a Catalunya ha estat idèntica a la de l'economia espanyola, on el nombre d'ocupats ha crescut també a un ritme del 2,7% fins als 19.327 milers de persones. Les dades d'afiliats a la Seguretat Social confirmen aquesta tendència positiva en l'ocupació, atès que

a Catalunya han registrat un creixement del 3% el 2018, unes dècimes per sota del 3,2% registrat a l'Estat. En canvi, mesurat en llocs de treball equivalents a temps complert, el creixement de l'ocupació s'estima en un 3,4% a Catalunya, per sobre del 3,1% de l'any 2017, fet que és indicatiu de que augmenten les hores treballades per ocupat.

Gràfic 2.15
Evolució de l'ocupació per sectors
(contribucions al creixement global, en punts percentuals)

Font: Idescat a partir de l'INE

Com a resultat d'aquest bon comportament de l'ocupació, la taxa d'ocupació ha continuat pujant fins al 54,2%, la xifra més alta des de 2008. L'increment en la taxa d'ocupació es produeix amb la mateixa intensitat tant en el col·lectiu femení com en el masculí (0,8 punts més en cada cas), si bé encara la masculina és deu punts superior a la femenina (59% enfront al 49%).

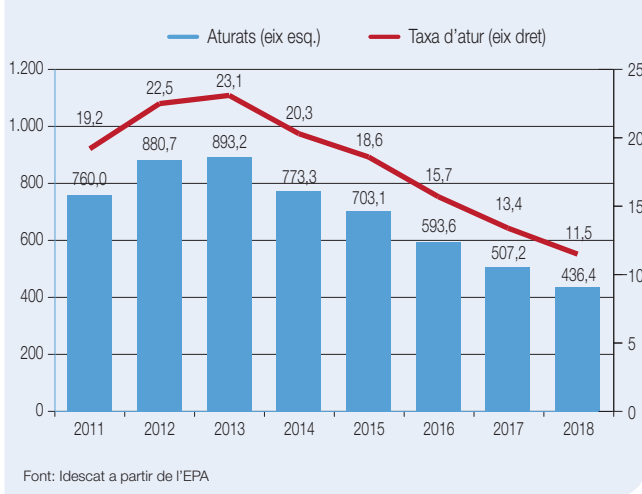
L'ocupació **assalariada** constitueix el 84% de l'ocupació total a Catalunya, i ha registrat un increment del 3,2% el 2018. Aquest col·lectiu és el que ha concentrat tot el creixement de l'ocupació catalana aquest any, atès que l'ocupació no assalariada (per tant, que treballa per compte propi) ha registrat una creixement nul.

Una de les característiques del nostre mercat laboral és l'augment de l'ocupació temporal quan l'economia es recupera. En efecte, la taxa de temporalitat (percentatge d'assalariats amb contracte temporal respecte al total) ha pujat tres dècimes el 2018, fins al 21,9%. Aquest fet es deu a un creixement de l'ocupació temporal (4,6%) que supera àmpliament el que registra l'ocupació indefinida (2,7%), si bé cal assenyalar que la taxa d'augment de l'ocupació amb contracte temporal s'ha moderat respecte als anys anteriors (5,5% el 2017, 12,3% el 2016 i 8,7% el 2015). Una altra tendència que cal remarcar en el comportament del mercat laboral el 2018 és la recuperació de l'ocupació al sector públic, que creix un 9% interanual, força per sobre del que ho fa l'ocupació en el sector privat (2,2%). De fet, el 41% de l'ocupació que s'ha creat a Catalunya el 2018 ho ha fet en el sector públic (35.900 llocs de treball més), un fet que fa anys que no es produïa. Això fa que el pes de l'ocupació al sector públic respecte a l'ocupació assalariada total hagi pujat fins al 15,3%.

Per sexe, l'any 2018 l'ocupació ha crescut a taxes similars entre els homes i les dones (entorn al 2,7%). Per grups d'edat, l'ocupació augmenta en tots ells, a excepció del grup d'entre 35 i 44 anys que és el més nombrós (representa el 30% del total) i que registra un descens de l'1,2%. Per contra, en el grup de 45 anys en endavant, l'ocupació ha crescut per sobre de la mitjana, un 4,8%. Finalment, l'anàlisi per sectors mostra que la indústria ha estat la gran protagonista de la creació d'ocupació, juntament amb els serveis, mentre que la construcció ha perdut rellevància com a motor d'ocupació (gràfic 2.15). Així, dels 86.900 llocs de treball creats nets a Catalunya el 2018, el 42% van ser al sector industrial (36.100 llocs de treball més), el 50% als serveis (43.300 llocs), el 5% a la construcció i el 4% restant a l'agricultura. En taxes de creixement, el major augment també el registra la indústria (6,1%), juntament amb l'agricultura (6,4%), que superen amb escreix l'increment experimentat per la construcció (1,9%) i els serveis (1,8%).

La **població aturada** a Catalunya es va situar en 436.400 persones de mitjana el 2018, un 14% inferior a la xifra de 2017, segons l'EPA. En valor absolut, l'atur s'ha reduït en 70.800 persones el 2018, un descens que es produeix com a resultat d'un gran augment de l'ocupació (de 86.900 persones) que ha compensat sobradament l'ascens del nombre d'actius (16.000 persones). El 2018 és el cinquè any consecutiu en què es produeix un descens del nombre d'aturats a Catalunya, i el tercer que es registra una taxa de descens superior al 14% (gràfic 2.16). Per sexe, s'ha produït una reducció del nombre d'aturats més intensa entre les dones que entre els homes.

Gràfic 2.16
Evolució del nombre d'aturats i de la taxa d'atur a Catalunya
(en milers de persones i en %)

Com a resultat de la gran reducció del nombre d'aturats i del baix increment de la població activa, la **taxa d'atur**, que és el quocient entre població aturada i població activa, s'ha reduït des del 13,4% el 2017 a l'11,5% el 2018, que és la taxa més baixa des del 2008 (quan va ser del 8,9%). Catalunya té una taxa d'atur inferior a la mitjana espanyola (15,3%), però encara supera la mitjana de la zona euro (8,2%), el 2018.

A Catalunya, les dones continuen tenint una taxa d'atur superior a la dels homes, però ambdues taxes retrocedeixen aquest any. La taxa d'atur juvenil (menys de 25 anys) també s'ha reduït en gairebé tres punts fins al 27,7% el 2018. Aquesta reducció denota un canvi en la conjuntura del mercat laboral que també es comença a fer palès entre la població més jove. La taxa

d'atur per nacionalitat continua mostrant les diferències ja observables en anys anteriors, en què la taxa d'atur dels nascuts a l'estranger fora de la UE és més del doble de la de les persones amb nacionalitat espanyola (23% enfront 9,8%). L'atur de llarga durada (més d'1 any buscant feina), és de 197,5 mil persones, aproximadament el 45% del nombre total d'aturats a Catalunya. Els darrers tres anys sobretot s'ha reduït el percentatge d'aturats que fa més de dos anys que estan buscant feina, ja que ha passat del 42% del total el 2015 fins al 29% el 2018.

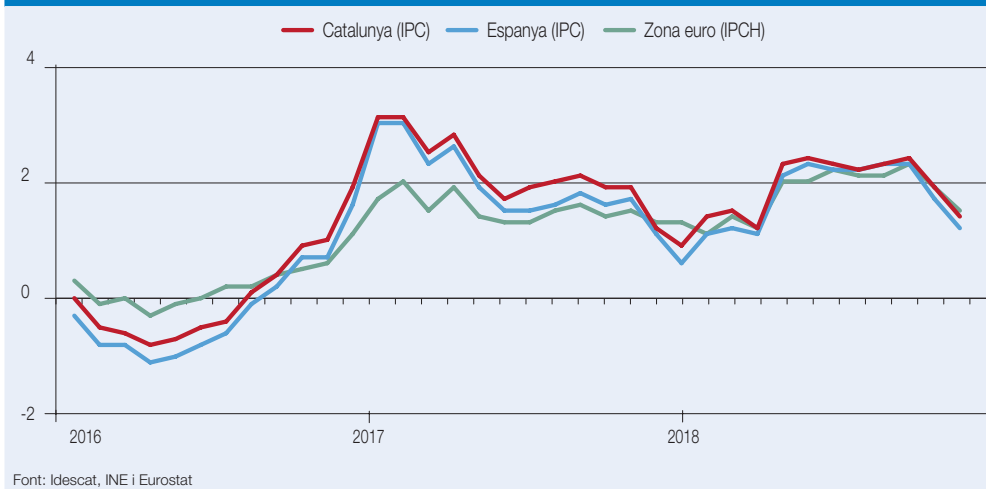
Pel que fa a l'**atur registrat** a les oficines del SOC, a Catalunya l'any 2018 es va tancar amb prop de 392,9 mil aturats registrats¹, 25 mil menys que a finals del 2017. En termes relatius, la caiguda ha estat del 6%, sent aquest el cinquè any consecutiu que es registra un descens. L'evolució de l'atur registrat ha seguit una evolució molt similar al conjunt de l'Estat (-6,5%).

5. Preus i salaris

Durant el 2018, la **inflació** ha seguit una trajectòria ascendent de gener a octubre, i descendent els dos últims mesos de l'any. De fet, l'any va començar amb una inflació del 0,9% al gener i va finalitzar amb una taxa de l'1,4% al desembre. En mitjana anual, els preus de consum a Catalunya han augmen-

¹ L'atur registrat és aquell que recullen les oficines del SOC i difereix del que proporciona l'EPA, en tant que aquest darrer es basa en la manifestació de l'enquetat de la seva impossibilitat de trobar un lloc de treball tot i voler-ho. L'atur registrat, tot i menysvalorar l'atur real (no té en compte els desanimats o aquells que cerquen feina per vies alternatives), té especial interès atès el seu caràcter censal i la possibilitat de desagregació a múltiples nivells, entre ells el territorial.

Gràfic 2.17
Evolució dels preus de consum
(taxes de variació interanual, en %)

Quadre 2.10
Inflació a Catalunya i Espanya per capítols
 (variació interanual de l'IPC en mitjana anual, en %). Base 2016

	Catalunya		Espanya	
	2017	2018	2017	2018
ÍNDEX GENERAL	2,2	1,8	2,0	1,7
Aliments i begudes no alcohòliques	1,7	2,0	1,2	1,6
Begudes alcohòliques i tabac	1,6	1,8	1,7	1,9
Vestit i calçat	0,6	0,9	0,5	0,9
Habitatge	3,2	2,4	3,9	2,4
Parament de la llar	0,3	0,5	-0,4	0,1
Medicina	1,2	0,8	0,7	0,3
Transports	4,7	3,9	4,2	3,6
Comunicacions	1,2	2,1	1,3	2,2
Esbarjo i cultura	1,6	-0,1	1,1	-0,2
Ensenyament	0,9	0,7	0,9	0,8
Hotels, cafès i restaurants	2,2	1,9	1,9	1,9
Altres béns i serveis	1,5	1,2	0,9	0,9

Font: INE i Idescat

tat un 1,8%, quatre dècimes menys que l'any anterior (2,2%). La tendència d'evolució ha estat la mateixa a l'economia espanyola, però amb un lleuger diferencial positiu a favor de Catalunya (1,7% a Espanya i 1,8% a la zona euro en mitjana anual) (gràfic 2.17). L'evolució de la inflació al nostre país està molt condicionada pel comportament del preu del petroli perquè el pes de la part impositiva en el preu final dels carburants és més baixa a l'economia catalana que a altres països del nostre entorn i això fa que els preus siguin més volàtils, i també perquè som una economia importadora d'energia. Al llarg de gairebé tot el 2018, a excepció dels últims dos mesos de l'any, el preu mitjà del barril de petroli va anar a l'alça, i en el conjunt de l'any va acabar situant-se en 71 dòlars, que és un 30% superior al valor d'un any abans (55 dòlars/barril). Aquesta evolució alcista del preu del petroli es va traslladar a alguns dels components de l'IPC com són els carburants i l'electricitat.

Tot i la recuperació econòmica no s'han produït pressions inflacionistes, tal com posa de manifest l'estabilitat de la inflació subjacent (que exclou els components d'energia i aliments sense elaborar), que s'ha situat en l'1,1% el 2018, set dècimes per sota de la inflació general. Des de que es va iniciar la recuperació econòmica el 2014, la inflació subjacent s'ha situat de mitjana anual en l'1%, confirmant així que el consum no està pressionant a l'alça els preus en bona part com a conseqüència de l'elevada taxa d'atur, que no ha permès incrementar els salaris durant la fase de recuperació econòmica.

L'evolució dels preus de consum ha estat alcista a tots els capítols de despesa, excepte en el d'esbarjo i cultura. D'entre tots, els que han registrat un increment més destacat són els de transports i habitatge (3,9% i 2,4%, respectivament) —com ja va succeir els dos anys anteriors per la vinculació amb els preus dels carburants i de l'energia elèctrica—, seguits pels grups d'alimentació i begudes (2%) i d'hotels, cafès i restaurants (1,9%). En l'altre extrem, els grups amb una taxa d'inflació més baixa, per sota de l'1%, han estat ensenyament, medicina, i vestit i calçat. La resta de grups han experimentat variacions de preus entre l'1% i el 2%. A diferència de l'any anterior, la desacceleració de preus més important es produeix al capítol d'esbarjo i cultura, que ha passat de registrar un ascens de l'1,6% el 2017 a caure un 0,1% el 2018, mentre que l'acceleració més important es va donar en el grups de comunicacions, que va passar de créixer un 1,2% el 2017 a un 2,1% el 2018 (quadre 2.10).

El diferencial d'inflació entre Catalunya i Espanya s'ha reduït una dècima respecte al 2017, i s'ha situat en 0,1 punts. Els grups de medicina, parament de la llar, alimentació i begudes, i transports són els que tenen el diferencial positiu a favor de Catalunya més ampli (entre tres i cinc dècimes).

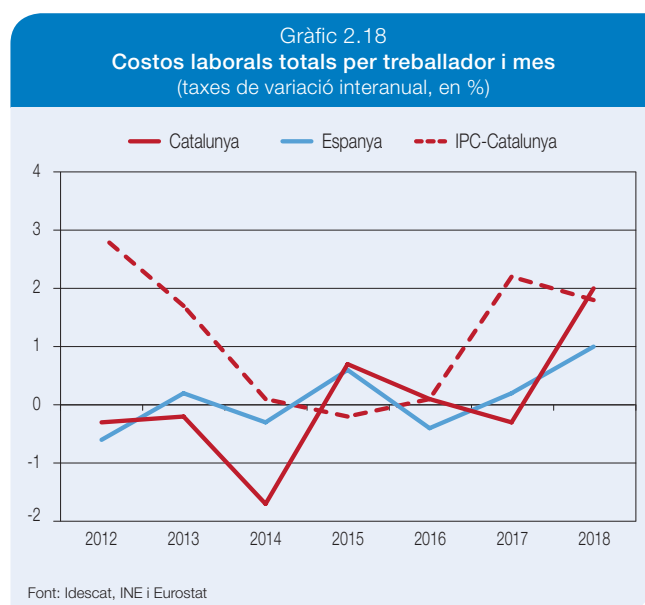
Els **costos laborals** de les empreses han augmentat a Catalunya un 2% de mitjana el 2018, segons dades de l'Enquesta trimestral del cost laboral de l'INE, el major aug-

ment registrat des de l'any 2009. Aquest increment és lleugerament superior al de la inflació catalana (1,8%), per tant, s'ha recuperat 0,2 punts de poder adquisitiu, després que l'any passat es produís una pèrdua de 2,5 punts. A l'economia espanyola, el cost laboral per treballador i mes ha augmentat la meitat, un 1% el 2018 (gràfic 2.18). Els salaris comencen a recuperar-se, després de sis anys de reducció o contenció salarial, gràcies a la substancial disminució de la taxa d'atur. El cost laboral per hora efectiva a Catalunya ha crescut un 1,7%, per sota del cost mensual, el que vol dir que el nombre d'hores treballades creix moderadament.

El cost laboral mitjà per treballador i mes és de 2.738 euros i es divideix entre el cost salarial —de 2.051 euros— i els altres costos² —de 687 euros. Tant l'un com l'altre component del cost laboral total han registrat un increment del 2% o superior. Per sectors, els costos laborals han augmentat fonamentalment als serveis (2,7%), mentre que a la indústria ho han fet només un 0,7%, per sota de la inflació, i han disminuït a la construcció (-0,8%).

6. Sector públic

La recuperació econòmica ha permès que la recaptació impositiva segueixi creixent el 2018. Pel que fa als impostos que són pagats a les delegacions catalanes de l'Agència Estatal Tributària, el 2018 la recaptació va augmentar un 11,3% respecte a l'any anterior. Aquest creixement està afectat per un canvi en les dates de presentació de l'IVA dels contribuents acollits al sistema de Subministrament Immediat d'Informació (SII), modificació que es va produir a partir de juliol de 2017.

Si es corregeix aquest efecte l'increment és inferior, però no es disposa d'aquest càlcul per a Catalunya. En tot cas, el creixement de la recaptació a Catalunya ha superat el registrat al conjunt de delegacions estatals, on ha estat del 7,6% (sense correcció per SII). Com va succeir l'any anterior, les causes fonamentals que expliquen el creixement dels ingressos tributaris són dos: l'augment de les bases imposables i els positius resultats de la declaració anual de l'IRPF. Cal assenyalar que malgrat la tendència de l'activitat real va anar a la baixa al llarg de l'any, en termes nominals el perfil va ser diferent. Així, en el segon semestre de l'any es va produir, per una banda, un creixement addicional de les rendes gràcies a les pujades de salaris i pensions públiques aprovades al juliol juntament amb els Pressupostos de 2018, i per altra banda, un impuls de les bases lligades a la despesa com a conseqüència de les pujades de preus, especialment dels productes energètics. De fet, s'estima que el 90% de l'increment de recaptació impositiva és el resultat de l'evolució de les bases imposables en l'Impost sobre societats, l'IVA i les retencions del treball. La resta del creixement es deguda bàsicament als bons resultats de la declaració anual de l'IRPF que va liquidar l'impost de 2017. Respecte als canvis normatius, ja s'ha dit que el més important és el que es produeix pel SII. Altres modificacions amb un impacte molt menor que van entrar en vigor amb els Pressupostos de 2018 són, entre d'altres, la reducció per rendiments del treball que afecta especialment a les rendes baixes (sobretot pensions), la rebaixa de l'IVA en els cines, les noves deduccions familiars i l'elevació del mínim exempt en el gravamen de loteries.

En el seu conjunt, l'**administració tributària estatal** ha recaptat 43.039 milions d'euros a les administracions d'hisenda radicades a Catalunya, una xifra que representa el 21,1% de la recaptació del conjunt estatal territorialitzable (quadre 2.11). La recaptació d'impostos directes ha augmentat un 15% respecte de l'any anterior, que contrasta amb l'augment del 7,7% registrat pel conjunt de delegacions territorials de l'Estat. Aquest increment de la recaptació impositiva directa s'explica fonamentalment per la major recaptació de l'Impost de Societats, que va augmentar un 48,2% per la bona marxa dels beneficis i pel major pes del pagament mínim dintre dels pagaments fraccionats. La recaptació per IRPF va créixer un 7,6% i és resultat, principalment, de l'increment de les retencions del treball (les pensions i els salaris van augmentar especialment durant la segona meitat de l'any) i també dels ingressos bruts procedents de la declaració anual. Dins el capítol d'impostos indirectes,

² Comprenen les cotitzacions obligatòries a la Seguretat Social i les percepcions no salarials —indemnitzacions per acomiadament, pagaments per incapacitat temporal (IT), desocupació, jubilació, mort i supervivència, invalidesa o minusvalidesa, roba de treball i altres percepcions no salarials.

Quadre 2.11
Recaptació d'impostos estatals a Catalunya
(milers d'euros i %)

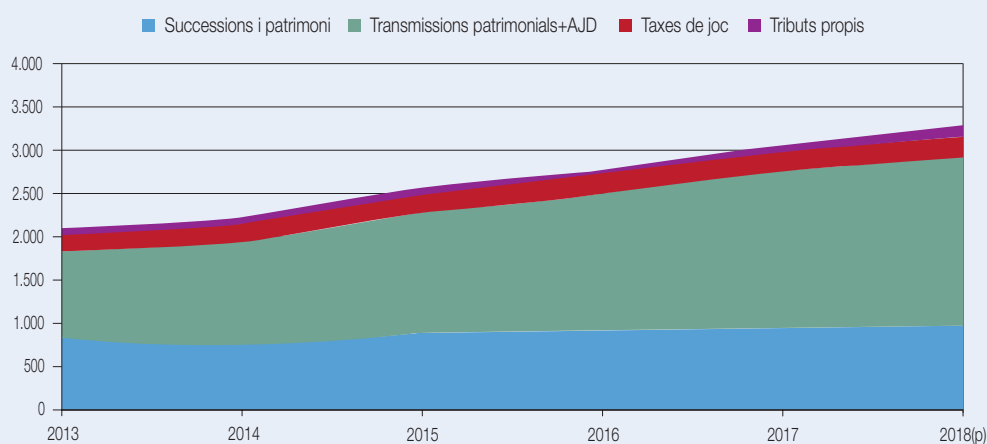
	2017 (milers d'€)	2018 (milers d'€)	Pes s/Espanya 2018 (%)	Variació 2018/2017 (%)
Directes	19.988.211	22.986.301	21,2	15,0
IRPF	15.459.002	16.636.270	21,1	7,6
I. Societats	3.770.149	5.586.404	22,5	48,2
No residents	418.398	454.939	17,1	8,7
Indirectes	18.402.979	19.706.805	21,0	7,1
IVA	15.813.605	17.059.666	24,4	7,9
Impostos especials	1.468.932	1.555.876	7,6	5,9
Tràfic exterior	752.941	705.221	37,0	-6,3
Taxes	280.817	346.404	25,4	23,4
TOTAL	38.672.007	43.039.510	21,1	11,3

Font: AEAT

destaquen els ingressos per IVA, que representen el 40% de la recaptació de l'estat a Catalunya i que augmenten un 7,9% el 2018 com a resultat tant de l'aplicació del sistema SII com de l'augment del consum de les famílies en termes nominals. Aquest augment del consum també es va deixar notar en els ingressos per impostos especials, que han augmentat un 5,9% aquest any en bona part per l'augment dels preus vinculats a l'energia. Finalment, la recaptació per taxes i altres ingressos tributaris (que inclou els impostos sobre el valor de la producció de l'energia elèctrica i sobre els gasos fluorats) augmenten un 23,4% respecte a l'any anterior, però el seu pes relatiu no arriba a l'1% dels ingressos impositius totals.

La **recaptació de tributs per la Generalitat de Catalunya** ha estat de 3.386 milions d'euros el 2018, un 7,3% més que l'any anterior, segons les dades provisionals publicades pel Departament de Vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Aquesta és la xifra de recaptació més alta des del 2008. Els tributs cedits, que constitueixen el nucli de la recaptació de tributs de la Generalitat ja que representen el 96% del total, han crescut un 5,5%, mentre que els tributs propis que representen el 4% restant han registrat un increment del 75,2% respecte a l'any 2017 fins als gairebé 150 milions d'euros ([gràfic 2.19](#)). Aquest fort augment s'explica fonamentalment per l'aportació del nou impost sobre begudes ensucrades, que ha permès ingressar 42 milions d'euros en el primer any complet

Gràfic 2.19
Evolució dels tributs propis i cedits de la Generalitat de Catalunya
(milions d'euros)

(p) Dades provisionals
Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda

Quadre 2.12

Recaptació de tributs per la Generalitat de Catalunya

(milions d'euros i taxes de variació interanual en %)

	2015	2016	2017	2018(p)	Variació 2018/2017(%)
Tributs cedits	2.552,8	2.769,5	3.069,5	3.237,4	5,5
Directes	915,4	939,5	927,3	988,5	6,6
Successions i donacions	458,3	445,6	433,4	463,5	6,9
Patrimoni	457,1	493,8	493,8	525,0	6,3
Indirectes	1.437,9	1.640,7	1.933,4	2.028,4	4,9
Transmissions patrimonials	1.072,0	1.243,9	1.474,2	1.532,8	4,0
Actes jurídics documentats	365,9	396,9	459,2	495,6	7,9
Taxes	199,5	189,3	208,8	220,4	5,6
Sobre el joc	199,5	189,3	208,8	220,4	5,6
Tributs propis	104,6	57,1	84,7	148,3	75,2
Grans establiments comercials	21,2	7,0	3,9	10,9	180,3
Impost sobre els habitatges buits	..	11,5	18,4	16,3	-11,6
Impost sobre els dipòsits en les entitats de crèdit	-1,0	-2,6	0,0	0,0	-
Impost estades en establiments turístics	43,1	47,3	52,5	60,9	16,1
Impost sobre provisió de continguts	7,3	18,4	-27,4	-0,1	-99,8
Impost sobre begudes ensucrades envasades	22,7	41,9	84,7
Impost sobre producció d'energia elèctrica nuclear	30,3	-32,3	0,0	0,0	-
Impost sobre risc mediambiental elements radiotòxics	7,4	9,9	33,9
Impost sobre l'emissió de gasos a l'atmosfera per la indústria	0,1	1,0	0,9	0,4	-56,5
Impost sobre l'emissió d'òxids de nitrogen per l'aviació comercial	..	3,0	2,9	4,5	54,3
Gravamen protecció civil	3,5	3,7	3,4	3,6	4,4
Total	2.657,4	2.826,5	3.154,1	3.385,7	7,3

Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Direcció General de Tributs i Joc.

(p) Dades provisionals.

(..) Dada no procedent.

d'aplicació, atès que va entrar en vigor l'1 de maig de 2017. Altres increments importants de la recaptació els han registrat l'impost sobre estades turístiques, que ha recaptat 8,5 milions d'euros més que l'any anterior, i l'impost sobre grans establiments comercials, que ha recaptat 7 milions més per l'efecte d'un canvi normatiu.

Aquest any, a diferència dels dos anteriors, l'increment de la recaptació dels impostos directes ha estat superior al dels impostos indirectes en termes relatius. Quant als impostos directes, la recaptació per l'impost sobre el patrimoni ha assolit els 525 milions d'euros, un 6,3% més que l'any anterior, i l'impost sobre successions i donacions els 463,5 milions, un 6,9% per sobre del 2017. Pel que fa als impostos indirectes, que sobretot estan vinculats al sector immobiliari, han tingut una evolució més moderada que anys anteriors, registrant un increment al voltant del 5%, enfront del 18% de 2017 i 14% de 2016. Dintre d'aquests, destaca per la seva importància l'impost de transmissions patrimonials, que ha incrementat

la seva recaptació un 4% respecte del 2017, fins als 1.532,8 milions d'euros, reflectint així que el sector immobiliari ha entrat en una nova fase de creixement més moderat després de la intensa recuperació dels dos anys anteriors. Tot i l'augment dels darrers anys, la xifra de recaptació per aquest impost encara està lluny dels gairebé 4.000 milions d'euros anuals d'abans de la crisi. A més, el 2018 encara es nota l'impacte de la pujada de tipus que es va aprovar amb la llei 5/2017, del 28 de març. L'evolució a l'alça del sector immobiliari també s'ha fet palesa en l'augment de la recaptació de l'impost d'actes jurídics documentats, que assoleix gairebé els 500 milions d'euros el 2018, un 7,9% més que l'any anterior. Finalment, la recaptació de la taxa del joc ha augmentat un 5,6% fins als 220,4 milions d'euros. Cal recordar que en el segon trimestre de 2017 va entrar en vigor una pujada impositiva sobre les màquines recreatives.

La recaptació per **impostos propis** presenta una evolució força erràtica els darrers anys degut tant a les sentències del

Tribunal Constitucional que en alguns casos ha obligat a fer devolucions de la recaptació impositiva, com també a la creació de noves figures impositives. L'impost propi que aporta una major recaptació continua sent l'impost sobre estades en establiments turístics, que assoleix els 60,9 milions d'euros el 2018, un 16,1% més que l'any anterior, principalment per l'increment de tipus aplicables als habitatges d'ús turístic i als creueristes amb estades inferiors a 12 hores. El segon impost propi de major recaptació és el nou impost sobre begudes ensucrades que ha arribat a ingressar 41,9 milions d'euros en el seu primer any complet d'aplicació. El tercer i quart impostos en importància són el d'habitatges buits, que ha ingressat un 11,6% menys que l'any anterior, principalment perquè l'any anterior havia augmentat molt per l'ampliació del nombre de municipis on s'aplica l'impost i també pel propi efecte dissuasiu que provoca el propi impost, i l'impost sobre grans establiments comercials, que ha incrementat substancialment la seva recaptació des dels 3,9 milions d'euros el 2017 fins als 10,9 milions el 2018 per l'efecte d'un canvi introduït en la Llei d'Acompanyament dels Pressupostos de 2017. Al seu torn, el nou impost sobre el risc mediambiental d'elements radiotòxics va aportar gairebé 10 milions d'euros. Finalment, l'impost sobre la provisió de continguts per part de prestadors de serveis de comunicacions electròniques ha presentat una variació negativa perquè l'any 2017 va haver de retornar els ingressos produïts entre el 2015 i el 2017, abans de que el Tribunal Constitucional anul·lés aquest impost (quadre 2.12).

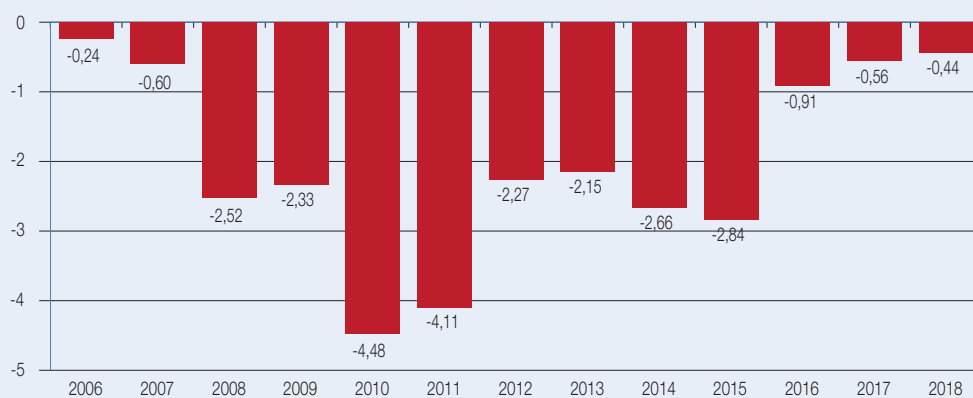
El 2018, els **comptes públics de la Generalitat de Catalunya** s'han regit per les condicions de la pròrroga que estan recollides a la Instrucció 1/2017, de 12 de desembre, conjunta de

la Direcció General de Pressupostos i la Intervenció General. Els criteris per determinar la gestió de la despesa durant la pròrroga pressupostària estableixen que els crèdits del capítol de remuneracions del personal s'han d'ajustar a les dotacions pressupostades a 31 de desembre del 2017, mentre que la resta de capítols de despesa es prorroga, en el seu conjunt, per la totalitat del pressupost inicial del 2017, ajustat a les previsions d'ingressos finalistes i afectats per al 2018. També cal recordar que el 14 de maig va ser investit el president de la Generalitat i l'1 de juny es va constituir el nou Govern de la Generalitat, fet que va comportar la finalització de l'aplicació de l'article 155 de la Constitució, que va estar en vigor des del 27 d'octubre de 2017 per aprovació del Senat.

Les finances catalanes han tancat el 2018 amb un **dèficit públic** de 1.025 milions d'euros, un 17,6% inferior al de l'any anterior, segons dades del Ministeri d'Hisenda. En percentatge del PIB, el dèficit ha passat del 0,56% el 2017 al 0,44% el 2018, ajustant-se gairebé a l'objectiu assignat pel Ministeri d'Hisenda a les comunitats autònomes, que va ser del 0,4% (gràfic 2.20). Si s'agafa com a referència l'any 2010, en què el dèficit de la Generalitat va assolir un màxim històric del 4,48% del PIB (9.100 milions d'euros), l'ajust supera el 89%. A més, el 2018 les finances de la Generalitat han tancat amb un superàvit estructural primari, és a dir, descomptant l'efecte del cicle econòmic sobre les finances de la Generalitat i el pagament dels interessos.

Aquest dèficit s'ha traduït en un nou augment del **deute públic** acumulat per la Generalitat, que ha arribat fins als 78.732 milions d'euros a finals de 2018 —un 34% del PIB català, vuit dècimes per sota del nivell assolit l'any anterior

Gràfic 2.20
Dèficit de la Generalitat de Catalunya
(en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

que va ser del 34,8% del PIB (gràfic 2.21). En comparació amb l'any anterior, el volum de deute ha augmentat un 1,3%, menys del que ho ha fet el PIB raó per la qual la ràtio de deute en percentatge del PIB ha disminuït. En comparació amb la resta de comunitats autònomes, Catalunya continua sent la capdavantera en volum de deute i la tercera en percentatge del PIB, només per darrere de la Comunitat Valenciana (41,7%) i Castella la Manxa (35,4%).

La reducció aconseguida del dèficit el 2018 s'explica majoritàriament perquè els ingressos corrents han augmentat més que les despeses corrents i el ingressos de capital han augmentat mentre les despeses de capital han disminuït.

D'una banda, a desembre del 2018, els **ingressos no financers** del sector públic administratiu (SPA)³ consolidat eren de 24.942,5 milions d'euros, import un 3,3% més alt que l'any anterior. Els principals factors de creixement dels ingressos han estat les bestretes del model de finançament, com a conseqüència de la millora de l'IRPF, l'IVA i els impostos especials, així com l'increment de la recaptació dels tributs cedits i d'alguns tributs propis, com ja s'ha comentat.

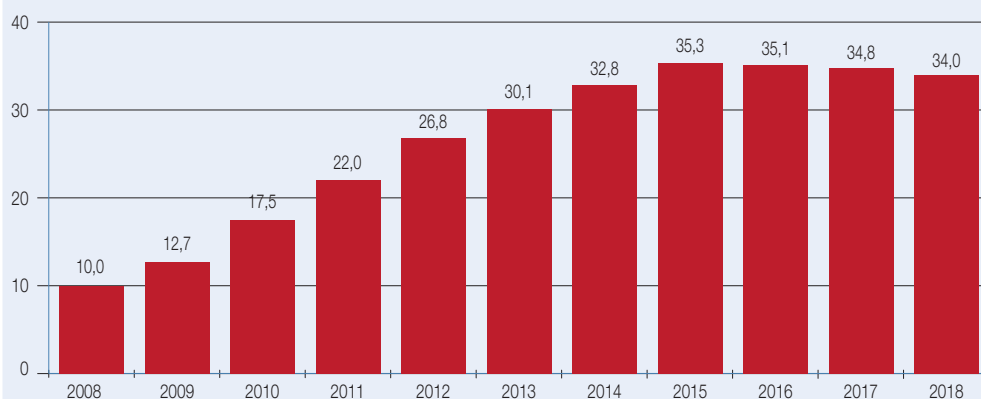
D'altra banda, les **despeses no financeres** han assolit la xifra de 25.757 milions d'euros, un 2% més que l'any anterior. Aquest augment de la despesa ha estat àmpliament compensat per la pujada dels ingressos. El 2018 les remuneracions del personal s'han incrementat en 311,6 milions d'euros, un 4,2% respecte de 2017, com a resultat de l'augment de les retribucions del personal i de la contractació de docents i de personal sanitari. També han augmentat

les partides de la renda garantida de ciutadania, així com la despesa de farmàcia i de concerts socials i sanitaris. En canvi, disminueixen les despeses de capital per una menor inversió en edificis i una disminució de les transferències a entitats. Finalment, els interessos i les despeses de formalització del deute augmenten en 57,5 milions, un 7,3%, que s'explica per l'augment del volum del deute, atès que la mitjana ponderada del tipus d'interès del FLA pràcticament no ha variat entre els dos exercicis (0,768%).

A data de tancament d'aquest informe, no s'han aprovat els pressupostos de la Generalitat per al 2019, la qual cosa implica l'aplicació automàtica de la pròrroga del Pressupost de 2017. Tanmateix, els comptes públics que el Govern de la Generalitat va elaborar, tot i no ser aprovats, contemplaven un objectiu de dèficit públic per al 2019 del -0,1% del PIB, continuant així amb la tendència de reducció del dèficit.

³ Els comptes del sector públic administratiu (SPA) consolidats inclouen l'Administració de la Generalitat, el Servei Català de la Salut (CatSalut) i les entitats autònomes administratives, és a dir, totes les entitats que tenen un pressupost de caràcter limitatiu. També s'ha inclòs l'Institut Català de la Salut (ICS) en el consolidat per tal de mantenir una comparació homògena amb els exercicis anteriors.

Gràfic 2.21
Endeutament de la Generalitat de Catalunya
(en % del PIB)

Font: Ministeri d'Hisenda

1. Presentació¹

En aquest capítol es presenta l'anàlisi economicofinancera de l'empresa catalana dels anys 2017 i 2018. Aquesta anàlisi s'emmarca en la línia de treball i publicació iniciada l'any 1988 pel Departament d'Economia i Finances (actualment, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda) de la Generalitat de Catalunya. Des de l'any 2007, l'elaboració d'aquests estudis sobre l'empresa catalana és fruit de la col·laboració de la Cambra de Comerç de Barcelona amb el Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya². L'anàlisi es fonamenta en la part corresponent a empreses catalanes de les bases de dades trimestral i anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE), que es remeten regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya.

En relació amb la cobertura de la mostra d'empreses utilitzada per la CBBE, es pot dir que aquesta representa el 31% del Valor Afegit Brut al cost dels factors del total de les societats no financeres a Espanya, en la base anual³. Entre els sectors amb més representació hi ha el d'energia, gas i aigua amb una cobertura superior al 70%, i el d'informació i comunicacions, amb el 58%. També hi ha més representació de les empreses manufactureres. Pel que fa la dimensió, les empreses mitjanes i grans estan sobrerrepresentades en aquesta mostra.

A la part catalana de la mostra estatal, en la base anual, el nombre d'empreses de la CBBE que han contestat el darrer qüestionari –que correspon a l'any 2017– i que tenen la seu social a Catalunya és de 2.551, dada que representa un 28,7% de la mostra de tot l'Estat. D'aquestes empreses amb seu a Catalunya, 1.057 són petites (menys de 50 empleats), 1.132 són mitjanes (entre 50 i 249 empleats) i 362 són grans (de 250 treballadors i més). Igual que passa amb la mostra

del total d'Espanya, en la mostra d'empreses catalanes es troben més representades les empreses industrials que les de serveis o les de la construcció, i les empreses grans tenen també un pes superior al que els hi correspon, biaixos que s'accentuen a la mostra de la base trimestral.

Per poder valorar millor la representativitat de la mostra utilitzada, cal esmentar que, segons dades d'Idescat, l'1 de gener de 2018 hi havia 618.366 empreses amb seu social a Catalunya, de les quals 5.581 tenien 50 o més treballadors (un 0,9% del total). De les 2.551 empreses de la mostra amb la qual s'ha fet el present estudi, 1.494 tenien 50 empleats o més, fet que representa un 26,8% del total d'empreses catalanes d'aquesta dimensió. Les 2.551 empreses de la mostra tenen un total de 466.471 treballadors (exercici 2017), que representa el 16,2% dels treballadors del sector privat a Catalunya, segons dades d'Idescat.

Cal tenir en compte que l'anàlisi es refereix a empreses operatives entre els anys 2008 i 2018. Per tant, no té en compte les empreses que han tancat. D'acord amb les dades d'Idescat que s'acompanyen al quadre següent, a partir de 2014 i fins al 2018 el nombre total d'empreses amb activitat a Catalunya (tinguin o no la seu aquí) ha tornat a augmentar, sobretot pel dinamisme del sector serveis, malgrat que a la resta de grans sectors (indústria i construcció) també s'ha produït un augment.

Per dimensions, com es comprova al quadre següent, de 2008 a 2014 va disminuir el nombre d'empreses de totes les dimensions i aquesta disminució va ser més pronunciada al segment d'empreses mitjanes. En canvi, de 2016 a 2018 ja varen tornar a augmentar les empreses de totes les dimensions, especialment les mitjanes i les grans.

La base trimestral, que arriba fins al quart trimestre del 2018, està integrada per una mostra de 175 empreses catalanes (el 18,2% de la mostra corresponent a tot l'Estat), per tant, els resultats s'han de prendre amb certa cautela per l'escassa dimensió de la mostra.

Cal tenir present que s'han actualitzat les dades de les bases trimestral i anual dels darrers exercicis, cosa que explica que, per a alguns conceptes, els valors que figuren en aquest informe no coincideixin exactament amb els seus homòlegs d'edicions anteriors.

¹ Capítol redactat per Oriol Amat i Salas (Catedràtic d'Economia Financera i Comptabilitat, UPF) i Enric Genescà i Palau (Enginyer Industrial). Els autors agraeixen a Manuel Ortega i Ana Esteban de la Central de Balances del Banco de España les dades facilitades; i a Enric Genescà i Garrigosa els suggeriments realitzats.

² Als webs de la Cambra de Comerç de Barcelona i del Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda es poden consultar els informes dels últims anys.

³ Central de Balances del Banco de España (2017): "Central de Balances. Resultados anuales de las empresas no financieras 2017", Banco de España, Madrid.

Quadre 3.1
Abast de la mostra - Exercici 2017

Dimensió	Empreses		Personal		Valor afegit brut c.f.	
	Nombre	%	Nombre	%	Milers d'euros	%
Petites	1.057	41,4%	22.667	4,9%	1.276.874	4,8%
Mitjanes	1.132	44,4%	100.388	21,5%	5.845.675	22,1%
Grans	362	14,2%	343.416	73,6%	19.320.333	73,1%
TOTALS	2.551	100,0%	466.471	100,0%	26.442.882	100,0%

Valors absoluts de totes les empreses de la mostra

A l'apartat 2 s'analitza la situació econòmicofinancera de l'empresa catalana durant el 2017 i 2018, el primer any a partir de la informació provinent de la base de dades anual i el segon any a partir de la base de dades trimestral. La informació de la base anual permet també estudiar les tendències observades en les principals partides i ràtios fins a l'any 2017. El [quadre 3.1](#) mostra la composició de la mostra per dimensió de les 2.551 empreses no financeres catalanes de la base de dades anual.

A l'apartat 3 s'analitzen els resultats i la situació econòmicofinancera de les empreses catalanes desagregant la mostra de la base anual per sectors i dimensions. Al mateix apartat també es compara l'empresa catalana amb la resta de les empreses espanyoles.

2. Anàlisi econòmicofinancera de les empreses catalanes

2.1. Introducció

Durant l'any 2018, l'activitat econòmica a Catalunya, mesurada amb el Producte Interior Brut, va augmentar de manera important (un 2,6%, segons l'Idescat) encara que va ser menor que l'augment de l'any anterior (3,3%). El creixement s'ha concentrat sobretot a la construcció (4,7%) i als serveis (2,9%) i, en menor mesura, a la indústria (1,1%). En canvi, a l'agricultura s'ha reduït (-0,4%).

L'evolució positiva de l'activitat econòmica general ha de tenir el seu reflex en els comptes de les empreses. Per tal de comprovar-ho, aquest informe econòmicofinancer s'inicia amb l'anàlisi de l'activitat i la generació de valor afegit. Posteriorment, s'analitza l'ocupació. A continuació, s'estudia la inversió en actius immobilitzats i actius corrents. Després s'analitza el cost dels factors i la productivitat. Seguidament, s'estudia l'estructura financera. Els apartats finals es dediquen a l'anàlisi dels resultats i la rendibilitat.

Com es visualitza al [requadre 3.1](#), l'anàlisi està estructurada en diferents etapes que permeten comprovar els inductors de l'evolució de la rendibilitat financera, que és un dels principals objectius de les empreses. A cada variable del requadre s'indica l'apartat del present informe en el qual es tractarà aquesta informació.

Nombre d'empreses per sectors*

	2008	2014	Variació 2008-2014	2018	Variació 2014-2018
Indústria	49.398	37.977	-23,1%	38.613	+1,7%
Construcció	118.002	74.908	-36,5%	75.418	+0,7%
Serveis	468.045	473.558	1,2%	515.989	+9,0%
Total nombre d'empreses	635.445	586.443	-7,7%	630.020	+7,4%

Font: Idescat

*Dades a 1 de gener.

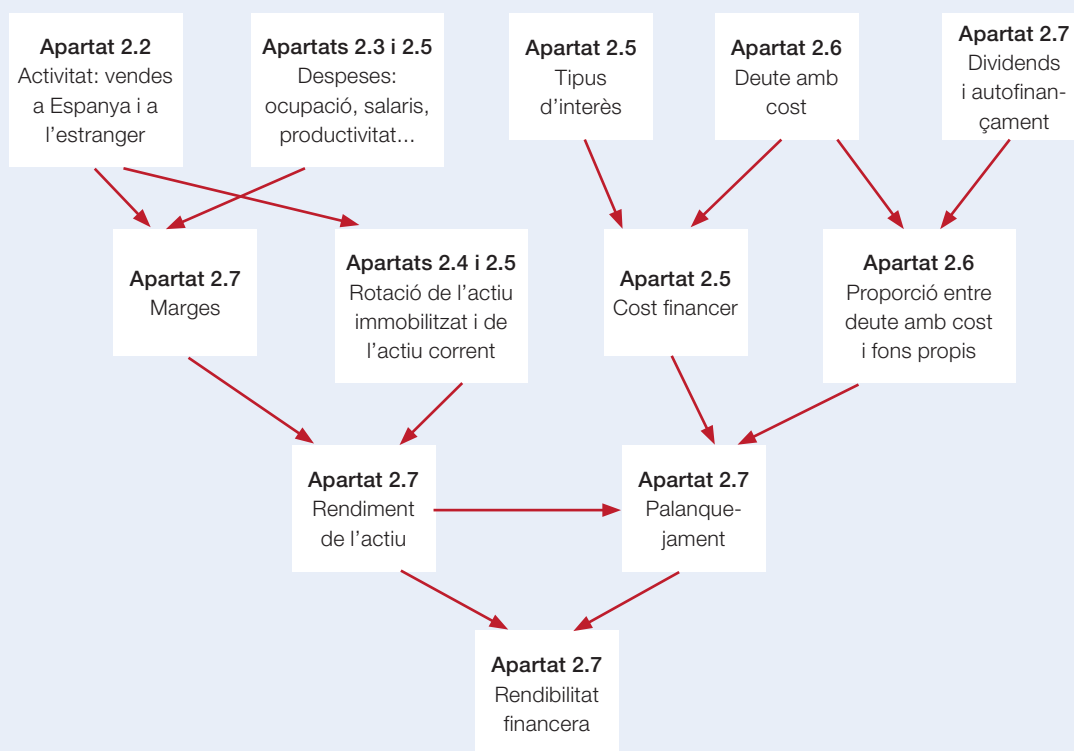
Nombre d'empreses per dimensió*

	2008	2014	Variació 2008-2014	2018	Variació 2014-2018
Menys de 50 treballadors	626.750	579.410	-7,6%	621.862	+7,3%
Més de 50 i menys de 199 treballadors	6.201	4.882	-21,3%	5.703	+16,8%
Més de 200 treballadors	2.494	2.151	-13,8%	2.455	+14,1%
Total nombre d'empreses	635.445	586.443	-7,7%	630.020	+7,4%

Font: Idescat

*Dades a 1 de gener.

Requadre 3.1
Factors que influeixen en la rendibilitat financera

DESCRIPCIÓ DE LES BASES DE DADES UTILITZADES

Requadre 3.2

La informació que contenen les bases de dades utilitzades és fonamentalment economicofinancera i prové de l'agregació dels qüestionaris trimestral i anual tramesos al Banc d'Espanya per empreses no financeres de diferents localitzacions, dimensions i sectors d'activitat. El qüestionari trimestral (balanç i compte de resultats) és més senzill que l'anyal. Cada trimestre, les empreses responen el qüestionari del trimestre corrent i el de l'any anterior. Això permet que el càlcul dels percentatges de variació es basi en les mateixes mostres d'empreses. Les ràtios i els percentatges de la base trimestral es calculen a partir de les dades dels quatre trimestres de cada any, que se sumen en el cas dels conceptes dels estats de fluxos, i s'obté la mitjana en el cas dels conceptes dels estats patrimonials. La base anual permet fer una anàlisi més detallada de la situació economicofinancera de les empreses privades catalanes per a l'exercici 2017 i els anteriors.

Per a cada any es disposa dels estats comptables del període corrent i de l'immediatament anterior, fet que permet calcular els percentatges de variació a partir de les mateixes mostres d'empreses. Ara bé, quan es comparen ràtios o percentatges de dues bases diferents (2017-2016 amb 2016-2014, per exemple), cal tenir en compte que les mostres respectives també ho són i que, en conseqüència, les

diferències observades es poden deure tant al canvi de mostra com al canvi de tendència.

Tant a la base trimestral com a l'anyal, es disposa d'una estimació del valor de l'actiu immobilitzat a preus corrents per als agregats principals. Això comporta, d'una banda, introduir a l'actiu una partida d'ajust de preus que afecta principalment l'immobilitzat material i, de l'altra, aplicar al passiu i patrimoni net un ajust pel mateix import dels fons propis. L'ús dels valors corrents en lloc dels comptables té uns avantatges clars, com ara evitar el trencament en les tendències que es produeix als exercicis en què hi ha actualitzacions.

Des del nostre punt de vista, però, l'avantatge principal és que soluciona el càlcul de les ràtios en què al numerador hi ha una partida d'un estat de fluxos (resultats, per exemple), i al denominador, una partida del balanç. Si en valorar la segona s'utilitzen criteris comptables, com és habitual, el numerador i el denominador estan en bases monetàries diferents: el primer, a preus corrents, i el segon, a preus històrics. Si el denominador es valora a preus corrents, s'obté una estimació més precisa d'aquestes ràtios, ja que els dos elements del quocient estan en la mateixa base monetària.

Quadre 3.2
Activitat i valor afegit

(en % variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2014	2015	2016	2017	2017	2018
Nombre d'empreses	2.627	2.656	2.745	2.551	176	175
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	3,0	4,7	2,0	5,2	5,5	4,6
Compres i consums intermedis	1,8	3,6	0,2	4,4	4,9	7,1
Valor afegit brut al cost de factors	5,7	7,1	5,6	6,9	6,9	-0,7
Distribució geogràfica de l'activitat						
Vendes totals	3,4	4,9	3,4	6,3	6,3	5,0
Vendes a Espanya	3,2	4,1	2,9	6,0	6,3	4,8
Vendes a l'estranger	4,0	6,8	4,8	6,9	6,4	6,2
Compres totals	3,5	1,7	0,6	5,3	8,7	4,7
Compres a Espanya	2,2	-3,9	-1,8	3,0	9,0	2,0
Compres a l'estranger	6,2	11,6	4,2	8,6	8,4	7,0

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

2.2. Activitat i valor afegit

Per tal de generar valor per a la població és cabdal el volum d'activitat. En aquest apartat s'analitza l'evolució de l'activitat, les vendes, les compres i la creació de valor afegit.

D'acord amb les dades del [quadre 3.2](#), l'any 2017, l'activitat va augmentar perquè la producció⁴ va créixer un 5,2%, que representa una acceleració respecte a l'any anterior (2,0%). Per la seva part, el valor afegit brut al cost dels factors va augmentar més (6,9%).

Per a l'any 2018, les dades de la base trimestral indiquen que el percentatge de variació nominal del valor de la producció ha estat positiu (4,6%). En canvi, el valor afegit brut al cost dels factors s'ha reduït (-0,7%). El valor afegit brut al cost dels factors es calcula com segueix:

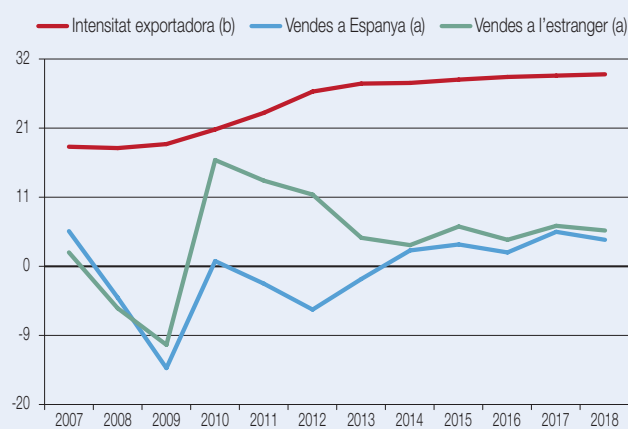
$$\begin{aligned}
 &+ \text{Valor de la producció} \\
 &- \text{Compres i consums intermedis} \\
 &+ \text{Subvencions} \\
 &- \text{Impostos lligats a l'activitat} \\
 \hline
 &= \text{Valor afegit brut al cost dels factors}
 \end{aligned}$$

⁴ El valor de la producció mesura l'import dels béns i serveis produïts per l'empresa durant l'exercici. Es defineix com el volum de negoci, més o menys les variacions de les existències de productes acabats, els treballs en curs i els béns i serveis comprats per a la revenda, menys les compres de béns i serveis per a la revenda, més la producció immobilitzada.

Aquest concepte informa essencialment de la riquesa que es genera a partir de la producció, descomptant les compres a altres empreses. Per tant, interessa que augmenti per poder millorar la retribució d'altres factors com els treballadors i els accionistes de l'empresa. La reducció que s'ha produït el 2018 es deu a que l'augment de costos (compres i consums intermedis) ha estat superior a l'augment de la producció.

L'any 2017, les vendes totals varen augmentar un 6,3% i, el 2018, han seguit augmentant molt (5,0%). Això és el

Gràfic 3.1
Vendes i intensitat exportadora
(en %)

(a) % de variació anual.
(b) Vendes a l'estranger sobre vendes totals.
Nota: la dada corresponent al 2018 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Vendes de les empreses catalanes fora de Catalunya

	1995	2000	2005	2010	2015	2018
Vendes a la resta d'Espanya	63,5%	57,0%	53,0%	46,1%	37,7%	35,4%
Vendes a la resta del món	36,5%	43,0%	47,0%	53,9%	62,3%	64,6%
Total vendes de les empreses catalanes fora de Catalunya	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Font: elaboració a partir de dades de C-interreg.

resultat d'un increment important de les vendes a Espanya i encara més de les vendes a l'estranger (gràfic 3.1). Per tant, a diferència del que va succeir en els anys més complicats de la crisi (de 2009 a 2013) en què l'activitat exportadora era la que feia possible que les vendes totals no s'enfonsessin, a partir de 2014 i fins al 2018, el mercat espanyol també ha contribuït a l'augment de les vendes totals. La intensitat exportadora, que mesura el pes de les vendes a l'estranger sobre les vendes totals, ha augmentat força des del 2009 fins al 2013, i ha registrat un ascens molt més moderat de 2014 en endavant.

Tornant al quadre 3.2, l'any 2017 les exportacions varen créixer (6,9%) i les importacions encara varen créixer més (8,6%)⁵. El 2018 aquests increments han estat menors (6,2% les exportacions i 7,0 % les importacions).

Cal recordar que des de que es va iniciar la crisi econòmica el 2008, Catalunya ha estat una de les regions europees on més han augmentat les exportacions. La bona dada d'internacionalització (que inclou també la bona evolució del turisme i la inversió estrangera) ha estat sens dubte una de les claus de la recuperació econòmica.

Un altre aspecte a destacar és que l'augment continuat de les exportacions motiva que en els darrers anys hagi canviat significativament la distribució geogràfica de les vendes de les empreses. L'any 1995, per exemple, les vendes de béns a la resta d'Espanya representaven el 63,5% de les vendes fora de Catalunya, i les vendes a l'estranger el 36,5% restant. Els darrers anys la situació s'ha anat capgirant, de manera que el 2018 les vendes a l'estranger representaven ja el 64,6% del total de vendes de les empreses catalanes fora de Catalunya, mentre que les vendes a la resta d'Espanya constituïen el 35,4%, d'acord amb les dades de C-interreg.

⁵ L'evolució de les exportacions que es desprèn de les dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya és diferent de la que s'inclou a les estadístiques de comerç exterior de la Comptabilitat Nacional, ja que les primeres es basen només en les empreses que han enviat la seva informació comptable a la CBBE.

Cal destacar que, tot i la reducció del pes relatiu de les vendes a la resta d'Espanya, els valors absoluts han augmentat. Per tant, al llarg dels anys han anat augmentant tant les vendes a l'estranger com a la resta d'Espanya, el que succeeix és que les primeres han augmentat més.

Segons dades d'Idescat, l'any 2018 les exportacions de béns de les empreses catalanes varen créixer un 1,1% assolint la xifra de 71.649 milions d'euros, que representa el 25,1% de les exportacions totals d'Espanya. Aquesta fortalesa de la internacionalització està sent fonamental per a la bona marxa del teixit empresarial.

En resum, els nivells d'activitat i vendes han seguit evolucionant positivament el 2018, en línia amb els quatre anys anteriors, per la bona marxa del mercat exterior i interior. Un altre aspecte a ressenyar és que mentre que el 2017 les empreses han augmentat la capacitat de generació de valor afegit —i a un ritme superior al de l'augment de la producció—, el 2018 s'ha capgirat la tendència i el valor afegit s'ha reduït ja que els consums han augmentat més que les vendes.

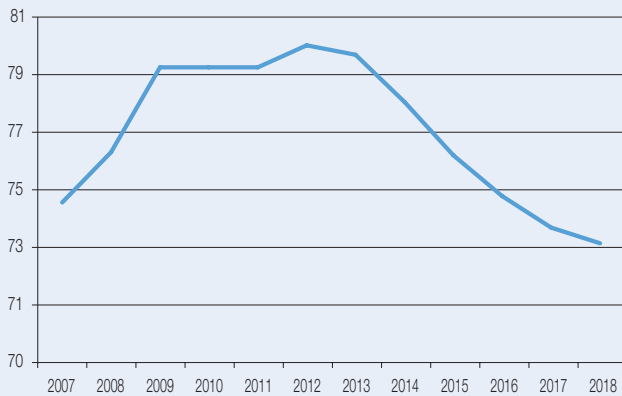
2.3. Ocupació

A continuació, s'analitza l'ocupació de les empreses catalanes incidint en la proporció entre contractació fixa i temporal.

L'any 2017, l'evolució de l'ocupació va continuar creixent (4,9%) seguint la tendència iniciada el 2014, essent el col·lectiu dels treballadors no fixos el que més va augmentar (quadre 3.3). La base trimestral del 2018 registra també un augment del nombre mitjà de treballadors (2,3%), impulsat pel col·lectiu dels treballadors no fixos que varen augmentar molt (7,7%), fet que és indicatiu de que moltes empreses han optat pels contractes temporals. En canvi, el nombre de treballadors fixos va augmentar molt menys (1,7% el 2018).

Pel que fa a l'evolució de l'estructura de l'ocupació, des de l'any 2007 fins al 2012 el pes de l'ocupació fixa va anar augmentant

Gràfic 3.2
Ocupació fixa sobre el total
(en %)

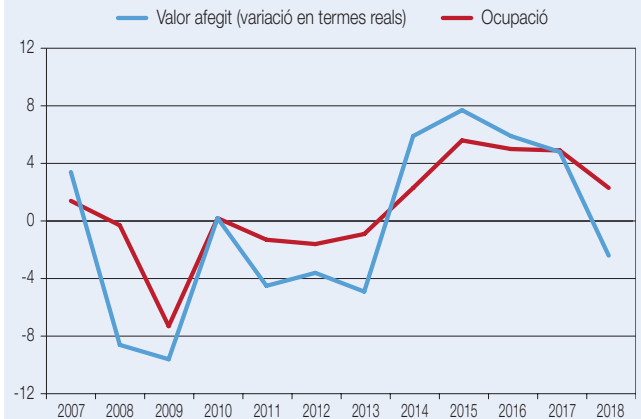

Nota: la dada corresponent al 2018 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

en relació amb el total de l'ocupació. En canvi, a partir del 2013 i fins al 2018, aquesta tendència s'ha invertit (gràfic 3.2).

Per altra banda, com es comprova al gràfic 3.3, a diferència del que va succeir en anys anteriors, el 2018 el valor afegit en termes reals ha registrat un descens del 2,4% que s'explica fonamentalment per una lleugera caiguda del VAB i un augment dels preus. Aquesta caiguda del VAB en termes reals no concorda amb el creixement que donen les dades oficials publicades per l'Idescat i INE. Una anàlisi comparativa de les dues sèries estadístiques semblaria indicar que les dades d'evolució del VAB estimades amb la base de dades trimestral de la Central de Balanços —amb les limitacions de representativitat de la mostra que ja s'han comentat— estarien sobreestimant el perill de cycle econòmic a la baixa i també a l'alça. Per tant, aquesta caiguda del VAB que mostren les dades de les empreses seria compatible amb una desacceleració en les taxes de variació del VAB total de Catalunya el 2018. L'ocupació, per la seva banda, ha seguit augmentant, encara que menys que en anys anteriors (+2,3%).

Gràfic 3.3
Valor afegit i ocupació
(en % de variació interanual)

Nota: la dada corresponent al 2018 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

En resum, el 2018 va continuar la tendència positiva de creació d'ocupació. Així, en els darrers cinc anys s'ha aconseguit tornar a crear ocupació neta a les empreses catalanes. La part negativa és que aquest augment es deu a la contribució dels treballadors no fixos. Per tant, i tenint en compte els nivells d'atur, segueix vigent el repte de crear ocupació però, sobretot, de més qualitat; i aquest any se suma també el repte d'augmentar el valor afegit.

2.4. Inversió

En aquest apartat s'analiza la inversió realitzada per les empreses catalanes, distingint entre immobilitzat (terrenys, edificis, maquinària...) i actiu corrent (estocs, clients, tresoreria...).

L'any 2017, com es visualitza al quadre 3.4, la taxa de variació de l'immobilitzat material i les inversions immobiliàries va tornar a ser positiva (18,3%). El 2018, d'acord amb la base trimestral, la taxa de variació també ha estat positiva (3%).

Quadre 3.3
Ocupació

(en % variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2014	2015	2016	2017	2017	2018
Nombre mitjà de treballadors	2,3	5,6	5,0	4,9	2,9	2,3
Nombre mitjà de treballadors fixos	0,5	3,4	3,3	3,5	3,6	1,7
Nombre mitjà de treballadors no fixos	9,6	14,0	10,8	9,9	3,7	7,7

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

DEFINICIÓ DE CONCEPTES DE ROTACIÓ I D'INVERSIÓ

Requadre 3.3

Rotació dels actius: és una mesura que relaciona el valor de la producció i les partides de l'actiu d'exploació. La rotació representa el nombre de vegades que una partida d'actiu determinada es plasma en la producció o les vendes, i és un indicador d'eficiència en la gestió dels actius. Un cop garantit el funcionament operatiu i comercial de l'empresa, qualsevol increment de la rotació de l'actiu s'interpreta com una millora d'eficiència i redunxa en un increment de la rendibilitat de l'actiu, sempre que el marge es mantingui constant. En alguns casos, quan es calcula per a l'immobilitzat, s'utilitza com a numerador el valor afegit per tal de reflectir una mesura de productivitat aparent equivalent a la del factor treball. Les taxes de variació, en tot cas, es reconstrueixen a partir de les taxes de variació del numerador i el denominador de la mateixa mostra.

Inversió com a percentatge de variació del saldo a preus corrents: es calcula com la taxa de variació entre el saldo absolut d'un actiu l'any actual (valorat a preus corrents) respecte a l'any anterior.

Inversió en actius fixos materials (FBCF): mesura el valor de les adquisicions menys les vendes d'actius fixos materials (edificis, maquinària, vehicles...). La dada que s'ofereix és la taxa de variació entre els fluxos d'inversió de l'any actual respecte de l'anterior.

Immobilitzat per ocupat: és el quocient entre el valor d'immobilitzat a preus corrents i el nombre d'ocupats. Per tant, és una mesura de dotació d'immobilitzat per ocupat que indica la intensitat del capital de l'empresa i el seu procés productiu. L'interès econòmic d'aquesta mesura rau en el grau de substitució que hi ha entre els factors de producció, capital (immobilitzat) i treball (ocupats), per la qual cosa aquesta ràtio mesura la demanda relativa dels factors. Alhora, determina els valors oferts per altres indicadors, per exemple, la rotació de l'actiu mateixa. D'altra banda, està fortament condicionada per la tecnologia productiva, ja que no totes les activitats requereixen la mateixa dotació en immobilitzat per al seu desenvolupament, i d'aquí la diferència sectorial notable en aquesta mesura.

Immobilitzat net no financer: inclou l'immobilitzat material, les inversions immobiliàries i l'immobilitzat intangible nets d'amortitzacions i deterioraments. També es denomina *actiu no corrent net no financer*.

Actiu corrent net no financer: existències, clients, altres deutors comercials i actius líquids menys proveïdors i altres creditors comercials sense cost.

Actius financers: inversions financeres netes a llarg i a curt termini.

L'immobilitzat net (que descompta les amortitzacions i els deterioraments) per ocupat és un indicador que reflecteix l'esforç inversor de l'empresa en relació amb els treballadors. El 2017, la taxa de variació va ser lleugerament negativa en termes nominals (-0,6%), però el 2018 ha tornat a ser positiva (+0,7%). Per tant, l'esforç inversor per treballador ha tornat a augmentar, la qual cosa és molt positiva sempre i quan vagi acompanyat per una millora de l'eficiència (rotació) com veurem més endavant.

Per altra banda, la taxa de variació de la inversió en actius corrents no financers ha tingut una reducció el 2017 (-2,1%).

En l'apartat d'inversió és molt rellevant analitzar l'esforç inversor de les empreses en recerca i desenvolupament (capital de caràcter intangible), ja que és un factor clau per a la competitivitat. Com es comprova en el quadre següent, la inversió en R+D s'ha reduït en percentatge sobre el valor afegit al llarg dels darrers anys, situant-se el 2016 en el 2,7%. El 2017, aquest percentatge va tornar a disminuir lleugerament fins al 2,1%. Donada la relació directa entre R+D i competitivitat es fa necessari apostar amb més intensitat per la recerca i el desenvolupament. Aquest és un punt feble clar del teixit empresarial català, i també espanyol.

En els quadres següents es comprova que els pagaments a l'estranger per transferència de tecnologia han augmentat lleugerament en percentatge sobre el valor afegit el 2017. En canvi, els cobraments per aquest concepte s'han reduït en percentatge.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Despeses en R+D / Valor afegit (%)	3,3%	3,7%	3,6%	3,0%	2,9%	2,7%	2,1%

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pagaments a l'estranger per transferència de tecnologia / Valor afegit (%)	1,15%	1,06%	1,19%	1,45%	1,91%	1,35%	1,43%

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Cobraments de l'estranger per transferència de tecnologia / Valor afegit (%)	0,66%	0,91%	1,08%	0,76%	0,89%	0,66%	0,38%

Quadre 3.4
Inversió en actius no financers
 (taxes de variació en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2014	2015	2016	2017	2017	2018
Immobilitzat material i inversions immobiliaries	5,3	10,3	12,8	18,3	1,2	3,0
Actius fixos materials (FBCF)	-11,9	14,6	16,7	10,5	nd	nd
Actiu corrent net no financer	-2,1	9,7	-4,1	-2,1	ns	ns
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	0,1	-3,9	0,3	-0,6	-1,6	0,7
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	1,6	-3,1	0,9	1,5	-1,6	0,7
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-4,6	-6,3	-2,1	-8,2	nd	nd
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	0,3	-3,4	0,5	-2,5	-3,5	-1,0
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	1,8	-2,6	1,1	-0,5	-3,5	-1,0
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-4,4	-5,8	-1,9	-10,0	nd	nd

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

(nd) Dada no disponible.

(ns) Valor no significatiu.

Nota: actius valorats a preus corrents.

En resum, les empreses han augmentat les seves inversions en immobilitzat durant el 2018. En canvi, la inversió en R+D, que és cabdal per millorar la competitivitat del teixit empresarial, s'ha reduït lleugerament en el darrer any amb les dades disponibles (2017). Aquesta és una feblesa que cal revertir per enfortir la competitivitat del teixit empresarial i, per tant, del país.

2.5. Cost dels factors i productivitat

L'objectiu d'aquest apartat és analitzar l'evolució dels costos dels factors i de la productivitat, distingint entre factor treball, actius i finançament.

Les taxes de variació de les despeses de personal i dels salaris per treballador en termes reals varen tindre un canvi important el 2018 ja que per primer cop en molts anys varen augmentar, tot i que el percentatge no és molt alt (0,4% les despeses de personal i 0,5% els sous i salaris). Per tant, els treballadors van augmentar lleugerament el seu poder adquisitiu el darrer any. És una dada que es pot qualificar de favorable, però que cal seguir millorant en els propers anys per tal de revertir l'empobriment que s'ha produït en la majoria de la població arrel de la crisi iniciada en 2008 (quadre 3.5).

Quadre 3.5
Cost dels factors de producció
 (en percentatge)

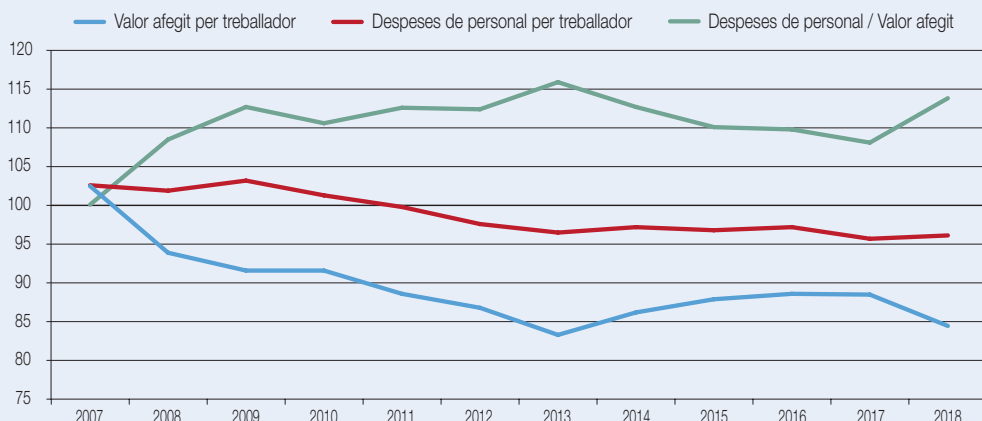
	Base anual				Base trimestral (*)	
	2014	2015	2016	2017	2017	2018
Despeses de personal (nominal) (a)	0,4	-0,9	0,2	0,4	1,4	2,1
Despeses de personal (real) (a)	0,6	-0,4	0,4	-1,6	-0,6	0,4
Sous i salaris (nominal) (a)	0,3	-1,0	0,0	0,7	0,6	2,2
Sous i salaris (real) (a)	0,5	-0,5	0,2	-1,3	-1,3	0,5
Cost nominal del finançament	3,5	2,9	2,7	2,7	2,7	2,3
Cost real del finançament	3,7	3,5	3,0	0,7	0,7	0,6

(*) Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En aquesta base no hi ha detall de sous i salaris.

(a) Taxa de variació anual de la ràtio.

Nota: les despeses de personal i els salaris són per treballador.

Gràfic 3.4
Cost laboral i productivitat
 (índex 2005 = 100 i unitats monetàries constants)

Nota: la dada corresponent al 2016 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

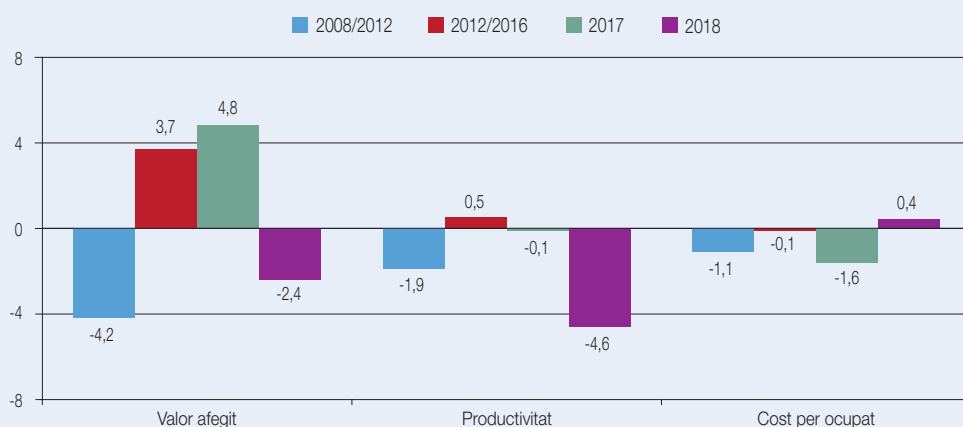
El 2018 ha disminuït la ràtio de valor afegit per treballador (quocient entre el valor afegit en termes reals i el nombre de treballadors) (gràfic 3.4). Com a conseqüència d'una millor evolució de les despeses de personal que del valor afegit, el pes que representen les despeses de personal sobre el valor afegit ha augmentat. La diferència entre les taxes de variació del cost laboral per ocupat i de la productivitat informa del cost laboral unitari (CLU). Per no generar una pèrdua de competitivitat, l'ideal seria que el cost laboral per ocupat augmentés igual que la productivitat. Tanmateix, després d'anys de contenció dels CLU i de pèrdua de poder adquisitiu dels treballadors, aquest augment de les retribucions per treballador s'ha de valorar positivament perquè permetrà donar un impuls al consum i recuperar poder adquisitiu a les famílies.

El gràfic 3.5 mostra el comportament dels components de la productivitat laboral. El 2018, la taxa de variació del valor afegit va ser negativa en termes reals⁶. Aquestes dades mostren també que el 2018 va disminuir la productivitat laboral (entesa aquí com el quocient entre valor afegit brut i cost per ocupat) ja que va augmentar el cost per ocupat mentre que va disminuir el valor afegit. La productivitat laboral⁷ també es

⁶ Les taxes de variació del valor afegit del gràfic 3.5 no coincideixen amb les del quadre 3.8, perquè les del gràfic 3.5 són en termes reals. En canvi, les del quadre 3.8 són del compte de pèrdues i guanys i, per tant, són dades comptables.

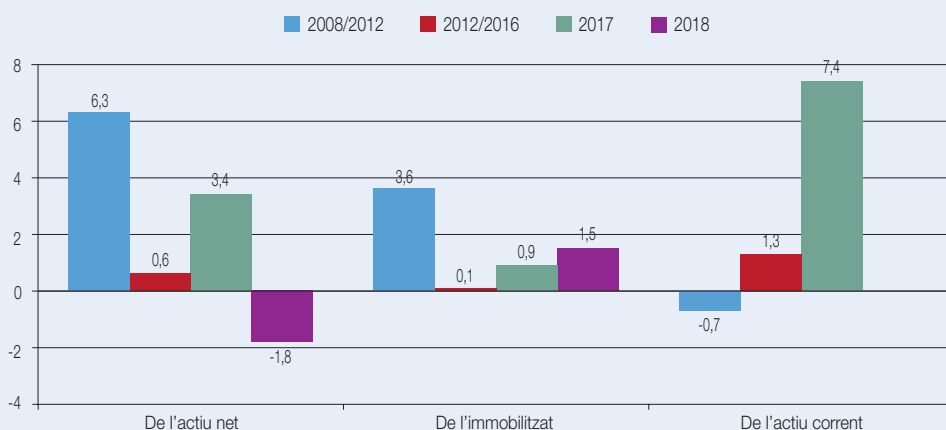
⁷ La productivitat del factor treball compara l'output obtingut en relació amb els inputs emprats i es pot calcular de diferents maneres. Com a output es poden considerar els ingressos, la producció o el valor afegit. Com a inputs es poden considerar, entre d'altres, el nombre de treballadors, les hores treballades o el cost salarial.

Gràfic 3.5
Activitat, cost laboral i productivitat
 (mitjana anual dels % de variació en termes reals)

Nota: la dada corresponent al 2018 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Gràfic 3.6
Rotació dels actius no financers
 (mitjana dels % de variació anuals)

Nota: la dada corresponent al 2018 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

podria calcular considerant la producció i aleshores donaria un resultat diferent ja que la producció ha augmentat, mentre que el valor afegit ha disminuït.

Aquesta informació es pot contrastar amb la del [quadre 3.8](#), més endavant, on s'aprecia que el 2017 va augmentar el valor afegit al cost de factors (6,9%), però el 2018 es va reduir (-0,7%). Aquestes dades es diferencien de les que figuren al [gràfic 3.5](#) perquè són dades comptables mentre que les del gràfic que s'han comentat anteriorment són variacions en termes reals.

En relació amb el finançament, al [quadre 3.5](#) es pot comprovar que el cost real d'aquest ha disminuït molt els últims dos anys, passant del 3,0% el 2016 al 0,7% el 2017 i 0,6% el 2018. Aquesta és una dada favorable per a les empreses i és conseqüència dels baixos tipus d'interès.

La productivitat de la inversió es pot avaluar mitjançant la rotació, que es calcula dividint les vendes pels actius. Quant major és la rotació de la inversió, major és la seva eficiència i, per tant, més elevada és la seva contribució a la generació de valor. La rotació de l'actiu net no financer ha disminuït el 2018, sobretot per la reducció de la rotació de l'actiu corrent, ja que la rotació de l'actiu immobilitzat ha millorat lleugerament. Per tant, les empreses han perdut eficiència en la gestió global de l'actiu, per la menor rotació de l'actiu corrent. En aquest punt, cal considerar que la reducció de la rotació de l'actiu corrent s'ha degut, essencialment, a l'augment de la tresoreria ja que les empreses han destinat bona part dels beneficis obtinguts a l'autofinançament. Si no es tingués en compte l'augment de tresoreria s'obtidria que les empreses han millorat la rotació de l'actiu total.

Al [quadre 3.6](#) també es comprova que el 2017 la rendibilitat de l'actiu net no financer va augmentar fins al 9,6%, degut a

Quadre 3.6
Rendibilitat, marge i rotació
 (en percentatge)

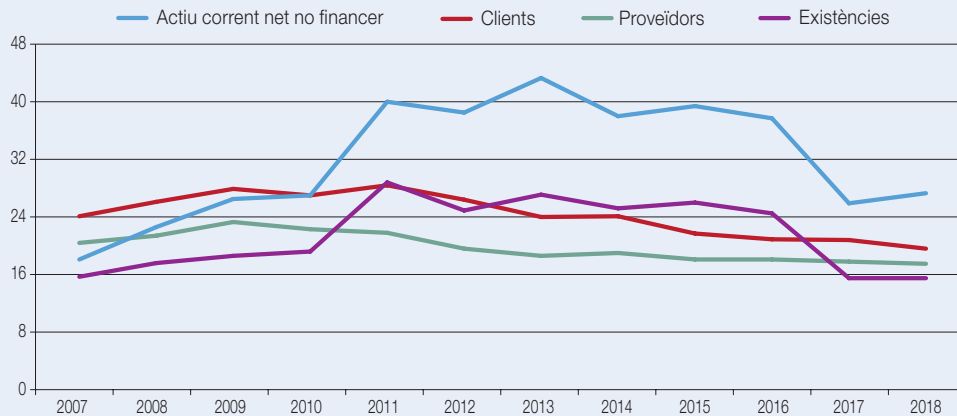
	Base anual				Base trimestral (*)	
	2015	2016	2016	2017	2017	2018
Rendibilitat ordinària de l'actiu net	5,2	6,1	7,5	7,4	9,7	10,6
Marge	9,2	11,1	10,7	10,7	18,4	20,0
Rotació	0,56	0,55	0,70	0,69	0,52	0,53
Rendibilitat de l'actiu net no financer	5,4	5,7	8,3	9,6	27,6	25,5
Marge	4,7	5,0	5,8	6,5	11,6	10,9
Rotació	1,14	1,15	1,44	1,48	2,39	2,34

(*) Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En la base trimestral l'estructura de marge i rotació és diferent degut al predomini d'empreses grans.

Nota: calculats sobre actius / passius valorats a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

Gràfic 3.7
Ràtios sobre valor de la producció
(en percentatge)

Nota: el numerador és igual al valor mitjà de la corresponent partida d'actiu o passiu.
Nota: la dada corresponent al 2018 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

la millora del marge i també de la rotació. La rendibilitat de l'actiu net ha estat especialment elevada el 2018 (25,5%). Tenint en compte els baixos tipus d'interès, l'elevada rendibilitat dels actius pot fer que per a moltes empreses el deute sigui rendible, com veurem més endavant.

L'actiu corrent net no financer en el model de balanç de situació de la CBBE inclou, principalment, els clients, existències i proveïdors (amb signe negatiu). El [gràfic 3.7](#) permet veure l'evolució de cada un d'aquests elements sobre el valor de la producció. El 2018, s'observa un augment del pes de l'actiu corrent net.

En resum, la dada de productivitat laboral⁸ no ha evolucionat favorablement el 2018 ja que el valor afegit ha baixat a la vegada que augmentava el cost laboral. En relació amb la

productivitat de l'actiu, aquesta ha disminuït pel que fa a l'actiu corrent però ha millorat pel que fa a l'actiu no corrent.

2.6. Estructura financera

En aquest apartat s'analitza l'estructura financera, que és el resultat de la política d'inversió en els diferents actius i de la política de captació de finançament. De la seva anàlisi es poden extreure conclusions sobre la gestió dels recursos financers que ofereixen una visió més completa de la política d'inversió i de finançament de les empreses.

⁸ Aquí es defineix productivitat com el VAB dividit pel cost laboral per ocupat.

Quadre 3.7
Estructura del passiu remunerat
(en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2015	2016	2016	2017	2017	2018
Passiu remunerat / Passiu	81,5	82,1	78,3	79,0	81,1	81,6
Patrimoni net (a)	49,3	50,0	54,0	52,7	56,6	58,6
Finançament amb cost (a)	50,7	50,0	46,0	47,3	43,4	41,4
Finançament a llarg termini amb cost (a)	29,0	29,7	28,9	30,1	36,1	31,9
Finançament a curt termini amb cost (a)	21,7	20,3	17,1	17,2	7,4	9,5

(a) Sobre passiu remunerat.

Nota: patrimoni net valorat a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

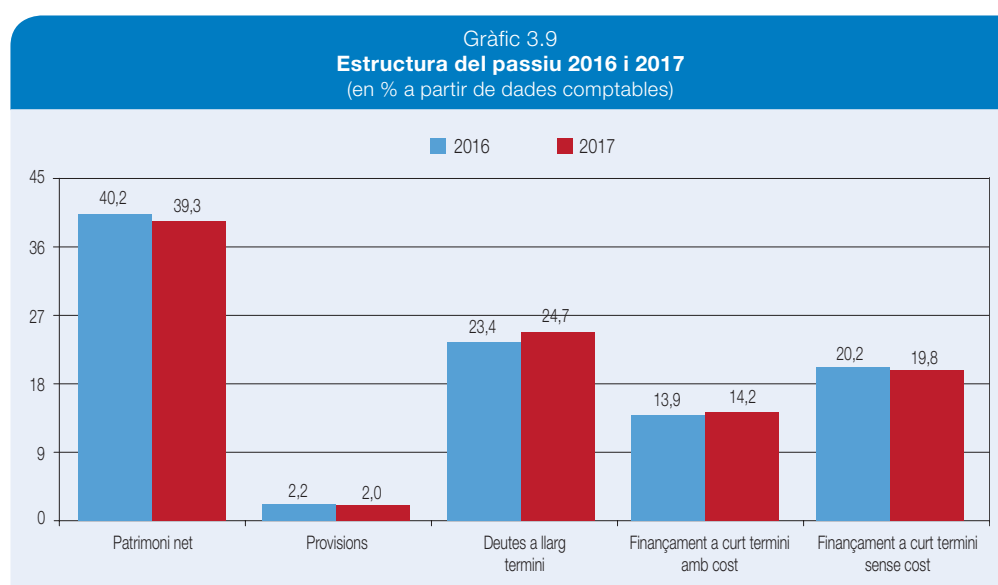
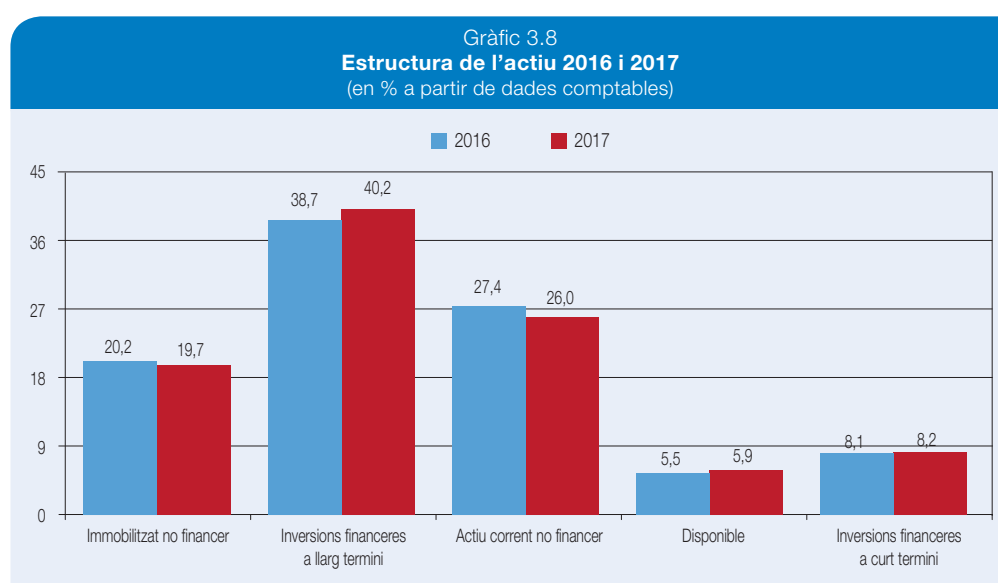
L'estructura de l'actiu no va experimentar variacions significatives l'any 2017 (gràfic 3.8). El pes del conjunt dels actius immobilitzats (immobilitzat no financer i inversions financeres a llarg termini) va augmentar lleugerament i, en canvi, el dels actius corrents varen disminuir.

El gràfic 3.9 permet constatar una disminució del pes relatiu del patrimoni net el 2017, que va baixar fins el 39,3% del total del finançament. També es va produir una reconversió dels deutes, disminuint lleugerament el pes dels deutes a curt termini i augmentant els deutes a llarg termini. En canvi, el 2018, l'endeutament va tornar a reduir el seu pes en el balanç i el patrimoni net va tornar a augmentar. Això es comprova en el gràfic 3.10 on l'endeutament (que inclou el deute amb cost

i el deute sense cost) s'ha reduït el 2018. Per tant, durant el 2018 l'estructura del finançament s'ha enfortit per la reducció de l'endeutament.

Per altra banda, les dades del quadre 3.7 indiquen que el passiu remunerat ha augmentat el seu pes en el passiu total el 2018. Com que el patrimoni net també ha experimentat un augment, això vol dir que el deute global s'ha reduït per la disminució del pes del passiu sense cost. En definitiva, mentre el 2017 hi va haver una reducció del pes del patrimoni net, el 2018 ha tornat a augmentar i, per tant, les empreses tornen a capitalitzar-se.

En resum, en el balanç de situació, els actius no han variat sensiblement. Quant al finançament, podem destacar com

a dada positiva que el 2018 el patrimoni net ha tornat a guanyar pes sobre el finançament total i que els balanços de les empreses estan força capitalitzats.

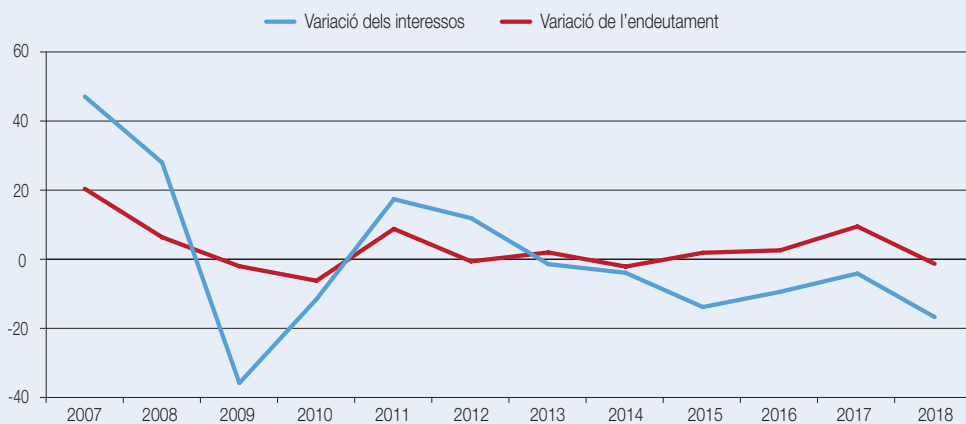
de poder créixer i retribuir adequadament a totes les parts interessades o *stakeholders* (socis, treballadors, proveïdors, comunitat...).

2.7. Resultats i creació de riquesa

En aquest apartat s'analitza la rendibilitat dels actius i dels fons propis, així com els components principals que expliquen la seva evolució. Arribats aquí, convé recordar que un dels objectius principals de qualsevol empresa, fins i tot en el cas de les organitzacions sense ànim de lucre, és generar riquesa financera per tal

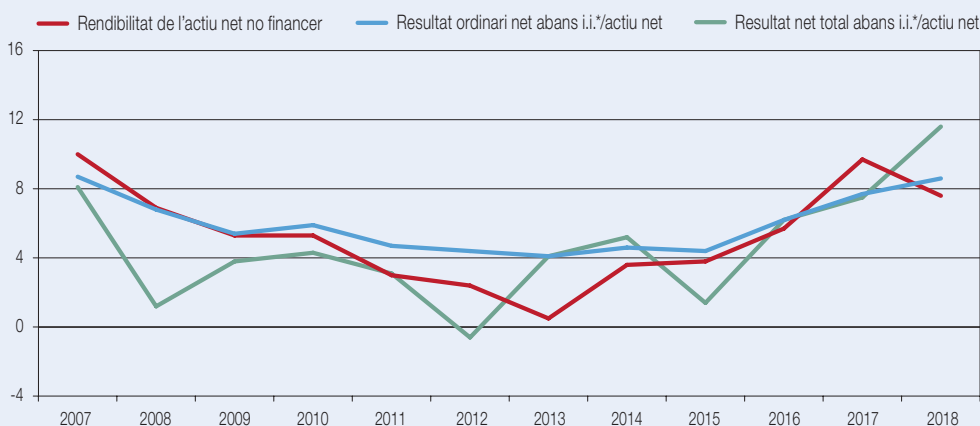
La rendibilitat de l'empresa mesura la seva capacitat de generació de beneficis en relació amb la inversió i, per tant, és un indicador del benefici obtingut a partir dels recursos disponibles. El [gràfic 3.11](#) presenta l'evolució de la rendibilitat de l'actiu. Es comprova que el 2018, considerant les dades de la base trimestral, el resultat net total abans d'interessos i impostos sobre l'actiu ha augmentat fins a l'11,6% i el resultat ordinari net abans d'interessos i impostos sobre l'actiu també ha augmentat fins al 8,6%. En canvi, la

Gràfic 3.10
Endeutament i interessos
(en % de variació anual)

Nota: la dada corresponent al 2018 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Gràfic 3.11
Rendiment de l'actiu
(en percentatge)

*i.i.: interessos i impostos.

Nota: l'actiu net mitjà està valorat a preus corrents.

Nota: la dada corresponent al 2018 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Quadre 3.9
Rendibilitat, palanquejament i endeutament
(en percentatge)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2014	2015	2016	2017	2017	2018
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	4,6	4,4	6,2	7,7	9,7	10,6
Cost nominal del finançament	3,5	2,9	2,7	2,7	2,7	2,3
Palanquejament nominal	1,1	1,4	3,5	4,9	6,9	8,3
Palanquejament real	0,9	0,9	3,3	6,9	9,0	10,0
Rendibilitat de l'actiu net no financer	3,6	3,8	5,7	9,7	27,6	25,5
Rendibilitat del patrimoni net	5,8	6,0	9,8	12,0	15,0	16,5
Ràtio d'endeutament	53,3	53,5	50,4	46,7	43,4	41,4

i.i.*: interessos i impostos.

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Nota: calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

rendibilitat de l'actiu net no financer ha baixat fins al 7,6% (havia estat del 9,7% el 2017).

Al [quadre 3.8](#) es pot comprovar que l'any 2018 s'ha reduït el resultat d'explotació a causa sobretot de la reducció del valor afegit. De tota manera, la reducció dels costos financers i de les amortitzacions, i la millora dels ingressos financers, han permès que el resultat ordinari net i el resultat net després d'impostos hagin augmentat.

El [quadre 3.9](#) mostra que la rendibilitat del patrimoni net (rendibilitat financera) ha assolit un valor del 16,5% el 2018, que es pot considerar una dada excel·lent ja que és molt superior al tipus d'interès de mercat i al cost d'oportunitat dels accionistes. Això és conseqüència, en bona part, de l'elevada rendibilitat econòmica (resultat ordinari abans d'interessos i impostos sobre l'actiu net), que es defineix així:

$$\text{Rendibilitat econòmica} = \frac{\text{Resultat ordinari d'interessos i impostos}}{\text{Actiu net}}$$

I aquesta ràtio es pot desagregar entre els seus dos components que són el marge i la rotació:

$$\underbrace{\frac{\text{Resultat ordinari abans d'interessos i impostos}}{\text{Valor de la producció}}}_{\text{Marge}} \times \underbrace{\frac{\text{Valor de la producció}}{\text{Actiu net}}}_{\text{Rotació}}$$

La rendibilitat econòmica (que es refereix als actius), tal com es pot veure al [requadre 3.4](#), és un dels principals determinants de la rendibilitat financera (que es refereix al patrimoni net).

Al [quadre 3.6](#) es comprova que la millora de la rendibilitat econòmica dels actius totals (rendibilitat ordinària de l'actiu net) el 2018 s'explica tant per la rotació de l'actiu com pel marge. En canvi, si només es consideren els actius no financers, la rendibilitat (tot i ser molt elevada ja que és d'un 25,5%) s'ha reduït, tant per la reducció del marge com per la reducció de la rotació.

Com ja s'ha indicat, la rendibilitat del patrimoni net ha assolit nivells molt satisfactoris el 2018 (16,5%) i això s'ha degut a la millora del rendiment dels actius però també al palanquejament que segueix tenint un valor molt positiu. El fet que el palanquejament sigui positiu vol dir que l'impacte del deute eleva la rendibilitat del patrimoni. Aquesta circumstància es produeix quan el rendiment dels actius és superior al cost de l'endeutament.

Quadre 3.8

Resultats

(% variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2014	2015	2016	2017	2017	2018
Nombre d'empreses	2.627	2.656	2.745	2.551	176	175
Valor afegit brut al cost de factors	5,7	7,1	5,6	6,9	6,9	-0,7
Despeses de personal	2,8	4,7	5,3	5,3	4,3	4,5
Amortitzacions i provisions d'explotació	-19,1	6,5	5,4	1,3	7,8	-11,9
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	455,9	27,3	7,7	17,3	9,7	-1,6
Ingressos financers	-10,1	-7,4	16,1	-9,8	-1,0	37,5
Altres despeses financeres	-4,7	44,3	5,0	-40,9	-44,6	-16,7
Interessos del finançament rebut	-4,4	-11,0	-11,0	-2,8	-24,3	-16,7
RESULTAT ORDINARI NET	176,8	20,3	21,8	10,7	13,1	18,1
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	ns	-97,7	276,0	-5,9	-1,6	50,1
RESULTAT NET (després d'impostos)	ns	-66,2	106,5	-5,3	-3,6	55,7
Resultat net més amortitzacions i provisions	52,9	-20,9	40,5	-2,7	-0,6	37,7
Proposta de distribució de dividendes	-27,2	-49,6	-20,1	14,3	nd	nd
Beneficis no distribuïts	38,3	35,6	ns	-71,0	nd	nd
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-3,9	-13,8	-9,4	-4,1	-24,3	-16,7
RESULTAT ORDINARI NET	55,2	9,0	37,2	7,4	13,1	18,1
Resultat ordinari net més interessos	24,3	-0,5	23,1	5,3	6,8	13,9
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	72,9	-107,4	582,2	-6,5	-1,6	50,1

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any. En aquesta base no es disposa dels ajustos matriu-filial.

(ns) Valor no significatiu.

(nd) Dada no disponible.

DEFINICIÓ DE CONCEPTES I RÀTIOS

Requadre 3.4

Rendibilitat ordinària de l'actiu net a preus corrents (rendibilitat econòmica)

A la base anual, la rendibilitat de l'actiu net, o rendibilitat econòmica, és igual al resultat ordinari de l'exercici abans d'interessos i impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net a preus corrents. El resultat ordinari, numerador d'aquesta ràtio, és igual al resultat de l'exercici abans d'impostos i interessos menys les partides no financeres de fora de l'explotació. En excloure l'efecte d'aquestes partides (resultats per alienació, correccions valoratives i variacions del valor raonable), s'obté un coneixement més precís dels aspectes substancials de la gestió empresarial. El denominador d'aquesta ràtio és igual a la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net de proveïdors i d'altres passius sense cost. En aquest càlcul, l'immobilitzat material i les inversions immobiliàries es valoren a preus corrents. A la base trimestral, la rendibilitat econòmica corresponent a cada trimestre és igual al resultat ordinari d'aquest trimestre multiplicat per quatre i dividit per l'actiu net mitjà a preus corrents. La ràtio corresponent a cada any és igual a la mitjana ponderada de les quatre ràtios trimestrals. Cada base trimestral està integrada per les dades corresponents al trimestre corrent i el mateix trimestre de l'any precedent. Això fa que quan es comparen les ràtios del 2018 amb les del 2017 s'estiguin comparant les ràtios corresponents a la mateixa mostra d'empreses.

Rendibilitat dels recursos propis (rendibilitat financera o rendibilitat ordinària del patrimoni net)

Aquesta ràtio és igual al resultat ordinari abans d'impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final dels recursos propis ajustats per la inflació. A la base trimestral, per calcular aquesta ràtio se segueix un procediment semblant al que s'ha descrit al paràgraf anterior.

Cost nominal unitari del finançament aliè

És igual al valor dels interessos del finançament rebut sobre la mitjana dels valors inicial i final de l'endeutament amb cost.

Palanquejament nominal

És igual a la diferència entre la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents i el cost nominal unitari del finançament aliè.

Palanquejament real

És igual a la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents menys el cost real del finançament aliè. El cost real del finançament aliè és igual al nominal (interessos del finançament rebut sobre l'endeutament amb cost) deflactat per l'índex de preus corresponent. De fet, en calcular la ràtio de rendibilitat sobre valors de l'actiu a preus corrents, el numerador i el denominador estan en la mateixa base monetària i, per tant, la ràtio és real. Per aquest motiu, és aconsellable compararlo amb l'interès real.

Ràtio d'endeutament

És igual a la relació de saldos mitjans entre els recursos aliens amb cost i el passiu remunerat. El passiu remunerat és igual al patrimoni net ajustat per inflació més l'endeutament amb cost. El seu valor coincideix amb el de l'actiu net a preus corrents.

La relació entre aquestes ràtios es pot expressar matemàticament (mitjançant una expressió que deriva del compte de resultats) seguint la nota metodològica del Banc d'Espanya:

$R1 =$ Rendibilitat ordinària de l'actiu net (rendibilitat econòmica)

$R2 =$ Interessos sobre recursos aliens amb cost (cost del deute)

$R3 =$ Rendibilitat ordinària dels recursos propis (rendibilitat financera)

$R4 = R1 - R2$ (palanquejament)

$R5 =$ Recursos aliens amb cost sobre passiu remunerat (endeutament)

$R6 =$ Recursos aliens sobre patrimoni net ($R6 = R5 / (1 - R5)$)

Relació entre les ràtios de resultats:

$R3 = R1 + (R1 - R2) R6$

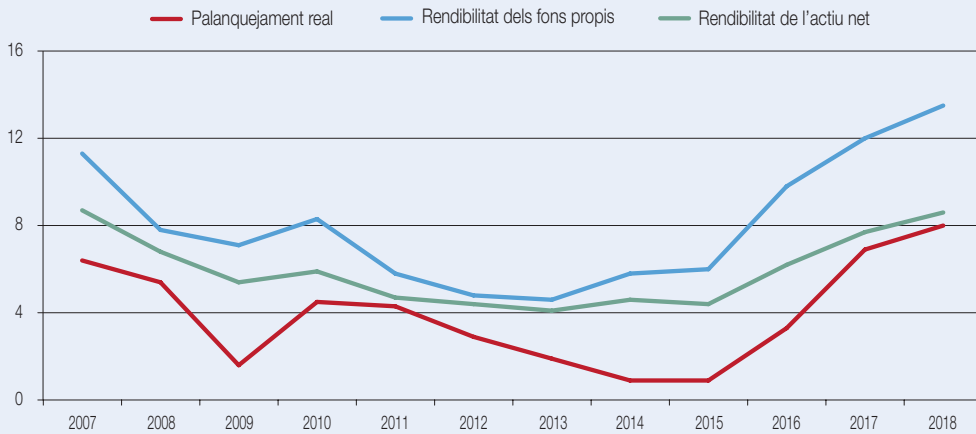
El [gràfic 3.12](#) mostra l'evolució de la rendibilitat dels fons propis que, com ja s'ha posat de manifest, ha estat molt positiva el 2018 (13,5%) sobretot per l'impacte positiu del palanquejament real (que fa que el deute sigui rendible degut a que el seu cost és inferior a la rendibilitat de l'actiu).

Un aspecte que també es pot analitzar és com ha variat la qualitat del creixement de les empreses entre 2017 i 2018. Per això, podem comparar el creixement de les vendes, amb el dels actius, el deute i els beneficis:

V **A** **D** **B**

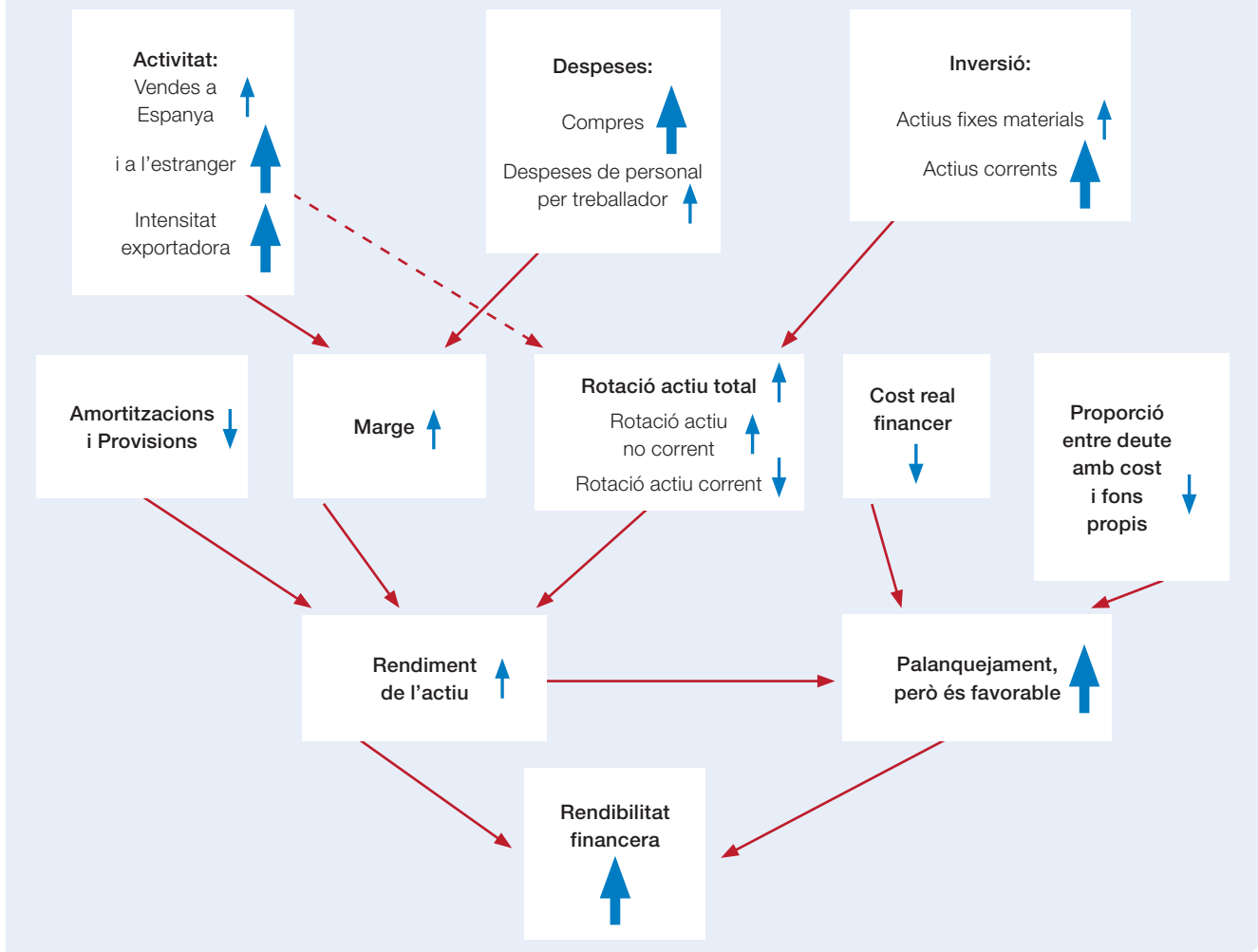
Variació: +4,6% +2,8% -1,3% +55,7%

Gràfic 3.12
Rendibilitat i palanquejament
(en percentatge)

Nota: l'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.
Nota: la dada corresponent al 2018 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

Requadre 3.5
Factors que expliquen l'augment de la rendibilitat dels fons propis l'any 2018

D'aquestes dades es desprèn que les vendes han crescut més que els actius i, per tant, les empreses han millorat la seva eficiència; i els deutes remunerats s'han reduït. Aquestes evolucions han permès que els beneficis hagin experimentat un fort augment. En conjunt, s'observa que les empreses han tingut un creixement equilibrat ja que han augmentat molt els seus beneficis i ho han fet millorant la seva estructura financera. És un patró de creixement molt més raonable que el que varen seguir la majoria de les empreses catalanes durant els anys de la bombolla immobiliària, quan varen augmentar molt més els actius i l'endeutament, que les vendes. Aquell creixement desequilibrat dels anys 2004-2007 és una de les causes que posteriorment va provocar el tancament de milers d'empreses. Per sort, ja fa uns quants anys que el teixit empresarial català està creixent de manera equilibrada des del punt de vista financer.

Resumint, la rendibilitat del patrimoni net ha tingut un resultat excel·lent el 2018. Entre les causes de la bona rendibilitat del patrimoni net, cal destacar l'augment del resultat generat per les empreses. El palanquejament financer també ha contribuït molt favorablement a la rendibilitat, ja que el deute és rendible perquè el seu cost és inferior al rendiment dels actius.

3. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors, per dimensions i comparació amb la resta d'Espanya

3.1. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors: industrial, de serveis i energètic

Atès que per a l'any 2018 només es disposa de la base trimestral, que inclou un nombre menor d'empreses, aquesta anàlisi sectorial⁹ se centra en l'any 2017 amb les corresponents variacions respecte al 2016.

L'activitat (valor de la producció i subvencions) va augmentar tant el 2016 com el 2017 a la indústria i, sobretot, als serveis. En canvi, al sector de l'energia, es va reduir el 2016 i va augmentar lleugerament el 2017.

En els tres grans sectors analitzats, i en línia amb el que ha succeït la majoria dels anys anteriors, el motor de l'augment de l'activitat han continuat sent les exportacions

si bé la distància respecte al creixement del mercat interior s'ha reduït (quadre 3.13). Concretament, a la indústria les exportacions han crescut un 6,3% el 2017, mentre que les vendes al mercat espanyol (incloent Catalunya) han augmentat el 5,8%. Això fa que cada vegada les exportacions prenguin un major protagonisme en el conjunt de les vendes del sector industrial (són el 46% del total enfront del 54% que representen les vendes interiors). En el sector dels serveis, la participació de les vendes a l'estranger no és tan important com a la indústria (representen el 16% de les vendes totals), però també estan augmentant més que les vendes interiors (11,2% enfront al 6,4% d'augment de les vendes en territori espanyol). El quadre 3.13 també mostra la distribució geogràfica de les compres per sectors d'activitat. Un 38% de les compres que es realitzen al sector serveis provenen de l'estranger mentre que en el cas de la indústria aquest percentatge puja fins al 47%. En canvi, al sector energètic la importància de les vendes i les compres a l'estranger sobre el total és molt reduïda (només el 2% i 0,1%, respectivament).

Continuant amb el quadre 3.10, el Valor Afegit Brut (VAB) també va augmentar força el 2016 i 2017 a la indústria i als serveis. En el sector energètic, en canvi, es va reduir el 2017 (-2,1%).

El cost laboral unitari (quocient entre les despeses de personal per treballador i del valor afegit per treballador) es va reduir el 2017 a la indústria i als serveis. En el cas de l'energia, el cost laboral unitari va augmentar ja que el valor afegit per treballador va disminuir més que les despeses de personal per treballador.

Pel que fa a l'ocupació, el 2017 el nombre de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors, especialment als serveis.

D'acord amb les dades del quadre 3.10, el 2017 les empreses industrials han continuat sent les més capitalitzades i també les que gaudeixen d'un palanquejament més elevat. Per tant, el deute els hi és rendible en ser el cost financer del deute inferior al rendiment dels actius.

Així mateix, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries en termes agregats varen augmentar l'any 2017 a tots els sectors. Però si analitzem l'evolució dels dos components per separat, s'observen diferències per sectors atès que als serveis i al sector energètic disminueixen els actius fixes materials (FBCF) mentre que augmenten les inversions immobiliàries, a diferència de la indústria on augmenten tant

⁹ Aquesta anàlisi per sectors exclou els sectors d'activitats amb cobertura reduïda (Agricultura, ramaderia i caça; Silvicultura i explotació forestal; Pesca i aqüicultura; i Construcció).

Quadre 3.10
Anàlisi de l'empresa catalana per sectors

	Indústria		Serveis		Energia	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Nombre d'empreses	800	702	1.746	1.642	80	84
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	0,2	4,5	5,5	6,7	-4,2	0,7
Compres i consums intermedis	-1,8	4,0	4,7	5,6	-7,1	3,3
Valor afegit brut al cost de factors	6,4	6,0	6,4	8,0	0,2	-2,1
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	1,6	2,6	6,7	6,2	0,9	2,7
Valor afegit per treballador (real)	5,0	1,3	-0,1	-0,3	-0,5	-6,5
Despeses de personal per treballador (real)	1,9	-0,8	0,6	-1,3	-1,2	-1,8
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	-2,9	-2,0	0,7	-1,0	-0,7	5,0
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	71,8	71,8	82,8	83,7	81,6	80,4
Patrimoni net / Passiu remunerat	68,0	69,6	54,7	51,7	33,7	38,7
Finançament amb cost / Passiu remunerat	32,0	30,4	45,3	48,3	66,3	61,3
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	18,0	14,3	32,0	35,0	54,5	48,7
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	13,9	16,1	13,3	13,3	11,8	12,6
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	17,5	18,2	10,1	14,9	4,3	11,1
Actius fixes materials (FBCF)	17,8	3,6	22,7	-2,3	ns	-68,8
Actiu corrent net no financer	-8,0	0,9	-5,6	-3,6	-64,1	4,0
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	2,5	0,1	-0,2	1,5	-4,2	-1,0
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	1,3	2,4	1,6	4,4	-2,8	1,0
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	9,8	-12,4	-5,8	-5,7	-13,4	-2,8
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	2,7	-1,8	0,0	-0,5	-4,0	-3,0
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	1,5	0,4	1,8	2,3	-2,6	-1,0
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	10,0	-14,1	-5,6	-7,5	-13,2	-4,7
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	6,4	6,0	6,4	8,0	0,2	-2,1
Despeses de personal	3,3	3,8	7,1	6,9	-0,5	2,9
Amortitzacions i provisions d'explotació	1,2	7,8	2,3	4,4	-0,1	0,3
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	18,5	9,8	8,0	15,0	1,2	-14,7
Ingressos financers	52,6	-25,0	8,0	-10,7	-5,3	278,4
Altres despeses financeres	41,4	-19,0	0,3	-43,3	-5,0	13,8
Interessos del finançament rebut	-11,0	-1,0	-11,8	-5,4	-8,2	-7,3
RESULTAT ORDINARI NET	29,9	2,9	21,3	6,9	0,2	78,1
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	202,8	-13,6	217,9	1,3	-1,3	241,2
RESULTAT NET (després d'impostos)	287,3	-17,8	-1,3	4,2	-3,6	ns
Resultat net més amortitzacions i provisions	98,4	-9,4	0,8	4,3	-2,1	117,5
Proposta de distribució de dividends	40,4	6,9	-48,7	25,8	38,4	-16,0
Beneficis no distribuïts	ns	-76,0	ns	-34,4	-674,5	ns
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-10,9	-0,9	-9,5	-7,2	-8,2	-7,3
RESULTAT ORDINARI NET	29,9	2,9	49,4	2,3	0,2	78,1
Resultat ordinari net més interessos	24,4	2,6	28,6	0,5	-2,2	44,2
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	202,8	-13,6	ns	-1,8	-1,3	241,2
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	10,1	10,4	5,9	7,6	6,1	10,8
Cost nominal del finançament	2,8	2,6	2,8	2,9	3,3	4,3
Palanquejament nominal	7,3	7,8	3,1	4,7	2,8	6,5
Palanquejament real	7,1	9,8	2,9	6,7	2,6	8,5
Rendibilitat de l'actiu net no financer	12,8	14,2	3,7	9,4	6,0	9,8
Rendibilitat del patrimoni net	13,9	13,9	9,2	11,7	8,9	22,3
Ràtio d'endeutament	34,6	31,2	52,1	46,9	48,9	63,9

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

* Per a aquest agregat no es disposa dels ajustos matriu-filial.

(ns) Valor no significatiu.

i.i.*: Interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Nota: En alguns casos les taxes de variació són excepcionalment elevades degut als valors de partida.

Quadre 3.11
Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Nombre d'empreses	11.283	1.057	1.102	1.132	360	362
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	3,6	6,6	3,4	7,1	1,5	4,6
Compres i consums intermedis	1,4	6,5	2,4	7,6	-0,4	3,4
Valor afegit brut al cost de factors	6,9	6,8	5,2	6,1	5,7	7,2
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	4,1	4,2	3,6	5,2	5,5	4,9
Valor afegit per treballador (real)	2,9	0,5	1,7	-1,1	0,4	0,2
Despeses de personal per treballador (real)	1,6	-1,0	1,6	-1,2	0,0	-1,7
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	-1,2	-1,6	-0,1	-0,2	-0,4	-1,9
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	80,9	82,2	76,6	77,9	78,6	79,1
Patrimoni net / Passiu remunerat	76,2	77,9	69,2	70,9	49,8	47,6
Finançament amb cost / Passiu remunerat	23,8	22,1	30,8	29,1	50,2	52,4
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	14,5	13,0	17,7	16,1	31,8	33,8
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	9,2	9,1	13,0	13,1	18,4	18,5
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	19,4	7,7	12,8	14,5	12,8	18,9
Actius fixes materials (FBCF)	25,4	8,5	40,3	25,1	12,5	7,9
Actiu corrent net no financer	5,1	7,4	9,6	8,2	-7,2	-6,4
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	2,0	-1,4	-0,7	5,5	0,4	-2,4
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	2,3	-1,2	0,0	7,2	1,0	-0,3
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-3,2	-7,2	-6,4	-9,8	-1,8	-8,0
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	2,2	-3,4	-0,5	3,4	0,6	-4,3
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	2,5	-3,1	0,2	5,1	1,2	-2,3
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-3,0	-9,0	-6,2	-11,6	-1,6	-9,8
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	6,9	6,8	5,2	6,1	5,7	7,2
Despeses de personal	5,6	5,1	5,1	6,0	5,3	5,1
Amortitzacions i provisions d'explotació	2,9	1,4	-0,1	4,2	6,5	0,7
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	15,4	15,3	8,5	7,7	6,5	21,1
Ingressos financers	16,5	-11,5	26,2	0,4	15,3	-10,9
Altres despeses financeres	-31,9	-8,5	-9,0	37,4	6,3	-43,9
Interessos del finançament rebut	-11,6	-5,7	-13,1	-8,9	-10,7	-1,9
RESULTAT ORDINARI NET	21,0	15,1	16,1	8,2	24,0	11,2
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	25,2	3,3	24,8	3,8	ns	-8,9
RESULTAT NET (després d'impostos)	29,2	0,5	30,0	5,0	165,9	-8,1
Resultat net més amortitzacions i provisions	17,8	0,8	17,1	4,7	48,9	-4,6
Proposta de distribució de dividends	-41,0	-66,0	-0,7	-23,1	-22,1	26,0
Beneficis no distribuïts	149,8	101,2	69,7	40,4	ns	-112,7
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-11,6	-5,7	-13,1	-8,9	-9,0	-3,5
RESULTAT ORDINARI NET	21,0	15,1	16,1	8,2	44,5	6,8
Resultat ordinari net més interessos	16,1	12,6	11,4	6,3	26,2	4,8
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	25,2	3,3	24,8	3,8	ns	-9,1
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	6,5	6,1	8,4	8,3	5,9	7,6
Cost nominal del finançament	3,0	2,7	3,2	2,7	2,7	2,7
Palanquejament nominal	3,5	3,4	5,2	5,6	3,2	4,9
Palanquejament real	3,3	5,4	5,0	7,6	3,0	6,9
Rendibilitat de l'actiu net no financer	7,1	6,8	9,9	9,8	4,7	10,0
Rendibilitat del patrimoni net	7,7	7,1	10,9	10,7	9,7	12,8
Ràtio d'endeutament	24,7	22,9	32,6	29,9	54,0	51,3

Nota: Actius valorats a preus corrents.

(ns) Valor no significatiu.

i.i.*: Interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Nota: En alguns casos les taxes de variació són excepcionalment elevades degut als valors de partida.

les inversions en immobilitzat material com en l'immobiliari. Per la seva banda, els actius corrents no financers es varen reduir al sector serveis, però varen augmentar a la resta de sectors.

Continuant amb el quadre 3.10, el 2017 es va produir un augment del resultat ordinari net a tots els sectors, especialment al sector de l'energia.

Els dividendes varen disminuir a l'energia, mentre que a la indústria i als serveis varen augmentar.

Tant el 2016 com el 2017, la rendibilitat del patrimoni net va ser molt positiva en tots els sectors, però especialment a l'energia (22,3% el 2017).

El [quadre 3.14](#) aporta informació rellevant sobre productivitat, despeses de personal per treballador i costos laborals unitaris, en valors monetaris, comparats per sectors econòmics. Així, es pot observar com la productivitat aparent del treball a la indústria és el doble de la dels serveis, i les despeses de personal per treballador són també superiors a la indústria (48.960 euros/any enfront a 31.240 euros/any als serveis el 2017). El sector energètic, per la seva banda, té uns costos salarials lleugerament superiors als de la mitjana dels serveis.

Com a resum del que va succeir el 2017, es pot indicar que, en línies generals, va ser un bon any per als principals sectors de l'economia (indústria, serveis i energia). Entre els principals paràmetres que han millorat estaria l'activitat, el valor afegit (excepte en el sector energia) i la productivitat laboral (excepte al sector energètic). En matèria d'ocupació, el nombre de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors. La indústria va continuar sent el sector més capitalitzat. Pel que fa a l'actiu, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries varen augmentar a tots els sectors, mentre que les inversions en immobilitzat net per ocupat van disminuir el 2017 a tots els sectors, fet que és indicatiu de la manca d'inversió en R+D, patents, etc. En canvi, els actius corrents no financers varen augmentar molt menys o fins i tot es varen reduir al sector serveis. El resultat net va augmentar molt a l'energia i també als serveis, mentre que es va reduir a la indústria. Finalment, la rendibilitat del patrimoni net va ser positiva a tots els sectors.

3.2. Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions: petites, mitjanes i grans empreses

Igual que a l'apartat anterior, aquesta anàlisi se centra únicament en l'any 2017 fent les comparacions amb el

2016. D'acord amb les dades del [quadre 3.11](#), l'anàlisi per dimensions¹⁰ permet comprovar que les empreses de totes les dimensions van augmentar la producció i el valor afegit, si bé la millor evolució en valor afegit la van experimentar les empreses grans.

El 2017, les vendes a Espanya i les exportacions han seguit impulsant l'activitat de les empreses de totes les dimensions. Tanmateix, la importància dels mercats estrangers en el conjunt de les vendes en les empreses petites (7%) és molt baixa en comparació amb les mitjanes (18%) i sobretot amb les grans (38%). Així mateix, les compres a l'estranger o importacions van augmentar en les tres dimensions d'empresa (quadre 3.13).

Continuant amb el quadre 3.14, el 2017 l'evolució del nombre mitjà de treballadors per empresa va augmentar en les empreses de totes les dimensions. I també va augmentar la productivitat laboral a les tres dimensions considerades, ja que el valor afegit va evolucionar millor que les despeses de personal per treballador (que es varen reduir en totes les dimensions d'empresa).

D'acord amb les dades del quadre 3.11, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries van augmentar el 2017 en tots els segments d'empreses, al contrari de la inversió en immobilitzat immaterial que va disminuir de forma generalitzada. L'actiu corrent net no financer també va augmentar en totes les dimensions d'empresa, amb l'excepció de les empreses grans. I des del punt de vista del finançament es pot destacar que va augmentar el pes del patrimoni net sobre el passiu remunerat en les empreses petites i mitjanes, però es va reduir en les grans.

El resultat net d'explotació va créixer en totes les dimensions d'empreses. Entre els principals motius cal destacar l'augment de la producció, del valor afegit i de la productivitat. El mateix va passar amb el resultat ordinari net, causat també per una reducció de les despeses financeres, en el cas de les empreses petites i grans. El resultat net abans d'impostos augmenta a les empreses petites i mitjanes.

Pel que fa a la distribució de dividendes, es varen reduir en el cas de les empreses petites i mitjanes, per tant, van optar per augmentar la capitalització.

¹⁰ En aquest estudi es classifica les empreses segons la dimensió en petites (fins a 49 treballadors), mitjanes (entre 50 i 249 treballadors) i grans (250 treballadors o més). Cal recordar que les dades utilitzades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya proporcionen informació de les empreses que tenen treballadors.

Quadre 3.12
Anàlisi comparativa de l'empresa a Catalunya i a la resta d'Espanya

	Base anual				Base trimestral (*)	
	2016		2017		2018	
	CAT	RE	CAT	RE	CAT	RE
Nombre d'empreses	2.745	7.556	2.551	6.333	175	785
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	2,0	2,8	5,2	5,5	4,6	6,4
Compres i consums intermedis	0,2	1,6	4,4	6,0	7,1	7,7
Valor afegit brut al cost de factors	5,6	5,0	6,9	4,5	-0,7	3,7
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	5,0	3,1	4,9	4,7	2,3	1,5
Valor afegit per treballador (real)	0,8	2,0	-0,1	-2,1	-4,6	0,4
Despeses de personal per treballador (real)	0,4	0,2	-1,6	-2,3	0,4	-0,3
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	-0,3	-1,7	-1,5	-0,2	5,3	-0,8
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	78,3	83,9	79,0	83,8	81,6	85,9
Patrimoni net / Passiu remunerat	54,0	55,2	52,7	57,2	58,6	56,4
Finançament amb cost / Passiu remunerat	46,0	44,8	47,3	42,8	41,4	43,6
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	28,9	28,1	30,1	27,0	31,9	32,0
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	17,1	16,7	17,2	15,9	9,5	11,7
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	12,8	11,4	18,3	13,6	3,0	-0,5
Actius fixes materials (FBCF)	16,7	-8,0	10,5	11,6	nd	nd
Actiu corrent net no financer	-4,1	-14,8	-2,1	5,5	120,2	0,4
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	0,3	-3,7	-0,6	-3,2	0,7	-2,0
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	0,9	-3,2	1,5	-1,8	0,7	-2,0
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (nominal)	-2,1	-5,7	-8,2	-9,7	nd	nd
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	0,5	-3,5	-2,5	-5,1	-1,0	-3,6
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	1,1	-3,0	-0,5	-3,7	-1,0	-3,6
Immobilitzat immaterial per ocupat (estoc) (real)	-1,9	-5,5	-10,0	-11,5	nd	nd
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	5,6	5,0	6,9	4,5	-0,7	3,7
Despeses de personal	5,3	3,2	5,3	4,3	4,5	2,9
Amortitzacions i provisions d'explotació	5,4	0,8	1,3	-2,5	-11,9	2,0
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	7,7	14,1	17,3	11,0	-1,6	6,3
Ingressos financers	16,1	8,7	-9,8	6,8	37,5	15,1
Altres despeses financeres	5,0	19,8	-40,9	-18,4	-16,7	0,8
Interessos del finançament rebut	-11,0	-9,6	-2,8	-9,9	-16,7	-4,0
RESULTAT ORDINARI NET	21,8	21,8	10,7	14,1	18,1	14,5
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	276,0	142,0	-5,9	-15,8	50,1	52,1
RESULTAT NET (després d'impostos)	106,5	70,9	-5,3	-7,6	55,7	59,7
Resultat net més amortitzacions i provisions	40,5	26,8	-2,7	-5,8	37,7	40,7
Proposta de distribució de dividends	-20,1	13,7	14,3	-3,5	nd	nd
Beneficis no distribuïts	ns	73,2	-71,0	-112,3	nd	nd
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-9,4	-8,8	-4,1	-9,9	-16,7	-4,0
RESULTAT ORDINARI NET	37,2	12,3	7,4	14,1	18,1	14,5
Resultat ordinari net més interessos	23,1	6,7	5,3	9,0	13,9	11,3
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	582,2	124,0	-6,5	-15,8	50,1	52,1
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	6,2	6,2	7,7	6,2	10,6	6,3
Cost nominal del finançament	2,7	3,0	2,7	2,5	2,3	2,2
Palanquejament nominal	3,5	3,2	4,9	3,7	8,3	4,1
Palanquejament real	3,3	2,9	6,9	5,7	10,0	5,8
Rendibilitat de l'actiu net no financer	5,7	8,9	9,7	9,1	25,5	7,5
Rendibilitat del patrimoni net	9,8	8,9	12,0	9,0	16,5	9,5
Ràtio d'endeutament	50,4	46,4	46,7	43,8	41,4	43,6

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

(nd) Dada no disponible. (ns) Valor no significatiu.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

i.i.*: interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Nota: En alguns casos les taxes de variació són excepcionalment elevades degut als valors de partida.

Quadre 3.13
Distribució geogràfica de l'activitat i valor afegit. 2017
(en milers d'euros)

	Empreses petites			Empreses mitjanes			Empreses grans		
	2016	2017	% var.	2016	2017	% var.	2016	2017	% var.
Nombre d'empreses	1.057	1.057		1.132	1.132		362	362	
Activitat i valor afegit									
Valor de la producció i subvencions	3.422.094	3.648.536	6,6	16.429.005	17.596.024	7,1	57.227.383	59.833.305	4,6
Compres i consums intermedis	2.226.800	2.372.058	6,5	10.927.186	11.756.099	7,6	39.191.154	40.506.826	3,4
Valor afegit brut al cost de factors	1.195.294	1.276.478	6,8	5.501.819	5.839.925	6,1	18.036.229	19.326.479	7,2
Distribució geogràfica de l'activitat									
Vendes totals	5.173.556	5.531.374	6,9	22.554.608	24.265.758	7,6	73.676.911	77.987.650	5,9
Vendes a Espanya	4.809.645	5.130.059	6,7	18.429.798	19.947.580	8,2	46.207.889	48.530.546	5,0
Vendes a l'estranger	363.911	401.315	10,3	4.124.810	4.318.178	4,7	27.469.022	29.457.104	7,2
Compres totals	3.015.294	3.232.107	7,2	12.503.060	13.573.489	8,6	41.719.850	43.467.779	4,2
Compres a Espanya	2.600.073	2.790.517	7,3	9.348.429	10.377.026	11,0	21.820.322	21.618.213	-0,9
Compres a l'estranger	415.221	441.590	6,4	3.154.631	3.196.463	1,3	19.899.528	21.849.566	9,8

	Indústria			Serveis			Energia		
	2016	2017	% var.	2016	2017	% var.	2016	2017	% var.
Nombre d'empreses	702	702		1.642	1.642		84	84	
Activitat i valor afegit									
Valor de la producció i subvencions	45.521.621	47.582.736	4,5	27.349.607	29.171.915	6,7	4.311.416	4.340.974	0,7
Compres i consums intermedis	33.909.723	35.276.005	4,0	14.832.590	15.657.157	5,6	2.201.671	2.274.543	3,3
Valor afegit brut al cost de factors	11.611.898	12.306.731	6,0	12.517.017	13.514.758	8,0	2.109.745	2.066.431	-2,1
Distribució geogràfica de l'activitat									
Vendes totals	51.984.977	55.115.365	6,0	44.922.255	48.119.049	7,1	5.013.267	5.107.701	1,9
Vendes a Espanya	28.037.505	29.670.643	5,8	38.034.107	40.462.205	6,4	4.929.055	5.006.816	1,6
Vendes a l'estranger	23.947.472	25.444.722	6,3	6.888.148	7.656.844	11,2	84.212	100.885	19,8
Compres totals	32.268.817	34.423.862	6,7	23.550.363	24.599.086	4,5	1.275.336	1.372.813	7,6
Compres a Espanya	17.353.364	18.245.178	5,1	15.016.487	15.307.512	1,9	1.273.540	1.371.279	7,7
Compres a l'estranger	14.915.453	16.178.684	8,5	8.533.876	9.291.574	8,9	1.796	1.534	-14,6

	Catalunya			Resta d'Espanya		
	2016	2017	% var.	2016	2017	% var.
Nombre d'empreses	2.551	2.551		6.333	6.333	
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	77.078.482	81.077.865	5,2	304.676.385	321.294.772	5,5
Compres i consums intermedis	52.345.140	54.634.983	4,4	195.384.830	207.074.256	6,0
Valor afegit brut al cost de factors	24.733.342	26.442.882	6,9	109.291.555	114.220.516	4,5
Distribució geogràfica de l'activitat						
Vendes totals	101.405.075	107.784.782	6,3	452.902.587	481.112.484	6,2
Vendes a Espanya	69.447.332	73.608.185	6,0	331.703.544	351.789.636	6,1
Vendes a l'estranger	31.957.743	34.176.597	6,9	121.199.043	129.322.848	6,7
Compres totals	57.238.204	60.273.375	5,3	262.260.300	282.037.081	7,5
Compres a Espanya	33.768.598	34.785.917	3,0	167.470.623	180.383.537	7,7
Compres a l'estranger	23.469.606	25.487.458	8,6	94.789.677	101.653.544	7,2

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Energia inclou empreses públiques.

Valors nominals

Dades comparables d'un any a l'altre per ser de la mateixa base.

Totes les dimensions d'empresa van tindre un rendibilitat del patrimoni net positiva el 2017, però més elevada a mesura que augmenta la dimensió de l'empresa. Entre les causes que expliquen aquesta major rendibilitat del patrimoni net estaria la millor rendibilitat de l'actiu.

En resum, el 2017 va ser un bon any per a les empreses de totes les dimensions, ja que van augmentar l'activitat, el valor afegit, els resultats (excepte a les empreses grans) i la rendibilitat. En matèria d'inversió, les inversions en immobilitzat van augmentar en tots els segments d'empreses. Pel que fa al finançament, les empreses petites i les mitjanes són les més capitalitzades.

3.3. Comparació de l'empresa catalana amb les de la resta d'Espanya

L'evolució del PIB a Espanya i Catalunya ha seguit una tendència alcista però amb intensitats diferents. Després de la gran crisi que va esclatar el 2008, l'activitat va començar a recuperar-se l'any 2014, tant a Catalunya com a Espanya, i aquesta tendència ha continuat fins a avui. El 2018, el

creixement del PIB a Catalunya ha estat important (2,6% segons Idescat i 2,3% segons l'INE) i bastant per sobre del registrat per la zona euro (1,9% segons Eurostat). En el cas d'Espanya, el creixement ha estat del 2,6% (segons l'INE).

En línia amb aquest resultat, el 2018 l'activitat i el valor afegit a la resta d'Espanya han augmentat més que a Catalunya (quadre 3.12).

D'acord amb el quadre 3.13, les exportacions han continuat sent el principal impulsor de l'augment de les vendes de les empreses catalanes el 2017 (han crescut un 6,9% enfront d'un 6,0% les vendes dirigides al mercat interior) i, a més, aquestes han augmentat lleugerament més a Catalunya que a la resta d'Espanya (on les vendes a l'estranger han crescut un 6,7%). Aquest major augment de les exportacions ha anat acompanyat també d'un major creixement de les importacions a Catalunya. El quadre 3.13 mostra la major obertura a l'exterior de les empreses catalanes ja que el percentatge de vendes realitzades a l'estranger és el 32%, enfront del 27% a la resta d'Espanya. De la mateixa manera que el percentatge de compres a l'estranger sobre el total

Quadre 3.14
Cost laboral i productivitat. 2016-2017
(en milers d'euros)

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Nombre mitjà de treballadors*	21	21	84	89	905	949
Valor afegit per treballador (real)	54,93	55,21	57,64	57,03	55,08	55,17
Despeses de personal per treballador (real)	37,76	37,37	39,30	38,83	37,19	36,55
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,69	0,68	0,68	0,68	0,68	0,66
	Indústria		Serveis		Energia	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Nombre mitjà de treballadors*	196	201	177	188	410	422
Valor afegit per treballador (real)	84,37	85,43	43,00	42,86	61,19	57,21
Despeses de personal per treballador (real)	49,35	48,96	31,64	31,24	35,40	34,76
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,59	0,57	0,74	0,73	0,58	0,61
	Catalunya		Resta d'Espanya			
	2016	2017	2016		2017	
Nombre mitjà de treballadors*	174	183	302		316	
Valor afegit per treballador (real)	55,62	55,58	57,21		56,00	
Despeses de personal per treballador (real)	37,67	37,08	35,45		34,64	
Cost laboral unitari (despeses de personal / VAB)	0,68	0,67	0,62		0,62	

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Energia inclou empreses públiques.

* Nombre total, mitjana durant l'any

Dades comparables d'un any a l'altre per ser de la mateixa base.

també és més elevat a Catalunya que a la resta d'Espanya (42% enfront al 36%).

El nombre de treballadors per empresa ha augmentat més a Catalunya que a la resta d'Espanya el 2018, igual que va succeir els anys anteriors. En termes de productivitat, el cost laboral unitari ha augmentat a Catalunya ja que les despeses de personal per treballador han crescut i el valor afegit per treballador s'ha reduït. En canvi, a la resta d'Espanya ha succeït el contrari.

D'acord amb les dades del quadre 3.12, el 2018 les empreses catalanes han augmentat les inversions en immobilitzats materials i inversions immobiliàries mentre que les empreses espanyoles les han disminuït. I pel que fa a les inversions en actius corrents, les empreses catalanes les han augmentat molt més que les empreses de la resta d'Espanya.

Pel que fa al finançament, ha continuat el procés de desendeutament a Catalunya i el pes del patrimoni net sobre el passiu remunerat és una mica més elevat que a la resta d'Espanya. Això ha contribuït a la reducció de les despeses financeres a les empreses catalanes.

Com a conseqüència de tots els factors esmentats, els resultats varen augmentar força tant a Catalunya com a la resta d'Espanya.

En ser el palanquejament financer més favorable a les empreses catalanes, aquestes han aconseguit una rendibilitat molt més elevada del patrimoni net el 2018 (16,5% a les empreses catalanes i 9,5% a les empreses espanyoles).

En resum, si es comparen les empreses catalanes amb les de la resta d'Espanya es pot comprovar que les primeres estan més capitalitzades i han obtingut més rendibilitat el 2018, en línia amb el que ha succeït en els darrers anys. Entre els factors diferencials que expliquen la major rendibilitat de les empreses catalanes estarien les millors dades de palanquejament i d'amortitzacions i provisions; i la reducció de les despeses financeres. En canvi, a les empreses de la resta d'Espanya ha evolucionat millor tant el valor afegit com la productivitat.

4. Conclusions

L'anàlisi econòmica i financera de l'empresa catalana per als anys 2017 i 2018 es fonamenta en les empreses amb seu a Catalunya que integren les bases de dades trimestral i anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE), que es

remeten regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda de la Generalitat de Catalunya. En relació amb la cobertura de la mostra d'empreses utilitzada per la CBBE anual, es pot dir que aquesta representa el 31% del valor afegit brut del total de les societats no financeres, mentre que la mostra trimestral té una cobertura força inferior. De l'anàlisi efectuada es desprenen les conclusions següents:

Activitat i valor afegit: L'any 2018, el Producte Interior Brut va créixer un 2,6% a Catalunya. Tot i que es tracta d'un augment important, és un percentatge menor al dels tres anys anteriors. El teixit empresarial també ha seguit una evolució positiva. Així, els nivells d'activitat i vendes de les empreses catalanes, que ja varen tindre una evolució positiva el 2017, han augmentat amb força el 2018 per la bona marxa tant del mercat exterior com del mercat interior. Des de l'inici de la crisi, l'elevat nivell d'internacionalització de l'economia catalana (exportacions, inversió estrangera i turisme) és un dels elements que ha contribuït positivament al creixement. Pel que fa a la generació de valor afegit, el 2018, a diferència de l'any anterior, les empreses l'han reduït.

L'augment de l'activitat s'ha vist reflectit també en el nombre d'empreses, que ha crescut en totes les dimensions, però especialment en el cas de les empreses mitjanes i grans.

Ocupació: L'ocupació ha seguit augmentant el 2018, tal i com ha vingut succeint des de 2014. Tot i que es tracta d'una evolució molt favorable, convé que segueixi augmentant encara més per continuar reduint l'atur. El darrer trimestre de l'any 2018 la taxa d'atur era de l'11,6% a Catalunya (segons l'Idescat) i, tot i que es tracta d'un percentatge encara elevat, convé no perdre de vista que el primer trimestre de 2013 havia arribat a ser del 24,4%. Per altra banda, no es pot oblidar que un dels reptes importants de la nostra economia es reduir la precarietat, ja que l'augment d'ocupació es dona sobretot en treballadors no fixos. La reducció del pes de l'ocupació fixa podria tenir l'avantatge de que les empreses guanyin flexibilitat, però té el gran inconvenient de que augmenta la precarietat laboral. La dada positiva és que el 2018 els salaris per treballador van augmentar en termes reals. En resum, i tenint en compte els nivells d'atur, segueix vigent el repte de crear més ocupació i, sobretot, de més qualitat; i també d'augmentar els salaris i el valor afegit.

Inversió: El 2018, les empreses han augmentat les seves inversions en immobilitzats materials i inversions immobiliàries. En canvi, la inversió en R+D sobre el valor afegit, que és cabdal

per millorar la competitivitat del teixit empresarial, s'ha reduït lleugerament el darrer any amb dades disponibles (2017). Aquesta no és una bona notícia, ja que tenint en compte la revolució que ve amb la indústria 4.0 (robotització, internet de les coses, xarxes socials, impressió digital, drons, *Big Data*, etc.), augmentar els recursos destinats a l'R+D hauria de ser una prioritat, ja que és una de les millors eines per a fer front als canvis disruptius que s'estan produint en la majoria de sectors econòmics.

Cost dels factors i productivitat: El 2018, la productivitat de l'actiu ha disminuït, sobretot per la menor rotació de l'actiu corrent. De tota manera, si no es té en compte l'augment de la tresoreria, la rotació de l'actiu total millora lleugerament. D'altra banda, l'augment del cost laboral ha anat acompanyat d'un empitjorament de la productivitat aparent del treball.

Estructura financera: En matèria d'inversió i finançament, en els darrers anys no ha variat gaire l'estructura de l'actiu. I en matèria de finançament, el 2018 ha continuat guanyant pes el patrimoni net. Per tant, ha continuat la política de capitalització de moltes empreses, i els balanços s'han anat enfortint. Aquesta política financera permet que les empreses comptin amb un balanç amb més capacitat per resistir evolucions negatives, tant de l'economia general com del sector en particular.

Resultats i creació de riquesa: El 2018, la rendibilitat del patrimoni net ha estat excel·lent (16,5%), essent molt superior al tipus d'interès del mercat i al cost d'oportunitat dels accionistes. Entre les causes de la bona rendibilitat del patrimoni net, cal destacar l'augment del resultat generat per les empreses i el palanquejament financer, ja que el deute és rendible en ser el seu cost inferior al rendiment dels actius.

El creixement empresarial ha estat equilibrat el 2018, ja que les vendes han augmentat més que els actius i el deute; i els beneficis també han crescut.

Anàlisi per sectors¹¹: El 2017, darrer any amb dades sectorials representatives, va ser positiu per als principals sectors de l'economia (indústria, serveis i energia). Entre els principals paràmetres que han millorat estaria l'activitat, el valor afegit (excepte el sector energia) i la productivitat laboral (excepte al sector energètic). En matèria d'ocupació,

el nombre de treballadors per empresa va augmentar en tots els sectors. La indústria va continuar sent el sector més capitalitzat. Pel que fa a l'actiu, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries van augmentar a tots els sectors. I els actius corrents no financers, en canvi, van augmentar molt menys o fins i tot es van reduir al sector serveis. El resultat net va augmentar molt a l'energia i també als serveis, mentre que es va reduir a la indústria. La rendibilitat del patrimoni net va ser positiva a tots els sectors aquest any, però sobretot al sector energètic.

Anàlisi segons la dimensió: Per segments de dimensió, també es pot concloure que el 2017 va ser un bon any per al conjunt de les empreses del país. Les empreses de totes les dimensions van augmentar l'activitat, el valor afegit, els resultats i la rendibilitat (excepte a les petites i mitjanes). En matèria d'inversió, les inversions en immobilitzat van augmentar en tots els segments d'empreses. Pel que fa al finançament, les empreses petites i les mitjanes són les que estan més capitalitzades.

Comparació amb la resta d'Espanya: Les empreses catalanes estan més capitalitzades i han obtingut una major rendibilitat el 2018 que les empreses de la resta d'Espanya, en línia amb el que ha succeït en els darrers anys. Entre els factors diferencials que expliquen la major rendibilitat de les empreses catalanes estarien les bones dades de palanquejament i d'amortitzacions i provisions; i la reducció de les despeses financeres. En canvi, a les empreses de la resta d'Espanya ha evolucionat millor l'activitat i el valor afegit. Si tenim en compte que l'objectiu de l'economia és millorar el benestar de la població, podem qualificar com a positives les dades de les empreses catalanes en relació amb l'augment dels salaris i de la rendibilitat. Per tant, dos de les principals parts interessades de les empreses (treballadors i accionistes) han tingut millors resultats a Catalunya el 2018.

Conclusió general: Com a resum de l'anàlisi efectuada, podem constatar que el 2018 ha estat un bon any per a les empreses catalanes (activitat, beneficis, rendibilitat, etc.) i que ha continuat la bona tendència iniciada el 2014. Tot i així, de cara al futur hi ha diversos reptes pendents i, entre ells, cal destacar la necessitat d'apostar més per l'R+D i per l'augment del valor afegit i de la productivitat. També cal aconseguir que la millora de la rendibilitat es reflecteixi en

¹¹ Donada la menor representativitat de la mostra, les anàlisis per sectors i dimensió de les empreses han arribat només fins al 2017.

les retribucions dels treballadors, com ja s'ha començat a produir el 2018.

Aquesta anàlisi és coherent amb l'estudi "L'economia catalana al segle XXI. Balanç 2000-2017 i perspectives 2030" (Cambra de Comerç de Barcelona, 2019) que conclou que *"en el que portem de segle, Catalunya ha crescut més que la UEM-12 en PIB i ocupació, però no s'ha traduït suficientment en una millora del benestar de les persones. Per altra banda, el teixit empresarial català ha mostrat una extraordinària resiliència i surt reforçat després d'haver superat les crisis econòmica, financera i política més importants de la història recent"*.

Barcelona i comarques

Anàlisi de la província

La província de Barcelona amb una extensió de 7.727 km² representa gairebé el 24,1% de la superfície de Catalunya, però concentra la major part de la població i de l'activitat econòmica, amb gairebé tres quartes parts de la població catalana i també de l'ocupació total. Així, en relació amb el nombre d'empreses, la província constitueix el 75,8% de les empreses catalanes i un 87,9% de les empreses de més de 1.000 treballadors.

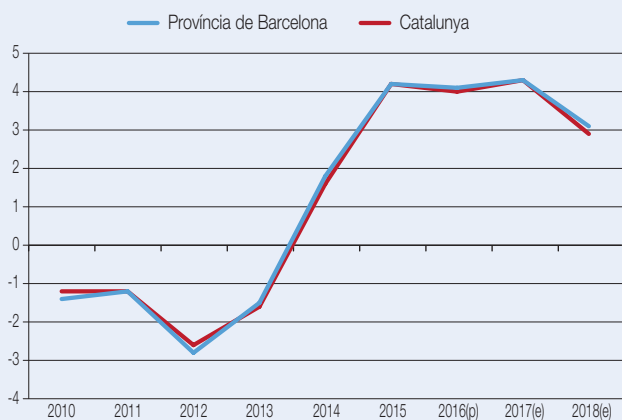
La província de Barcelona ha registrat una **població** de 5.609.350 persones a 1 de gener del 2018, un 0,6% més que l'any anterior. Respecte al 2017, la població ha augmentat en 33.313 persones i continua així la pauta de creixement encetada el 2016. La població de la demarcació de Barcelona és la segona que més creix en termes relatius per darrere de Girona (0,8%). Lleida i Tarragona també registren un augment demogràfic, però més moderat (0,1% i 0,5%, respectivament), cosa que ha permès que en conjunt Catalunya augmentés la seva població un 0,6% respecte al 2017. Si es desagrega l'anàlisi per edats, la població creix a totes les franges d'edat, llevat dels menors de 15 anys (-0,3%), però creix especialment entre els que tenen 65 anys o més (un 1,5%), signe del fort envelliment poblacional. Aquesta evolució positiva és deguda bàsicament a la presència de més població estrangera, que creix un 4,6% i situa el nombre d'estrangers el

2018 molt a prop del registrat el 2013 (743.781 i 771.990, respectivament), ja que la població espanyola es manté pràcticament estancada respecte a l'any anterior. Això també es tradueix en més pes de població estrangera que resideix a la província sobre el total de Catalunya (d'un 68,3% el 2017 fins a un 68,7% el 2018). Tot i aquest lleuger augment de tres dècimes, la taxa d'estrangeria total és encara la més baixa de les quatre demarcacions catalanes (13,3%).

El **valor afegit brut (VAB)** a preus corrents de la província de Barcelona ha crescut un 3,2% l'any 2018, segons estimacions de la Cambra de Comerç de Barcelona. Aquesta taxa és 1,6 punts inferior a l'augment estimat per al 2017 (4,8%), però la província encara manté un creixement dinàmic per sobre del 3% i de la mitjana catalana (3% segons les estimacions de l'INE), i en línia amb l'evolució al mercat de treball el 2018. El **gràfic 4.1**, mostra que l'evolució del VAB a la província i a tota Catalunya segueixen un perfil força similar, un resultat lògic si es té en compte que el 74% del PIB català està concentrat a la demarcació de Barcelona.

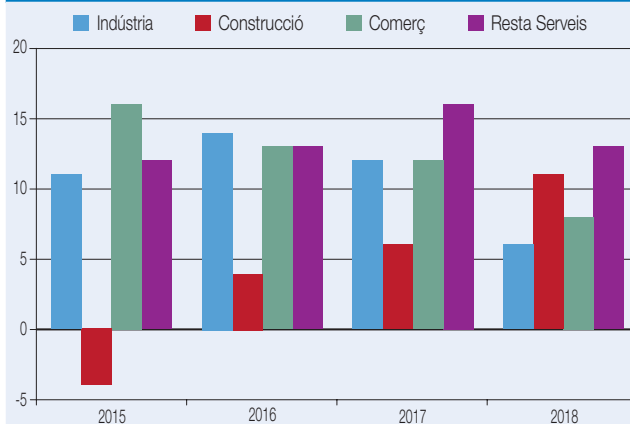
L'Enquesta de clima empresarial, elaborada conjuntament per l'Idescat i la Cambra de Comerç de Barcelona permet fer una anàlisi de l'evolució econòmica per sectors. L'evolució de la **marxa dels negocis** ha estat favorable el 2018 a tots els principals sectors econòmics¹ i es consolida així la tendència positiva iniciada el 2016 (**gràfic 4.2**). A més a més, aquesta pauta

Gràfic 4.1
Evolució del VAB
(Taxa de variació interanual a preus corrents, en %)

Font: INE i Cambra BCN
(p) dades provisionals de l'INE (e) estimacions de Cambra BCN per a la província

Gràfic 4.2
Evolució de la marxa dels negocis per sectors a la província de Barcelona (Saldos de respostes: diferència entre percentatges de resposta "a l'alça" i "a la baixa")

Font: Idescat i Cambra BCN

també es dona a les províncies de Tarragona i Lleida, mentre que Girona és l'única on algun dels sectors (el comerç) marxa negativament. Els saldos que resulten de l'enquesta són fruit de la diferència entre el percentatge de respostes d'evolució a l'alça i a la baixa. Respecte a l'any anterior, només el sector de la construcció registra un saldo més elevat, un 11% (5 p.p. més que el 2017). Aquesta evolució positiva situa la construcció com el segon sector amb el saldo més positiu, només per darrere de la resta de serveis (13%). A continuació segueix el sector serveis (8%) i, per últim, la indústria (6%), que registra la moderació més pronunciada (6 p.p. menys que l'any anterior). Resultats semblants es donen per a Catalunya on tots els saldos són positius i empitjoren en comparació amb l'any anterior, excepte la construcció.

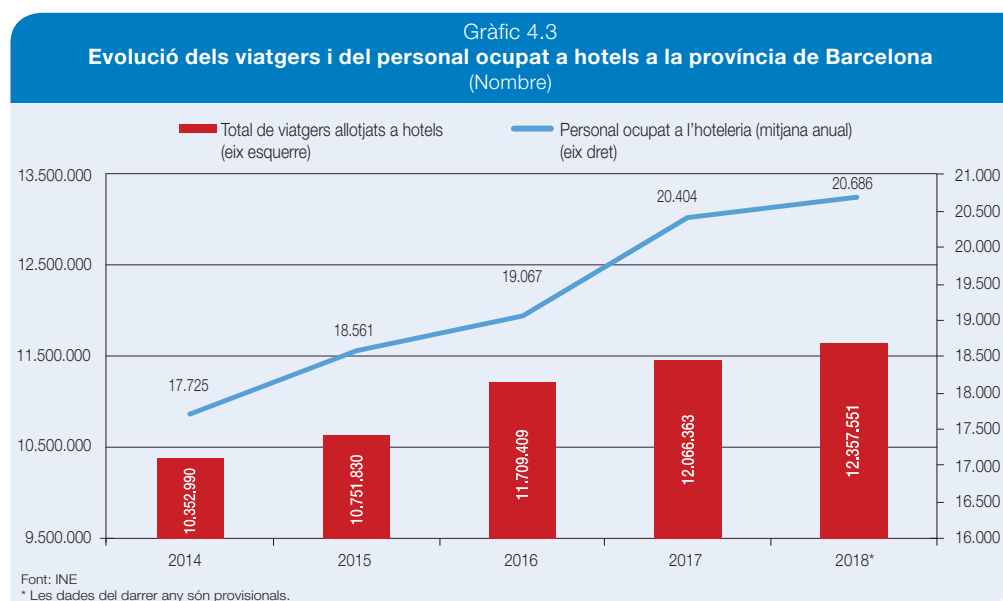
Malgrat no tenir dades de la marxa de l'hostaleria per províncies, indirectament es pot fer una aproximació a partir de l'anàlisi del sector turístic. Així doncs, la **demanda turística** ha registrat una evolució globalment positiva al conjunt de la província² l'any 2018, però amb taxes més baixes en comparació amb el 2017 i 2016. El nombre de turistes que s'ha allotjat en hotels de la província de Barcelona ha augmentat un 2,4% i el de pernoctacions, un lleuger 0,1% —fins als 12,4 milions de viatgers i 32,2 milions de pernoctacions—, segons les dades provisionals de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE. Aquesta evolució més desaccelerada de les pernoctacions que dels turistes ha suposat una disminució de l'estada mitjana (2,67 el 2017 i 2,61 dies el 2018). Respecte a l'origen del turista, el mercat estranger —que representa el 74% dels viatgers i el 81% de les pernoctacions— ha crescut mentre

que el mercat domèstic ha disminuït. Respecte als estrangers, el nombre de viatgers ha augmentat amb més intensitat que les pernoctacions (4,5% i 2,5%, respectivament). Això explica que el 2018, l'estada mitjana dels viatgers no residents disminueixi lleugerament de 2,93 a 2,87 dies d'estada mitjana. Respecte al mercat domèstic, tant el nombre de viatgers com les pernoctacions han disminuït un -3% i un -8,7%, respectivament. Aquest darrer percentatge contrasta amb les xifres positives d'anys anteriors, de l'1,8% el 2017 i el 8,7% el 2016. Tanmateix, això no ha afectat gaire a l'estada mitjana que roman en 1,9 dies (vers els 2 dies del 2017). Pel que fa a l'oferta d'allotjament turístic, el nombre d'establiments hotelers i de places ha crescut a la província, però igualment en menor mesura que l'any anterior (un 0,7% i un 1,9%, respectivament). A més a més, el grau d'ocupació per plaça i per habitació ha disminuït lleugerament fins al 65% i el 75%, respectivament, mentre que el nombre d'ocupats en establiments hotelers s'incrementa un 1,4% fins als 20.686 treballadors, la xifra més elevada des de l'inici de la recuperació (gràfic 4.3).

Si s'analiza la província per marques turístiques, Barcelona³ és destí turístic líder en valors absoluts tant en el nombre de viatgers com en el de pernoctacions, gairebé 8,5 milions i 21,2 milions, respectivament. Amb un increment en el nombre de viatgers d'un 5,6% i el de pernoctacions un 2,9%, variacions superiors a les obtingudes el 2017 (2% i 0,4%, respectivament), la marca Barcelona ha presentat una evolució positiva el 2018. Per contra,

² A efectes de planificació turística la província està dividida en tres marques turístiques: Barcelona (que comprèn la comarca del Barcelonès), la Costa de Barcelona (l'Alt Penedès, el Baix Llobregat, el Garraf, el Maresme, el Vallès Oriental i el Vallès Occidental) i Paisatges Barcelona (l'Anoia, el Bages, Osona i el Moianès) i, per últim, el Berguedà queda inclòs en la marca Pirineus amb altres comarques de Lleida i de Girona.

¹ Els resultats de l'Enquesta de clima empresarial per al sector de l'hostaleria només estan disponibles per marques turístiques, no per províncies.

els destins de Costa Barcelona i Paisatges Barcelona⁴ presenten una evolució negativa, sobretot en la segona regió. La quantitat de viatgers disminueix un 3,0% i 20,2%, respectivament, dades molt negatives si a més es comparen amb les positives de l'any anterior (4,7% i 7,7%, respectivament). Igualment, en relació amb el nombre de pernoctacions, ambdues marques turístiques registren xifres negatives (-4,1% i -21,6%), juntament amb altres dos destins catalans, Terres de l'Ebre i Costa Daurada.

L'evolució econòmica favorable ha anat acompanyada d'un augment del nombre d'**empreses** amb assalariats per tercer any consecutiu. Segons l'INE, el nombre d'empreses amb assalariats a la província ha estat de 196.479 a 1 de gener del 2018, un 2,8% més que l'any anterior, creixement superior al del 2017 (1,7%) i similar al registrat per a Catalunya (2,7%) (**gràfic 4.4**). Els **comptes de cotització** a la Seguretat Social també han experimentat un augment però més moderat, del 0,8% el 2018, el mateix que un any enrere i una dècima més que el registrat al conjunt de Catalunya. Però, si es compara aquesta xifra amb la d'anys anteriors on l'augment interanual estava entorn del 2,5%, s'observa com el creixement relatiu ha patit un descens considerable d'1,7 p.p.

Pel que fa als indicadors de demanda, s'observen uns creixements positius que mostren la fortalesa del consum intern. D'una banda, la **matriculació de vehicles** a la província ha

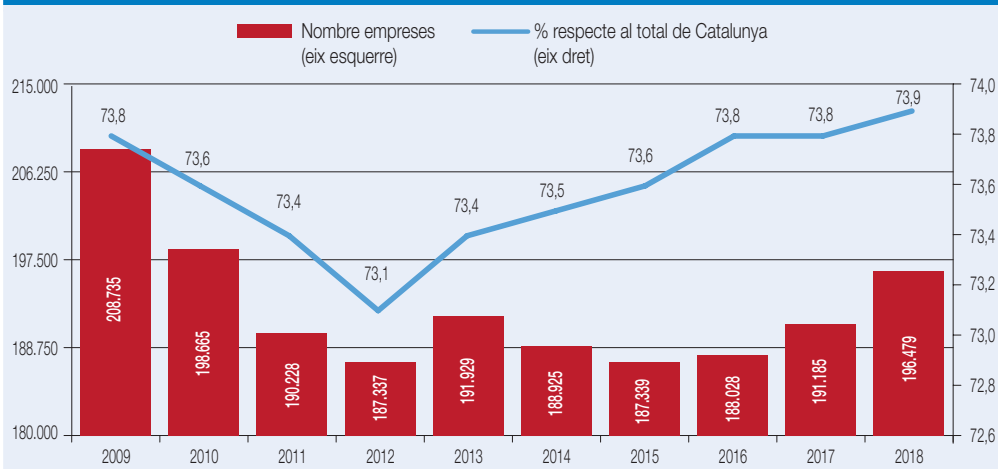
crescut més que l'any anterior (un 5,9%, enfront del 4,4% de l'any 2017), però menys que a la resta de demarcacions i sis dècimes menys que al conjunt de Catalunya (6,5%, quasi 5 p.p. menys que el 2017). D'altra banda, les **compravendes immobiliàries** mostren certa desacceleració. Amb un augment del 4,8%, aquesta és una dada positiva però 3,4 p.p. inferior a la de fa un any (8,3%) i menor al creixement de les demarcacions de Tarragona i de Girona (11,4% i 7,1%, respectivament). No obstant això, les més de 170 mil compravendes que s'han realitzat a la província de Barcelona es mantenen per sobre dels nivells de fa deu anys (148.527 transaccions el 2008) i s'apropen a la xifra del 2007 (200.437 compravendes).

Les vendes als mercats exteriors de la província presenten una desacceleració anual considerable (del 7% el 2017 a l'1,9% el 2018), però és la millor evolució de les demarcacions catalanes. Així, les **exportacions** de béns han assolit la millor xifra registrada en més de deu anys, un volum de 55.802 milions d'euros el 2018, cosa que representa un augment interanual de 2.135 milions d'euros (**gràfic 4.5**), i gairebé el 78% del total exportat al conjunt de Catalunya, on les exportacions han augmentat un 1,1% en un any, resultat de l'alentiment de la demanda global. Aquest augment ha estat gràcies sobretot al creixement de les vendes fora de la zona comunitària (4,8%), atès que les exportacions a la UE pràcticament s'han mantingut estables respecte a l'any anterior (0,1%). L'anàlisi desagregada mostra com un any més el sector químic és el més rellevant amb un pes del 26% i un increment de l'1,5% respecte al 2017 (**gràfic 4.6**). Aquest sector és també el que més ha contribuït al creixement de les exportacions, atès que explica un 22% del total. Quant a la indústria de l'automòbil, sector clau per a la demarcació, aquesta ha reduït les exportacions

³ La marca turística Barcelona fa referència al Barcelonès.

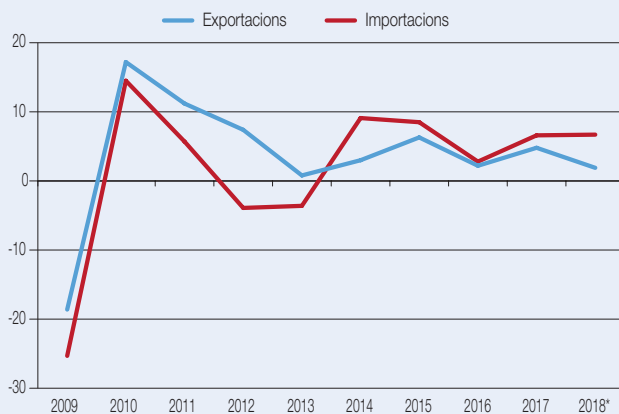
⁴ A partir de l'any 2015 la marca Costa Barcelona incorpora també les comarques del Vallès Occidental i del Vallès Oriental. Tanmateix, amb motiu de la creació de la comarca del Moianès l'1 de maig de 2015, els municipis de Castellcir, Castellterçol, Granera i Sant Quirze Safaja (que formaven part de la marca Costa Barcelona), a partir del gener del 2016 passen a integrar-se a la marca Paisatges Barcelona.

Gràfic 4.4
Empreses amb assalariats a la província de Barcelona
(Nombre, en milers, i percentatge sobre el total Catalunya, en %)

Font: INE

Gràfic 4.5
Evolució de les exportacions i importacions de béns a la província de Barcelona (Taxa de variació interanual, a preus corrents, en %)

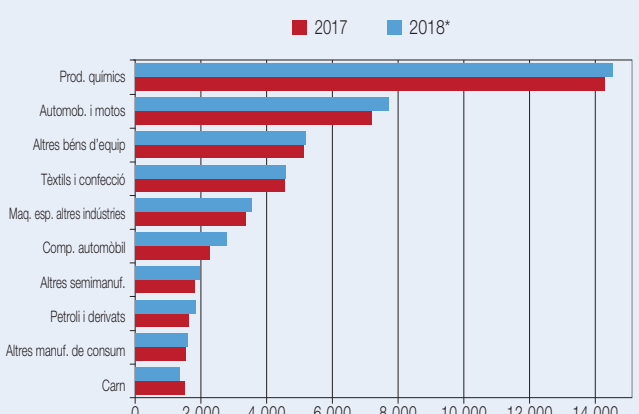
Font: Duanes
* Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

un 6,1% fins als 7.727 milions d'euros. Aquest és el tercer any consecutiu que es redueixen les exportacions al sector, fet que ha resultat en una pèrdua de pes sobre el total d'exportacions: del 16,2% el 2015 al 13,8% el 2018.

Al seu torn, les **importacions** augmenten un 6,7% en relació amb el 2017 i registren així un volum de 72.813 milions d'euros el 2018, un creixement similar al del conjunt de Catalunya (el 6,9%) i al de l'any anterior (6,2%). Aquest increment de les importacions és una senyal del manteniment del dinamisme de la demanda interna. Igual que en anys anteriors, el 2018 més de la meitat de les importacions s'han concentrat en quatre sectors —químic (el 22,6% del total), automobilístic (12,2%), tèxtil i confecció (9,9%), i altres béns d'equipament (9%). Quant a l'evolució d'aquests principals sectors importadors, els dos primers han augmentat el volum de forma notable el 2018 (11,8% i 13,7%, respectivament), el tercer disminueix lleugerament (-2%) i el quart creix només un 2%. Cal destacar que el sector químic i l'automobilístic han contribuït en un 61% en el creixement de les importacions totals de la demarcació.

Respecte al teixit empresarial exportador de la província, aquest ha augmentat un lleuger 1,3% el 2018, després de la caiguda de l'any anterior (-3,6%), i se situa en les 41.173 empreses el 2018. Tanmateix, és important centrar l'anàlisi en les empreses exportadores regulars donat que són les que han exportat de forma continuada durant almenys quatre anys consecutius. Aquest col·lectiu disminueix lleugerament, un 0,2% interanual, i registra un total de 14.702 empreses, que tot i representar poc més d'un terç de les empreses exportadores totals, concentren el 95,1% del volum total exportat. Si se segmenten les xifres segons el tram de facturació, només

Gràfic 4.6
Principals sectors exportadors a la província de Barcelona (Millions d'euros)

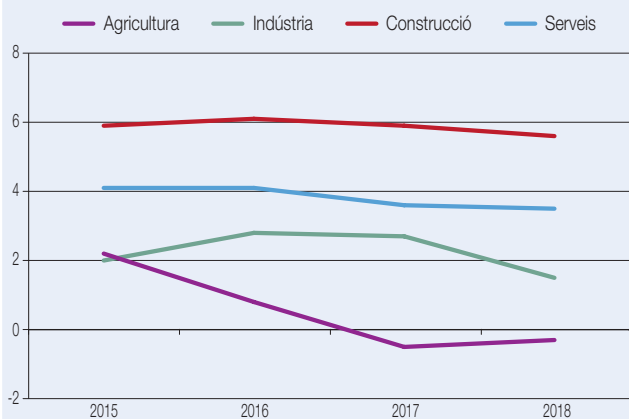
Font: Duanes
(*Les dades del darrer any són provisionals.)

augmenten d'un any per l'altre les empreses que exporten per valor de més de 5 milions d'euros (2,9%) i les que exporten menys de 50.000€ (0,2%). En canvi, les empreses que exporten per valor d'entre 50.000€ i 5 milions d'euros disminueixen un 1%. Això es tradueix en un augment del pes de les empreses exportadores de més valor (del 8,1% al 8,4%).

Quant al mercat laboral, el nombre d'**afiliacions a la Seguretat Social** ha seguit una evolució positiva per cinquè any consecutiu tant a la província com a Catalunya i amb un increment anual d'un 3,3% i 3,2%, xifres lleugerament més baixes que l'any anterior (3,6% i 3,5%, respectivament). Això implica un total de 2.511.725 afiliacions a la província i de 3.279.330 afiliacions a Catalunya a 31 de desembre de 2018. Si es desagreguen els creixements segons el règim d'afiliació, els assalariats han augmentat un 3,7%, força més que els autònoms que ho han fet en un 1,3%.

Els **gràfics 4.7 i 4.8** mostren l'evolució de les afiliacions a la Seguretat Social per sectors tant en valors absoluts com en variacions interanuals. Les dades de 2018 mostren com tots els sectors augmenten el nombre d'afiliacions (excepte el primari), però desacceleren el seu ritme de creixement. El sector **serveis** ha estat de nou el sector que més llocs de treball ha creat amb un total de 68.318. Aquesta xifra suposa, per una banda, una aportació neta del 85% a les noves afiliacions a la província, i per l'altra banda, un augment respecte a l'any anterior del 3,5%. Dins del sector serveis, les activitats que han experimentat un major creixement en el nombre d'afiliacions en termes absoluts són: les activitats relacionades amb l'administració pública (+5.444) i els serveis de tecnologies de la informació (+5.260). De les que experimenten reduccions,

Gràfic 4.7
Evolució de les afiliacions per sectors a la província de Barcelona (Taxa de variació interanual, en %)

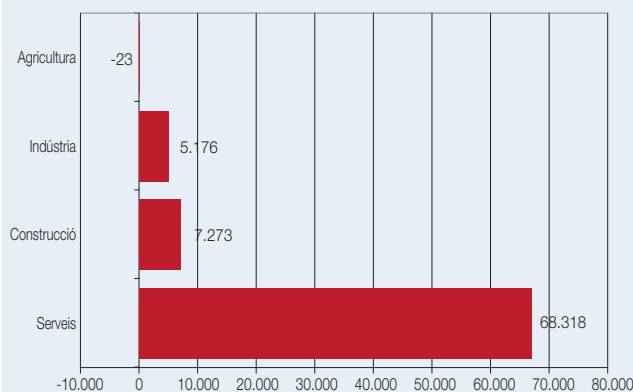
Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

destaca amb diferència les activitats relacionades amb l'ocupació amb 1.240 afiliacions menys. La **construcció** destaca per ser el sector on més han crescut les afiliacions en termes relatius, un 5,6% el 2018, i el segon en termes absoluts (7.273 afiliacions més), la qual cosa suposa un increment de la seva participació a l'augment total del nombre d'afiliacions, del 8,6% el 2017 al 9% el 2018. Per últim, la **indústria** se situa com a tercer sector amb una variació superior en el nombre d'afiliacions, en termes absoluts i relatius. Amb un total de 5.176 afiliacions més, gairebé la meitat de l'increment de l'any anterior (9.203 afiliacions), passa d'aportar el 10,9% al creixement net total el 2017 al 6,4% el 2018. Les activitats industrials que més pèrdua d'afiliacions han registrat en termes absoluts han estat la confecció de peces de vestir (-520) i la metal·lúrgia (-369).

Igualment, segons l'INE, la **població ocupada** a la província de Barcelona creix per cinquè any consecutiu des de l'inici de la crisi, en un 2,5% (4T18 respecte al 4T17), però suposa una certa desacceleració respecte a l'augment d'anys anteriors (un 3% el 2017 i un 4,4% el 2016). Aquesta xifra per a la província es troba en línia amb l'augment d'ocupats a Catalunya, un 2,7%. Tot i aquesta evolució positiva, si es comparen les xifres registrades el 2018 per sectors amb les de l'any 2008, només els serveis han recuperat i superat el nivell precisi. L'agricultura, la indústria i la construcció es troben encara per sota, especialment, aquest últim on el nombre de persones ocupades representa el 60% de les que havia el 2008.

Pel que fa al nombre de **contractes de treball** signats a la província de Barcelona el 2018, aquests superen la xifra de 2,5 milions i augmenten un 5,6% respecte al 2017, cosa que

Gràfic 4.8
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la província de Barcelona. Any 2018 (Persones)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

implica superar amb escreix els nivells precisi (2,14 milions l'any 2007). Per tipus de contracte s'han generat més contractes indefinits que temporals (un 12,3% i un 4,5%, respectivament). No obstant això, els nous contractes temporals (que representen un 85,6% del total) són els que més han contribuït al creixement global de la contractació a la província (en 3,9 punts percentuals dels 5,6 punts).

Paral·lelament a la conjuntura propícia dels ocupats i del teixit empresarial, el nombre d'**aturats registrats** a la província de Barcelona ha continuat la tendència decreixent començada el 2013. El nombre d'aturats registrats a les oficines del SOC se situa en les 284.283 persones a finals del 2018, el que implica un reducció interanual del 6%. Tot i que és una evolució positiva, suposa una disminució inferior a les registrades els quatre últims anys, on les caigudes havien oscil·lat entre el -9% i el -12%. La **taxa d'atur registral** se situa en el 10,5%, xifra que suposa una reducció de nou dècimes respecte a l'any anterior. Aquesta reducció s'ha produït gràcies a que els aturats han disminuït de forma més intensa que el creixement de la població activa local estimada (+1,8%). Per primer cop, aquesta taxa és inferior al 10%, xifra que millora la taxa registrada a la província el 2008 (11,8%).

Per últim, Barcelona registra un increment dels **preus del consum** el 2018 de l'1,8% (mitjana anual). Aquesta evolució és similar a la de l'any anterior (2,1%), però contrasta amb el 0,2% de 2016. En el conjunt de Catalunya, l'augment dels preus ha estat també de l'1,8%.

Quadre 4.1
Dades bàsiques de la província de Barcelona

	2015	2016	2017	2018	Variació 2018-2017 (% , pp)		Pes Prov./Catalunya (%)	
					Província	Catalunya	2017	2018
DEMOGRAFIA								
Població Total	5.523.922	5.542.680	5.576.037	5.609.350	0,6	0,6	73,8	73,8
Densitat (hab/km ²)	714,9	717,4	721,7	726,0	0,6	0,6	-	-
Població de menys de 15 anys	861.506	860.320	861.426	858.971	-0,3	-0,2	73,0	73,0
Població de 15 a 64 anys	3.651.680	3.657.989	3.675.541	3.695.972	0,6	0,5	73,9	73,9
Població de 65 anys i més	1.010.736	1.024.371	1.039.070	1.054.407	1,5	1,6	74,3	74,2
Índex de dependència global	51,3	51,5	51,7	51,8	0,1	0,1	-	-
Índex d'envelliment	117,3	119,1	120,6	122,8	2,1	2,1	-	-
Nacionalitat espanyola	4.838.079	4.854.217	4.864.723	4.865.569	0,0	0,1	74,7	74,6
Nacionalitat estrangera	685.843	688.463	711.314	743.781	4,6	3,9	68,3	68,7
Taxa d'estrangeria total	12,4	12,4	12,8	13,3	0,5	0,5	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	9,4	9,4	9,7	10,1	0,4	0,4	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	179.947	184.495	185.945	187.380	0,8	0,7	72,7	72,7
Nombre d'empreses²	441.119	450.451	460.778	468.777	1,7	1,5	75,7	75,8
Sense assalariats	253.780	262.423	269.593	272.298	1,0	0,7	77,0	77,3
Amb assalariats	187.339	188.028	191.185	196.479	2,8	2,7	73,8	73,9
1 a 49 assalariats	183.276	183.806	186.660	191.853	2,8	2,7	73,6	73,7
50 a 199 assalariats	3.141	3.279	3.494	3.558	1,8	1,9	82,3	82,2
200 a 999 assalariats	787	811	882	915	3,7	3,6	84,6	84,7
1000 o més assalariats	135	132	149	153	2,7	2,4	87,6	87,9
Empreses concursades	792	773	683	614	19,2	18,3	83,3	83,9
Compravendes immobiliàries	137.980	151.190	163.668	171.602	4,8	6,1	62,8	62,1
Matriculació de vehicles	191.975	213.722	223.170	236.316	5,9	6,5	79,3	78,9
Viatgers allotjats en hotels³	10.751.829	11.709.409	12.066.363	12.357.551	2,4	1,6	61,0	61,5
Residents a Espanya	3.059.653	3.387.608	3.371.128	3.268.855	-3,0	-1,1	45,2	44,3
Residents a l'estranger	7.692.177	8.321.801	8.695.235	9.088.697	4,5	3,2	70,6	71,5
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	50.167	51.189	53.667	55.802	1,9	1,1	77,1	77,9
<i>10 principals sectors:</i>								
Prod. químics	12.895	13.372	14.278	14.533	1,5	3,3	78,7	77,4
Automob. i motos	8.144	7.944	7.208	7.727	-6,1	-5,8	98,6	98,5
Altres béns d'equip	4.598	4.796	5.123	5.194	2,1	2,2	83,1	82,9
Tèxtils i confecció	4.553	4.332	4.565	4.567	-0,4	0,4	90,0	89,4
Maq. esp. altres indústries	3.151	3.268	3.364	3.558	5,9	1,9	79,1	82,2
Comp. automòbil	1.971	2.040	2.277	2.778	22,1	17,9	86,6	89,7
Altres semimanuf.	1.934	1.890	1.826	1.953	5,7	6,5	72,7	72,5
Petroli i derivats	702	825	1.614	1.852	21,6	-4,9	47,3	58,6
Altres manif. de consum	1.445	1.492	1.533	1.612	1,7	1,1	84,3	85,1
Carn	1.269	1.423	1.512	1.347	-11,7	-7,0	45,7	42,4
Exportacions UE	31.085	32.373	33.057	34.279	0,1	0,2	74,2	74,7
Exportacions fora UE	19.082	18.817	20.610	21.524	4,8	2,8	82,1	83,6
Importacions de béns (milions €)	62.674	64.252	68.466	72.813	6,7	6,9	80,9	80,7
<i>10 principals sectors:</i>								
Prod. químics	13.688	13.750	14.844	16.475	11,8	11,1	82,9	83,3
Automob. i motos	6.323	7.421	7.819	8.856	13,7	13,8	89,4	89,2
Tèxtils i confecció	6.932	7.169	7.361	7.208	-2,0	0,1	93,5	91,6
Altres béns d'equip	6.061	6.309	6.489	6.571	2,0	-0,5	82,2	84,3
Maq. esp. altres indústries	3.857	4.189	4.360	4.658	7,2	6,7	91,4	91,8
Comp. automòbil	3.549	3.754	3.824	3.945	3,2	3,3	96,9	96,7
Altres manif. de consum	1.868	1.901	1.948	2.128	9,5	8,8	85,2	85,7
Petroli i derivats	1.581	1.318	1.229	2.003	64,9	24,4	22,6	29,8
Altres semimanuf.	1.641	1.672	1.736	1.825	4,6	5,3	77,6	77,4
Equip d'oficina i telecomunicacions	1.474	1.407	1.445	1.579	9,0	7,0	76,0	77,5
Importacions UE	37.213	38.246	39.997	42.305	6,3	5,8	83,9	84,3
Importacions fora UE	25.461	26.007	28.470	30.508	7,3	8,4	77,1	76,3
Nombre d'empreses exportadores	41.563	42.133	40.627	41.173	1,3	2,7	87,1	85,9
Nombre d'empreses exportadores regulars	14.210	14.627	14.727	14.702	-0,2	0,9	86,2	85,3
Exporten menys de 50.000 €	6.547	6.855	6.843	6.859	0,2	2,3	89,6	87,8
Exporten de 50.000 a 500.000 €	3.495	3.518	3.548	3.492	-1,6	-0,5	88,4	87,5
Exporten de 500.000 a 5 milions €	3.051	3.126	3.143	3.123	-0,6	-1,4	80,9	81,5
Exporten més de 5 milions €	1.117	1.128	1.193	1.228	2,9	3,1	76,9	76,8
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	2.256.148	2.346.857	2.430.981	2.511.725	3,3	3,2	76,5	76,6
Agricultura	8.127	8.196	8.158	8.135	-0,3	0,0	25,2	25,1
Indústria	332.532	341.958	351.161	356.337	1,5	1,7	73,9	73,7
Construcció	115.458	122.521	129.776	137.049	5,6	5,6	68,4	68,4
Serveis	1.800.031	1.874.182	1.941.886	2.010.204	3,5	3,3	78,3	78,4
Assalariats	1.873.762	1.960.417	2.044.049	2.119.732	3,7	3,7	77,7	77,7
Autònoms	382.386	386.440	386.932	391.993	1,3	0,0	70,9	71,8
Ocupats (EPA)	2.265.600	2.364.800	2.435.300	2.496.875	2,5	2,7	74,4	74,3
Contractes¹	2.034.466	2.235.210	2.389.366	2.523.100	5,6	4,5	75,0	75,8
Temporals	1.778.798	1.939.357	2.066.469	2.160.410	4,5	3,3	74,5	75,4
Indefinitos	255.668	295.853	322.897	362.690	12,3	12,5	78,5	78,3
Atur registrat¹	377.897	330.725	302.569	284.283	-6,0	-6,0	72,4	72,4
Taxa d'atur registrat ¹	14,6%	12,6%	11,4%	10,5%	-0,9	-0,9	-	-

¹ Dades de final d'any.

² Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

³ Les dades del darrer any són provisionals.

⁴ Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

Fonts: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

Anàlisi comarcal

La província de Barcelona comprèn dotze comarques: Alt Penedès, Anoia, Bages, Berguedà, Baix Llobregat, Barcelonès, Garraf, Maresme, Moianès, Osona, Vallès Occidental i Vallès Oriental⁵. La major concentració de la població es dona al Barcelonès (el 40,2% del total de la població de la província), tot i que és la comarca amb menys territori (145,8 km²). A continuació li segueixen les quatre comarques que l'envolten, el Baix Llobregat, el Maresme i el dos Vallesos. Aquestes cinc comarques concentren el 86,4% de la població de la demarcació i són, juntament amb el Garraf, les que tenen una densitat d'habitants per km² superior a la mitjana catalana (237 habitants per km²). Per contra, la nova comarca del Moianès és la menys poblada de la província (amb 13.432 habitants), seguida del Berguedà (amb 39.104 habitants), i aquestes dues són les comarques que tenen una menor densitat de població de la demarcació, amb valors de 39,7 i 34,6 habitants per km², respectivament, el 2018.

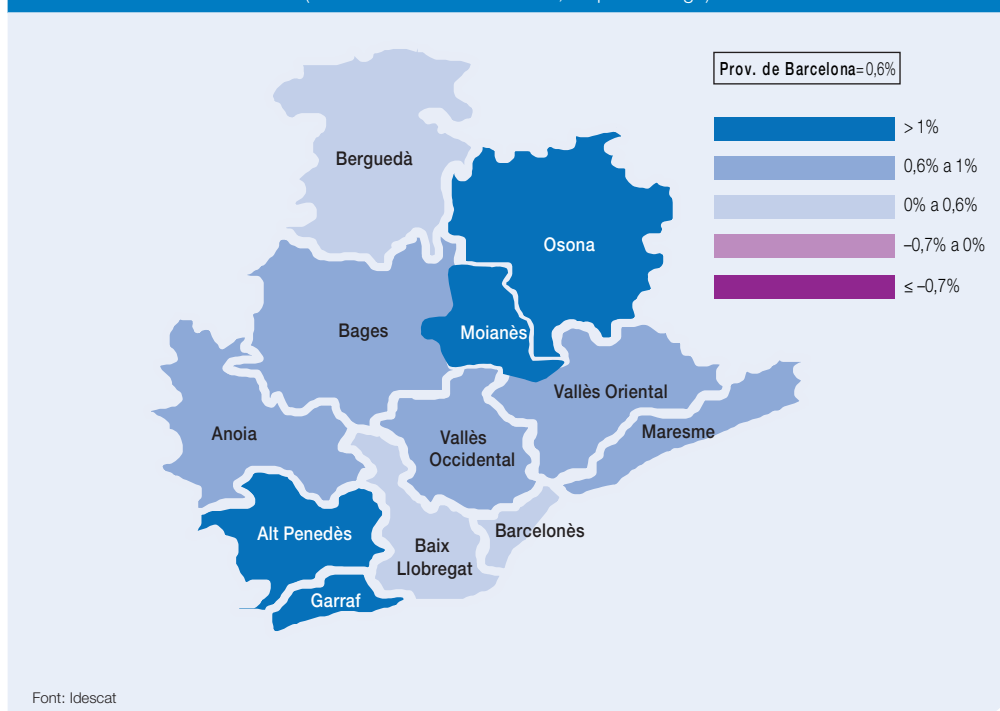
La **població** ha augmentat a totes les comarques barcelonines al llarg del 2018 i de forma més intensa que el 2017, a

⁵ Els municipis d'Espinelves, Vidrà i Viladrau de la comarca d'Osona formen part de la província de Girona. Així mateix, Gósol (Berguedà) pertany a la província de Lleida. Per contra, el municipi de Fogars de la Selva, de la Selva, pertany a la província de Barcelona.

excepció del Barcelonès que desaccelera el creixement de la població (0,69% el 2017 enfront del 0,29% el 2018). Aquests creixements han estat més baixos al Berguedà i Barcelonès, i per sobre de l'1% a l'Alt Penedès, Garraf i Osona (mapa 4.1). El factor explicatiu d'aquest augment demogràfic a totes les comarques ha estat el creixement de la població estrangera. Aquesta ha crescut de forma notable a totes les comarques, entre el 2,7% de l'Anoia i el 9,8% del Berguedà. En canvi, la població autòctona ha disminuït lleugerament al Barcelonès i Berguedà (-0,5% en ambdós casos), i ha augmentat a la resta de comarques entre el 0,1% d'Osona i el 0,7% del Moianès i l'Alt Penedès.

El nombre d'**afiliacions a la Seguretat Social** segons seu de l'empresa ha crescut de forma generalitzada a totes les comarques barcelonines per cinquè any consecutiu. Tanmateix, si es desagrega l'anàlisi segons el règim, s'observa que l'evolució ha estat més positiva al règim general que al règim d'autònoms a totes les comarques. Així doncs, el nombre d'assalariats ha crescut a totes les comarques per sobre del 2,3%; en canvi, l'augment dels autònoms ha estat per sota de l'1,5% a vuit de les deu comarques on han crescut i a dues ha disminuït (Berguedà i Osona). Les comarques que més han augmentat el nombre d'afiliacions totals (més del 3,5%) i per sobre de la mitjana del conjunt de la demarcació (3,3%) han estat el Baix Llobregat (3,7%) i el Vallès Occidental (3,6%). Però, si es

Mapa 4.1
Població. Any 2018
(Taxes de variació interanual, en percentatge)

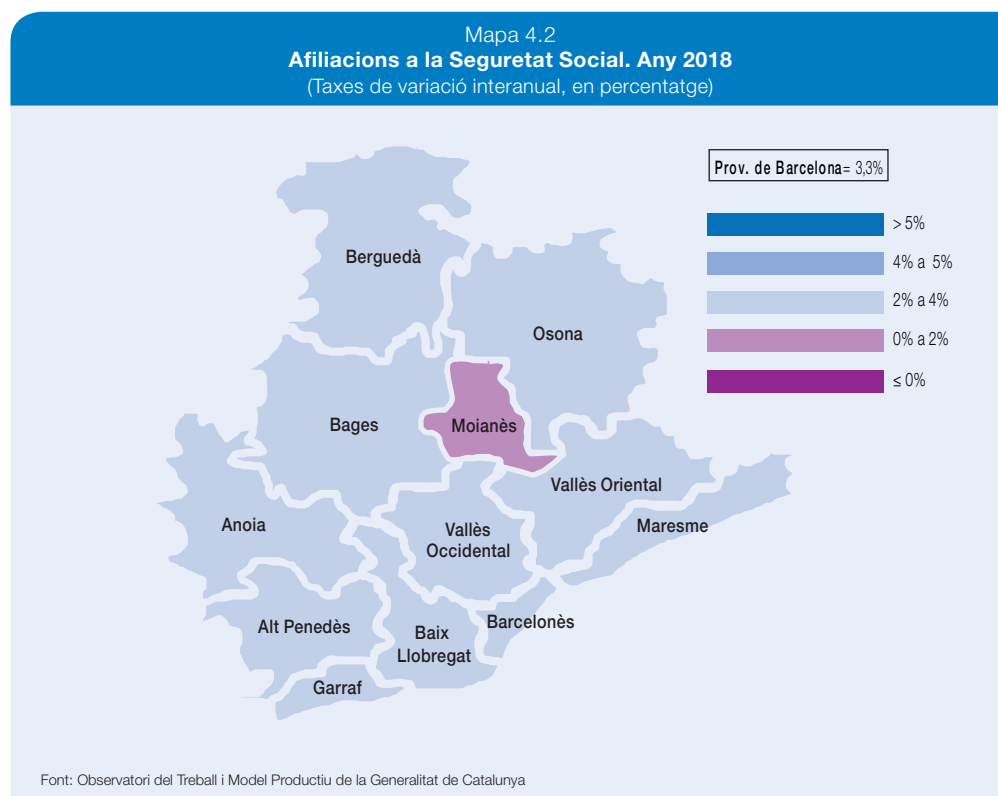
té en compte la dimensió de cada comarca, previsiblement s'obté que la principal contribució al creixement en termes absoluts ha estat del Barcelonès, la comarca amb major nombre d'afiliacions a la Seguretat Social (el 51% del total). Respecte a l'aportació de cada comarca a l'increment d'afiliacions, com el Barcelonès ha crescut en línia amb la província (3,35% versus 3,32%), la seva contribució (51%) ha estat la mateixa que el seu pes. Així mateix, el Baix Llobregat i el Vallès Occidental han aportat més al creixement de l'ocupació que el pes que representen les seves afiliacions en el total de la província perquè han crescut per sobre de la mitjana (mapa 4.2).

En relació amb la composició del nombre d'afiliacions per sectors econòmics, el gràfic 4.9 mostra com els serveis ocupen el major nombre de persones amb un pes relatiu que supera a totes les comarques el 50% i oscil·la entre el 50,8% del Moianès i el 88,8% del Barcelonès. Tanmateix, això no implica que hagi estat el sector més dinàmic en la creació d'ocupació el 2018, tal i com mostra el quadre 4.1. De fet, a nou de les dotze comarques, els majors increments relatius en el nombre d'afiliacions s'han donat al sector de la **construcció**, igual que ha succeït al conjunt de la província i a Catalunya (5,6% en ambdós casos). Així, destaquen els creixements a la construcció al Vallès Occidental (8,0%), al Baix Llobregat (7,3%), al Maresme (6,6%), a l'Alt Penedès (6,4%) i al Vallès Oriental (6,3%). La **indústria** ha estat el sector que més ha augmentat el nombre

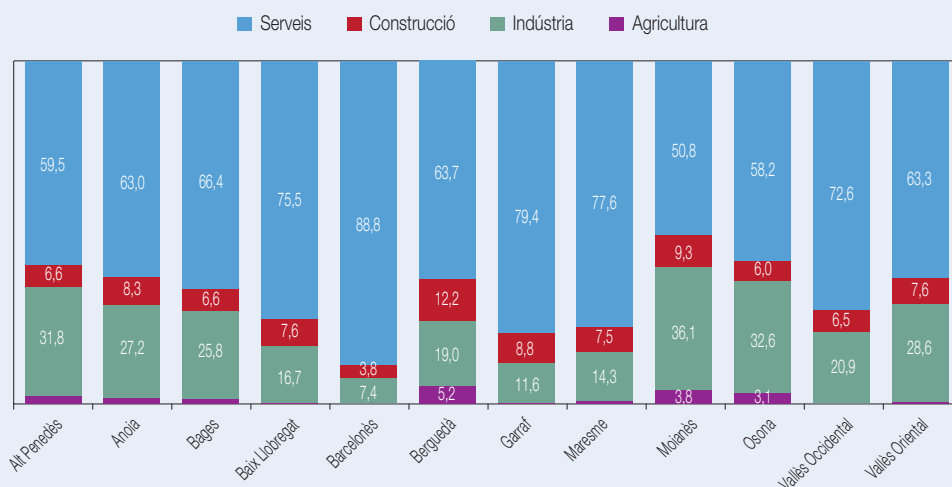
d'afiliacions, en termes relatius, al Berguedà (4,9%) i Garraf (4,0%), i l'**agricultura** ha liderat el creixement relatiu i absolut sectorial al Barcelonès. Tanmateix, els **serveis** ha estat el sector que més ha aportat a l'augment de les afiliacions a totes les comarques (llevat del Vallès Oriental, on les afiliacions a la indústria han aportat el 41% del creixement total).

Si s'atén al lloc de residència dels treballadors per analitzar el creixement del nombre d'afiliats, el resultat ha estat positiu i força homogeni a totes les comarques. La xifres més baixes han estat el 2% de l'Alt Penedès, el 2,1% d'Osona i el 2,2% del Moianès, i les més altes han estat el 3,5% de l'Anoia, el 3,3% del Garraf i el 3,1% del Maresme i el 3,0% del Barcelonès. Cal esmentar que a totes les comarques de la província, amb l'excepció del Barcelonès, el nombre d'afiliats segons residència és superior al nombre d'afiliacions segons el compte de cotització de l'empresa. Aquesta discrepància es dona perquè en molts casos els treballadors es traslladen per treballar a una comarca diferent de la que resideixen (majoritàriament al Barcelonès).

Pel que fa al nombre de **comptes de cotització** de la Seguretat Social (empreses), aquest augmenta a nou de les dotze comarques. De mitjana, les comarques que han augmentat el nombre d'empreses ho han fet molt a prop de la xifra de la demarcació (un 0,8%), des del 0,6% del Baix Llobregat a l'1,9%

Gràfic 4.9
Estructura sectorial de les afiliacions. Any 2018
(En percentatge sobre el total d'afiliacions de la comarca)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

del Moianès. Però aquestes dades estan força allunyades de les del període 2014-2016, quan l'augment era generalitzat a totes les comarques i se situava a l'entorn del 2,5%. Les tres comarques que registren xifres negatives són: el Garraf (-0,9%), l'Anoia (-0,9%) i Osona (-0,6%). El gran pol d'activitat empresarial de la província, el Barcelonès, ha aportat quasi el 60% dels nous centres de cotització que s'han creat el 2018.

A continuació, li segueixen el Vallès Occidental, que crea el 13% de les noves empreses de la província, i el Baix Llobregat que en crea el 9%.

La bona tendència del mercat laboral encetada a mitjans del 2014 es fa palesa en la disminució de l'atur. Efectivament, l'atur registrat s'ha reduït de forma generalitzada a totes les

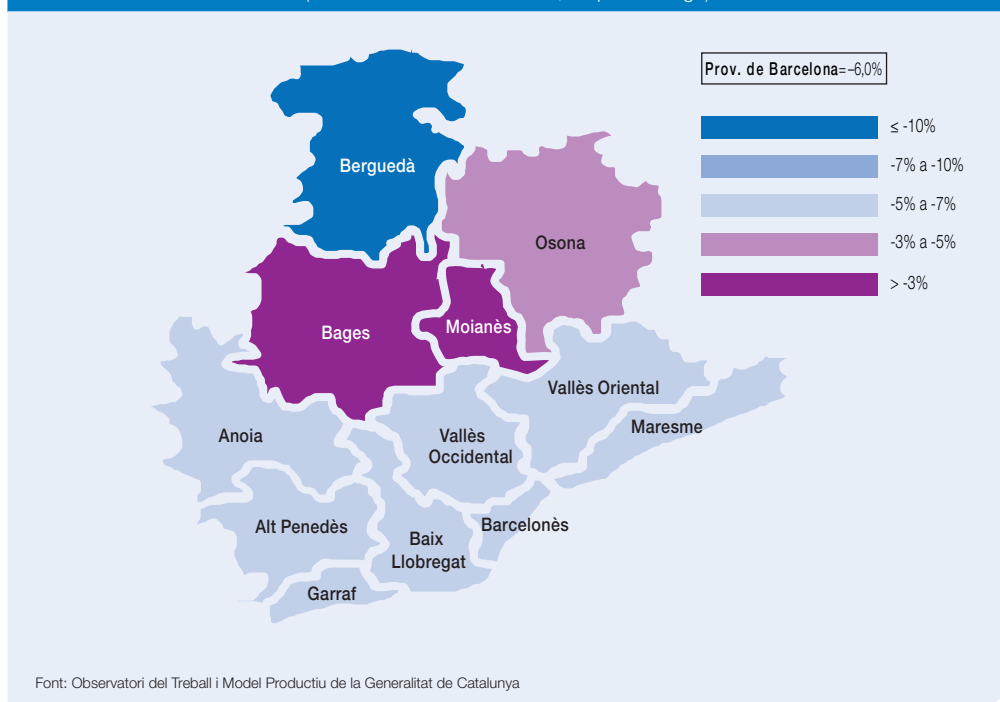
Quadre 4.1
Afiliacions a la Seguretat Social per grans sectors econòmics i comarques¹. Any 2018

	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis		Total Afiliacions	
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17
Alt Penedès	814	-0,1	12.410	0,2	2.579	6,4	23.233	4,1	39.036	2,9
Anoia	507	2,0	9.265	0,9	2.831	4,9	21.459	3,9	34.062	3,1
Bages	841	2,2	17.593	2,5	4.459	4,8	45.179	2,9	68.072	2,9
Baix Llobregat	498	-9,8	51.996	1,8	23.826	7,3	235.583	3,8	311.903	3,7
Barcelonès	493	7,9	94.089	-0,2	48.194	3,7	1.129.458	3,6	1.272.234	3,4
Berguedà	588	-0,7	2.166	4,9	1.391	1,8	7.267	3,4	11.412	3,3
Garraf	102	-8,9	4.166	4,0	3.147	1,6	28.510	2,8	35.925	2,8
Maresme	832	-0,2	19.308	-1,3	10.077	6,6	104.407	2,9	134.624	2,5
Moianès	157	0,0	1.492	2,2	384	4,3	2.100	1,7	4.133	2,0
Osona	2.162	0,4	22.598	2,2	4.158	4,9	40.295	3,9	69.213	3,3
Vallès Occidental	407	-7,5	80.740	2,3	25.042	8,0	280.945	3,7	387.134	3,6
Vallès Oriental	756	0,4	41.437	3,6	10.995	6,3	91.671	1,5	144.859	2,5
Província de Barcelona	8.135	-0,3	356.337	1,5	137.049	5,6	2.010.204	3,5	2.511.725	3,3
Catalunya	32.393	0,0	483.614	1,7	200.294	5,6	2.563.029	3,3	3.279.330	3,2

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

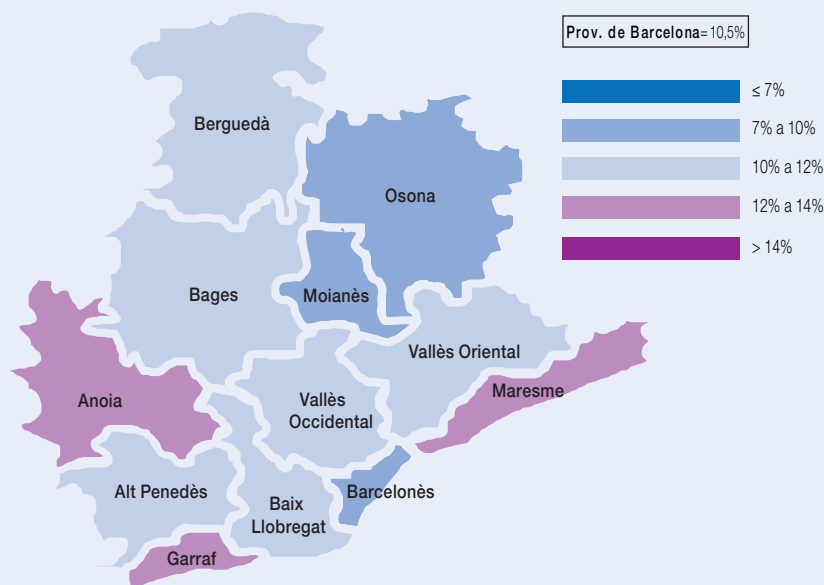
Mapa 4.3
Atur registrat. Any 2018
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

comarques per sisè any consecutiu (mapa 4.3), tot i que cal esmentar que el 2018 ho ha fet en menor mesura que els anys precedents, llevat del Berguedà. El descens més important en termes relatius s'ha produït al Berguedà (-10,0%), seguit del Maresme i el Vallès Occidental (-6,7% i -6,6%, respectivament); i, per contra, els descensos més moderats s'han donat al Moianès (-0,8%) i al Bages (-2,6%).

Aquesta reducció del nombre d'aturats inscrits al SOC ha afavorit la caiguda de la **taxa d'atur registrat** a totes les comarques, a l'entorn de -0,9 punts percentuals en comparació amb la taxa de l'any anterior. La caiguda més pronunciada de la taxa d'atur s'ha donat al Berguedà (-1,3 p.p) i la més moderada al Moianès (-0,3%). No obstant això, el Moianès continua sent la comarca amb la taxa d'atur més baixa 8,2%, i les comarques amb una taxa més elevada són, un any més, l'Anoia (13,6%) i el Garraf (12,8%). En comparació amb el 2017, la primera ha reduït la taxa d'atur en nou dècimes i la segona en 1 p.p. (mapa 4.4).

Mapa 4.4
Taxa d'atur registral. Any 2018
(En percentatge)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.3
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2018

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afilacions segons seu de l'empresa		Afilats segons residència		Atur registrat		Taxa d'atur registral
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	2018 ¹
Alt Penedès	108.122	1,1	14.108	5,3	3.460	1,1	39.036	2,9	45.546	2,0	5.377	-5,6	10,6%
Anoia	119.089	0,7	12.620	4,1	3.230	-0,9	34.062	3,1	48.450	3,5	7.545	-4,8	13,6%
Bages	176.485	0,8	22.689	5,9	5.339	0,7	68.072	2,9	70.860	2,4	9.474	-2,6	11,6%
Baix Llobregat	819.168	0,6	112.679	4,2	22.146	0,6	311.903	3,7	353.077	2,8	39.455	-6,2	10,1%
Barcelonès	2.254.642	0,3	540.332	3,5	89.687	1,0	1.272.234	3,4	940.654	3,0	107.378	-6,3	9,7%
Berguedà	39.104	0,2	3.815	8,2	1.296	1,6	11.412	3,3	15.196	2,8	1.890	-10,0	10,7%
Garraf	149.103	1,1	26.539	4,6	4.053	-0,9	35.925	2,8	59.448	3,3	8.414	-5,5	12,8%
Maresme	447.824	0,9	63.526	4,8	12.353	1,0	134.624	2,5	182.398	3,1	25.262	-6,7	12,3%
Moianès	13.432	1,2	1.386	6,7	426	1,9	4.133	2,0	5.940	2,2	490	-0,8	8,2%
Osona	158.334	1,1	25.285	6,7	5.739	-0,6	69.213	3,3	70.366	2,1	7.615	-4,4	9,6%
Vallès Occidental	917.905	0,9	124.535	5,1	27.124	0,7	387.134	3,6	390.810	2,6	49.530	-6,6	11,1%
Vallès Oriental	406.289	0,8	51.823	3,7	12.519	1,0	144.859	2,5	175.532	2,7	21.777	-5,1	11,2%
Província de Barcelona	5.609.350	0,6	999.336	4,1	187.380	0,8	2.511.725	3,3	2.358.040	2,8	284.283	-6,0	10,5%
Catalunya	7.600.065	0,6	1.380.720	3,7	257.812	0,7	3.279.330	3,2	3.221.797	2,9	392.907	-6,0	10,9%

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Girona i comarques

Anàlisi de la província

La província de Girona és la més petita de les quatre províncies catalanes amb una superfície de 5.905 km². No obstant, és la tercera en termes d'habitants, comptabilitzant 761.947 persones l'any 2018 (el 10% de la població catalana) i la segona en nombre d'empreses amb quasi 63.000, que representa el 10,2% del total.

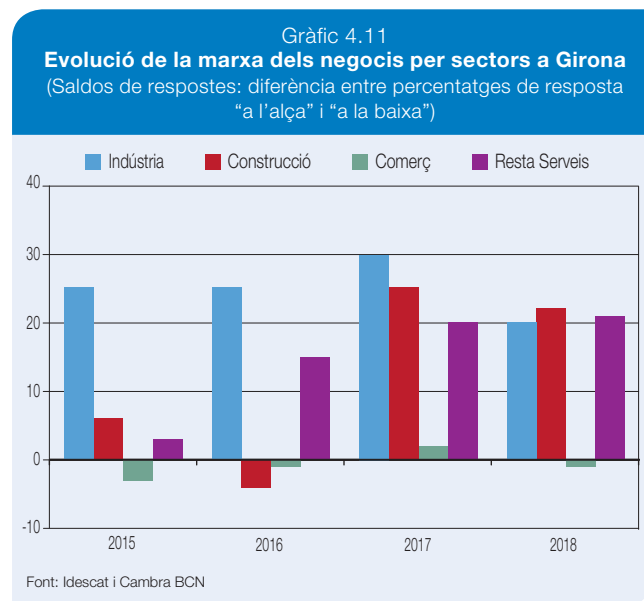
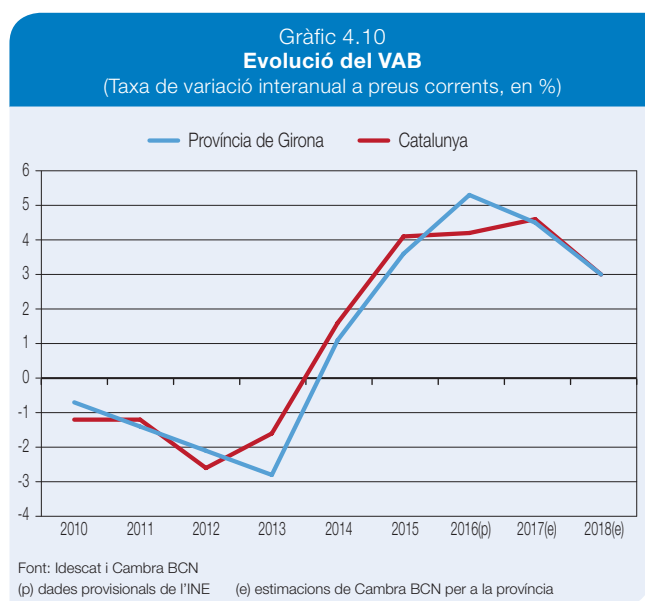
El 2018 ha continuat la tendència d'augment poblacional que s'inicià el 2015. Així doncs, la **població** ha augmentat un lleuger 0,8% fins a les 761.947 persones i registra així un màxim en la sèrie històrica. En termes acumulats, la demarcació ha crescut quasi un 35% en població des de l'any 2000. L'increment interanual d'aquest darrer any es troba per sobre del de Catalunya (+0,6%). A més a més, aquest augment poblacional s'ha donat per primer cop a tots els trams d'edat (menors de 15 anys, entre 15 i 64 anys i majors de 65 anys), però amb força intensitat entre el col·lectiu de la tercera edat (+2%). Això fa que tant l'índex de dependència com l'índex d'envelliment continuïn augment. Segons la nacionalitat, el major creixement relatiu s'ha donat entre els estrangers: 2,7% fins a les 144.720 persones, percentatge força superior a l'augment de la població autòctona (0,4%). Així, per primera vegada des del 2010, es registra un creixement de la taxa d'extrangeria tant de la total (se situa en el 19%) com de l'extracomunitària (fins al 13,8%).

El **valor afegit brut (VAB)** a preus corrents de la província de Girona ha crescut el 3% l'any 2018, 1,5 punts per sota de

l'augment del 2017, segons estimacions de la Cambra de Comerç de Barcelona. La província s'ha comportat igual que el conjunt de Catalunya (3% segons l'INE), pauta que ja es va repetir l'any passat quan s'estima que el VAB de Girona va créixer un 4,5% i el de Catalunya un 4,6% (gràfic 4.10). El manteniment del dinamisme aquest darrer any es deu especialment al bon comportament del sector de la construcció; igualment el sector serveis i la indústria (en menor mesura que el 2017) mostren resultats positius que han contribuït a mantenir el creixement.

Quant a la **marxa dels negocis**, el 2018 l'Enquesta de clima empresarial mostra uns resultats a la província força positius en la majoria dels sectors a excepció del comerç que porta quatre anys pràcticament estancat (gràfic 4.11). Tots els saldos de la marxa dels negocis –el resultat de la diferència entre els percentatges de respostes d'evolució a l'alça i a la baixa– han estat positius (per sobre del 20%), excepte el comerç que ha registrat un saldo negatiu del -1% i no aconsegueix recuperar el nivell previ a la crisi econòmica. A la resta de serveis (serveis exclosos el comerç i l'hostaleria⁶), la marxa dels negocis ha millorat lleugerament respecte al 2017 i presenta un saldo molt positiu del 21% el 2018. Igualment, a la indústria i la construcció l'empresariat considera que el darrer any el clima ha estat molt favorable amb uns percentatges de respostes a l'alça del 20% i 22%, respectivament; tot i que els saldos disminueixin en comparació amb l'any anterior. En relació amb els resultats per al conjunt de Catalunya, els saldos són àmpliament superiors, entre 10 p.p. (a la indústria i la construcció) i

⁶ Els resultats de l'Enquesta de clima empresarial per al sector de l'hostaleria només estan disponibles per marques turístiques, no per províncies.

7 p.p. (a la resta de serveis), menys en el cas del comerç (al conjunt del territori el saldo és del 6%).

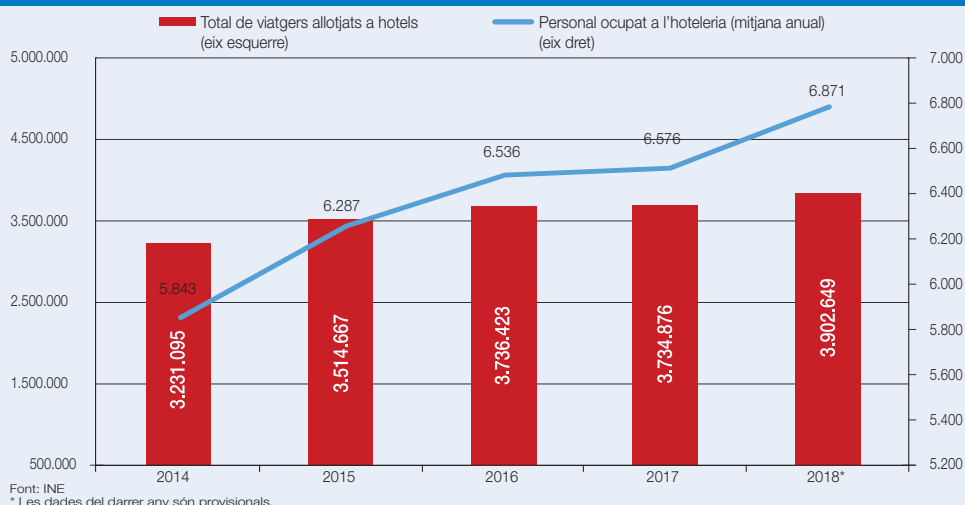
Un altre indicador clau que pot complementar els resultats sectorials del clima empresarial, així com l'anàlisi de l'activitat econòmica en general, és l'evolució del **sector turístic**, a través de les dades de l'Enquesta d'ocupació hotelera que proporciona l'INE (gràfic 4.12). Tot i que les dades del darrer any són provisionals, la demarcació registra tant un augment en el nombre total de viatgers (4,5%) com en el de pernoctacions (0,4%). Aquestes xifres són superiors a les del total de Catalunya (1,6% en viatgers i -0,7% en pernoctacions) i a les que es van registrar el 2017 (0% i -2,6%, respectivament). En valors absoluts, Girona és la segona província en acollir un major nombre de turistes (3,9 milions) i una major quantitat de pernoctacions (12,1 milions), només per darrere de Barcelona. Aquestes xifres han situat l'estada mitjana en poc més de 3 dies (tan sols per darrere de Tarragona). Pel que fa a l'oferta turística, els resultats per al 2018 difereixen segons la variable d'anàlisi. D'una banda, creix el nombre d'establiments, habitacions i places (un 2,5%, 1,3% i 1,6%, respectivament). Per contra, i a diferència del 2017, el grau d'ocupació per habitacions disminueix 0,7 p.p. en comparació amb l'any anterior. Tanmateix, això no ha estat un impediment per a què augmentés el personal empleat, el qual s'ha situat en les 6.871 persones, un 4,5% més que el 2017 i el major increment d'entre les quatre províncies catalanes.

Si l'anàlisi es fa per marques turístiques, els resultats a la Costa Brava⁷ són similars als del conjunt de la demarcació. El nombre de viatgers en establiments hotelers ha crescut un 5,1% fins a poc més de 3,5 milions de persones. Amb

aquest increment, el quart millor només per darrere de Terres de Lleida, Vall d'Aran i Barcelona, es recupera amb escreix el descens en turistes que es va registrar el 2017. En la mateixa línia que els resultats provincials, el nombre de pernoctacions en establiments hotelers ha augmentat un 0,5% fins a més d'11,5 milions. No obstant això, aquesta variació positiva es troba lluny en termes relatius de les que s'havien registrat el 2015 i 2016 (6,4% i 3,8%, respectivament). Si es posen aquestes dades en el context del conjunt del territori català, el 2018 la Costa Brava va acollir el 17,7% de viatgers de tot Catalunya i el 20,2% del total de pernoctacions, percentatges que es troben per darrere de Barcelona i Costa Brava en el cas dels viatgers i solament per darrere de Barcelona en el cas de les pernoctacions. Aquesta xifra força elevada en el cas de les pernoctacions, fa que l'estada mitjana de la Costa Brava sigui la segona més llarga amb 3,2 dies, només per darrere de la Costa Daurada (3,6 dies) el 2018. L'altra marca turística que pertany en part a la província de Girona és la marca Pirineus. En aquest cas, els resultats són igualment positius, però en menor mesura. D'una banda, el nombre de viatgers allotjats en hotels ha augmentat un 1,1% el 2018 (8.300 turistes més fins als gairebé 744 mil). D'altra banda, el nombre de pernoctacions ha quedat pràcticament inalterat en 1,4 milions, fet que contrasta amb l'intens increment que es va produir el 2017 (+8,1%). Malgrat aquestes tendències contraposades en el nombre de viatgers i pernoctacions en establiments hotelers, l'estada mitjana ha romàs en 2 dies.

⁷ La marca turística Costa Brava inclou totes les comarques gironines amb excepció de la Garrotxa, el Ripollès i la Cerdanya, que s'enquadren a la marca turística Pirineus.

Gràfic 4.12
Evolució dels viatgers i del personal ocupat a hotels a la província de Girona
(Nombre)

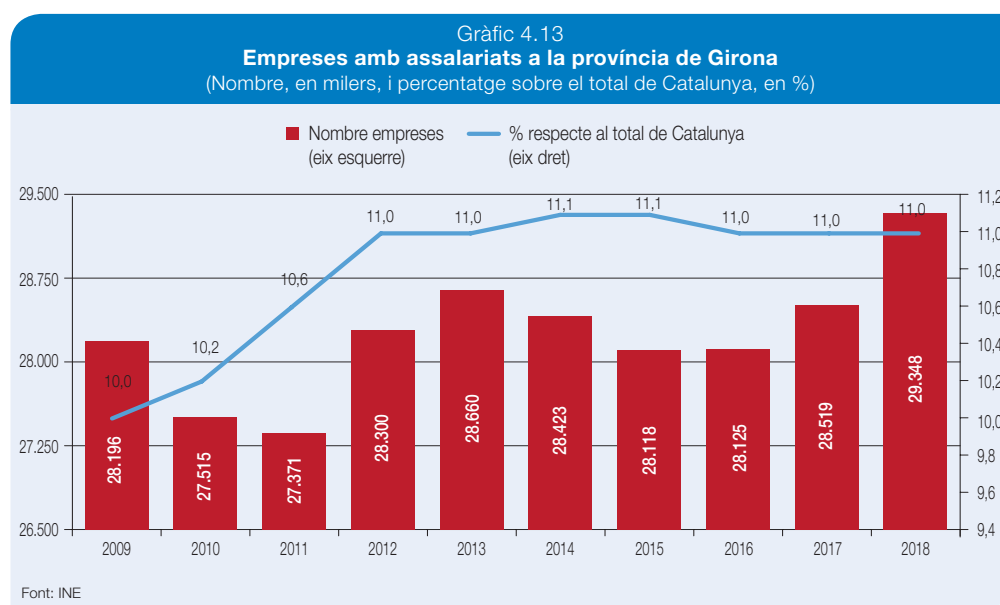
A la marxa favorable dels negocis i als resultats, en general, positius del sector turístic, s'ha d'afegir un augment del nombre d'empreses amb assalariats a la província del 2,9% fins a les 29.348 empreses (dades a 1 de gener de 2018) (gràfic 4.13). Al conjunt de Catalunya, aquesta xifra ha variat pràcticament al mateix ritme, un 2,7%, el que fa que el pes de les empreses gironines amb assalariats sobre el conjunt de Catalunya es mantingui entorn a l'11%. Per contra, entre les empreses sense assalariats, és a dir autònoms, l'increment ha estat força modest (del 0,4% fins a les 33.636), i tres dècimes per sota de la variació registrada al conjunt de Catalunya (0,7%). Pel que fa al nombre d'empreses en concurs de creditors, la xifra no ha variat respecte al 2017 i s'ha mantingut en les 62 empreses concursades.

Els **comptes de cotització** a la Seguretat Social (empreses) han crescut un 1,1% fins a les 28.509 empreses, quatre dècimes menys que la mitjana catalana (0,7%). Això suposa una lleugera recuperació del ritme de creixement en comparació amb el 2017 i que s'assimila més als augments previs. Si es desagrega l'anàlisi per sectors, el sector serveis registra el major increment en termes absoluts amb un total de 199 empreses més a la província de Girona el 2018 (0,9% en comparació amb l'any anterior). En segon lloc, es troba la construcció, que amb un increment de 128 empreses, és el sector que experimenta un major creixement en termes relatius: 3,7% respecte al 2017. Per contra, tant la indústria com el sector agrari redueixen el nombre d'empreses el 2018: -0,7% en el primer cas (el que es tradueix en 20 empreses menys) i -1,3% en el segon (5 empreses menys).

En relació amb els indicadors de demanda interna, aquests han evolucionat de forma molt homogènia. El 2018, s'ha registrat

un augment relatiu pràcticament igual tant de les **matriculacions de vehicles** com de les **compravendes immobiliàries** (del 7,1% i 7,4%, respectivament) i en ambdós casos per sobre de les variacions registrades a tot el territori català (6,1% i 6,5%, cadascuna). Aquests augments fan que, d'una banda, la matriculació de vehicles a la província assolixi un màxim des de l'inici de la crisi econòmica el 2008 de 26.123 (tot i així aquest valor encara suposa un 32% menys de les matriculacions que s'havien arribat a efectuar el 2007); i, d'altra banda, que les transaccions immobiliàries s'enfilin fins a les 37.604 (xifra molt propera al registre de 2008).

Pel que fa al sector exterior, mentre que el 2017 Girona registrava el segon major creixement interanual només per darrere de Tarragona (10,7%, amb les xifres definitives), aquest 2018 les **exportacions** de béns s'han vist reduïdes un 1,1% i passen dels 5.233 milions d'euros als 5.241 milions (gràfic 4.14). Aquest descens contrasta amb el lleuger augment que es registra al conjunt del Principat (+1,1%), el que dona lloc a una reducció del pes de les exportacions de la província sobre el conjunt del territori (del 7,5% al 7,3%). Si se centra l'atenció en les deu principals activitats segons el volum exportador, cinc han reduït la quantitat exportada, mentre que les altres cinc l'han augmentada. La carn juntament amb els productes químics són les dues activitats exportadores més importants en volum de la comarca amb un pes del 46% sobre les exportacions totals. En termes relatius, totes dues activitats registren una caiguda del 5,4%, la primera amb 13 milions d'euros menys que el 2017, i la segona, amb un total de 53 milions d'euros menys, experimenta la major reducció absoluta. En el cas de les activitats on s'incrementen les vendes a l'estranger, la maquinària

específica per a certes indústries és la que presenta majors augments tant en termes absoluts (49 milions) com relatius (10,6%) (gràfic 4.15).

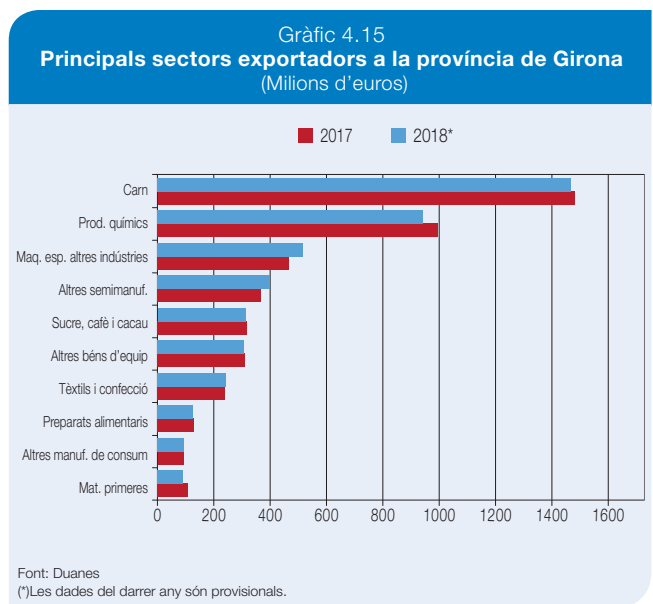
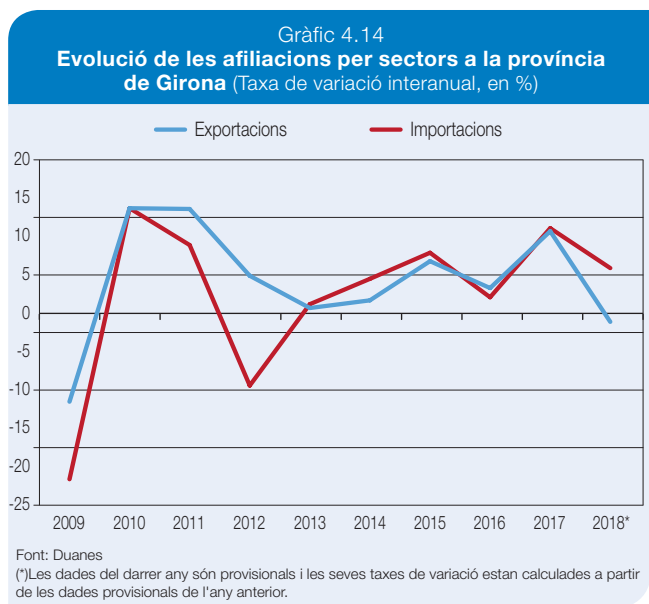
Si es té en compte el destí de les exportacions, tant les comunitàries com les extracomunitàries han registrat reduccions molt similars en el volum total el 2018. Així, les exportacions a la UE es redueixen un 1,1% fins als 3.804 milions d'euros. Aquesta xifra suposa el 73% de les exportacions gironines. Pel que fa a les exportacions fora de la UE, amb un pes del 27%, aquestes també cauen, un 1,3% aquest darrer any fins als 1.437 milions. A Catalunya les vendes comunitària creixen un 0,2% i les extracomunitàries un 2,8%, i això fa que el pes de la província de Girona sobre el total es redueixi lleugerament (dues dècimes en ambdós casos).

En relació amb el teixit empresarial, el nombre total d'**empreses exportadores** s'ha incrementat un 9,1% fins a les 3.799 el 2018. D'aquestes, 1.210 empreses (un 31,9% del total) han exportat de forma regular durant quatre anys consecutius. Les regulars s'han incrementat en un 0,6% que dista força del registrat l'any anterior (4,1%), però que és similar al del conjunt de Catalunya (0,9%). Segons el volum d'exportació, s'observen comportaments diferenciats. D'una banda, ha augmentat el nombre d'empreses que exporten regularment menys de 50.000 euros i les que exporten més de 5 milions d'euros (un 2,8 i 2,7%, respectivament). D'altra banda, s'ha registrat una reducció neta de les empreses dels dos trams mitjos –les que exporten entre 50.000 i 50.000€ i les que se situen entre els 500.000€ i 5 milions d'euros– d'un -1,2% i -1,5%, cadascuna. Tot i que s'ha d'analitzar cada cas en concret, atès que això són variacions netes i no se

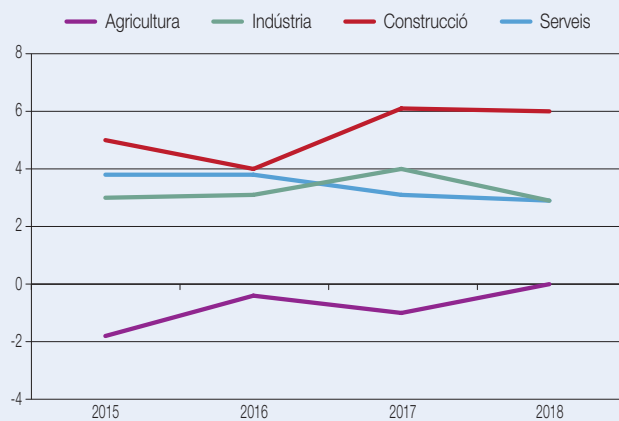
sap si les reduccions i increments en cada tram es deuen a que les empreses han deixat d'exportar, han augmentat/disminuït el volum exportador o bé hi ha noves empreses regulars, sí que cal tenir present que, com s'ha vist, l'alentiment del comerç mundial ha afectat negativament a les exportacions, però no al nombre d'empreses regulars.

Al contrari que en el cas de les exportacions, la demanda interna segueix impulsant les importacions, tot i que amb menys intensitat que l'any anterior. Mentre que les importacions augmentaven un 11,1% el 2017, aquest darrer any han augmentat un 5,9% fins als 2.750 milions, 1 p.p. per sota de la variació registrada a Catalunya (6,9%). A més aquesta xifra, juntament amb la d'exportacions, fa que Girona mantingui un saldo comercial positiu de gairebé 2.500 milions d'euros. Si es limita l'anàlisi als deu principals sectors importadors, s'observa com tots han incrementat en major o menor mesura les seves compres a l'exterior. En termes absoluts, la indústria química (amb un pes del 27,2% sobre el total) i les altres semimanufactures (amb un pes del 8,6%) són les activitats que més han augmentat el volum importador (66 milions i 24 milions, respectivament). En termes relatius, destaquen els creixements del 15,7% tant dels altres béns d'equip com del material de transport, però ambdós tenen uns pesos força menors (del 5,7% i 2,9%, respectivament).

Quant a les dades de mercat laboral, les xifres d'**afiliació a la Seguretat Social** indiquen que l'ocupació evoluciona sòlida i positivament, atès que ha crescut per sobre del 3% per cinquè any consecutiu. Així doncs, el nombre d'afiliacions a la Seguretat Social ha augmentat un 3,1% a la província de Girona fins a les 300.411 a 31 de desembre de 2018, 9.050

Gràfic 4.16
Evolució de les afiliacions per sectors a la província de Girona (Taxa de variació interanual, en %)

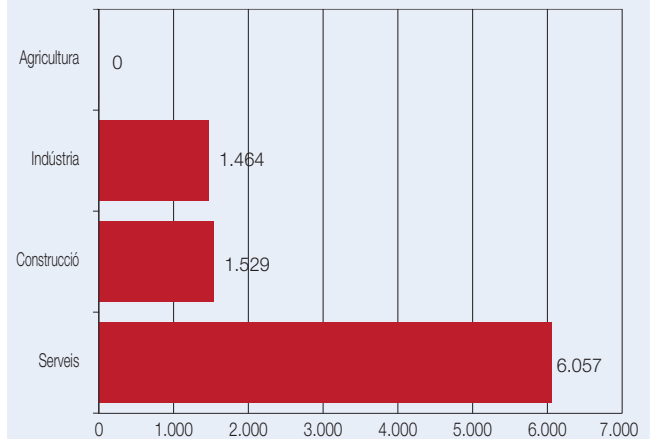

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

afiliacions més que el 2017. Si es desagrega l'anàlisi segons el règim d'afiliació, els assalariats (règim general) han experimentat un creixement força més elevat (3,8%) que els autònoms (règim especial d'autònoms), on l'increment ha estat moderat (del 0,5%).

Segons els grans sectors d'activitat, els **serveis**, amb un pes sobre el conjunt de les afiliacions del 71,9% el 2018, han estat el sector tractor de l'ocupació ja que ha contribuït en un 67% a l'augment total del nombre d'afiliacions. En termes absoluts, registra 6.057 afiliacions més, el que suposa un creixement relatiu del 2,9% en el darrer any (dues dècimes per sota del percentatge de 2017) (gràfics 4.16 i 4.17). Les activitats del sector terciari que més ocupació han generat en termes absoluts han estat, en primer lloc, el comerç (al detall i a l'engròs) amb una aportació neta de 864 afiliacions (el 14,3% de les noves afiliacions netes). En segon lloc, l'administració pública ha generat el 12,8% de les noves afiliacions (773 netes). A continuació, amb xifres molt properes a les de l'administració, l'hostaleria registra 731 afiliacions (un 12,1% del total), seguida de la sanitat (un 8,1% amb 492 afiliacions més) i l'educació (un 7% del global i 421 nous llocs de treball). Altres activitats amb cert pes dins del sector (per sobre del 4%) on han augmentat les afiliacions són: els serveis socials sense allotjament (+310 afiliacions) i els serveis a edificis i jardineria (+217). En l'altre extrem, hi ha vuit activitats on el nombre de llocs de treball ha disminuït el 2018. Destaquen les activitats relacionades amb l'ocupació (-375 afiliacions), les activitats administratives d'oficina (-62) i la reparació d'ordinadors i efectes personals (-50).

Gràfic 4.17
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la província de Girona. Any 2018 (Persones)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Pel que fa a la **indústria**, segona activitat econòmica amb major pes a la província en termes d'afiliacions amb un 17,6% el 2018, el creixement interanual ha estat positiu tot i que s'ha alentit respecte al 2017 i passa del 4% al 2,9% el 2018. La contribució que ha efectuat el sector al creixement global de les afiliacions ha estat del 16% amb 1.464 afiliacions addicionals. El subsector que més llocs de treball nets ha aportat en termes absoluts ha estat la indústria alimentària, que ha incrementat el nombre d'afiliacions un 3% (el 35,6% de les afiliacions netes).

En tercer lloc, la **construcció** és el sector que ha experimentat un creixement relatiu més elevat amb un 6% el 2018, el que es tradueix en 1.529 afiliacions netes més i una contribució a l'increment global de les afiliacions del 17%. Aquest augment és pràcticament igual al de 2017, any en què es va registrar la taxa més positiva des de l'inici de la recuperació econòmica el 2014. Finalment, el 2018 les afiliacions netes a l'**agricultura** no han variat i romanen en les 4.639. No obstant això, si es desagrega l'anàlisi segons el règim d'afiliació i el subsector, sí que s'observen variacions. D'una banda, hi ha hagut un augment dels assalariats del 3,1% i una reducció dels autònoms de l'1,3%. D'altra banda, l'agricultura, ramaderia i pesca conjuntament han vist reduït el nombre d'afiliacions (-53), i a la silvicultura han augmentat els llocs de treball pel mateix valor.

En línia amb les dades d'afiliacions, les xifres de l'EPA corroboren la bona marxa de l'**ocupació** a la demarcació de Girona, atès que el 2018 s'ha registrat el major increment des del 2014 amb un 4% interanual, el que situa el nombre de persones ocupades en 340.250. A més, aquest percentatge es tro-

ba 1,3 punts per sobre de la variació registrada al conjunt del Principat (2,7%).

No obstant això, aquests resultats positius s'han de contrastar amb altres variables i també és important centrar l'atenció en el tipus d'ocupació que s'està creant a la província. Per tal de donar resposta a aquesta qüestió, s'analitzen els tipus de **contractes de treball** signats. L'any 2018, es van signar més de 290.000 contractes, un 1,3% més que l'any anterior. Aquest percentatge és força inferior al d'anys anteriors (superiors al 4% en els darrers cinc anys), el que pot indicar menor rotació en la contractació i, per tant, més estabilitat en la nova ocupació. De fet, del total de contractes, els de tipus indefinit han augmentat un 15,5% fins als 46.330, mentre que els temporals han disminuït un 1% i s'han situat al voltant dels 245.000 (tot i així aquests continuen sent àmpliament majoritaris amb un pes del 84,1% el 2018).

Aquesta tendència positiva en termes d'afiliacions i contractacions, tenen el seu reflex en l'evolució del **registre d'aturats**. Aquest 2018 ha continuat la tendència de descens del nombre d'aturats encetada el 2012, amb una reducció del 6,9% fins a les 38.880 persones aturades. Així, per primer cop des de l'inici de la crisi l'atur registrat es redueix per sota de les 40.000 persones (41.748 aturats el 2008) i que, juntament amb l'augment de la població activa, fa que la **taxa d'atur registral** decreixi 1 p.p. fins a l'11,3% (només quatre dècimes per sobre de la mitjana catalana que és del 10,9%).

Per últim, juntament amb Lleida, Girona és la província del conjunt de Catalunya que registra un increment dels **preus del consum** més elevat: del 2% en mitjana anual el 2018. Aquest augment es troba dues dècimes per sobre del registrat a tot el Principat.

Quadre 4.4
Dades bàsiques de la província de Girona

	2015	2016	2017	2018	Variació 2018-2017 (% pp)		Pes Prov./Catalunya (%)	
					Província	Catalunya	2017	2018
DEMOGRAFIA								
Població Total	753.054	753.576	755.716	761.947	0,8	0,6	10,0	10,0
Densitat (hab./km ²)	127,5	127,6	128,0	129,0	0,8	0,6	-	-
Població de menys de 15 anys	124.349	124.466	124.415	124.657	0,2	-0,2	10,5	10,6
Població de 15 a 64 anys	500.524	499.148	499.073	502.379	0,7	0,5	10,0	10,0
Població de 65 anys i més	128.181	129.962	132.228	134.911	2,0	1,6	9,4	9,5
Índex de dependència global	50,5	51,0	51,4	51,7	0,2	0,1	-	-
Índex d'envelliment	103,1	104,4	106,3	108,2	1,9	2,1	-	-
Nacionalitat espanyola	609.297	611.674	614.826	617.227	0,4	0,1	9,4	9,5
Nacionalitat estrangera	143.757	141.902	140.890	144.720	2,7	3,9	13,5	13,4
Taxa d'estrangeria total	19,1	18,8	18,6	19,0	0,4	0,5	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	13,5	13,4	13,4	13,8	0,4	0,4	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	27.607	28.093	28.207	28.509	1,1	0,7	11,0	11,1
Nombre d'empreses²	59.019	60.529	62.036	62.984	1,5	1,5	10,2	10,2
Sense assalariats	30.901	32.404	33.517	33.636	0,4	0,7	9,6	9,5
Amb assalariats	28.118	28.125	28.519	29.348	2,9	2,7	11,0	11,0
1 a 49 assalariats	27.762	27.763	28.127	28.952	2,9	2,7	11,1	11,1
50 a 199 assalariats	299	303	320	325	1,6	1,9	7,5	7,5
200 a 999 assalariats	51	54	66	65	-1,5	3,6	6,3	6,0
1.000 o més assalariats	6	5	6	6	0,0	2,4	3,5	3,4
Empreses concursades	81	67	62	62	0,0	18,3	7,6	6,4
Compravendes immobiliàries	31.766	33.915	35.096	37.604	7,1	6,1	13,5	13,6
Matriculació de vehicles	23.140	25.256	24.314	26.123	7,4	6,5	8,6	8,7
Viatgers allotjats en hotels³	3.514.666	3.736.423	3.734.876	3.902.649	4,5	1,6	18,9	19,4
Residents a Espanya	1.652.444	1.720.947	1.630.966	1.713.648	5,1	-1,1	21,9	23,2
Residents a l'estranger	1.862.223	2.015.476	2.103.910	2.189.001	4,0	3,2	17,1	17,2
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	4.640	4.729	5.233	5.241	-1,1	1,1	7,5	7,3
<i>10 principals sectors</i>								
Carn	1.231	1.344	1.480	1.467	-5,4	-7,0	44,7	46,2
Prod. químics	822	831	995	942	-5,3	3,3	5,5	5,0
Maq. esp. altres indústries	468	434	467	516	10,6	1,9	11,0	11,9
Altres semimanuf.	348	358	368	399	8,7	6,5	14,6	14,8
Sucre, café i cacau	294	288	318	312	-1,7	2,7	44,1	41,9
Altres béns d'equip	311	272	311	308	0,4	2,2	5,0	4,9
Tèxtils i confecció	206	204	240	243	1,3	0,4	4,7	4,7
Preparats alimentaris	122	126	128	127	-1,2	-4,7	10,6	10,8
Altres manuf. de consum	78	100	92	94	0,3	1,1	5,1	5,0
Mat. primeres animals i vegetals	102	97	108	91	-15,8	-2,0	17,7	15,2
Exportacions UE	3.451	3.415	3.777	3.804	-1,1	0,2	8,5	8,3
Exportacions fora UE	1.189	1.314	1.456	1.437	-1,3	2,8	5,8	5,6
Importacions de béns (milions €)	2.302	2.352	2.614	2.750	5,9	6,9	3,1	3,0
<i>10 principals sectors</i>								
Prod. químics	655	622	682	748	10,3	11,1	3,8	3,8
Altres semimanuf.	198	204	196	221	12,5	5,3	8,8	9,4
Tèxtils i confecció	131	148	179	180	0,7	0,1	2,3	2,3
Maq. esp. altres indústries	152	183	166	180	8,5	6,7	3,5	3,5
Altres béns d'equip	108	114	137	158	15,7	-0,5	1,7	2,0
Ferro i hacer	45	56	123	123	3,1	8,8	7,4	6,8
Carn	94	89	98	109	10,3	-1,3	17,2	19,7
Mat. primeres animals i vegetals	78	80	91	103	14,4	9,8	12,6	13,1
Altres manuf. de consum	59	74	83	86	4,1	8,8	3,6	3,5
Material transport	42	57	72	80	15,7	16,2	14,2	13,6
Importacions UE	1.866	1.892	2.093	2.196	5,6	5,8	4,4	4,4
Importacions fora UE	436	461	521	555	7,1	8,4	1,4	1,4
Nombre d'empreses exportadores	3.289	3.406	3.481	3.799	9,1	2,7	7,5	7,9
Nombre d'empreses exportadores regulars	1.103	1.155	1.203	1.210	0,6	0,9	7,0	7,0
Exporten menys de 50.000 €	337	358	397	408	2,8	2,3	5,2	5,2
Exporten de 50.000 a 500.000 €	239	269	249	246	-1,2	-0,5	6,2	6,2
Exporten de 500.000 a 5 milions €	372	377	392	386	-1,5	-1,4	10,1	10,1
Exporten més de 5 milions €	135	133	147	151	2,7	3,1	9,5	9,4
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	271.786	281.550	291.361	300.411	3,1	3,2	9,2	9,2
Agricultura	4.706	4.688	4.639	4.639	0,0	0,0	14,3	14,3
Indústria	47.846	49.318	51.311	52.775	2,9	1,7	10,8	10,9
Construcció	22.984	23.905	25.374	26.903	6,0	5,6	13,4	13,4
Serveis	196.250	203.639	210.037	216.094	2,9	3,3	8,5	8,4
Assalariats	211.625	220.443	230.062	238.806	3,8	3,7	8,7	8,8
Autònoms	60.161	61.107	61.299	61.605	0,5	0,0	11,2	11,3
Ocupats (EPA)	307.075	316.150	327.200	340.250	4,0	2,7	10,0	10,1
Contractes¹	254.590	274.958	287.727	291.426	1,3	4,5	9,0	8,8
Temporals	222.790	238.756	247.619	245.096	-1,0	3,3	8,9	8,6
Indefinits	31.800	36.202	40.108	46.330	15,5	12,5	9,7	10,0
Atur registrat¹	49.590	44.419	41.742	38.880	-6,9	-6,0	10,0	9,9
Taxa d'atur registrat ¹	15,0%	13,3%	12,3%	11,3%	-1,0	-0,9	-	-

¹ Dades de final d'any.

² Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

³ Les dades del darrer any són provisionals.

⁴ Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

⁵ En alguns anys la suma dels valors dels trams no coincideix amb el valor total perquè s'aplica la llei de confidencialitat estadística (12/1989) i no es pot revelar la informació amb tant detall.

Fons: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

Anàlisi comarcal

La província de Girona comprèn tots els municipis de les comarques de l'Alt i Baix Empordà, la Garrotxa, el Gironès, el Pla de l'Estany i el Ripollès. També inclou pràcticament tots els municipis de la Selva (amb l'excepció de Fogars de la Selva) i una part important dels municipis de la Cerdanya, incloent-hi Puigcerdà, la seva capital. A més, integra tres municipis de la comarca d'Osona (Espinelves, Vidrà i Viladrau). Tanmateix, per fer l'anàlisi comarcal de la província s'han considerat les següents vuit comarques en la seva totalitat: l'Alt Empordà, el Baix Empordà, la Cerdanya, la Garrotxa, el Gironès, el Pla de l'Estany, el Ripollès i la Selva.

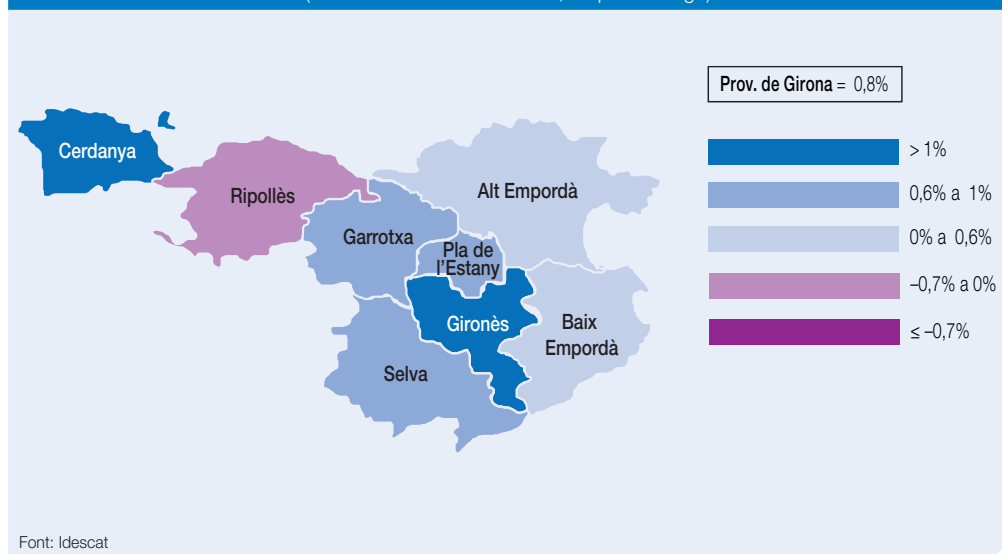
El 2018, l'evolució de la **població** s'ha comportat de forma força homogènia a les comarques de Girona. A excepció del Ripollès, la Cerdanya i el Gironès, totes han registrat increments poblacionals força similars que han fluctuat entre el 0,4% del Baix Empordà i el 0,8% de la Garrotxa i el Pla de l'Estany (xifra que coincideix també amb la mitjana provincial). En els altres tres casos, hi ha hagut comportaments diferents: d'una banda, al Ripollès la població s'ha mantingut estable i no ha registrat variacions, i, d'altra banda, tant la Cerdanya com el Gironès han registrat augments poblacionals força per sobre de la mitjana, de l'1,5% i 1,4%, respectivament (mapa 4.5).

Tanmateix, si es desagreguen les dades segons la nacionalitat de la població, s'observa que els augments més intensos s'han donat entre la població estrangera que, en alguns

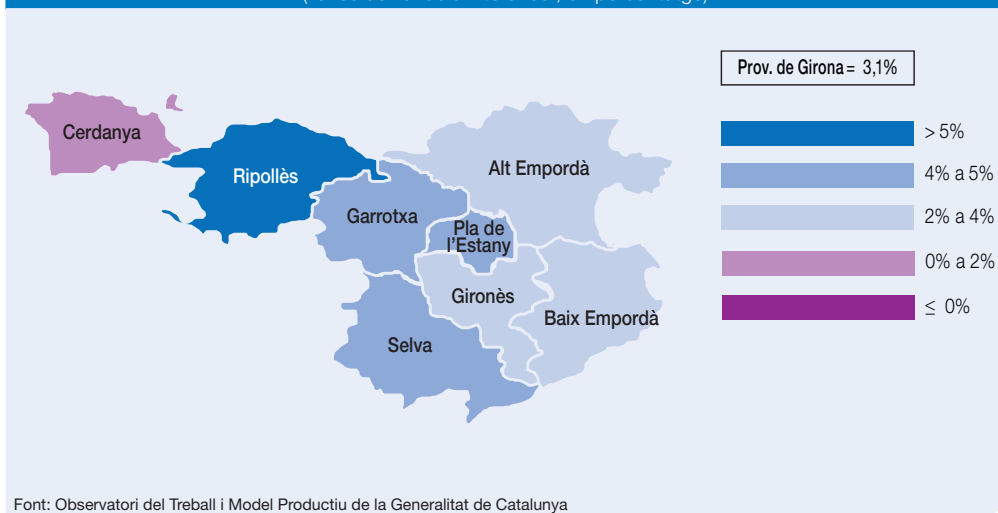
casos, com el Baix Empordà i el Ripollès, han compensat de fet el descens de la població autòctona. Els increments de població estrangera han fluctuat entre el 0,2% a l'Alt Empordà i el 7,3% de la Cerdanya, amb percentatges per sobre del 2,5% en tots els casos. Aquest patró també es replica en l'evolució de la població segons el lloc de naixement. La població que ha nascut a l'estranger ha augmentat amb més força que la que ha nascut a l'Estat, la qual s'ha incrementat molt lleugerament o fins i tot ha disminuït (a la Garrotxa amb -0,1% i al Ripollès amb -0,5%). Així doncs, els augments de la població nascuda a l'estranger han oscil·lat entre l'1,9% de l'Alt Empordà i el 6,4% de la Cerdanya. En relació amb la població nascuda a Catalunya o a la resta de l'Estat, els increments varien entre el 0,1% de l'Alt Empordà i el 0,5% del Gironès.

Quant al nombre d'**afiliacions a la Seguretat Social**, aquest ha crescut amb força intensitat a la majoria de comarques gironines el 2018, a diferència de l'any anterior. Els increments en el nombre de llocs de treball han fluctuat entre l'1,7% de la Cerdanya i el 6,2% del Ripollès (mapa 4.6). A més, si es pren com a referència la variació al total de la província (3,1%), s'observa com les comarques es reparteixen per sobre o per sota de forma simètrica. D'una banda, el Ripollès (6,2%), la Selva (4,6%), el Gironès i el Pla de l'Estany (amb augments del 4,3% ambdues) se situen per sobre del llindar de la mitjana. D'altra banda, l'Alt Empordà (2,7%), el Baix Empordà i el Gironès (+2,5% les dues), i la Cerdanya (1,7%) han registrat creixements menys intensos en la quantitat d'afiliacions. En termes absoluts, les comarques que

Mapa 4.5
Població. Any 2018
(Taxes de variació interanual, en percentatge)

Mapa 4.6
Afiliacions a la Seguretat Social. Any 2018
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

més han contribuït a l'augment dels llocs de treball al total de la província han estat el Gironès amb 2.571 afiliacions més (el 28,4% de la variació total neta) i la Selva amb 2.381 afiliacions addicionals (un 26,3% de l'augment global).

Si es desagreguen les xifres totals per sectors d'activitat, els serveis és l'únic on les afiliacions creixen a totes les comarques, amb una mitjana provincial del 2,9% (quadre 4.5). A la indústria i la construcció la gran majoria de comarques registren increments positius en el nombre d'afiliacions, i pel que fa a l'agricultura, les variacions són força dispars segons el territori.

Així doncs, en el cas dels **serveis** els resultats són molt positius i a quatre de les vuit comarques han augmentat els llocs de treball per sobre de la mitjana. Destaquen així el Ripollès (8,4%), el Pla de l'Estany (4,4%), la Garrotxa (3,7%) i la Selva (3,5%). On menys han crescut les afiliacions ha estat a la Cerdanya (1,7%). Respecte a la **construcció** i la **indústria** hi ha hagut un augment de les afiliacions a totes els comarques menys al Ripollès (-1,9%) en el primer cas i al Gironès en el segon (-0,2%). No obstant això, els creixements han estat força més intensos a la construcció (6% en mitjana) que a la indústria (2,9%). Les comarques que han registrat majors increments en el sector de la construcció han estat: la Selva (10,1%), el Pla de l'Estany (7,1%), el Gironès (6,5%) i el Baix

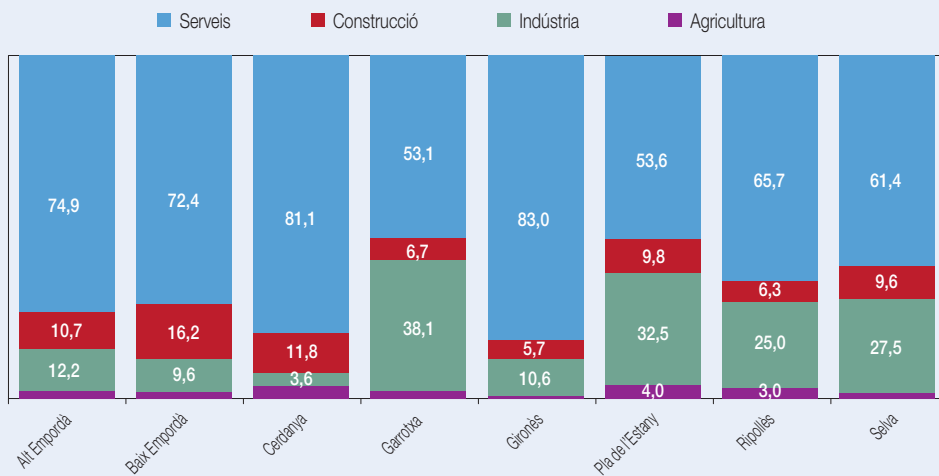
Quadre 4.5
Afiliacions a la Seguretat Social per grans sector econòmics i comarques¹. Any 2018

	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis		Total Afiliacions	
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17
Alt Empordà	970	-1,2	5.431	0,7	4.752	4,8	33.369	2,8	44.522	2,7
Baix Empordà	707	-0,8	3.877	0,2	6.544	6,1	29.239	2,1	40.367	2,5
Cerdanya	279	1,1	292	5,4	953	0,8	6.519	1,7	8.043	1,7
Garrotxa	505	-0,2	9.278	5,6	1.634	2,9	12.940	3,7	24.357	4,3
Gironès	691	-2,1	11.205	-0,2	6.020	6,5	87.690	2,6	105.606	2,5
Pla de l'Estany	523	-1,5	4.223	4,2	1.273	7,1	6.961	4,4	12.980	4,3
Ripollès	306	2,0	2.584	3,2	655	-1,9	6.795	8,4	10.340	6,2
Selva	762	5,2	14.972	5,1	5.229	10,1	33.398	3,5	54.361	4,6
Província de Girona	4.639	0,0	52.775	2,9	26.903	6,0	216.094	2,9	300.411	3,1
Catalunya	32.393	0,0	483.614	1,7	200.294	5,6	2.563.029	3,3	3.279.330	3,2

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Gràfic 4.18
Estructura sectorial de les afiliacions. Any 2018
 (En percentatge sobre el total d'afiliacions de la comarca)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Empordà (6,1%). De les que han augmentat les afiliacions per sota de la mitjana destaca l'Alt Empordà amb un increment del 4,8% el 2018. A la indústria, els augments han estat més moderats, tot i així destaquen la Garrotxa (5,6%), la Cerdanya (5,4%), la Selva (5,1%), el Pla de l'Estany (4,2%) i el Ripollès (3,2%), amb xifres per sobre de la mitjana.

Finalment, pel que fa a l'**agricultura**, cinc de les vuit comarques registren descensos en els llocs de treball, taxes que oscil·len entre el -0,2% de la Garrotxa i el -2,1% del Gironès. Les comarques amb increments al sector agrari han estat: la Selva (5,2%), el Ripollès (2%) i la Cerdanya (1,1%). Així doncs, després d'analitzar els resultats, s'observa com la Selva és de les comarques amb millors resultats en afiliacions tant en termes globals com sectorials (gràfic 4.18).

Si s'atén a la residència padronal de l'afiliat, en comptes de la seu social de l'empresa, el creixement registrat dels afiliats per al conjunt de la província de Girona és del 2,7% el 2018, lleugerament inferior al de les afiliacions. Per comarques, totes registren taxes positives en major o menor intensitat. Per sobre de la mitjana de la demarcació, l'Alt Empordà (3,3%), el Baix Empordà (3%) i la Selva (2,8%) són les comarques amb una millor evolució del nombre d'afiliats. A la resta de comarques, les variacions han estat positives i per sobre del 2%, amb excepció del Ripollès on l'increment ha estat molt moderat (0,8%). Totes les comarques de la província, llevat del Gironès, tenen un major nombre d'afiliats segons residència que d'afiliacions segons el domicili del compte de cotització. De mitjana, les afiliacions segons la seu de l'em-

presa representen entre el 81% (Baix Empordà) i el 99% (la Cerdanya) dels afiliats segons residència, excepte al Gironès on representen el 130%, que vol dir que hi ha un 30% de treballadors que resideix fora d'aquesta comarca (7 p.p. més que l'any anterior).

El nombre de **comptes de cotització** de la Seguretat Social (concepte assimilable al de nombre d'empreses) creix a totes les comarques gironines el 2018. D'entre les vuit comarques, la meitat ha crescut per sobre de la mitjana de la província (+1,1%) i la resta, per sota. En el primer grup s'hi troben el Baix Empordà (que amb un 1,8% experimenta el major augment relatiu), la Cerdanya (1,5%), l'Alt Empordà (1,3%) i el Pla de l'Estany (1,2%). En el segon grup se situen les quatre restants, amb creixements més modestos: del 0,5% de la Garrotxa fins al 0,9% del Ripollès i la Selva. En termes absoluts, els majors increments en el nombre d'empreses s'han donat al Baix Empordà (+93 comptes de cotització), a l'Alt Empordà (+72) i al Gironès (+55).

Per sectors, a banda de l'agricultura, que en termes relatius és el sector amb creixements més elevats i que, a més, té un pes reduït sobre el total –el Pla de l'Estany és la que té un pes d'empreses agrícoles més elevat (3,9%)–, el sector de la construcció és el que presenta majors augments interanuals, però només als serveis s'ha donat un creixement generalitzat del nombre d'empreses a totes les comarques. Així doncs, amb un pes d'empreses constructores sobre el total comarcal que fluctua entre el 9,5% del Gironès i el 16,4% del Baix Empordà, el nombre relatiu d'empreses en aquest sector ha

Mapa 4.7
Atur registrat. Any 2018
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

cregut especialment al Pla de l'Estany (6,2%), la Selva (6,1%) i al Baix i Alt Empordà (4,8% i 4,7%, respectivament). En termes absoluts, l'augment del nombre de comptes de cotització a la construcció oscil·la entre els 95 del Ripollès i els 805 de la Selva, el 2018. Pel que fa a les empreses dedicades al sector serveis, els pesos sobre el total d'empreses a cada comarca varien entre el 66,1% al Pla de l'Estany i el 81,6% al Gironès, on s'ubiquen més de 6.000 empreses dedicades al sector. En termes relatius, el nombre d'empreses al sector terciari ha incrementat a totes les comarques (menys a la Selva), entre un 0,8% (a la Cerdanya, la Garrotxa i el Gironès) i un 1,9% (al Baix Empordà). Quant a la indústria, hi ha certa heterogeneïtat segons la comarca. D'una banda, hi ha comarques on la presència d'empreses industrials ha augmentat: la Cerdanya (8,6%), l'Alt Empordà (1%), el Gironès (0,5%) i la Selva 0,2%; i, d'altra banda, hi hagut reduccions al Baix Empordà (-6,2%), al Pla de l'Estany (-2,2%) i la Garrotxa (-1%). I, només al Ripollès no ha variat el nombre d'empreses aquest darrer any.

El descens de l'atur registrat ha estat generalitzat un any més a totes les comarques gironines i amb més intensitat que l'any anterior a la meitat de casos. Així doncs, les reduccions van des del -1,2% de la Garrotxa fins al -13,4% de la Cerdanya (mapa 4.7). Si s'agafa la caiguda en el nombre d'aturats de la província com a referència (-6,9%), quatre comarques han registrat variacions superiors, i altres quatre, inferiors. En el primer cas hi ha la Cerdanya (-13,4%), l'Alt Empordà (-10%), el Baix Empordà (-9%) i el Ripollès (-8,6%). En el segon grup se situen el Pla de l'Estany (-6,7%),

el Gironès (-5,1%), la Selva (-4,8%) i la Garrotxa (-1,2%). En xifres absolutes, la Selva és la comarca amb més aturats (un total de 9.808 persones) i la Cerdanya, la que menys (438 persones).

Per últim, la **taxa d'atur registrat** també ha experimentat caigudes lleugeres a totes les comarques excepte a la Garrotxa on no ha variat entre el 2017 i el 2018 (roman en un 7,5%). Respecte a la resta de comarques, els percentatges oscil·len entre la mínima de la Cerdanya (5,4%) i la màxima de la Selva (13,5%). Quant al Gironès, la taxa d'atur s'ha situat en el 9,9%, sis dècimes menys que el 2017 (mapa 4.8). No obstant això, encara hi ha tres comarques gironines que se situen entre les deu comarques catalanes que presenten una major taxa d'atur el 2018 (entorn al 13%): la Selva, l'Alt Empordà i el Baix Empordà.

Mapa 4.8
Taxa d'atur registral. Any 2018
(En percentatge)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.6
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2018

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afil·lacions segons seu de l'empresa		Afil·liats segons residència		Atur registrat		Taxa d'atur registral
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	(%) 2018 ¹
Alt Empordà	140.569	0,6	38.089	1,9	5.478	1,3	44.522	2,7	52.853	3,3	8.163	-10,0	13,3%
Baix Empordà	133.461	0,4	29.640	2,0	5.173	1,8	40.367	2,5	49.767	3,0	7.262	-9,0	12,9%
Cerdanya	17.882	1,5	3.293	6,4	1.072	1,5	8.043	1,7	8.116	2,5	438	-13,4	5,4%
Garrotxa	56.613	0,8	9.731	5,5	1.980	0,5	24.357	4,3	24.835	2,4	2.093	-1,2	7,5%
Gironès	190.786	1,4	41.572	5,0	7.455	0,7	105.606	2,5	81.004	2,6	9.246	-5,1	9,9%
Pla de l'Estany	32.006	0,8	4.945	3,5	1.255	1,2	12.980	4,3	14.280	2,1	1.093	-6,7	8,8%
Ripollès	25.000	0,0	2.510	5,0	927	0,9	10.340	6,2	10.498	0,8	910	-8,6	7,9%
Selva	169.029	0,7	35.616	3,3	5.312	0,9	54.361	4,6	63.660	2,8	9.808	-4,8	13,5%
Província de Girona	761.947	0,8	165.088	3,4	28.509	1,1	300.411	3,1	303.682	2,7	38.880	-6,9	11,3%
Catalunya	7.600.065	0,6	1.380.720	3,7	257.812	0,7	3.279.330	3,2	3.221.797	2,9	392.907	-6,0	10,9%

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu

Lleida i comarques

Anàlisi de la província

Lleida és la província més vasta de Catalunya. Amb una extensió de 12.168,4 km², representa el 38% del territori català, tanmateix, solament concentra el 5,7% de la població catalana. Així doncs, la densitat de població és la més baixa de les quatre províncies amb 36 habitants per km² el 2018, enfront dels 237 hab./km² de mitjana a Catalunya.

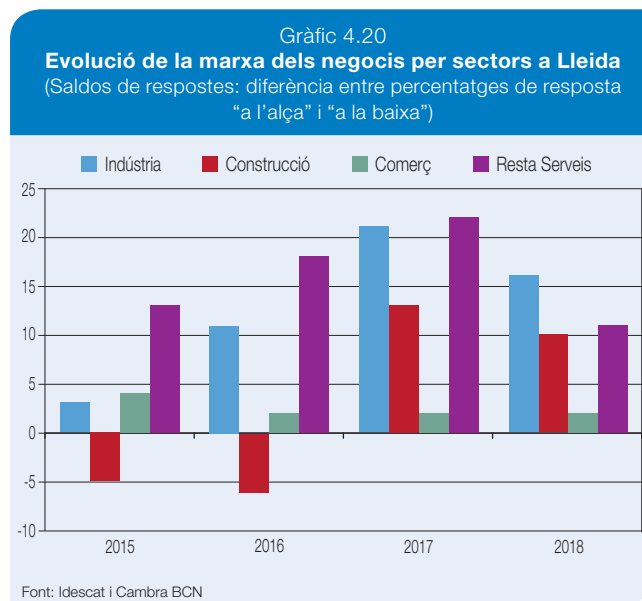
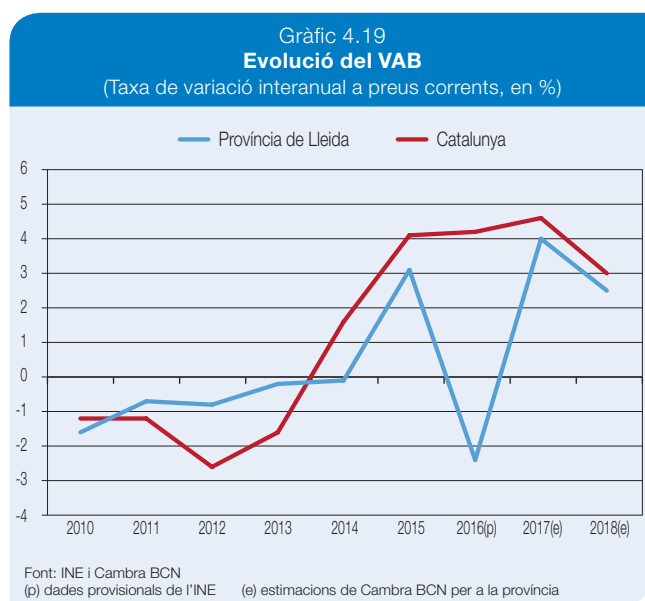
La **població** es manté estable en el conjunt de la província amb un lleuger increment (0,1%) i trenca amb les reduccions continuades que s'havien donat des del 2012. El nombre de persones empadronades ha augmentat en 482 persones fins als 432.866 habitants el 2018. En termes relatius, aquesta variació ha estat mig punt per sota de l'augment registrat a Catalunya (0,6%). Però, segons el tram d'edat, la població únicament ha disminuït entre els menors de 65 anys: -0,1% els de menys de 15 anys i -0,2% els de 15 a 64 anys (de fet és l'única província que registra una reducció de la població en edat de treballar). Així doncs, l'estabilitat de les xifres de població a la província de Lleida s'explica pel notable increment de l'1,3% entre els majors de 64 anys. Això ha fet augmentar tant la taxa de dependència (la proporció de persones dependents –menors de 15 i majors de 65– sobre la població en edat de treballar) en 0,4 p.p., com l'índex d'envelliment poblacional en 1,8 p.p. fins al 127% el 2018, el que implica que hi ha un 27% més de persones majors de 64 anys respecte a menors de 15 anys. Per nacionalitats, l'augment de la població estrangera en un 1,6% fins a les 72.654 persones (el 16,8% de la població total) ha compensat el

descens de la població autòctona, que disminueix un 0,2% fins a les poc més de 360.000 persones.

El **valor afegit brut (VAB)** en termes nominals de la província de Lleida ha crescut un 2,5% l'any 2018, segons estimacions de la Cambra de Comerç de Barcelona (gràfic 4.19). Aquesta taxa és 1,5 punts inferior a la del 2017, any en què es registra el major creixement des de l'inici de la recuperació (4,5%). Al llarg de la recuperació, Lleida no ha registrat increments tant elevats com les altres províncies, atès que la crisi es va produir amb menys intensitat. El creixement del territori ha convergit progressivament amb el de Catalunya, i aquest any s'ha quedat a mig punt de la mitjana. El 2018 és el segon any en què tots els sectors contribueixen al creixement i mostren resultats positius. Igualment, aquest increment ha anat en línia amb l'evolució del mercat de treball que present resultats globals positius.

Segons l'Enquesta de clima empresarial, el 2018 la **marxa dels negocis** és globalment positiva a tots els sectors per segon any consecutiu i es consolida així la recuperació a la majoria dels grans sectors analitzats. La indústria és el sector que presenta millors resultats amb un saldo positiu del 16% (diferència entre el percentatge de respostes d'evolució a l'alça i a la baixa). Aquesta xifra es troba només per darrera de la de Girona (amb un saldo del 20%) i sis punts percentuals per sobre de la que es registra al conjunt de Catalunya (10%). A continuació, a la resta de serveis (sense incloure el comerç i l'hostaleria⁸) i a la construcció el clima

⁸ Els resultats de l'Enquesta de clima empresarial per al sector de l'hostaleria només estan disponibles per marques turístiques, no per províncies.

empresarial ha estat favorable amb uns saldos de l'11% i 10%, respectivament. Tot i que aquests siguin inferiors als registrats el 2017 (-11 p.p. i -3 p.p., cadascun), es troben força propers a la mitjana de Catalunya (14% a la resta de serveis i 12% a la construcció). A més, amb perspectiva històrica, en el cas de la resta de serveis la situació s'està estabilitzant després de tres anys d'evolució molt positiva de la marxa dels negocis, i la construcció continua en fase de recuperació, atès que el 2017 va ser el primer any en registrar saldos positius. Finalment, el comerç, tot i que el clima es valori com a favorable amb un saldo del 2%, aquest resultat no ha variat des del 2016 i només va registrar una millora significativa el 2014, per tant, igual que en el cas de Girona, podria parlar-se de cert estacament en el sector (gràfic 4.20).

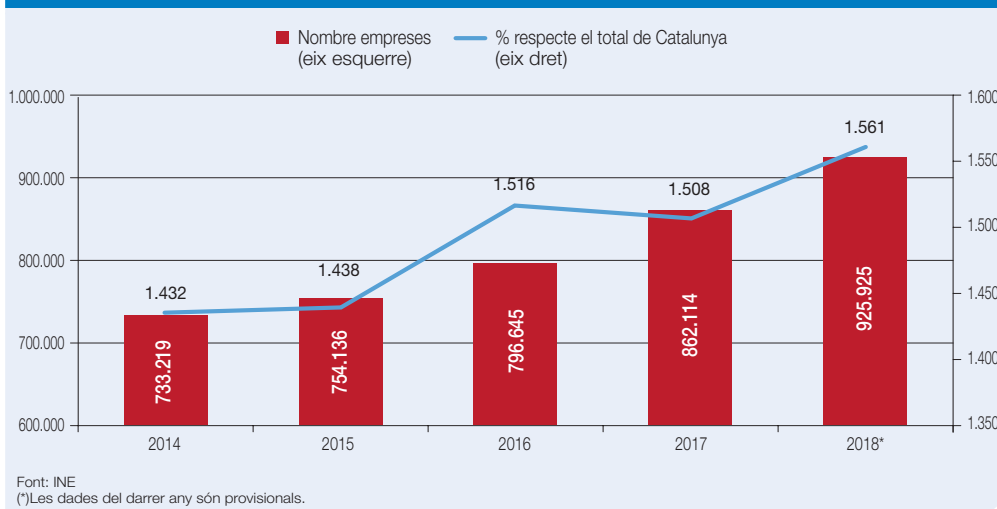
A falta de dades per províncies per al sector de l'hostaleria, l'anàlisi de clima es pot complementar amb el del **sector turístic** com a aproximació per prendre la temperatura de l'activitat. En aquest sentit, tot i que la província de Lleida és la que registra el menor nombre de viatgers i pernoctacions en termes absoluts, presenta uns resultats molt positius en termes relatius el 2018 (gràfic 4.21). De fet, ha experimentat els creixements més intensos d'entre les províncies catalanes per la banda de la demanda turística segons l'Enquesta d'ocupació hotelera que elabora l'INE. Amb dades provisionals, 935.925 persones han viatjat a la província el darrer any, un 7,4% més que el 2017. D'aquests, el 81,6% eren residents a Espanya, el que la situa com a la província que rep més visitants autòctons sobre el total. Des del 2014, aquest perfil de viatger ha augmentat un 24% en termes acumulats (el major increment de les quatre províncies). Pel que fa al

nombre de pernoctacions, aquest ha augmentat un 5,7% fins a un total d'1,9 milions el 2018. En termes absoluts suposa el major creixement de les quatre demarcacions amb més de 105 mil pernoctacions addicionals. Aquestes xifres situen l'estada mitjana en 2,1 dies, xifra que no ha variat en els darrers anys i que és igual tant per a residents com per a estrangers. Per la banda de l'oferta, tot i que s'ha reduït el nombre d'establiments oberts, places i habitacions (-3,6%, -3,1% i -1,8%, respectivament), tant el grau d'ocupació com el personal ocupat han augmentat el 2018. En el primer cas, ha augmentat el grau d'ocupació per places i habitacions, però, de les quatre províncies, és la que presenta les xifres més baixes fins al 35% i 39%. En el segon cas, el personal ocupat al sector hotelier ha incrementat un 3,5% fins a les 1.561 persones en mitjana anual.

Per marques turístiques, la província de Lleida està formada per les marques Pirineus⁹, Terres de Lleida i Val d'Aran. Segons les dades provisionals que proporciona Idescat, la marca dels Pirineus és la que registra els resultats més modestos de les tres en totes les variables. El nombre de viatgers en establiments hotelers augmenta un 1,1%, 8.300 viatgers més fins als 743.600, mentre que la quantitat de pernoctacions pràcticament no ha variat en el 2018 i roman al voltant de les 1,45 milions. Per contra, les marques Terres de Lleida i Val d'Aran registren resultats relatius força més positius, tot i que és cert que parteixen de valors més reduïts tant en volum de viatgers com de pernoctacions. Així, a Terres de Llei-

⁹ Aquesta marca inclou també les comarques del Ripollès i la Garrotxa, administrativament pertanyents a la província de Girona, així com també els municipis de la Cerdanya que pertanyen a la província de Girona. També inclou la comarca del Berguedà, administrativament pertanyent a la província de Barcelona.

Gràfic 4.21
Evolució dels viatgers i del personal ocupat a hotels a la província de Lleida
(Nombre)

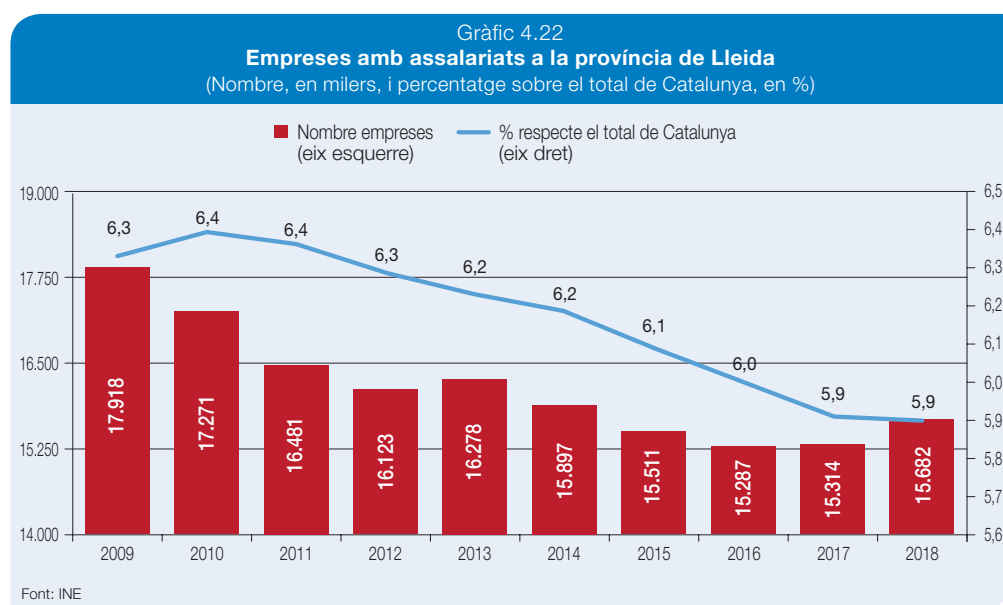
da hi ha hagut un 12,1% més de viatgers el 2018 (314.600 persones en total) i un 13,1% més de pernoctacions (poc més de 469 mil en total). A la Val d'Aran, els viatgers han augmentat un 9,9% fins als 251.900 i les pernoctacions s'han incrementat en una línia similar fins a les 724.200. L'estada mitjana oscil·la entre el dia i mig a Terres de Lleida i els gairebé tres dies a la Val d'Aran.

Igualment, la consolidació de la recuperació que s'observa en el clima empresarial i en el turisme es trasllada, amb menys intensitat, en un augment lleuger del nombre d'**empreses** per segon any consecutiu (un 0,2% fins a les 33.684 empreses amb dades a 1 de gener del 2018). Tanmateix, si es distingeix entre els autònoms i les empreses que tenen assalariats, les tendències són divergents. En el primer cas s'ha registrat una caiguda de l'1,7% fins als 18.002 autònoms el 2018. Per contra, les empreses amb assalariats augmenten un 2,4% fins a les 15.682 (gràfic 4.22). Per trams d'assalariats, l'increment ha estat generalitzat menys en el cas de les de més de 1.000 treballadors que es manté en cinc (des de 2016). En termes absoluts, l'augment més significatiu s'ha donat entre les que tenen menys de 50 assalariats amb 353 empreses més. En el segment superior, de 50 a 199 assalariats, hi ha 13 empreses addicionals, i les que tenen entre 200 i 1.000 assalariats augmenten en dues empreses. Tot i que interanualment els resultats són positius, amb perspectiva temporal, la província encara no ha aconseguit recuperar el teixit empresarial que s'ha perdut del 2008 al 2015 (darrer any en què es redueix el nombre d'empreses). En termes acumulats, en 10 anys han desaparegut el 10,5% de les empreses, el que ha donat lloc a una reducció del pes de la demarcació sobre Catalunya (-0,6 p.p. des

de 2008). D'altra banda, aquest darrer any s'ha detectat un augment de les empreses concursades que passen de 19 el 2017 a 26 el 2018.

Quant als indicadors de demanda interna, el 2018 tant les **compravendes immobiliàries** com les **matriculacions de vehicles** presenten creixements importants i fins i tot per sobre de la mitjana catalana en aquest últim cas. Així doncs, aquest darrer any s'ha arribat fins a pràcticament les 28.000 transaccions immobiliàries (un 5,2% més en comparació amb l'any anterior), i pel que fa a les matriculacions, la província ha assolit un total de 12.660 nous registres, un 9,3% més que el 2017.

Pel que fa a la demanda externa, les **exportacions** s'han alentit força en comparació amb els forts creixements que s'han registrat en els darrers tres anys. Tanmateix, Lleida és l'única província, juntament amb Barcelona, que registra un augment de les vendes a l'exterior. Així doncs, el 2018 la demarcació ha exportat un moderat 0,3% més que l'any anterior, fins als 2.083 milions. Aquest creixement es troba a vuit dècimes del registrat al conjunt del territori català (1,1%). Segons el destí de les exportacions, aquestes han evolucionat de forma oposada. D'una banda, les exportacions comunitàries han disminuït un 0,6% fins als 1.297 milions. Aquesta variació contrasta amb l'increment del 8,9% experimentat el 2017. Per contra, les vendes destinades a fora de la UE s'han incrementat un 1,8% (1 p.p. per sota de la mitjana catalana). No obstant això, el principal mercat de les exportacions lleidatanes és el comunitari amb un pes del 62% sobre el total exportat el 2018, d'aquí que l'increment global hagi estat moderat.

De les deu principals activitats exportadores, cinc han experimentat augments que oscil·len entre l'1,6% de la maquinària específica d'altres indústries i el 13,7% de la joieria i rellotges; i les xifres de les que han disminuït les vendes fluctuen entre el -0,9% dels altres béns d'equip i el -9,9% dels greixos i olis. Ara bé, si s'atén al pes de cada activitat sobre el total, les més rellevants a la província són les fruites i llegums (23,1%), els greixos i olis (14,4%), la carn (14,1%) i els pinsos animals (9,3%). En els dos primers casos, les exportacions s'han reduït un 6,4% i 9,9%, respectivament (les dues majors caigudes en volum amb 69 milions menys en total). Per contra, la carn i els pinsos animals incrementen les vendes notablement, un 10,6% i un 11,8%, cadascuna (en termes absoluts, les dues activitats han exportat 71 milions més conjuntament) (gràfics 4.23 i 4.24).

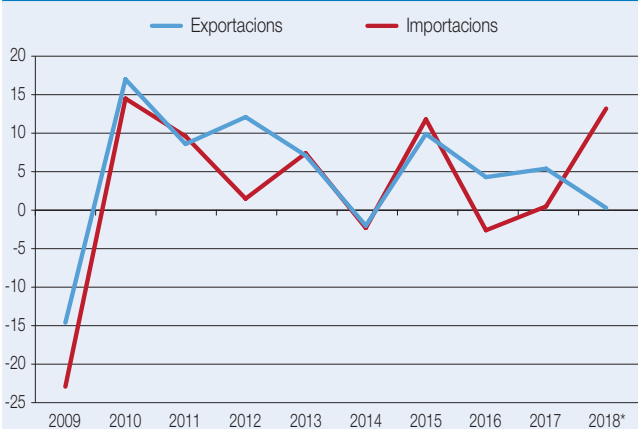
Respecte a les **importacions**, la província ha registrat un augment força notable fins als 993 milions d'euros, un 13,2% més que el 2017. Lleida manté, doncs, un saldo comercial positiu de 1.090 milions, segona millor xifra de la sèrie i propera al màxim històric que es va registrar el 2017 (1.168 milions). En termes relatius, aquest increment del 13,2% contrasta amb les variacions més modestes del 2016 (-2,1%) i 2017 (0,5%), i es troba més en línia amb l'augment de 2015 (11,3%). En comparació amb la resta del territori, aquest creixement és el més elevat de les quatre províncies, i, per tant, també força superior al que es registra a Catalunya (6,9%). Segons la procedència, el major augment tant en termes absoluts com relatius s'ha donat entre les compres extracomunitàries amb 59 milions més (un 32,2% més en comparació amb el 2017). Tanmateix, igual que s'ha vist amb les

exportacions, el principal mercat de compra és el de la UE amb un pes del 76% sobre el total. En aquest cas, s'ha registrat un augment igualment significatiu del 8,1%.

Pel que fa a les principals activitats importadores, el perfil és molt més diversificat que en el cas de les exportacions si es té en compte que els quatre subsectors principals solament concentren el 36% del total importat (front del 60,9% en el cas de les exportacions). De les deu activitats principals, s'han registrat augments pràcticament a tots els casos excepte en els cereals (-9,5% que suposa baixar dels 100 milions d'euros, volum mínim d'importació des del 2012) i els altres béns d'equip (-6,3%). De les vuit que han augmentat les importacions, tant en termes relatius com absoluts, destaca l'activitat vinculada als greixos i olis amb un increment del 32%, 15 milions més que el 2017. Segons les que més han contribuït al creixement de les importacions, les quatre principals han estat els greixos i olis, les altres semimanufactures, les fruites i llegums i els productes químics.

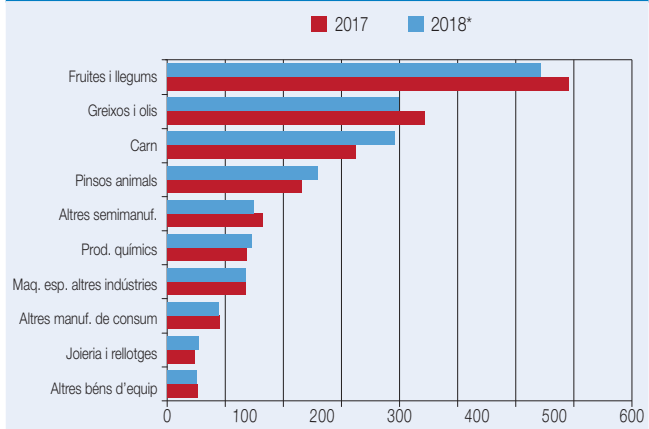
Malgrat la desacceleració de les exportacions, el teixit empresarial exportador s'ha quasi duplicat en un any. El nombre de **empreses exportadores** ha passat de les 2.643 empreses el 2017 a les quasi 4.000 el 2018, un 50,9% més. Quant al nombre d'empreses que han exportat regularment (com a mínim quatre anys consecutius), l'increment registrat ha estat del 13,1% i ha superat les 900 empreses. El pes d'aquestes sobre el total el 2017 era del 31%, però atès la gran quantitat d'empreses que han començat a exportar aquest 2018, el pes de les regulars s'ha reduït fins al 23% del total. Per tram de volum monetari, l'augment ha estat gene-

Gràfic 4.23
Evolució de les exportacions i importacions béns a la província de Lleida (Taxa de variació interanual, a preus corrents, en %)

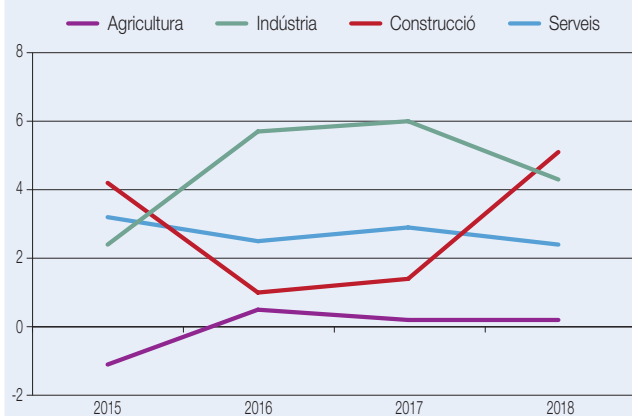
Font: Duanes
(*)Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

Gràfic 4.24
Principals sectors exportadors a la província de Lleida (Milions d'euros)

Font: Duanes
(*)Les dades del darrer any són provisionals.

Gràfic 4.25
Evolució de les afiliacions per sectors a la província de Lleida (Taxa de variació interanual, en %)

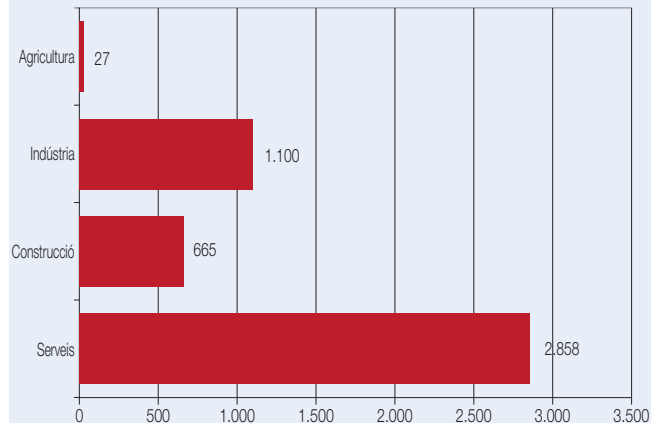
Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

ralitzat a tots els casos. Les que exporten menys de 50.000 euros són les que més han augmentat amb diferència: 83 empreses més en el darrer any (un 25,9% en termes absoluts). A continuació, el nombre d'empreses que exporten de 500.000 a 5 milions d'euros s'ha incrementat un 4,1% (nou empreses més fins a les 226). I, en darrer lloc, les del tram intermedi (de 50.000 a 500.000 euros) augmenten fins a les 212 empreses (un 2,9% més).

Pel que fa a l'evolució del mercat de treball, el nombre d'afiliacions ha crescut un 2,7% i se situa en 176.680 persones a 31 desembre de 2018, 4.650 persones més que el 2017. Aquest percentatge és mig punt inferior al del conjunt del territori català (3,2%), però es troba en línia amb els augments dels tres últims anys (al voltant del 2,9%). Tanmateix, si s'atén al règim d'afiliació, s'observa com el resultat global positiu és fruit exclusiu de l'augment dels treballadors assalariats (un 3,6%, 4.825 persones més en comparació amb el 2017), mentre que el nombre d'autònoms decreix lleugerament un 0,4% i se situa en els poc més de 38.800. La reducció del nombre d'autònoms es va iniciar el 2008 amb la crisi econòmica, any en què es registra un màxim de 45.524 autònoms, i en termes acumulats, s'han perdut quasi 7.000 autònoms en deu anys (un 14,7%).

A tots els grans sectors s'ha registrat un augment en menor o major mesura de les afiliacions. En termes relatius, destaca el bon comportament de la **construcció** amb un augment del 5,1%, una xifra 3,7 p.p. superior a la del 2017. Això s'ha traduït en 665 afiliacions més (el 14% de les afiliacions netes) fins a un total de 13.661 llocs de treball el

Gràfic 4.26
Variació del nombre d'afiliacions per sectors a la província de Lleida. Any 2018 (Persones)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

2018. Tanmateix, en valor absolut i segons la contribució al creixement total, els sectors que més han impulsat l'increment de les afiliacions han estat els serveis i la indústria. Amb un pes dels **serveis** del 69,8%, els sectors ha registrat 2.858 afiliacions més fins a les poc més de 123 mil. Això suposa una aportació total al creixement del 61%. De les 48 branques del sector, les afiliacions s'han reduït en dotze activitats. En termes relatius, les reduccions en aquest grup de subsectors oscil·len entre el -0,1% dels serveis d'informació i el -3,8% de les activitats relacionades amb l'ocupació. De les activitats que han registrat augments el darrer any, les que més han contribuït en termes nets han estat l'administració pública, defensa i seguretat social obligatòria amb un 11,8% de l'increment total del sector, les activitats sanitàries amb un 11,5% i l'educació (10,4%). Conjuntament, sumen quasi 1.000 afiliacions més, un terç de l'augment total al sector. A més a més, cal destacar l'aportació de l'hostaleria, que se situa en quart lloc amb un 8,8% i del comerç amb una contribució neta del 6,2%. Igualment, el comportament de la **indústria** ha estat molt positiu, atès que el creixement relatiu del 4,3%, s'ha traduït en una aportació neta del 24% de les noves afiliacions (1.100 llocs de treball addicionals). Finalment, l'**agricultura**, amb un pes del 7,3% sobre el total, registra un increment modest del 0,2% igual que el del 2017, per tant es pot afirmar que el sector s'ha mantingut estable en els darrers anys. Cal tenir present que Lleida concentra la major ocupació de Catalunya al sector primari amb un pes del 39,8% sobre el total, així comptabilitza 12.900 llocs de treball el 2018 (gràfics 4.25 i 4.26).

Mentre que en termes d'afiliacions l'increment dels llocs de treball ha estat proper al 3%, l'Enquesta de població activa estima que l'ocupació ha augmentat un 1,9% fins als 184.829 ocupats. Tot i que el creixement es troba vuit dècimes per sota de la mitjana de Catalunya (2,7%), es tracta d'un resultat molt positiu, atès que l'ocupació va registrar reduccions en el 2017 (-1,3%) i en el 2016 (-0,3%) a la província. En el seu moment, ja es va apuntar que aquestes disminucions no eren gaire fidels si es tenia en compte l'evolució positiva de la resta d'indicadors. Així doncs, el 2018 el creixement que es reflecteix està en consonància amb la resta de variables.

Malgrat els augments en afiliacions i ocupació estimada, el nombre de **contractes de treball** ha disminuït un 1% fins als 184.829 contractes el 2018. Amb tot, si es desagreguen les dades per tipus de contractes, els indefinits han augmentat un 11,3% i passen dels 17.606 signats als 19.600 en un any, i, per contra, la contractació temporal disminueix un 2,3% (fins als poc més de 165 mil). Atès l'elevat pes d'aquest tipus de contractació (un 89,4% sobre el total; accentuat pel major pes del sector agrícola), el resultat global és lleugerament

negatiu. No obstant això, s'ha de tenir en consideració la bona evolució de la contractació indefinida, que creix per sobre del 10% des del 2014.

Al seu torn, aquest darrer any ha caigut el nombre d'**aturats registrats** a la província de Lleida, però amb menys intensitat que el 2017. En termes relatius, els aturats a 31 de desembre del 2018 eren un 3,1% menys que l'any anterior (poc més de 800 persones menys). Una reducció que juntament amb l'augment de la població activa ha permès una disminució de la **taxa d'atur registral** de l'11% el 2017 al 10,4% el 2018, la més baixa de les quatre províncies catalanes i mig punt per sota de la mitjana catalana (10,9%).

Per últim, s'ha produït un augment en els **preus del consum**. Concretament, els preus s'han incrementat un 2% en mitjana anual, tres dècimes menys que el 2017. Amb Girona, Lleida és la demarcació on augmenten més els preus i ho fa dues dècimes per sobre de l'increment registrat a Catalunya en mitjana anual (1,8%).

Quadre 4.7
Dades bàsiques de la província de Lleida

	2015	2016	2017	2018	Variació 2018/2017 (% , pp)		Pes Prov./Catalunya (%)	
					Província	Catalunya	2017	2018
DEMOGRAFIA								
Població Total	436.029	434.041	432.384	432.866	0,1	0,6	5,7	5,7
Densitat (hab/km ²)	35,8	35,7	35,5	35,6	0,1	0,6	-	-
Població de menys de 15 anys	66.949	66.322	65.950	65.870	-0,1	-0,2	5,6	5,6
Població de 15 a 64 anys	287.692	285.910	284.134	283.621	-0,2	0,5	5,7	5,7
Població de 65 anys i més	81.388	81.809	82.300	83.375	1,3	1,6	5,9	5,9
Índex de dependència global	51,6	51,8	52,2	52,6	0,4	0,1	-	-
Índex d'envelliment	121,6	123,4	124,8	126,6	1,8	2,1	-	-
Nacionalitat espanyola	361.594	360.746	360.905	360.212	-0,2	0,1	5,5	5,5
Nacionalitat estrangera	74.435	73.295	71.479	72.654	1,6	3,9	6,9	6,7
Taxa d'estrangeria total	17,1	16,9	16,5	16,8	0,3	0,5	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	10,0	10,0	9,9	10,3	0,3	0,4	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	16.459	16.617	16.547	16.619	0,4	0,7	6,5	6,4
Nombre d'empreses²	33.216	33.329	33.623	33.684	0,2	1,5	5,5	5,4
Sense assalariats	17.705	18.042	18.309	18.002	-1,7	0,7	5,2	5,1
Amb assalariats	15.511	15.287	15.314	15.682	2,4	2,7	5,9	5,9
1 a 49 assalariats	15.324	15.096	15.118	15.471	2,3	2,7	6,0	5,9
50 a 199 assalariats	147	156	159	172	8,2	1,9	3,7	4,0
200 a 999 assalariats	36	30	32	34	6,3	3,6	3,1	3,1
1.000 o més assalariats	4	5	5	5	0,0	2,4	2,9	2,9
Empreses concursades	28	23	19	24	26,3	18,3	2,3	2,5
Compravendes immobiliàries	28.171	27.574	26.601	27.986	5,2	6,1	10,2	10,1
Matriculació de vehicles	9.944	10.973	11.578	12.660	9,3	6,5	4,1	4,2
Viatgers allotjats en hotels³	754.134	796.644	862.114	925.925	7,4	1,6	4,4	4,6
Residents a Espanya	624.513	660.281	714.576	755.208	5,7	-1,1	9,6	10,2
Residents a l'estranger	129.623	136.364	147.538	170.717	15,7	3,2	1,2	1,3
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	1.869	1.954	2.061	2.083	0,3	1,1	3,0	2,9
<i>10 principals sectors</i>								
Fruïtes i llegums	483	489	518	482	-6,4	-2,2	38,3	36,6
Greixos i olis	264	309	332	299	-9,9	-6,3	37,1	35,8
Carn	232	258	244	294	10,6	-7,0	7,4	9,3
Pinsos animals	191	184	174	194	11,8	2,8	28,4	31,0
Altres semimanuf.	99	109	123	112	-7,7	6,5	4,9	4,1
Prod. químics	84	89	103	109	6,3	3,3	0,6	0,6
Maq. esp. altres indústries	69	73	101	102	1,6	1,9	2,4	2,3
Altres manuf. de consum	60	61	68	66	-2,2	1,1	3,7	3,5
Joieria i rellotges	24	29	36	41	13,7	6,1	11,5	12,3
Altres béns d'equip	34	31	39	38	-0,9	2,2	0,6	0,6
Exportacions UE	1.170	1.208	1.316	1.297	-0,6	0,2	3,0	2,8
Exportacions fora UE	699	746	744	785	1,8	2,8	3,0	3,0
Importacions de béns (milions €)	908	888	893	993	13,2	6,9	1,1	1,1
<i>10 principals sectors</i>								
Prod. químics	103	114	111	117	11,0	11,1	0,6	0,6
Cereals	117	106	101	93	-9,5	11,5	9,2	7,5
Altres semimanuf.	46	52	70	81	21,5	5,3	3,1	3,4
Maq. esp. altres indústries	63	57	61	68	11,2	6,7	1,3	1,3
Greixos i olis	66	54	49	64	32,0	-7,3	7,7	10,9
Fruïtes i llegums	50	58	51	64	27,3	8,1	4,7	5,4
Carn	45	45	61	63	13,4	-1,3	10,8	11,3
Altres béns d'equip	63	55	57	53	-6,3	-0,5	0,7	0,7
Begudes	33	34	36	40	9,1	4,5	6,5	6,9
Tèxtils i confecció	25	30	28	35	27,7	0,1	0,4	0,4
Importacions UE	715	697	710	751	8,1	5,8	1,5	1,5
Importacions fora UE	193	192	183	243	32,3	8,4	0,5	0,6
Nombre d'empreses exportadores	2.625	2.608	2.643	3.988	50,9	2,7	5,7	8,3
Nombre d'empreses exportadores regulars	791	802	815	922	13,1	0,9	4,8	5,3
Exporten menys de 50.000 €	343	270	321	404	25,9	2,3	4,2	5,2
Exporten de 50.000 a 500.000 €	189	201	206	212	2,9	-0,5	5,1	5,3
Exporten de 500.000 a 5 milions €	202	208	217	226	4,1	-1,4	5,6	5,9
Exporten més de 5 milions €	SE	60	71	SE	-	3,1	4,6	-
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	162.592	166.991	172.030	176.680	2,7	3,2	5,4	5,4
Agricultura	12.785	12.849	12.873	12.900	0,2	0,0	39,7	39,8
Indústria	22.994	24.295	25.758	26.858	4,3	1,7	5,4	5,6
Construcció	12.685	12.817	12.996	13.661	5,1	5,6	6,8	6,8
Serveis	114.128	117.030	120.403	123.261	2,4	3,3	4,9	4,8
Assalariats	123.014	127.557	133.021	137.846	3,6	3,7	5,1	5,1
Autònoms	39.578	39.434	39.009	38.834	-0,4	0,0	7,1	7,1
Ocupats (EPA)	188.550	187.900	185.475	188.925	1,9	2,7	5,7	5,6
Contractes¹	162.969	172.319	186.682	184.829	-1,0	4,5	5,9	5,6
Temporals	148.884	156.488	169.076	165.229	-2,3	3,3	6,1	5,8
Indefinitos	14.085	15.831	17.606	19.600	11,3	12,5	4,3	4,2
Atur registrat¹	26.378	23.371	21.910	21.093	-3,7	-6,0	5,2	5,4
Taxa d'atur registral ¹	13,5%	11,9%	11,0%	10,4%	-0,6	-0,9	-	-

¹ Dades de final d'any.

² Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

³ Les dades del darrer any són provisionals.

⁴ Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

⁵ En alguns anys la suma dels valors dels trams no coincideix amb el valor total perquè s'aplica la llei de confidencialitat estadística (12/1989) i no es pot revelar la informació amb tant detall.

SE: Secret Estadístic

Font: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

Anàlisi comarcal

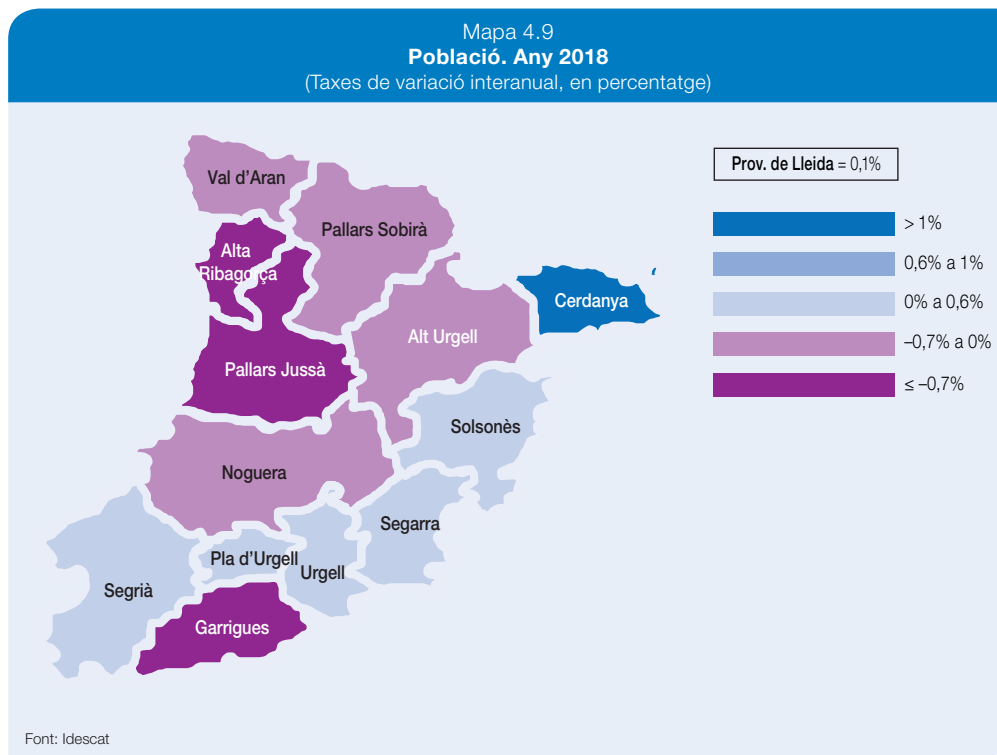
La província de Lleida comprèn la totalitat de les comarques de l'Alta Ribagorça, l'Alt Urgell, les Garrigues, la Noguera, el Pallars Jussà i Sobirà, el Pla d'Urgell, la Segarra, el Segrià, el Solsonès, l'Urgell i la Val d'Aran. També inclou una part de la Cerdanya, així com el municipi de Gósol, situat a la comarca del Berguedà. No obstant això, en aquesta anàlisi es tindran en compte tretze comarques, totes les esmentades excepte el Berguedà que només té un municipi a la província. A més de la divisió administrativa, geogràficament es distingeixen dues regions: la primera, la de les comarques de la plana; la segona, la de les comarques pirinenques i prepirinenques. Aquestes darreres són les comarques amb menor població de Catalunya i les de menor densitat de població. Tant el Pallars Sobirà com l'Alta Ribagorça tenen densitats de població inferiors a 10 habitants per km². Aquestes dues són també les comarques menys poblades de Catalunya amb 6.934 i 3.774 habitants, respectivament.

A diferència del 2017, any en què la població va caure en la majoria de comarques, aquest darrer any la població ha augmentat o s'ha mantingut estable a vuit de les tretze comarques lleidatanes. D'entre les que han registrats increments, els percentatges han oscil·lat entre el 0,2% del Solsonès i l'1,5% de la Cerdanya (mapa 4.9). Si es té en compte el pes poblacional de cada comarca, les que més han contribuït a

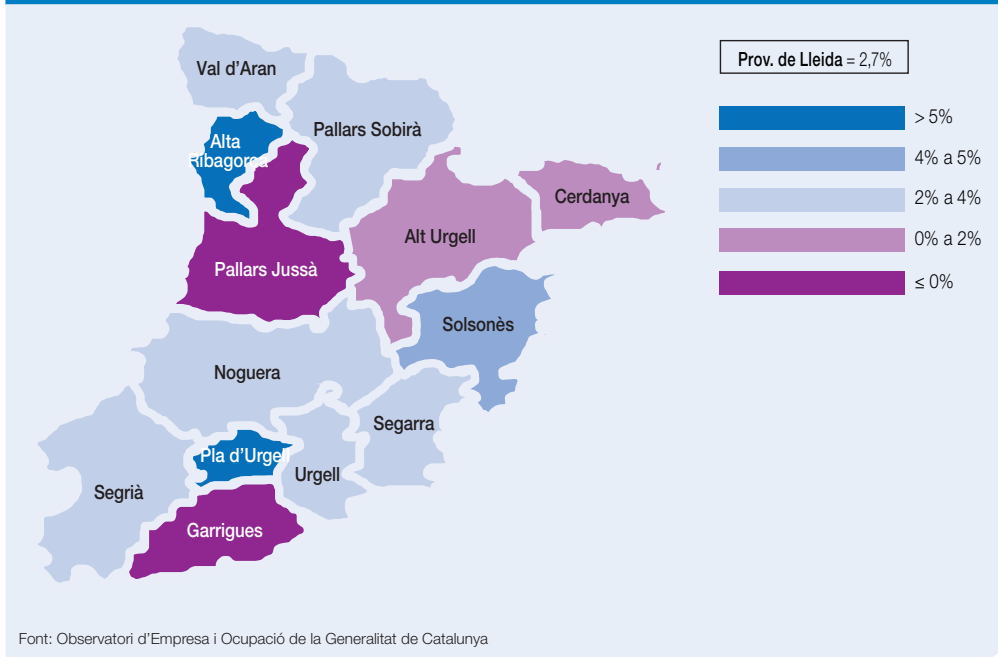
mantenir la població estable al total de la província han estat el Segrià (un 44,3% del total), l'Urgell (30,9%) i la Cerdanya (19,1%) –juntament comptabilitzen 1.053 persones més. Les comarques on la població ha disminuït han estat l'Alt Urgell, l'Alta Ribagorça, les Garrigues i el Pallars Jussà (-1,1% en mitjana). A la Val d'Aran i la Noguera no ha variat la població. Si s'atén a la nacionalitat dels habitants, el patró d'evolució ha estat similar, tot i que, en general, a les comarques on hi ha hagut augments, la població estrangera ha crescut en major mesura i on hi ha hagut descensos, ho ha fet en menor mesura. D'entre les tretze, destaca l'augment de població nascuda a l'estranger a la Cerdanya (6,4%) i a l'Urgell (4,5%), i la disminució a l'Alta Ribagorça (-4,8%).

L'**afiliació a la Seguretat Social** ha crescut a totes les comarques de Ponent, menys al Pallars Jussà i a les Garrigues, on el total de llocs de treball ha disminuït un 1,4% i 0,8%, respectivament. Pel que fa a la resta, el 2018 els creixements s'han situat entre l'1,4% de l'Alt Urgell i el 5,7% de l'Alta Ribagorça, amb cinc territoris que han crescut per sobre de la mitjana de la província. Si es té en compte el pes poblacional, el Segrià ha contribuït a generar gairebé la meitat de les afiliacions netes a la província (el 48,2% del total), en segon lloc, el Pla d'Urgell ha aportat el 16,3% i, en tercer lloc, a l'Urgell s'han generat el 10% dels nous llocs de treball a nivell provincial. A la resta de comarques, les aportacions en termes d'afiliacions no superen el 7% (mapa 4.10).

Mapa 4.9
Població. Any 2018
(Taxes de variació interanual, en percentatge)

Mapa 4.10
Afiliacions a la Seguretat Social. Any 2018
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

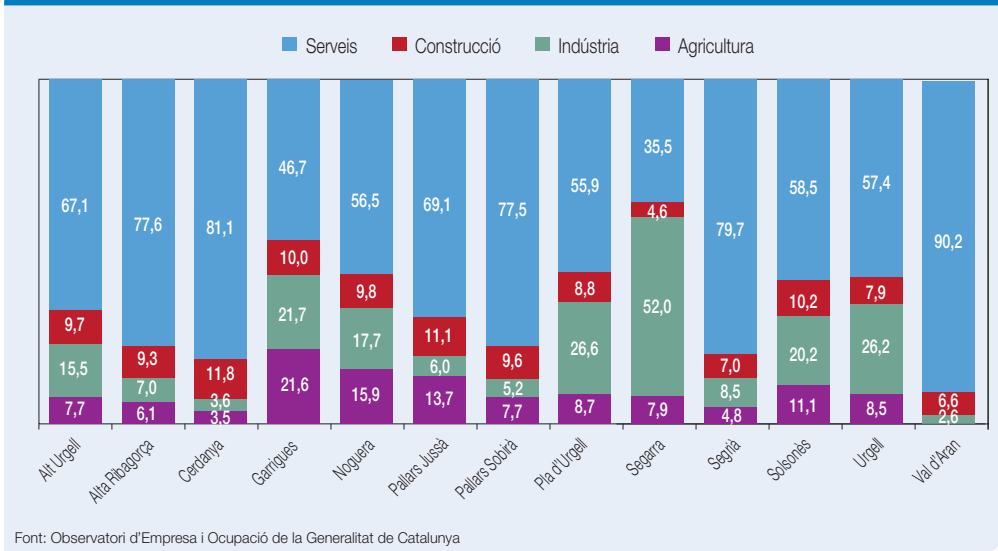

Per sectors econòmics, cap ha registrat un augment simultani de l'afiliació a totes les comarques (gràfic 4.27 i quadre 4.8). Quant al sector **serveis**, el que més ha contribuït a augmentar el nombre de llocs de treball al conjunt de la província, les afiliacions s'han incrementat a totes les comarques menys a les Garrigues on aquestes han disminuït un 1,9% (49 afiliacions menys en termes absoluts). A la resta de comarques, la majoria (vuit) registren increments iguals o superiors

als de la mitjana (2,4%). En termes relatius, les que més augmenten l'afiliació al sector terciari són l'Alta Ribagorça (7%) i l'Urgell (4,5%). En termes absoluts, al Segrià les afiliacions al sector terciari han crescut amb força amb més de 1.600 llocs de treballs addicionals.

Pel que fa al sector **industrial**, el segon en termes de contribució al creixement global, l'afiliació ha crescut a totes les

Gràfic 4.27
Estructura sectorial de les afiliacions. Any 2018
 (En percentatge sobre el total d'afiliacions de la comarca)

Quadre 4.8

Afil·lacions a la Seguretat Social per grans sectors econòmics i comarques¹. Any 2018

	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis		Total Afil·lacions	
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17
Alt Urgell	481	0,4	964	-3,0	605	8,4	4.183	1,6	6.233	1,4
Alta Ribagorça	82	-1,2	93	-2,1	125	5,9	1.038	7,0	1.338	5,7
Cerdanya	279	1,1	292	5,4	953	0,8	6.519	1,7	8.043	1,7
Garrigues	1.201	-2,3	1.203	5,0	555	-4,5	2.594	-1,9	5.553	-0,8
Noguera	1.939	-0,3	2.156	3,7	1.195	3,2	6.874	2,9	12.164	2,5
Pallars Jussà	524	-1,5	231	4,1	425	-14,7	2.643	0,6	3.823	-1,4
Pallars Sobirà	191	2,1	128	4,1	237	0,4	1.916	2,4	2.472	2,2
Pla d'Urgell	1.238	0,9	3.799	13,7	1.260	9,0	7.980	2,4	14.277	5,6
Segarra	841	-0,4	5.516	5,8	485	-2,6	3.760	2,7	10.602	3,8
Segrià	4.555	0,6	8.098	0,8	6.613	8,4	75.644	2,2	94.910	2,4
Solsonès	571	2,0	1.035	7,0	526	4,4	3.003	3,7	5.135	4,2
Urgell	1.105	1,6	3.426	2,9	1.030	2,4	7.492	4,5	13.053	3,7
Val d'Aran	40	5,3	153	0,0	393	2,9	5.367	2,7	5.953	2,6
Província de Lleida	12.900	0,2	26.858	4,3	13.661	5,1	123.261	2,4	176.680	2,7
Catalunya	32.393	0,0	483.614	1,7	200.294	5,6	2.563.029	3,3	3.279.330	3,2

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

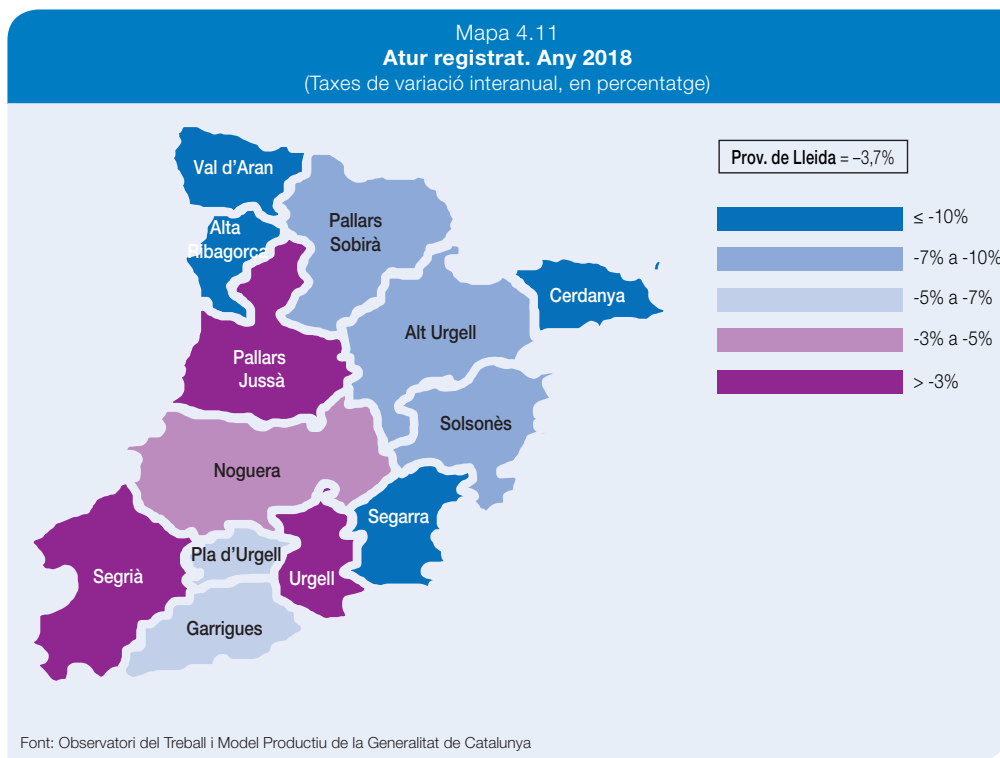
províncies excepte a l'Alt Urgell (-3%), l'Alta Ribagorça (-2,1%) i la Val d'Aran, on no ha variat el 2018. Tant en termes relatius com absoluts, els majors increments s'han donat al Pla d'Urgell, que incrementa l'afiliació industrial un 13,7% (458 llocs de treball més) i la Segarra amb 300 llocs més (un 5,8% més que el 2017). Cal recordar que aquesta darrera és la comarca amb major pes d'afiliacions al sector industrial (un 52% sobre el total). En termes de pes, per darrere i a força distància, se situarien el Pla d'Urgell i l'Urgell (amb més d'una quarta part del total ambdues) i les Garrigues i el Solsonès (amb pesos per sobre del 20%). Atès que els augments relatius interanuals han estat notables en tots els casos (per sobre del 5% menys a l'Urgell), l'increment resultant a la província ha estat del 4,3%, més del doble del registrat al conjunt de Catalunya (1,7%).

A continuació, el nombre d'afiliacions a la **construcció** s'ha incrementat a deu de les tretze províncies lleidatanes, i amb intensitats força heterogènies. Les comarques que més han contribuït a augmentar l'afiliació del sector en termes globals han estat: el Segrià (el 76,7% del total) i el Pla d'Urgell (15,6%). En el primer cas, el nombre d'afiliacions ha augmentat en 510, un 8,4% més que el 2017, i, en el segon cas, l'increment ha estat del 9%. A més, també destaquen els creixements a l'Alt Urgell (8,4%) i l'Alta Ribagorça (5,9%), ambdues per sobre de la mitjana. Les úniques que han regis-

trat disminucions han estat el Pallars Jussà (73 llocs de treball menys), les Garrigues (-26 llocs) i la Segarra (-13 llocs).

Per últim, en el cas de l'**agricultura**, en termes relatius hi ha hagut més augments que reduccions, concretament a vuit de les tretze comarques les variacions han estat positives oscil·lant entre el 0,4% de l'Alt Urgell i el 5,3% de la Val d'Aran. Tanmateix, en termes globals, l'ocupació al sector s'ha mantingut estable (0,2%), atès que les comarques amb major pes d'afiliacions a l'agricultura –les Garrigues, la Noguera i el Pallars Jussà– han registrat reduccions en el nombre de llocs de treballs agrícoles, especialment les Garrigues (-2,3%) i el Pallars Jussà (-1,5%).

Si en lloc de la seu de l'empresa s'analitzen les dades d'afiliats segons la residència del treballador, el 2018 hi ha hagut igualment un augment, tot i que menys intens que el d'afiliacions. Amb una increment mitjà del 2,3% com a referència, cinc comarques han incrementat els afiliats per sobre, en el primer grup en destaquen l'Urgell (2,9%), el Solsonès (2,7%) i la Cerdanya (2,5%) amb els majors creixements. Cal esmentar que, a diferència del que succeïa a la província de Girona, a totes les comarques, amb l'excepció de la Segarra, el Segrià i la Val d'Aran, el nombre d'afiliats segons residència és superior al nombre d'afiliacions segons el compte de cotització de l'empresa. De fet, aquesta discrepància és alta

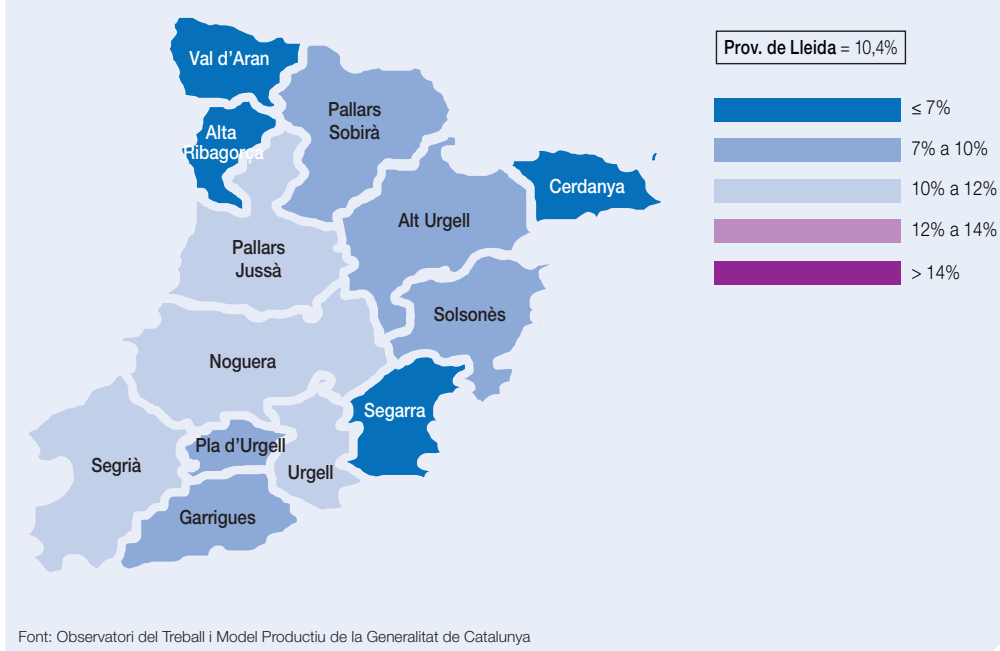

en general i al voltant del 30% a les següents comarques: les Garrigues, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Noguera. Tanmateix, també és cert que aquests percentatges han disminuït força respecte al 2017.

Quant al nombre de **comptes de cotització** de la Seguretat Social (assimilable al nombre d'empreses), hi ha hagut un increment a deu de les tretze comarques lleidatanes. Dels territoris on ha augmentat el nombre d'empreses, cinc ho han fet per sobre del 0,4% de mitjana (Alta Ribagorça, Cerdanya, Pallars Sobirà, Pla d'Urgell, Solsonès i Val d'Aran); tres ho han fet com la mitjana (Alt Urgell, Pallars Jussà i Segrià); i només l'Urgell ho ha fet per sota amb un 0,3% més d'empreses. En valors absoluts, les comarques que registren majors augments són la Val d'Aran i el Segrià (33 comptes més cadascuna) i el Pallars Sobirà i el Solsonès (17 empreses en cada cas). Les tres comarques on ha disminuït el nombre d'empreses han estat: les Garrigues, la Noguera i la Segarra.

Malgrat que les afiliacions no han augmentat a totes les comarques, la disminució de l'**atur registrat** ha estat generalitzada un any més el 2018. Les intensitats en les reduccions han oscil·lat entre el -0,3% del Pallars Jussà i el -16,7% de l'Alta Ribagorça. El nombre d'aturats també ha disminuït amb intensitat a la Val d'Aran i la Cerdanya (-13,4% a cadascuna) i a la Segarra (-11,4%). Si s'atén a la distribució de les persones aturades, el Segrià, amb un 48,2% de la població de la província, concentra el 56,7% de l'atur total. En termes absoluts, aquesta comarca és la que registra el major descens amb 229 aturats menys el 2018 ([mapa 4.11](#)). Igualment, la **taxa d'atur registrat** s'ha reduït a totes les comarques en una mitjana de 0,6 punts. El 2018, les taxes s'han situat entre la mínima del 4,4% a la Val d'Aran i la màxima de l'11,9% al Segrià. Així doncs, d'una banda, tots els territoris presenten taxes per sota del 12%, i d'altra banda, cap comarca lleidatana es troba entre les deu comarques amb major taxa d'atur registrat de Catalunya ([mapa 4.12](#)).

Mapa 4.12
Taxa d'atur registral. Any 2018
(En percentatge)

Quadre 4.9
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2018

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afilacions segons seu de l'empresa		Afilats segons residència		Atur registrat		Taxa d'atur registral
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	2018 ¹
Alt Urgell	20.224	-0,4	3.778	1,7	785	0,4	6.233	1,4	7.306	1,9	780	-7,9	9,7%
Alta Ribagorça	3.774	-1,4	481	-4,8	170	1,2	1.338	5,7	1.653	1,8	90	-16,7	5,8%
Cerdanya	17.882	1,5	3.293	6,4	1.072	1,5	8.043	1,7	8.116	2,5	438	-13,4	5,4%
Garrigues	18.771	-1,1	2.286	-0,4	639	-2,6	5.553	-0,8	7.571	1,5	758	-5,4	8,9%
Noguera	38.708	0,0	6.570	2,0	1.404	-1,7	12.164	2,5	15.520	2,2	1.920	-4,6	10,8%
Pallars Jussà	13.091	-1,4	1.908	-2,9	491	0,4	3.823	-1,4	4.939	1,9	574	-0,3	10,4%
Pallars Sobirà	6.934	-0,2	871	-1,2	354	5,0	2.472	2,2	3.169	1,4	216	-8,1	7,2%
Pla d'Urgell	36.740	0,3	6.752	2,3	1.331	0,5	14.277	5,6	15.528	2,4	1.539	-6,8	7,1%
Segarra	22.822	0,4	5.778	3,1	718	-1,0	10.602	3,8	10.196	2,3	761	-11,4	6,9%
Segrià	208.638	0,3	40.377	1,8	7.806	0,4	94.910	2,4	82.764	2,4	11.956	-1,9	11,9%
Solsonès	13.392	0,2	1.738	0,5	647	2,7	5.135	4,2	5.820	2,7	459	-9,6	7,5%
Urgell	36.243	0,6	6.630	4,5	1.325	0,3	13.053	3,7	14.908	2,9	1.777	-2,4	10,5%
Val d'Aran	9.983	0,0	2.104	0,2	755	4,6	5.953	2,6	5.053	1,3	206	-13,4	4,4%
Província de Lleida	432.866	0,1	79.582	1,8	16.619	0,4	176.680	2,7	175.995	2,3	21.093	-3,7	10,4%
Catalunya	7.600.065	0,6	1.380.720	3,7	257.812	0,7	3.279.330	3,2	3.221.797	2,9	392.907	-6,0	10,9%

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Tarragona i comarques

Anàlisi de la província

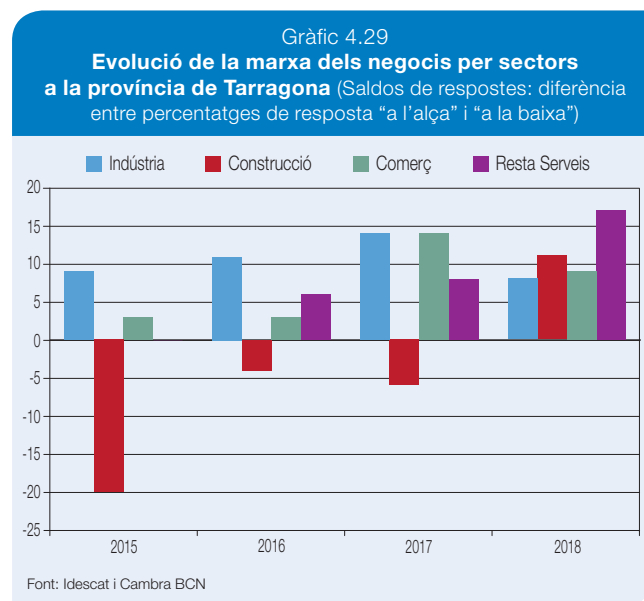
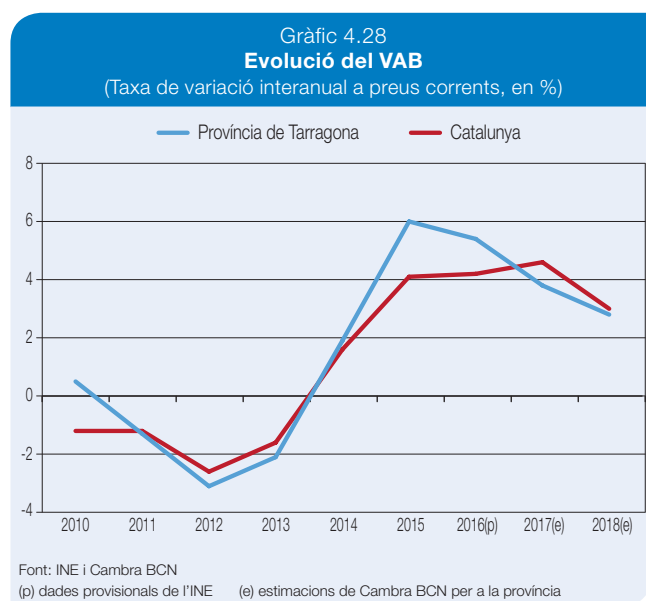
La província de Tarragona ocupa quasi una cinquena part de l'extensió total de Catalunya, amb una superfície de 6.308 km². En canvi, en termes de població representa el 10,5% del Principat, a causa de la menor densitat relativa (126 habitants per km²) respecte al conjunt de Catalunya (235 habitants per km²).

La província de Tarragona registra una **població** de 795.902 persones el 2018, un 0,5% més que l'any anterior (4.209 persones addicionals). Aquest augment moderat suposa trencar amb cinc anys de descensos ininterromputs i apropar-se al nivell de població de 2014. Aquest avanç demogràfic s'explica per un increment tant de la població en edat de treballar (0,3%), com per dels majors de 65 anys (2,1%), atès que la població menor de 15 anys s'ha vist reduïda un 0,2%. Aquesta composició de variacions –fort augment entre la gent gran i estabilitat i reducció en els altres dos trams–, ha donat lloc a un augment de l'índex de dependència (0,4 p.p.) i de l'índex d'envelliment fins al 116,5% (2,7 p.p.). Això implica que hi ha un 17% més de persones majors de 65 anys respecte a menors de 15 anys. Segons la nacionalitat, el 2018 la població estrangera ha augmentat per primer cop des del 2013 (un 2,8% fins a superar els 120 mil habitants), mentre que els habitants amb nacionalitat espanyola romanen estables al voltant de les 675 mil persones. Tarragona té la segona taxa d'estrangeria més baixa per darrere de Barcelona, no obstant això, el percentatge ha augmentat lleugerament fins al 15,2% el 2018.

El **valor afegit brut (VAB)** a preus corrents de la província de Tarragona ha crescut un 2,8% el 2018, 1 p.p. menys que el 2017, segons estimacions de la Cambra de Comerç de Barcelona. L'economia de Tarragona ha avançat positivament aquest darrer any, però s'ha quedat lleugerament per darrere de la mitjana catalana –amb un increment del 3% segons l'estimació de l'INE. Tots els sectors econòmics mostren resultats positius el 2018 i destaca especialment la construcció. La província de Tarragona manté un pes econòmic destacat al conjunt de Catalunya, atès que concentra l'11% del PIB català, sent la segona província més important després de Barcelona (gràfic 4.28).

Segons l'Enquesta de clima empresarial que elaboren l'Idescat i la Cambra de Comerç de Barcelona, la **marxa dels negocis** a la província de Tarragona ha estat molt favorable el 2018, atès que per primer any des de l'inici de la crisi econòmica tots els sectors presenten saldos positius i al voltant de la mitjana de Catalunya (gràfic 4.29). El sector amb el saldo més elevat (diferència entre percentatge de respostes que indiquen una evolució a l'alça i una evolució a la baixa) ha estat el de la resta de serveis (serveis exclosos el comerç i l'hostaleria¹⁰), amb un 17%. En comparació amb l'any anterior, aquest resultat suposa una millora molt notable de 9 p.p. En segon lloc, se situa la construcció amb un percentatge positiu de l'11%. Amb una millora notable respecte a l'any anterior, el 2018 és el primer any que el sector reflexa un clima favorable de la marxa dels negocis. A continuació, el comerç es consolida i presenta un saldo del 9%, però per sota del de 2017.

¹⁰ Els resultats de l'Enquesta per al sector de l'hostaleria només estan disponibles per marques turístiques, no per províncies.

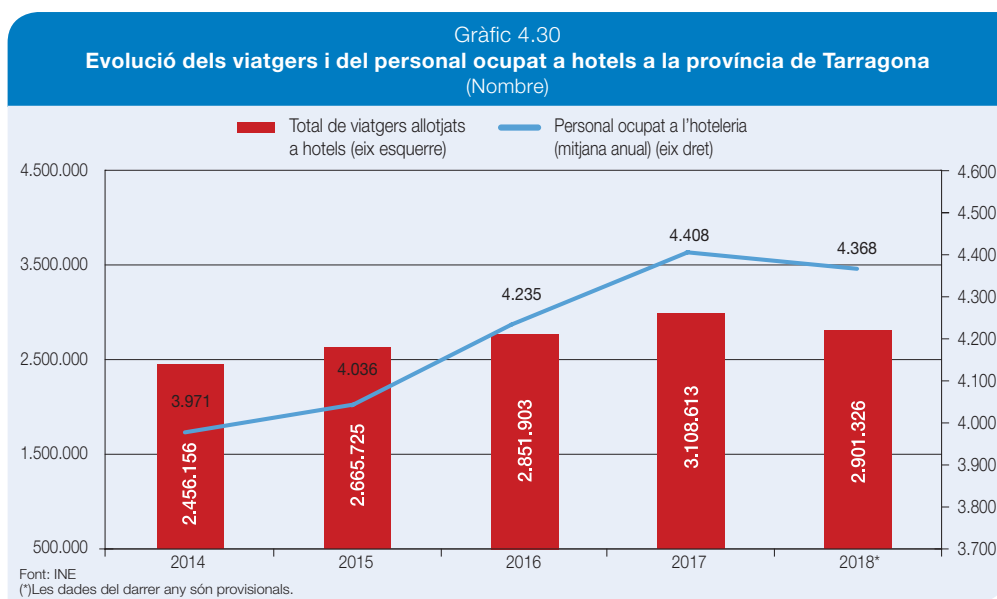

Finalment, a la indústria, el clima es manté favorable, però amb una reducció del saldo de 6 p.p. fins al 8%. Aquest va ser el primer sector en recuperar-se de la crisi el 2014, per tant, no sorprèn aquesta reducció després de quatre anys de resultats a l'alça i molt positius.

Pel que fa a l'**activitat turística**, sector que entre molts d'altres inclou la restauració i els allotjaments i que per tant pot donar una idea de com ha evolucionat l'hostaleria, la província de Tarragona és l'únic territori que presenta una reducció tant del nombre de viatgers com de pernoctacions per a ambdós perfils de turistes (residents a Espanya i estrangers). Segons les dades provisionals de l'Enquesta d'ocupació hotelera de l'INE, el nombre de viatgers s'ha situat en 2,9 milions el 2018, uns 200 mil menys que el 2017, però encara per sobre dels registres d'anys anteriors. Segons la residència dels visitants, la distribució entre turistes residents a Espanya i a l'estranger és força simètrica i la disminució ha estat similar en ambdós casos (-5,9% i -7,6%, respectivament). En el cas de les pernoctacions, aquest darrer any s'han comptabilitzat més de 10,5 milions, un 5,2% menys que l'any anterior. La reducció més o menys proporcional de viatgers i pernoctacions ha mantingut l'estada mitjana estable en 3,5 dies. Per la banda de l'oferta, el nombre d'establiments, habitacions i places s'ha mantingut estable el 2018 amb variacions del 0%, 0,4% i -0,2%, respectivament. Igual que amb els indicadors de demanda, s'ha produït una disminució del grau d'ocupació tant en places com en habitacions, tot i que les xifres es mantenen al voltant del 65,7% en mitjana. El personal ocupat al sector hotelier en mitjana al llarg de l'any ha estat de 4.368 persones, un 0,9% menys que el 2017 (gràfic 4.30).

Si es complementa aquesta anàlisi amb les dades que ofereix Idescat per marques turístiques, tant els resultats a la Costa Daurada com a les Terres de l'Ebre mostren la mateixa tendència i presenten disminucions en el nombre de viatgers allotjats en establiments hotelers i en el de pernoctacions. A la Costa Daurada, s'han reduït el nombre de viatgers un 6,8% fins als 2,6 milions i el de pernoctacions un 4,9% fins a les 9,8 milions. No obstant això, són xifres superiors a les de 2016 i és una destinació que figura entre les preferides juntament amb Barcelona, Costa Barcelona i Costa Brava. Pel que fa a les Terres de l'Ebre, les reduccions han estat semblants: -5,4% en el cas dels viatgers (per sobre dels 717 mil en total) i -9,2% en el de pernoctacions (per sobre de les 300 mil en total). Aquestes variacions situen l'estada mitjana de la Costa Daurada per sobre de la de Terres de l'Ebre (3,8 dies i 2,4 dies, respectivament).

Quant al nombre d'**empreses** el 2018, aquest augmenta amb menys intensitat que l'any anterior, un 0,7% fins a les 52.929 empreses (1,3% el 2017) (gràfic 4.31). Això dona continuïtat a la recuperació progressiva del teixit empresarial i fa que se situï a un 89,7% del màxim registrat el 2008 (58.973 empreses). Tanmateix, aquest lleuger increment és resultat exclusiu de l'augment d'empreses amb assalariats que a 1 de gener de 2018 s'ha situat en les 24.399, un 2,1% més que l'any anterior. Per contra, la quantitat d'autònoms s'ha vist lleugerament reduïda en el decurs de l'any anterior amb 130 autònoms menys fins als 28.522. Si es desagreguen les empreses amb assalariats segons el nombre de treballadors, s'observa com l'increment ha estat especialment fort entre les que tenen menys de 49 assalariats (2,1%) i les que tenen de 200 a 999 assalariats (un 6,5% que es tradueix en quatre empreses

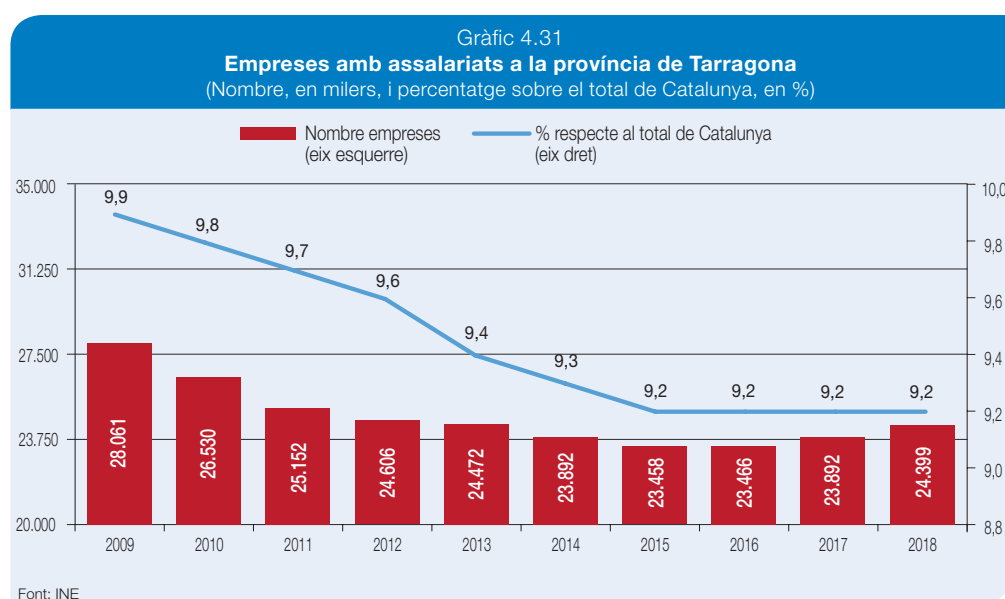
més en termes absoluts). Pel que fa a les empreses més grans (per sobre dels 1.000 assalariats) es mantenen en un total de deu, igual que l'any anterior, i les de 50 a 199 treballadors disminueixen en un 0,7% fins a les 272 empreses. En relació amb els **comptes de cotització** a la Seguretat Social, aquests es mantenen força estables amb un augment més modest del 0,2%, 0,5 p.p. per sota de l'increment al Principat. Pel que fa al nombre d'empreses concursades, aquest augmenta un 25% i passa de les 56 el 2017 a les 70 el 2018.

Quant als indicadors de demanda interna, el 2018 Tarragona registra els creixements més intensos tant en la **matriculació de vehicles** com en les **compravendes immobiliàries** de les quatre demarcacions catalanes. En el primer cas, s'han matriculat un total de 24.569 vehicles nous, un 10,4% més que l'any anterior i a força distància de la mitjana catalana (6,5%). Aquesta xifra supera la de 2008 i és un bon indicador del dinamisme del consum privat. En el segon cas, s'han efectuat més de 39.000 transaccions immobiliàries a la província, un 11,4% més que l'any anterior. Igualment, aquest increment es troba molt per sobre de la mitjana i supera amb escreix la xifra de fa deu anys (34.098 transaccions), sent indicador representatiu de la inversió en construcció de les famílies.

En relació amb la demanda externa el 2018, el sector exterior ha experimentat una reducció de les **exportacions** i trenca així amb la tendència continuada d'augment que s'inicià el 2009. El volum exportar disminueix un 2,1% fins als 8.489 milions d'euros (quasi 190 milions menys que el 2017) (gràfic 4.32). En relació amb el conjunt de Catalunya i la resta de territoris, d'una banda, Tarragona segueix una pauta oposada a

la del Principat (+1,1%), fet que provoca una pèrdua de pes de les exportacions sobre el total, i, d'altra banda, és la que registra la pitjor variació interanual en termes relatius de les quatre províncies. Segons el destí de les exportacions, l'evolució que ha seguit la província és contraposada a la de Catalunya. El principal mercat de Tarragona és la UE amb un 76,3% del total exportat el 2018. En aquest mercat, i a diferència dels resultats globals, les vendes han augmentat un 1,5% fins als quasi 6.500 milions d'euros, el major augment relatiu de les quatre províncies. Pel que fa a les exportacions fora de la UE (amb un pes del 23,7% de total), aquestes han caigut un 12,2% fins als 2.015 milions d'euros –el darrer any amb una caiguda similar va ser el 2014–, mentre que Catalunya registra un augment del 2,8%.

El volum global d'exportacions a la demarcació de Tarragona està marcat per l'elevat pes de les vendes a l'estranger del sector químic i el del petroli i derivats, atès que en termes monetaris representen el 52,3% del total exportat. És important tenir present que el volum monetari de les compravendes d'aquests productes està altament influenciat pel preu de l'energia. Del gener a l'octubre va escalar progressivament el preu del barril de Brent passant dels 69,08 dòlars fins als 81,03 dòlars, per caure al desembre fins als 57,63 dòlars. La tendència a l'alça al llarg de la major part de l'any ha encarat les transaccions comercials, d'aquí que sigui més interessant analitzar l'evolució en tones per a no incorporar els efectes dels preus. Així doncs, la indústria química registra un augment de les exportacions del 15,1% (419 milions addicionals), però si s'analitza el creixement en tones la taxa de variació interanual ha estat de l'11%. En el cas de les vendes a l'estranger del petroli i derivats, hi ha

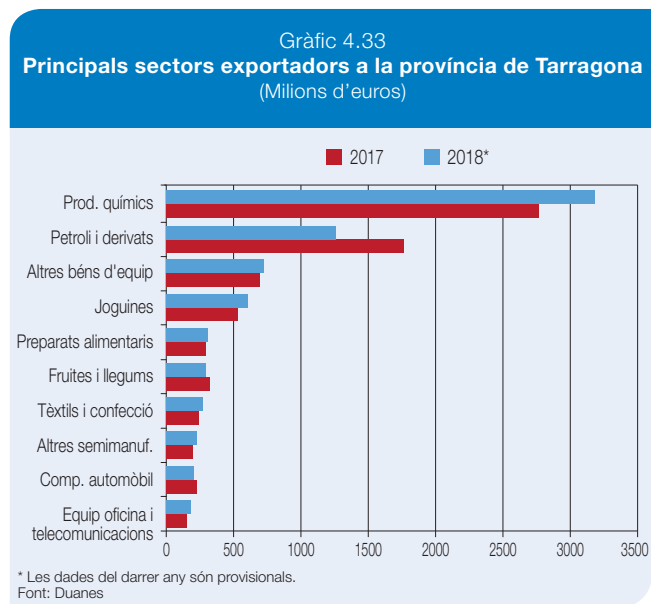
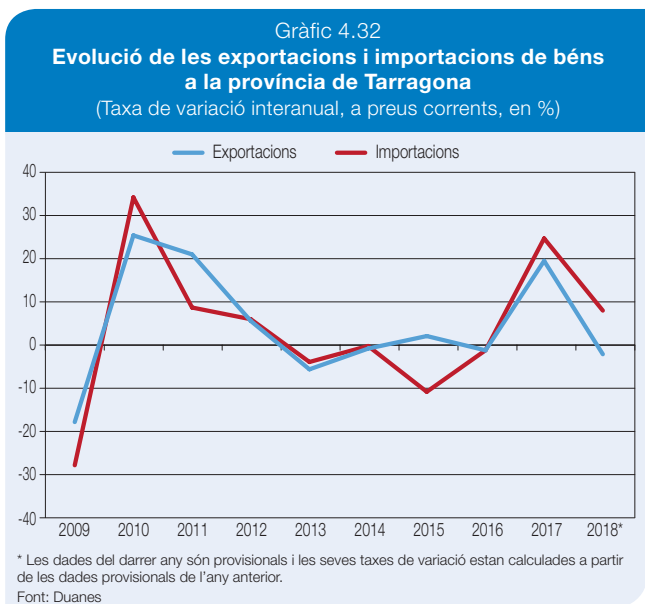

hagut una reducció del volum tant monetari com en tones. En termes nominals, la disminució ha estat d'un 28,7% menys (poc més de 500 milions), però en tones encara s'accentua més el descens amb una caiguda del 34,8%. A banda d'aquests sectors, si s'analitzen la resta en termes nominals, destaca l'augment que registren les joguines: 72 milions d'euros addicionals, segon major increment en termes absoluts. En un període de temps molt curt, aquest sector ha passat d'exportar 2,2 milions el 2014 a 602 milions el 2018. A continuació, igualment en valor absolut, destaquen els augments de les altres semimanufactures (334 milions més), el tèxtil i la confecció (33 milions), els altres béns d'equip (30 milions) i l'equip d'oficina i telecomunicacions (26 milions). A banda del petroli i derivats, els dos únics sectors que registren reduccions en les vendes exteriors són els components de l'automòbil i el de les fruites i llegums (-7,3% i -7,2%, respectivament en termes relatius) (gràfic 4.33).

Quant a les **importacions**, el 2018 es manté la tendència d'augment iniciada l'any anterior, amb un increment de les compres a l'estranger del 8% fins als 13.621 milions d'euros. Aquestes variacions d'exportacions i importacions han fet que s'eixamplés el saldo comercial negatiu en 1.177 milions d'euros. A diferència de les exportacions, el principal mercat importador de Tarragona és l'extracomunitari amb un pes sobre el total del 63,7% el 2018. En aquest cas les importacions han augmentat amb força un 12,3%. Pel que fa al de la UE, les importacions han crescut amb menys intensitat (1,2%) i a certa distància de la mitjana catalana. Els principals productes importats són el petroli i derivats i els productes químics amb un pes del 52,4% del total monetari (69,8% en

tones). En el primer cas, les importacions han augmentat un 12,7% en volum monetari, però disminueixen un 8% en tones. En el segon cas, la indústria química ha augmentat les importacions tant en volum monetari com en tones (un 7,3% i un 4,7%, respectivament). Per darrere d'aquests dos, el 2018 destaquen les importacions de gas amb un augment del 48,3% en tones, l'increment, en valor absolut i monetari, del tèxtil (144 milions més) i els 137 milions addicionals que ha importat el sector automobilístic. Els únics sectors entre els principals que han reduït les compres a l'estranger han estat els altres béns d'equip (-15,7% en termes monetaris), les altres manufactures de consum (-2,1%) i l'equip d'oficina i telecomunicacions (-0,1%).

La desacceleració de les exportacions ha donat lloc a una reducció del nombre d'empreses exportadores per primer cop des del 2008. Així doncs, el 2018 la quantitat d'empreses que han exportat s'ha reduït un 1,9% fins a les 3.053 empreses. No obstant això, si se centra l'atenció en aquelles empreses que han exportat durant quatre anys seguits, és a dir, les **empreses exportadores regulars**, aquestes s'han incrementat amb força, un 3,5% aquest darrer any, i superen per primer cop a la sèrie disponible les 1.000 empreses. Segons el volum exportador, hi ha hagut augments a tots els trams menys en el cas de les empreses que exporten entre 500.000 i 5 milions d'euros, que es redueixen un 7,1% (18 empreses menys). A la resta de casos, el major increment en termes absoluts s'ha donat en el grup d'empreses que exporten de 50.000 a 500.000 euros amb 31 empreses més. A continuació, el tram de les que exporten més de 5 milions d'euros afegeix 24 empreses, i el grup de les que exporten menor volum (menys de 50.000 euros), s'incrementa en 21 empreses fins a un total de 385.

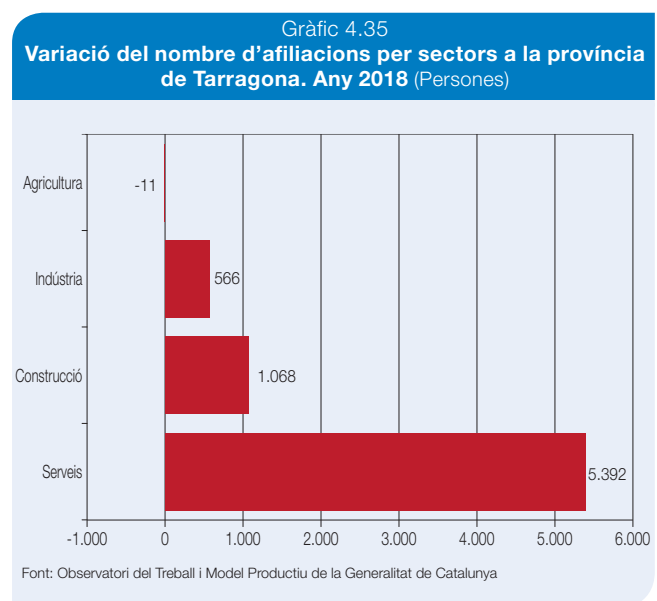
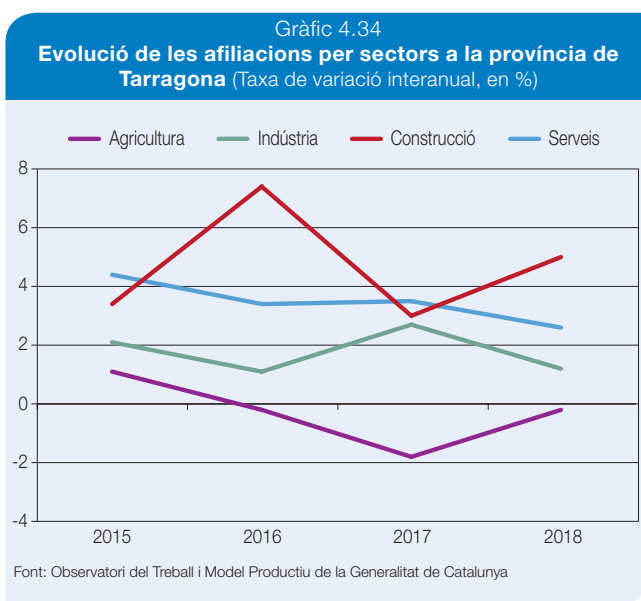
Paral·lelament a aquests resultats d'activitat econòmica, el mercat de treball presenta unes xifres positives a la província de Tarragona en termes d'**afiliacions a la Seguretat Social** i en l'ocupació estimada a través de l'Enquesta de població activa de l'INE. En el primer cas, les afiliacions han augmentat un 2,7% fins als 285.188 llocs de treball, un creixement superior al de l'any anterior i al de la mitjana catalana. Amb aquesta xifra, el nivell d'afiliacions comença a apropar-se força al de 2008. En el segon cas, l'EPA estima que l'increment de l'ocupació ha estat del 2,7% fins als 336.125 ocupats (idèntica taxa de variació interanual a tot Catalunya). Si s'analitzen les dades d'afiliació segons el règim de cotització, d'una banda el nombre d'assalariats ha augmentat amb força, un 3,1% fins als 231.635 el 2018. D'altra banda, en el cas dels autònoms aquest increment és més moderat amb tan sols 59 autònoms més respecte al 2017 (+0,1%).

Per sectors econòmics, el 2018 s'han registrat increments en termes relatius a tots els sectors menys a l'**agricultura**, que es manté força estable i situa les afiliacions en les 6.635 (un 2,3% del total). Si s'analitzen la resta de sectors segons la contribució que ha fet cadascun a l'increment global del nombre de llocs de treball a la demarcació, en primer lloc destaquen els **serveis** amb una aportació neta del 73,5%. En termes relatius, l'afiliació ha augmentat un 2,6% fins a les quasi 210 mil afiliacions. Tanmateix, en comparació amb la resta del territori, aquesta taxa es troba 0,7 p.p per sota de la mitjana. Dins dels serveis, els subsectors que més han augmentat el nombre d'afiliacions han estat l'administració pública, defensa i seguretat social amb 967 llocs de treball més (un 17,9% de l'afiliació neta), els serveis tècnics d'arquitectura i enginyeria amb 626 llocs (un 11,6%), les activitats

sanitàries i els serveis de menjar i begudes (ambdós amb un pes sobre el total net al voltant del 10%). A d'altres serveis com l'educació s'han creat 278 llocs de treball i el comerç resta globalment 193 afiliacions. De fet, si es diferencia entre comerç a l'engròs i al detall, el primer suma 306 llocs, però el segon en resta 499 i se situa com a l'activitat amb major caiguda de les afiliacions dins les 48 branques del sector serveis.

A continuació, se situa la **construcció** que, amb un pes del 7,8% sobre el total d'afiliacions el 2018, ha generat el 15,2% dels nous llocs de treball. De fet, el sector registra el major augment en termes relatius, un 5% que fa que les afiliacions augmentin en més de 1.000 el darrer any. En darrer lloc, se situa la **indústria** amb la menor contribució a la creació neta d'afiliacions (8,1%) i amb el creixement relatiu més moderat (1,2%), tot i que el pes del sector es del 16,3%. Així doncs, l'increment de les afiliacions industrials s'han moderat en comparació amb l'aportació que va efectuar el 2017 (14%) i se situa en línia amb la tendència observada al conjunt del Principat amb un creixement interanual de l'1,7%. Per subsectors, de les 566 noves afiliacions de la indústria, el que aporta més és la reparació i instal·lació de maquinària amb 305 afiliacions noves, seguit de les indústries químiques (198) i la indústria alimentària (188). En l'extrem oposat, els vehicles de motor resten 322 afiliacions i la metal·lúrgia, 189 menys (gràfics 4.34 i 4.35).

En la mateixa línia que les variables d'afiliacions i ocupació, els **contractes de treball** signats a la província augmenten un 2,1% fins als 330.061 el 2018. Aquest percentatge es troba per sota de la mitjana catalana (4,5%, xifra molt influenciada

pels resultats de la província de Barcelona) i suposa una desacceleració del nombre de contractes signats en comparació amb els increments dels cinc anys anteriors (al voltant del 8,8% en mitjana). Si es desagreguen les dades per tipus de contractació, igual que en els altres territoris, la contractació indefinida presenta resultats molt positius en comparació amb la temporal. Així doncs, els contractes indefinits a Tarragona han augmentat un 11,7% fins als 34.577 contractes. Aquesta xifra se situa entre el volum de contractació indefinida del 2008 (poc més de 41 mil contractes) i del 2009 (poc més de 26 mil contractes). Pel que fa a la contractació temporal, amb un pes sobre del 89,5% sobre el total el 2018, aquesta ha augmentat un 1% fins als poc més de 295 mil contractes. Així doncs, aquestes dades reflecteixen, d'una banda, menys rotació en la contractació, i d'altra banda, més estabilitat i major qualitat en la nova ocupació.

Al seu torn, el **nombre d'aturats** a les oficines del SOC ha disminuït un 6,1% i baixa així per sota de les 50 mil persones aturades el 2018. Aquest és el cinquè any consecutiu que es registra un descens dels aturats i, en aquest cas, en línia amb el de la mitjana catalana (6%). Aquesta evolució ha aconseguit que el nombre de persones aturades se situï solament un 2,6% per sota de la quantitat de 2008, però encara força lluny de la de 2007 (19.560 aturats menys). La **taxa d'atur registrat** s'ha reduït 1,1 p.p. fins al 13,8%. D'una banda, aquest percentatge es troba 8 punts per sota del màxim registrat el 2012 (21,8%) i pràcticament igual a la taxa de 2008, però d'altra banda, Tarragona encara manté un diferencial considerable amb la taxa del conjunt del Principat (10,9%).

Finalment, els **preus del consum** el 2018 a la província de Tarragona augmenten amb menys intensitat que l'any anterior. Amb un increment en mitjana anual de l'1,9%, se situen una dècima per sobre de la mitjana que es registra al conjunt del territori.

Quadre 4.10
Dades bàsiques de la província de Tarragona

	2015	2016	2017	2018	Variació 2018-2017 (% pp)		Pes Prov./Catalunya (%)	
					Província	Catalunya	2017	2018
DEMOGRAFIA								
Població Total	795.101	792.299	791.693	795.902	0,5	0,6	10,5	10,5
Densitat (hab/km ²)	126,0	125,6	125,5	126,2	0,5	0,6	-	-
Població de menys de 15 anys	129.912	128.946	127.950	127.636	-0,2	-0,2	10,8	10,8
Població de 15 a 64 anys	523.877	520.218	518.067	519.538	0,3	0,5	10,4	10,4
Població de 65 anys i més	141.312	143.135	145.676	148.728	2,1	1,6	10,4	10,5
Índex de dependència global	51,8	52,3	52,8	53,2	0,4	0,1	-	-
Índex d'envelliment	108,8	111,0	113,9	116,5	2,7	2,1	-	-
Nacionalitat espanyola	671.067	672.561	674.014	674.958	0,1	0,1	10,3	10,4
Nacionalitat estrangera	124.034	119.738	117.679	120.944	2,8	3,9	11,3	11,2
Taxa d'estrangeria total	15,6	15,1	14,9	15,2	0,3	0,5	-	-
Taxa d'estrangeria extracomunitària	10,1	10,1	10,0	10,4	0,3	0,4	-	-
ACTIVITAT ECONÒMICA								
Comptes de cotització¹	24.665	25.081	25.244	25.304	0,2	0,7	9,9	9,8
Nombre d'empreses²	51.015	51.887	52.544	52.921	0,7	1,5	8,6	8,6
Sense assalariats	27.557	28.421	28.652	28.522	-0,5	0,7	8,2	8,1
Amb assalariats	23.458	23.466	23.892	24.399	2,1	2,7	9,2	9,2
1 a 49 assalariats	23.150	23.155	23.546	24.051	2,1	2,7	9,3	9,2
50 a 199 assalariats	234	243	274	272	-0,7	1,9	6,5	6,3
200 a 999 assalariats	64	59	62	66	6,5	3,6	6,0	6,1
1.000 o més assalariats	10	9	10	10	0,0	2,4	5,9	5,7
Empreses concursades	80	53	56	70	25,0	18,3	6,8	7,2
Compravendes immobiliàries	32.722	34.364	35.158	39.170	11,4	6,1	13,5	14,2
Matriculació de vehicles	18.931	20.802	22.256	24.569	10,4	6,5	7,9	8,2
Viatgers allotjats en hotels³	2.665.723	2.851.903	3.108.613	2.901.326	-6,7	1,6	15,7	14,4
Residents a Espanya	1.598.460	1.670.333	1.737.119	1.634.649	-5,9	-1,1	23,3	22,2
Residents a l'estranger	1.067.265	1.181.570	1.371.494	1.266.677	-7,6	3,2	11,1	10,0
SECTOR EXTERIOR⁴								
Exportacions de béns (milions €)	7.210	7.269	8.686	8.498	-2,1	1,1	12,5	11,9
<i>10 principals sectors</i>								
Prod. químics	2.917	2.665	2.764	3.183	15,1	3,3	15,2	17,0
Petrol i derivats	882	882	1.764	1.260	-28,7	-4,9	51,7	39,9
Altres béns d'equip	782	808	694	724	4,0	2,2	11,3	11,6
Joguines	5	180	530	602	13,5	5,6	53,2	56,1
Preparats alimentaris	233	281	292	305	4,5	-4,7	24,2	26,1
Fruïtes i llegums	388	349	322	294	-7,2	-2,2	23,8	22,3
Tèxtils i confecció	251	228	240	273	13,9	0,4	4,7	5,3
Altres semimanuf.	197	173	195	229	19,2	6,5	7,8	8,5
Comp. automòbil	167	204	223	206	-7,3	17,9	8,5	6,7
Equip oficina i telecomunicacions	121	119	153	180	16,5	5,5	24,4	27,0
Exportacions UE	5.609	5.682	6.392	6.482	1,5	0,2	14,4	14,1
Exportacions fora UE	1.601	1.588	2.294	2.015	-12,2	2,8	9,1	7,8
Importacions de béns (milions €)	10.295	10.134	12.633	13.621	8,0	6,9	14,9	15,1
<i>10 principals sectors</i>								
Petrol i derivats	3.390	2.587	4.201	4.712	12,7	24,4	77,3	70,1
Prod. químics	2.223	2.038	2.262	2.427	7,3	11,1	12,6	12,3
Altres béns d'equip	521	1.024	1.207	1.016	-15,7	-0,5	15,3	13,0
Automob. i motos	540	615	857	994	16,0	13,8	9,8	10,0
Gas	316	351	457	794	73,8	36,8	31,7	40,3
Equip d'oficina i telecomunicacions	348	356	425	424	-0,1	7,0	22,3	20,8
Mobles	319	309	327	388	18,7	1,9	31,4	36,6
Tèxtils i confecció	196	264	304	448	47,8	0,1	3,9	5,7
Cereals	345	373	279	294	5,5	11,5	25,4	23,9
Altres manuf. de consum	188	232	241	235	-2,1	8,8	10,5	9,5
Importacions UE	4.534	4.680	4.885	4.942	1,2	5,8	10,2	9,8
Importacions fora UE	5.760	5.454	7.748	8.679	12,3	8,4	21,0	21,7
Nombre d'empreses exportadores	2.905	2.941	3.112	3.053	-1,9	2,7	6,7	6,4
Nombre d'empreses exportadores regulars ⁵	930	933	979	1.013	3,5	0,9	5,7	5,9
Exporten menys de 50.000 €	345	349	364	385	5,8	2,3	4,8	4,9
Exporten de 50.000 a 500.000 €	232	236	232	263	13,4	-0,5	5,8	6,6
Exporten de 500.000 a 5 milions €	236	234	253	235	-7,1	-1,4	6,5	6,1
Exporten més de 5 milions €	117	114	106	130	22,6	3,1	6,8	8,1
MERCAT DE TREBALL								
Afiliacions total règims¹	261.223	269.579	278.173	285.188	2,5	3,2	8,8	8,7
Agricultura	6.781	6.766	6.646	6.635	-0,2	0,0	20,5	20,5
Indústria	44.315	44.824	46.040	46.606	1,2	1,7	9,7	9,6
Construcció	19.263	20.693	21.313	22.381	5,0	5,6	11,2	11,2
Serveis	190.864	197.296	204.174	209.566	2,6	3,3	8,2	8,2
Assalariats	207.434	215.560	224.679	231.635	3,1	3,7	8,5	8,5
Autònoms	53.789	54.019	53.494	53.553	0,1	0,0	9,8	9,8
Ocupats (EPA)	316.525	315.025	327.350	336.125	2,7	2,7	10,0	10,0
Contractes¹	279.790	304.071	323.384	330.061	2,1	4,5	10,1	9,9
Temporals	255.810	275.923	292.456	295.504	1,0	3,3	10,5	10,3
Indefinitos	23.980	28.148	30.928	34.557	11,7	12,5	7,5	7,5
Atur registrat¹	61.803	55.130	51.797	48.651	-6,1	-6,0	12,4	12,4
Taxa d'atur registrat ¹	18,1%	16,1%	14,9%	13,8%	-1,1	-0,9	-	-

¹ Dades de final d'any.

² Les dades són a 1 de gener de cada any (Directori Central d'Empreses de l'INE).

³ Les dades del darrer any són provisionals.

⁴ Les dades del darrer any són provisionals i les seves taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

⁵ En alguns anys la suma dels valors dels trams no coincideix amb el valor total perquè s'aplica la llei de confidencialitat estadística (12/1989) i no es pot revelar la informació amb tant detall.

Fonts: INE, Idescat, Observatori d'Empresa i Ocupació, Direcció General de Trànsit (DGT), DataComex i ICEX

Anàlisi comarcal

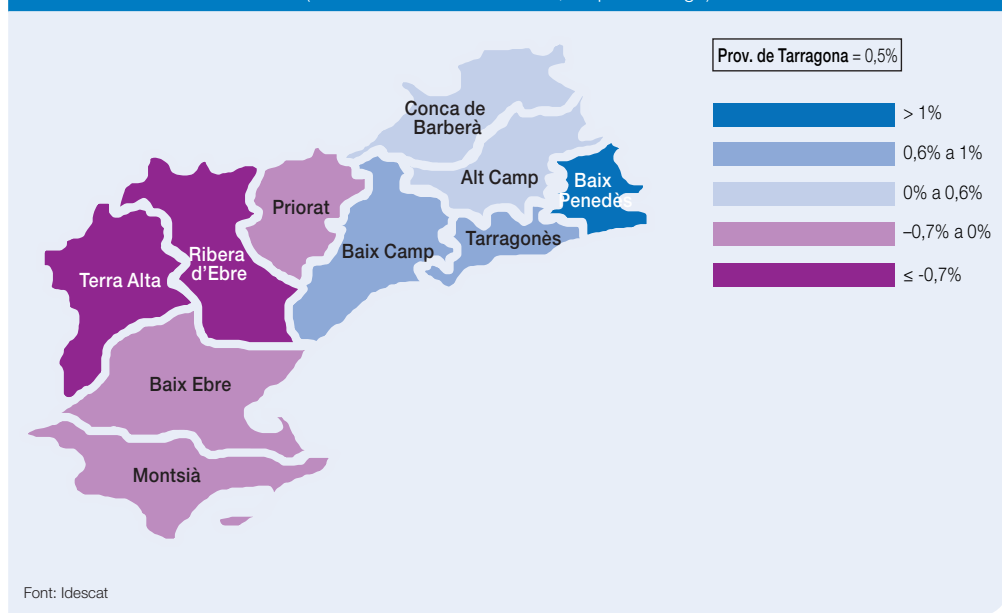
La província de Tarragona comprèn dues regions clarament delimitades. La primera és el Camp de Tarragona, que inclou les comarques de l'Alt i el Baix Camp, la Conca de Barberà, el Priorat i el Tarragonès. També inclou a efectes administratius la comarca del Baix Penedès, tot i que històricament forma part de l'àmbit territorial del Penedès. La segona regió és la de les Terres de l'Ebre, que inclou el Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta. Tot i que similars en termes de superfície, les Terres de l'Ebre únicament concentren poc més d'una cinquena part de la població de la província, mentre que la resta s'ubica a l'àrea del Camp de Tarragona. La Terra Alta i el Priorat són les comarques que tenen la densitat de població més baixa, amb valors de 15 i 18 habitants per km² el 2018, respectivament; mentre que el Tarragonès s'enfila fins als 791 habitants per km², fet que la situa com a sisena comarca amb més densitat poblacional de Catalunya. Aquest territori, juntament amb el Baix Penedès (345 hab./km²) i el Baix Camp (270 hab./km²), és l'únic de la província amb una densitat superior a la mitjana catalana (237 hab./km²).

La **població** augmenta al Camp de Tarragona, llevat del Priorat on baixa el nombre d'habitants, i disminueix a totes les comarques de les Terres de l'Ebre. Així doncs, les variacions de població queden força compensades i a nivell provincial aquesta creix un lleuger 0,5%. Entre les comarques que registren increments, els percentatges han oscil·lat entre el 0,2% de l'Alt Camp i l'1,5% del Baix Penedès, amb només

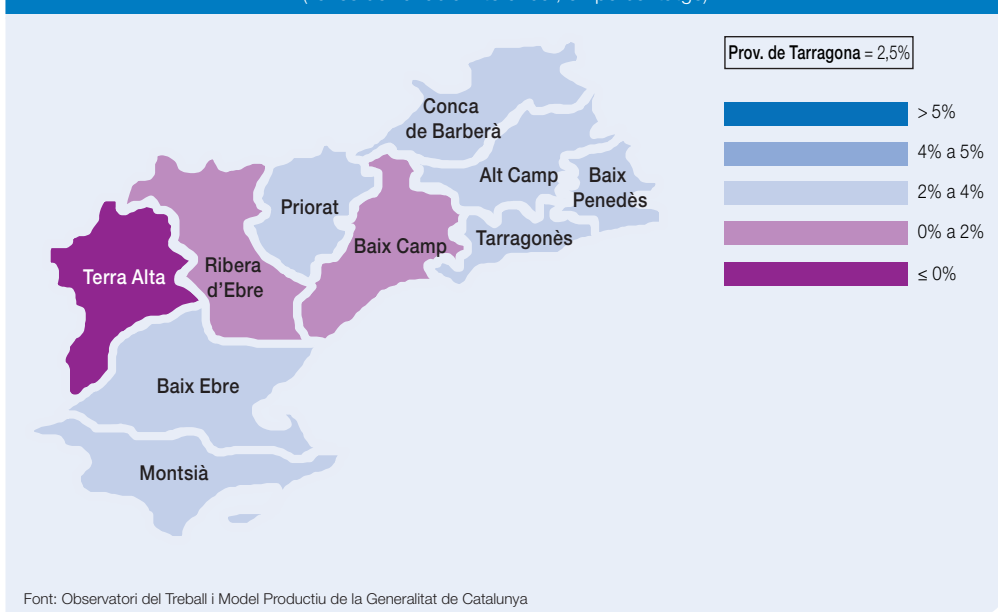
l'Alt Camp i la Conca de Barberà (0,3%) amb percentatges per sota de la mitjana. En el grup de comarques amb descensos, la reducció d'habitants ha fluctuat entre el -0,4% del Baix Ebre i el -1,3% de la Terra Alta. A les comarques més poblades, el Tarragonès, el Baix Camp i el Baix Penedès, la població ha augmentat per sobre del 0,7% (mapa 4.13). Si es fa una distinció segons la nacionalitat dels habitants, la població estrangera augmenta a totes les comarques excepte al Montsià on disminueix un 2,1%, a la Terra Alta (-2,1%) i al Baix Ebre on aquesta no varia. En la resta de casos, destaquen els forts increments per sobre del 5% a l'Alt i Baix Penedès i a la Conca de Barberà. De fet, degut a l'augment de població estrangera es compensa la disminució o estancament de la població autòctona a aquestes comarques.

L'**afiliació a la Seguretat Social** segons seu social de l'empresa ha crescut a totes les comarques tarragonines menys a la Terra Alta amb dades de 31 de desembre del 2018. Amb excepció de la Ribera d'Ebre (0,2%) i el Baix Camp (1,9%), la resta de comarques han registrat augments en les afiliacions força homogenis al voltant del 3,1% (mapa 4.14). Si es té en compte el pes de cada comarca sobre l'afiliació total, la que més ha contribuït amb diferència a incrementar els llocs de treball a la província ha estat el Tarragonès amb més del 40% del total (2.889 noves afiliacions). Per darrere, però a força distància, se situen el Baix Camp (17%), el Baix Ebre i el Baix Penedès (ambdues amb una aportació de l'11%).

Mapa 4.13
Població. Any 2018
(Taxes de variació interanual, en percentatge)

Mapa 4.14
Afiliacions a la Seguretat Social. Any 2018
 (Taxes de variació interanual, en percentatge)

Per grans sectors econòmics, l'afiliació ha crescut a la majoria de comarques excepte en el cas de l'agricultura on les variacions s'han repartit simètricament entre augments i descensos (quadre 4.11). Al sector serveis i la construcció, la Terra Alta és l'única comarca on es redueix moderadament l'afiliació (per sota de l'1% en ambdós casos). En el cas de la demarcació de Tarragona, s'ha de matisar que les comarques no mostren un terciarització tant marcada de l'economia com a les altres províncies. De fet el

pes del sector serveis oscil·la entre el 42,4% a la Conca de Barberà i el 80,9% al Tarragonès. Això s'explica perquè, de fet, totes les comarques tenen un pes de l'afiliació industrial força elevat: un 45,8% a la Conca de Barberà, al voltant del 33,3% a l'Alt Camp i a l'entorn del 22,5% al Priorat, el Montsià i la Terra Alta.

En el sector **serveis**, la majoria de creixements s'han situat entre el 2% i el 3% en termes relatius. Per sobre d'aquests, desta-

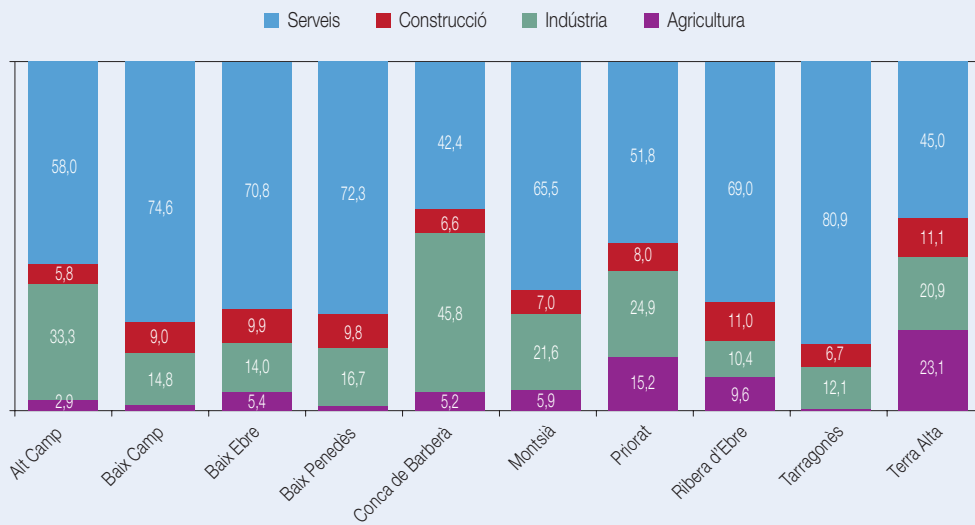
Quadre 4.11
Afiliacions a la seguretat social per grans sectors econòmics i comarques¹. Any 2018

	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis		Total Afiliacions	
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17
Alt Camp	522	-2,6	6.099	-4,6	1.062	4,2	10.610	8,5	18.293	3,2
Baix Camp	1.002	-1,5	9.235	1,1	5.612	11,8	46.550	1,1	62.399	1,9
Baix Ebre	1.366	1,9	3.481	3,1	2.490	7,7	17.816	2,8	25.153	3,2
Baix Penedès	275	1,1	4.056	4,8	2.392	6,4	17.562	2,7	24.285	3,4
Conca de Barberà	390	0,3	3.469	5,5	498	4,4	3.212	2,4	7.569	3,8
Montsià	1.141	1,2	4.209	3,1	1.366	1,6	12.731	2,3	19.447	2,4
Priorat	369	-2,1	605	5,4	195	2,6	1.258	4,0	2.427	3,2
Ribera d'Ebre	486	-0,8	526	-6,1	561	1,8	3.507	1,1	5.080	0,2
Tarragonès	330	1,5	14.243	1,2	7.843	0,8	94.835	2,9	117.251	2,5
Terra Alta	754	-2,3	683	0,4	362	-0,8	1.471	-0,5	3.270	-0,8
Província de Tarragona	6.635	-0,2	46.606	1,2	22.381	5,0	209.566	2,6	285.188	2,5
Catalunya	32.393	0,0	483.614	1,7	200.294	5,6	2.563.029	3,3	3.279.330	3,2

¹ Dades a 31 de desembre

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Gràfic 4.36
Estructura sectorial de les afiliacions. Any 2018
 (En percentatge sobre el total d'afiliacions de la comarca)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

quen els augments a l'Alt Camp (8,5%) i al Priorat (4%), i per sota, es troben el Baix Camp i la Ribera d'Ebre amb un increment de l'1,1% ambdues. En valor absolut, les tres comarques que han sumat més llocs de treball han estat el Tarragonès (2.660 afiliacions fins a les 94.835), l'Alt Camp amb 828 addicionals i el Baix Camp amb 516 més (quadre 4.11).

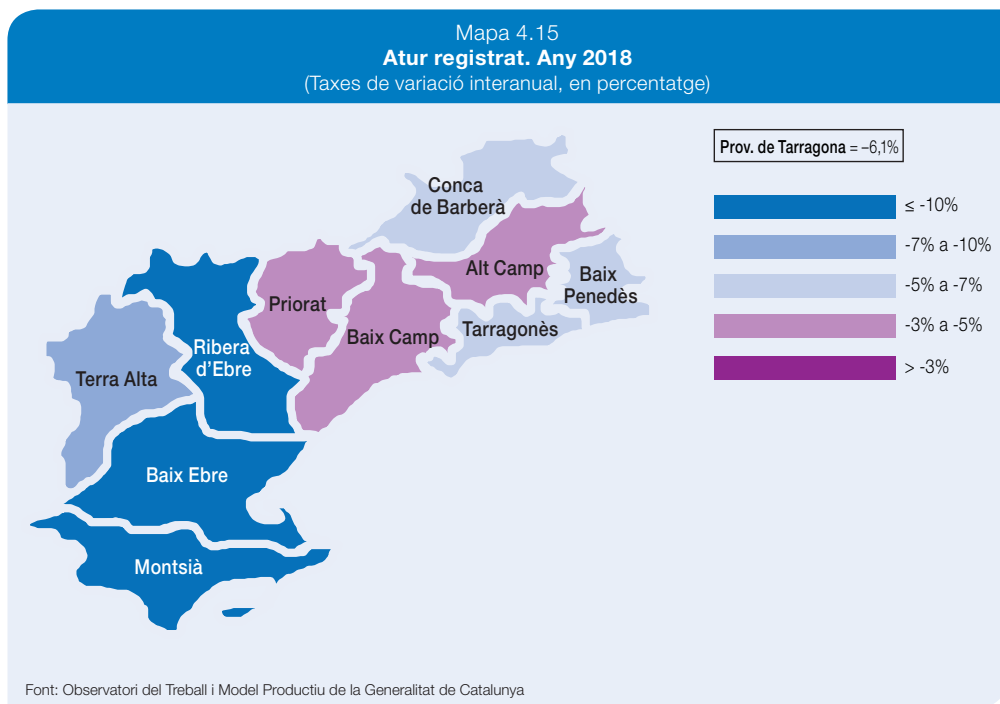
Pel que fa a les afiliacions en la **construcció**, els augments relatius han estat notables al Baix Camp (11,8%) i al Baix Ebre (7,7%). En el primer cas, la comarca suma 591 llocs de treball fins a un total de 5.612 afiliacions, el que situa el Baix Camp com a la comarca amb més afiliacions al sector només per darrere del Tarragonès (amb 7.843 llocs el 2018). En el segon cas, el Baix Ebre afegeix 178 llocs de treball i arriba fins als 2.490. Pel que fa a la resta, amb excepció del Baix Penedès, les afiliacions han crescut per sota de la mitjana provincial (5%), i, d'entre elles, el Tarragonès, comarca amb el major nombre d'afiliacions a la construcció (7.843 llocs), és la que registra el creixement més moderat (0,8%).

En tercer lloc, a la **indústria** les variacions entre comarques han estat diferents. D'una banda, hi ha un grup de cinc comarques que han registrat variacions per sobre del 3%. En termes absoluts, d'aquest grup les que més augmenten l'afiliació industrial són el Baix Penedès i la Conca de Barberà (185 i 180 llocs més, respectivament). D'altra banda, es podrien agrupar el Tarragonès, el Baix Camp i la Terra Alta com a les comarques que registren els increments més moderats (al voltant del 0,9%). I, finalment, la Ribera d'Ebre i l'Alt Camp són les úniques comarques que registren descensos per so-

bre del 4% en les afiliacions. En aquest últim cas, aquest percentatge dona com a resultat quasi 300 llocs de treball menys al sector.

En darrer lloc, l'**agricultura** presenta tant augments com decreixements en les afiliacions el 2018. En el primer cas, els increments han fluctuat entre el 0,3% de la Conca de Barberà i l'1,9% del Baix Ebre. En el segon cas, els descensos han variat entre el -0,8% de la Ribera d'Ebre i el -2,6% de l'Alt Camp. La Terra Alta i el Priorat són les comarques amb major proporció de llocs de treball agrícoles, en aquests casos, ambdues registren reduccions per sobre del 2% (gràfic 4.36).

Si s'atén a la residència dels afiliats en lloc del domicili de la seu social de l'empresa, el creixement del nombre d'afiliats ha estat positiu o estable a totes les comarques sense excepció. Amb l'augment del 2,8% a la província com a referència, hi ha tres comarques que es desmarquen de la resta amb increments relatius molt notables: el Baix Penedès amb un creixement dels afiliats del 4,9% (1.748 afiliats més), el Montsià amb un 3,6% (829 persones més) i el Baix Ebre amb un 3,3% (906 afiliats addicionals). A la resta de comarques, les variacions s'han situat entre el 0,4% del Priorat i el 2,7% del Tarragonès. De fet aquesta comarca és on creixen més els afiliats en termes absoluts amb 2.477 persones més el 2018 i la que fa una major contribució al creixement de la província, amb un 30,5% del total. A banda d'aquesta, les que fan una aportació al total d'afiliats també força rellevant són el Baix Camp i el Baix Penedès amb un 21,6% cadascuna. En general, totes les comarques de la província tenen

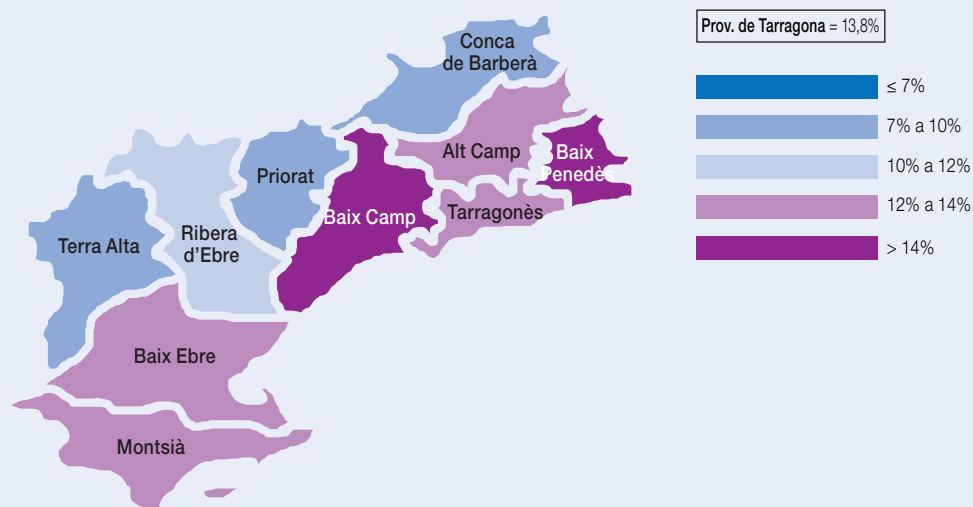
una major quantitat d'afiliats segons residència que d'afiliacions segons el domicili del compte de cotització. De mitjana, les afiliacions segons la seu de l'empresa representen entre el 64% (a la Ribera d'Ebre) i el 91% (a la Conca de Barberà) dels afiliats segons residència, excepte al Tarragonès on representen el 124%. Això vol dir que hi ha un 24% de treballadors que resideix fora d'aquesta comarca.

Quant al nombre de **comptes de cotització** de la Seguretat Social, és a dir, empreses, aquest ha augmentat a set de les deu comarques tarragonines el 2018. En termes relatius, el major increment s'ha donat a la Conca de Barberà amb un 1,8%, 12 empreses més fins a les 676. En termes absoluts, però, el Tarragonès i el Baix Ebre registren els majors creixements amb 25 i 19 empreses addicionals, respectivament. Pel que fa a la resta de comarques, només al Priorat augmenten el nombre d'empreses per sobre de l'1% i la Ribera d'Ebre i la Terra Alta són les úniques on es redueix el nombre de comptes de cotització. Així mateix, és important destacar que només el Tarragonès i el Baix Camp concentren el 58% de les empreses de Tarragona amb un total de 14.518.

L'**atur registrat** a les oficines del SOC ha disminuït amb més o menys intensitat a totes les comarques tarragonines el 2018. Les caigudes han oscil·lat entre el -3,3% del Priorat i el -14,9% de la Ribera d'Ebre. També destaquen les reduccions a dos dígit del Baix Ebre i el Montsià, a l'entorn d'un -11% en els dos casos. Si es té en compte la distribució dels aturats per comarques, les que més han contribuït amb diferència a reduir l'atur global de la província han estat el Tarragonès amb un 26,8% del descens total, el Baix Penedès amb un 17% i el Baix Ebre amb un 16,1%. En nombre, la comarca amb més aturats és el Tarragonès (15.315 persones) i registra un descens del 5,2% (mapa 4.15).

Finalment, la **taxa d'atur registrat** ha fluctuat entre la màxima registrada al Baix Penedès, del 17,9%, i la mínima d'un 7,7% a la Terra Alta. Pel que fa a les reduccions, les que més han reduït la taxa d'atur són el Montsià i la Ribera d'Ebre. Cal tenir present que de les deu comarques catalanes amb la taxa d'atur més elevada, cinc estan situades a Tarragona i són: el Baix Penedès, el Baix Camp, el Tarragonès, el Montsià i l'Alt Camp. Aquesta última comarca no es trobava a la classificació el 2017, i ha entrat en substitució del Baix Ebre (mapa 4.16).

Mapa 4.16
Taxa d'atur registral. Any 2018
(En percentatge)

Font: Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

Quadre 4.12
Dades econòmiques bàsiques de les comarques. Any 2018

	Població		Població nascuda a l'estranger		Empreses (comptes de cotització)		Afil·liacions segons seu de l'empresa		Afil·liats segons residència		Atur registrat		Taxa d'atur registral
	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 17/16	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	Nombre ¹	(%) Var 18/17	(%) 2018 ¹
Alt Camp	44.065	0,2	5.699	2,8	1.415	0,3	18.293	3,2	17.700	1,3	2.655	-4,2	12,7%
Baix Camp	188.841	0,7	32.240	3,2	6.015	0,1	62.399	1,9	72.418	2,5	12.380	-3,2	14,3%
Baix Ebre	77.868	-0,4	13.742	0,4	2.620	0,7	25.153	3,2	28.752	3,3	4.097	-11,0	12,1%
Baix Penedès	102.409	1,5	17.213	5,5	2.539	0,0	24.285	3,4	37.441	4,9	7.844	-6,4	17,9%
Conca de Barberà	20.103	0,3	2.314	5,0	676	1,8	7.569	3,8	8.357	1,5	836	-5,9	9,0%
Montsià	67.083	-0,6	11.341	-2,4	2.163	0,4	19.447	2,4	23.956	3,6	3.663	-11,2	13,1%
Priorat	9.296	-0,5	1.129	2,4	377	1,1	2.427	3,2	3.634	0,4	412	-3,3	10,0%
Ribera d'Ebre	21.964	-1,1	3.270	-0,6	597	-1,2	5.080	0,2	7.986	0,5	1.075	-14,9	11,4%
Tarragonès	252.790	0,9	48.476	3,4	8.535	0,3	117.251	2,5	94.807	2,7	15.316	-5,2	13,7%
Terra Alta	11.483	-1,3	1.290	-1,8	359	-2,2	3.270	-0,8	4.259	0,0	373	-5,6	7,7%
Província de Tarragona	795.902	0,5	136.714	2,6	25.304	0,2	285.188	2,5	299.310	2,8	48.651	-6,1	13,8%
Catalunya	7.600.065	0,6	1.380.720	3,7	257.812	0,7	3.279.330	3,2	3.221.797	2,9	392.907	-6,0	10,9%

(1) Dades a 31 de desembre

Font: Idescat, INE, MTAS i Observatori del Treball i Model Productiu de la Generalitat de Catalunya

MONOGRÀFIC

L'AGENDA 2030 I ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT
SOSTENIBLE

ARTICLES D'EXPERTS:

“TRANSFORMAR CATALUNYA, MILLORAR EL MÓN”: EL PROCÉS DE LOCALITZACIÓ DELS ODS A L'ÀMBIT CATALÀ

Arnau Queralt Director del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible a Catalunya

UN FUTUR SOSTENIBLE PER A LES EMPRESES

Cristina Gallach Alta Comissionada per a l'Agenda 2030

ODS: FER MÉS AMB MENYS

Àngel Pes Director de l'Observatori dels ODS i l'empresa espanyola

L'AGENDA 2030 PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE. UNA FITA D'ABAST PLANETARI

Marta Subirà Secretària de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya

LA CONTRIBUCIÓ DE LES EMPRESES ESPANYOLES ALS ODS

Àngel Castiñeira Director de la Càtedra Lideratges i Governança Democràtica d'Esade i director acadèmic de l'Observatori dels ODS

EL COMPROMÍS DE LES UNIVERSITATS CATALANES AMB L'AGENDA 2030: PROJECTES LOCALS I GLOBALS

Josep M. Vilalta Secretari executiu de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) i director de la Global University Network for Innovation (GUNi)

OBJECTIU 8 DE L'AGENDA 2030: ASSOLIR UN CREIXEMENT SOSTINGUT, INCLUSIU I SOSTENIBLE A CATALUNYA

Joan Ramon Rovira Cap del Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona

ASSOLIR LA IGUALTAT DE GÈNERE. OBJECTIU 5 DE L'AGENDA 2030

Carme Poveda Directora d'Anàlisi Econòmica de la Cambra de Comerç de Barcelona i Consellera de l'Observatori Dona, Empresa i Economia (ODEE)

ARTICLE MONOGRÀFIC:

L'AGENDA 2030 VISTA PER LES EMPRESES CATALANES. UNA PRIMERA APROXIMACIÓ GLOBAL A PARTIR D'UNA ENQUESTA

Carme Poveda Directora d'Anàlisi Econòmica de la Cambra de Comerç de Barcelona

“TRANSFORMAR CATALUNYA, MILLORAR EL MÓN”: EL PROCÉS DE LOCALITZACIÓ DELS ODS A L'ÀMBIT CATALÀ

Arnau Queralt i Bassa

Director del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya¹

El 25 de setembre de 2015, l'Assemblea General de Nacions Unides va aprovar l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible, un full de ruta amb 17 objectius (ODS) i 169 fites a assolir en l'horitzó de l'any 2030. La nova agenda està inspirada per cinc idees fonamentals:

1. El sentit d'urgència per afrontar els reptes i amenaces que afecten el desenvolupament sostenible a escala planetària,
2. El potencial transformador que necessàriament han de tenir els ODS si volem revertir els problemes que amenacen el planeta,
3. El caràcter global i universal dels ODS, que han de traslladar-se a tots els països (tenint present les diferents realitats que trobem en cadascun d'ells),
4. El caràcter indivisible dels ODS, que s'han d'assolir en el seu conjunt, atesa la forta transversalitat de l'Agenda 2030 i les múltiples interrelacions que hi ha entre els 17 ODS i els reptes que pretenen resoldre i, finalment,
5. El necessari equilibri entre les dimensions econòmica, social i ambiental del desenvolupament sostenible.

La resolució “L'Agenda 2030: transformar el nostre món”² conté una crida directa a tots els estats membres a *formular com més aviat millor unes respostes nacionals ambicioses per a la implementació general de la present Agenda*, que facilitin la transició cap als ODS. Aquestes respostes poden basar-se, si escau, en instruments de planificació ja existents, com ara les estratègies nacionals de desenvolupament i de desenvolupament sostenible.

¹ Les actuacions descrites en aquest article han estat possibles gràcies a la dedicació dels membres del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya (CADS) i els membres de la Comissió Tècnica del Pla nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya. L'autor vol fer constar també el nom de les persones que, des de l'equip tècnic del CADS, han estat claus per a l'impuls de tot el procés: Fina Ambattle Espuñes, Raquel Ballesteros Arenas, Sílvia Cañellas Boltà, Eulàlia Comas i Lamarca, Mercè García Botet, Meritxell Rota i Claret, Pau Ruiz Guix, Montse Tardy Martorell i Antoni Vicens Vicens.
² http://cads.gencat.cat/web/.content/Documents/Publicacions/Coleccio_Documents/DOCUMENTS_21_Resolucio_NNUU_AGENDA_2030.pdf

No obstant això, la mateixa resolució reconeix que l'assoliment dels 17 ODS és una responsabilitat compartida amb tot un vastíssim conjunt d'actors. Ho fa, precisament, recordant la Carta de les Nacions Unides, que comença amb la frase “Nosaltres els pobles”. En aquest sentit, la resolució de l'Agenda 2030 declara que “som nosaltres els pobles” qui emprenem una transició global cap al 2030 on han de fer camí plegats els governs, els parlaments, el sistema de les Nacions Unides i altres institucions internacionals, les autoritats locals, els pobles indígenes, la societat civil, les empreses i el sector privat, la comunitat científica i acadèmica i el conjunt de la població.

Entomant aquesta responsabilitat, l'any 2015 el Govern de Catalunya va anunciar l'elaboració d'un pla nacional per a la implementació dels ODS a Catalunya. A la tardor d'aquell any va crear un grup de treball interdepartamental, integrat per secretaris i directors generals de diversos departaments de la Generalitat, per fer-ho possible. El grup estava impulsat pel Departament de la Presidència i pel Departament de Territori i Sostenibilitat. Aquest és el tret de sortida del procés de localització dels ODS a Catalunya, el qual es descriu a continuació de forma cronològica.

L'informe “L'Agenda 2030: transformar Catalunya, millorar el món”

L'estiu de 2015, abans de l'aprovació de l'Agenda 2030 per part de Nacions Unides, el plenari del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya (CADS) va aprovar la decisió d'elaborar un informe per al Govern que identifiqués els reptes estratègics que Catalunya tenia plantejats en cadascun dels ODS. L'objectiu d'aquest informe era, des de bon començament, proporcionar al Govern eines per comprendre la complexitat de l'Agenda 2030 i els ODS i facilitar la seva concreció a Catalunya.

El CADS, creat el desembre de 1998, és un òrgan assessor del Govern de Catalunya que té entre les seves funcions assessorar-lo sobre la integració de la sostenibilitat en les polítiques, instruments de planificació territorial i sectorial, en pro-

jectes legislatius i normatius i en projectes o iniciatives estratègiques impulsades pel Govern³.

L'informe, titulat "L'Agenda 2030: transformar Catalunya, millorar el món"⁴, va ser aprovat en el seu plenari de 27 de setembre de 2016. Amb aquest títol, el CADS va voler reflectir de forma explícita que l'Agenda 2030 no és únicament una agenda amb una dimensió internacional (com havien estat els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni), sinó que és també una crida directa a revisar tot el conjunt de polítiques públiques domèstiques. Sense aquesta transformació interna –a escala catalana– no és possible millorar ni, encara menys, transformar el món. Tot i que això és obvi a maig de 2019, a mitjans de 2015 en molts països del món i en moltes organitzacions s'havia començat a abordar la localització dels ODS única o bàsicament des de la perspectiva de la cooperació al desenvolupament.

L'informe abasta els 16 primers ODS de l'Agenda 2030 (el CADS va decidir que el 17, pel seu caràcter marcadament instrumental, quedava fora de l'anàlisi), per a cadascun dels quals fa una breu contextualització a escala internacional i europea. A continuació, l'informe baixa ja a nivell de fites de l'Agenda 2030 i fa una diagnosi en clau catalana de cadascuna d'elles, identificant tot seguit els reptes concrets que tenen associats al nostre país.

Tota aquesta reflexió és el fruit de mesos intensos de treball per part dels membres del CADS, del seu equip tècnic i d'una seixantena d'experts i representants d'institucions acadèmiques i d'organitzacions de la societat civil. És important destacar, finalment, que és una reflexió que es produeix en un context de manca d'iniciatives on inspirar-se, motiu pel qual l'informe ha esdevingut una referència per a altres exercicis similars.

El Pla nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya

L'any 2016, mentre el CADS elaborava l'informe "L'Agenda 2030: transformar Catalunya, millorar el món", es va aprovar el Pla de Govern per a la XI legislatura⁵, el qual recollia el com-

promís del Govern de desenvolupar un pla nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 i d'elaborar un sistema integrat d'objectius i indicadors per avaluar el nivell de compliment dels ODS.

Aquest compromís es va començar a articular amb l'aprovació d'un Acord del Govern específic que marca l'inici del procés d'elaboració del Pla per a la Implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya. Aquest acord, de 14 de febrer de 2017, va ser aprovat a proposta dels consellers d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència i de Territori i Sostenibilitat⁶.

Una estructura institucional específica per a l'elaboració del pla

L'Acord de 14 de febrer de 2017 crea una comissió interdepartamental, integrada per les persones titulars de les secretaries generals de tots els departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya i per la persona titular de la direcció general competent en matèria de coordinació interdepartamental, que té com a funcions:

1. Coordinar el procés d'elaboració del Pla nacional;
2. Vetllar per la coherència i fer el seguiment del compliment dels diversos Objectius de Desenvolupament Sostenible recollits a l'Agenda 2030;
3. Validar la proposta final del Pla nacional a fi d'eleva-la al Govern.

La Comissió Interdepartamental està integrada per una Comissió Tècnica, la funció de la qual és l'elaboració del Pla. L'Acord del Govern de 14 de febrer de 2017 n'estableix la composició, consistent en vuit membres amb rang mínim de subdirector general o assimilat, en representació dels departaments següents: a) de la Presidència; b) de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda; c) d'Acció Exteriors, Relacions Institucionals i Transparència; d) de Salut; e) de Territori i Sostenibilitat; f) d'Empresa i Coneixement; g) de Treball, Afers Socials i Famílies; i h) d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació.

Finalment, mitjançant aquest acord el Govern va determinar que el CADS assumís el suport tècnic i material de la Comissió Interdepartamental i de la Comissió Tècnica per facilitar l'exercici de les funcions que els hi corresponen, vetllar per la coherència entre els ODS i assistir els departaments en el desenvolupament dels treballs a realitzar.

³ *DECRET 41/2014, d'1 d'abril, del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya. DOGC Núm. 6596, de 3 d'abril de 2014.*

⁴ http://cads.gencat.cat/web/.content/Documents/Informes/2016/Agenda_2030_CAT/20160923_InformeAgenda2030_lliurat_vf.pdf

⁵ Aquest compromís va ser inclòs en el Pla de Govern per a la XII Legislatura, aprovat el setembre de 2018.

⁶ http://cads.gencat.cat/web/.content/Documents/Agenda_2030/Acord-Govern_Pla-Nacional-Agenda-2030.pdf

La composició i funcions d'ambdues comissions han estat modificades recentment. Concretament, un Acord de Govern del 24 d'abril de 2019⁷ amplia les funcions de la Comissió Interdepartamental amb l'elaboració del document de base de l'Acord nacional per a l'Agenda 2030 a Catalunya i la dinamització de l'aliança d'actors públics i privats que subscriu aquest acord. Ambdues funcions es deriven d'un mandat que el Parlament dona al Govern mitjançant la seva moció 20/XII, que serà explicada més endavant.

D'altra banda, l'Acord reforça la Comissió Interdepartamental creant una presidència i una vicepresidència, que són assumides respectivament per les persones titulars dels departaments competents en matèria d'acció exterior i de sostenibilitat (o les que elles designin). També es reforça mitjançant la incorporació de la persona titular de la direcció de l'Idescat. Finalment, la Comissió tècnica veu ampliada la seva composició fins a un total de 14 membres (en lloc dels 8 inicials), i passa a tenir representació dels 13 departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya i d'una persona en representació de l'Idescat.

Un pla amb compromisos concrets i que promou la coherència de polítiques

L'Acord del Govern de 14 de febrer de 2017 dona el tret de sortida a un llarg i complex procés de treball durant el qual s'han identificat prop de 800 compromisos a escala catalana i de Catalunya al món. Els compromisos inclosos al pla s'han d'entendre com a objectius programàtics que permeten avançar en l'assoliment dels ODS a partir del conjunt de polítiques públiques impulsades i gestionades pel Govern de Catalunya.

La identificació d'aquests compromisos s'ha fet en dues fases (de febrer a juliol de 2017 i d'octubre de 2018 a maig de 2019), separades per l'aplicació de l'article 155, durant les quals els membres de la Comissió Tècnica han treballat mitjançant grups de treball per a cadascun dels ODS. Aquests grups han estat coordinats pels departaments amb responsabilitats o capacitat d'incidència en l'assoliment del respectiu ODS.

⁷ http://presidencia.gencat.cat/web/.content/departament/transparencia/acords_govern/2019/2019_04_24/SIG19EXI0377.pdf

⁸ E. Mulholland (2017), *The Role of European Parliaments in the Implementation of the 2030 Agenda and the SDGs*, ESDN Quarterly Report 45, July 2017, ESDN Office, Vienna.

El document de base del pla, pendent d'aprovació en el moment d'escriure aquest text, és un instrument de planificació dinàmic, que vincula els compromisos per a l'horitzó 2030 amb el marc normatiu i de planificació territorial i sectorial vigent i/o en fase d'elaboració per garantir la seva integració en el conjunt de l'actuació de la Generalitat de Catalunya.

D'altra banda, també estableix el vincle entre els compromisos per al 2030 amb el Pla de Govern i els plans departamentals per a la present legislatura, amb l'objectiu d'avançar en la coherència del pla nacional amb la resta del marc de planificació. Finalment, s'han previst mecanismes per incorporar-hi futurs compromisos procedents de nous instruments de planificació estratègica, com ara l'Agenda Urbana de Catalunya.

El compromís del Parlament de Catalunya amb l'Agenda 2030

La resolució *Transformar el nostre món: L'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible* reconeix que els parlaments tenen una funció essencial en relació amb l'assoliment dels ODS, "mitjançant la promulgació de legislació i l'aprovació de pressupostos, així com la funció de garantir la rendició de comptes". D'altra banda, també estableix que els parlaments poden donar suport als processos d'avaluació periòdica del grau d'assoliment dels objectius.

És a dir, els parlaments tenen tres responsabilitats principals a l'hora d'aplicar l'Agenda 2030 i els ODS⁸:

1. Aprovar lleis que ajudin a assolir els ODS,
2. Aprovar uns pressupostos que permetin als governs implementar l'Agenda 2030, i
3. Fer el seguiment i un control directe de l'acció dels governs, exigint la rendició de comptes per part d'aquests.

A Catalunya, el 9 de novembre de 2018 el Ple del Parlament va aprovar la Moció 20/XII sobre l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible⁹, mitjançant la qual el Parlament es compromet a integrar en la seva actuació legislativa els 17 ODS i les 169 de l'Agenda 2030.

De la mateixa manera, es compromet a crear un grup de treball dins de la Comissió d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència per estudiar com integrar-los al conjunt de l'activitat parlamentària. Finalment, el Parlament es compromet a vetllar per l'impuls de l'Agenda 2030 en totes les

associacions i grups de treball d'àmbit internacional i europeu dels quals forma part.

D'altra banda, mitjançant la Moció 20/XII el Parlament de Catalunya insta el Govern a prioritzar l'Agenda 2030 en l'elaboració de totes les seves polítiques i continuar amb els treballs d'elaboració del pla per a l'Agenda 2030 vetllant per la integració de manera transversal, del desenvolupament i la defensa dels drets de les dones i la diversitat sexual i de gènere.

Un aspecte rellevant de l'esmentada moció és el mandat al Govern de rendir comptes sobre la seva contribució a l'assoliment dels ODS. Aquesta rendició de comptes es concreta a través de diversos formats, el primer dels quals és la presentació d'un informe per escrit al Parlament durant el segon trimestre de 2019 on es detalla el grau de compliment dels ODS aconseguit per mitjà de les polítiques públiques de la Generalitat de Catalunya.

Un altre dels mecanismes de rendició de comptes que estableix la Moció 20/XII és una compareixença semestral, en seu parlamentària, del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya amb l'objectiu que aquest òrgan doni la seva visió sobre l'assoliment dels ODS al nostre país.

Finalment, el Parlament insta el Govern a assegurar que en les compareixences periòdiques de cadascun dels consellers i de les conselleres davant de "les comissions relacionades amb els ODS" es faci balanç del grau d'assoliment d'aquests objectius que els pertoquin.

D'acord amb la moció, són les següents: Comissió d'Afers Institucionals; Comissió d'Economia i Hisenda; Comissió d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència; Comissió d'Ensenyament; Comissió de Territori; Comissió de Medi Ambient i Sostenibilitat; Comissió de Salut; Comissió de Justícia; Comissió d'Empresa i Coneixement, i Comissió de Treball, Afers Socials i Famílies (hi falta, per exemple, la Comissió d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, especialment rellevant per a l'ODS 2 i l'ODS 12).

Un Acord nacional per a l'Agenda 2030 a Catalunya

La moció 20/XII del Parlament insta el Govern a elaborar el document de base d'un acord nacional per a l'Agenda 2030 a Catalunya i a impulsar una aliança d'actors públics i privats que, havent subscrit l'acord nacional per a l'Agenda 2030 a Catalunya, contribueixin a la localització a Catalunya dels ODS per mitjà de compromisos concrets. El Govern, mitjan-

çant l'Acord de 24 d'abril de 2019 esmentat anteriorment, atribueix a la Comissió Interdepartamental per a la Implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya les funcions necessàries per complir aquest mandat del Parlament.

Per avançar en l'elaboració del document de base, durant el mes de maig de 2019 el CADS i la Direcció general de Participació Ciutadana van iniciar un procés participatiu que, en una primera fase, va permetre recollir aportacions d'un primer grup d'actors públics i privats que han estat fortament implicats, i de forma pionera, en la localització dels ODS a Catalunya.

En aquest sentit, les sessions van comptar amb la participació, entre altres, de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques, l'Associació de Municipis de Catalunya, l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya, el Centre Unesco de Catalunya, el CIDOB, Comissions Obreres de Catalunya, el CADS, el Consell de Cooperació per al Desenvolupament, el Consell Interuniversitari de Catalunya, el Consell Nacional de les Dones de Catalunya, el Consell Nacional d'Infants i Adolescents de Catalunya, el Consell Nacional LGBTI, Comissions Obreres, el Consell Interuniversitari de Catalunya la Diputació de Barcelona, la Diputació de Girona (a través del DIPSALUT), la Federació de Municipis de Catalunya, la Fundació PIMEC, l'Institut Internacional Català per la Pau, Respon.cat, UGT de Catalunya, UNICEF Comitè Catalunya, SCi-Tech DiploHub, la Xarxa de Ciutats i Pobles per a la Sostenibilitat, la Xarxa per a la Conservació de la Natura, i la Xarxa Regional Grups d'Acció Local LEADER de Catalunya.

En una segona fase del procés participatiu, i un cop estigui aprovat el document de base de l'Acord Nacional, es procedirà a recollir adhesions a l'acord i a dinamitzar l'Aliança Catalunya 2030 i les seves activitats.

El seguiment de l'assoliment dels ODS a Catalunya

La resolució Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible (A/RES/70/1) indica que el seguiment i l'avaluació dels 17 ODS i les 169 fites es duran a terme utilitzant un conjunt d'indicadors mundials que es complementaran amb indicadors regionals i nacionals.

A Catalunya, el Programa anual d'actuació estadística per a l'any 2019¹⁰, aprovat el mes de desembre de 2018 en execució del Pla estadístic de Catalunya 2017-2020, incorpora una actuació específica que permetrà fer un seguiment i una ava-

luació del grau de compliment del nostre país en relació amb els ODS. Aquesta actuació consisteix en la incorporació d'un sistema integrat d'indicadors sobre els objectius de desenvolupament sostenible a l'estadística oficial de Catalunya.

Els treballs associats a aquesta actuació, que s'executaran durant el 2019, es concretaran en un estudi de viabilitat per a la

constitució d'un marc d'indicadors estadístics per fer el seguiment dels ODS de l'Agenda 2030 a Catalunya, prenent com a referència els indicadors publicats per Eurostat. L'actuació té com a organismes responsables l'Institut d'Estadística de Catalunya i el Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència, i tindrà com a organismes col·laboradors la resta de departaments de la Generalitat de Catalunya.

⁹ BOPC 198.

¹⁰ https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=837424&language=ca_ES&textWords=programa+anual+d%27actuaci%C3%B3+estad%C3%ADstica+per+a+l%27any+2019&mode=single

UN FUTUR SOSTENIBLE PER A LES EMPRESES

Cristina Gallach

Alta comissionada per a l'Agenda 2030

El 25 de setembre de 2015 va marcar un abans i un després en la història de Nacions Unides i del món. L'aprovació de l'Agenda 2030 va suposar un punt d'inflexió en la definició del que ara coneixem com a "desenvolupament sostenible", un concepte que es consolida a finals dels anys 80 per la seva aparició en el "Informe Brundtland" i que es refereix al desenvolupament que té en compte les dimensions econòmica, social i mediambiental i que "satisfà les necessitats de les generacions presents, però sense comprometre la capacitat de les generacions futures".

Encara que històricament la responsabilitat que el planeta es desenvolupés de manera sostenible s'atribuïa als governs, és a l'any 2015 quan les Nacions Unides reconeixen de manera unànime que el treball conjunt de 193 governs no seria suficient per afrontar els reptes als quals s'enfronta el nostre planeta. El canvi climàtic, la desigualtat, l'acidificació dels oceans, l'escassetat d'aigua o la desertificació, són reptes que requereixen, en molts casos, experiència i tecnologia que està encara pendent de ser inventada i que, de no desenvolupar-se, condicionarà de forma irreparable tant a les nacions com a les persones i organitzacions que operen en elles. És per això que, des de l'any 2015, el paper que s'atorga a les organitzacions empresarials en la consecució de l'Agenda 2030 i la seva capacitat per innovar, passa a ser crucial.

L'Agenda 2030 es compon de 17 "Objectius de Desenvolupament Sostenible" i de 169 metes de caràcter global que afecten tots els països i que poden i han de ser adaptades a la realitat de cada país. D'una banda, la definició de 17 Objectius comuns i globals permet que els països identifiquin de manera homogènia els reptes que condicionaran el desenvolupament de les nacions en el futur; d'altra banda, la definició d'una Agenda comuna en la qual tots els agents, ja siguin governamentals o no, han de treballar conjuntament, crea una

dinàmica de treball en aliança que marca, sens dubte, un abans i un després en la forma d'afrontar els problemes que ens assetgen.

En el cas de les empreses, un primer motiu ineludible per participar de manera activa en la resolució dels Objectius de l'Agenda 2030 és l'impacte directe que aquests reptes poden arribar a tenir en l'activitat de negoci de la totalitat dels sectors empresarials existents. Com bé entenen les empreses, en entorns canviants, cal anticipar-se als problemes i adaptar-se de manera ràpida i eficient a les possibles transformacions que es puguin produir, de manera que l'organització pugui convertir les potencials amenaces en oportunitats. Aquest és un dels enfocaments més encertats per involucrar-se en l'Agenda 2030. Les possibilitats de negoci que es reserven per al que es coneix com "first movers" ("els que es moguin primer"), s'estimen en uns 12 mil milions de dòlars anuals en sectors com l'educació, l'alimentació, la construcció o l'energia.

Un altre dels motius pels quals les empreses veuen en aquesta Agenda 2030 una oportunitat sense precedents és perquè els permet adaptar les seves estratègies de negoci, en un marc de temps determinat, al que seran els mercats del futur. Les demandes dels grups d'interès de l'empresa estan en gran mesura marcades per les exigències que realitzin els governs i per les tendències que defineixen els reptes globals, de manera que les empreses que alineïn els seus objectes de negoci a l'Agenda 2030, podran adaptar-se amb temps als reptes econòmics, socials i mediambientals que ens esperen en el futur proper.

I és precisament en aquest punt d'unió entre el governamental, l'empresariat i la societat, on el paper de l'Alt Comissionat per a l'Agenda 2030 és fonamental. L'Alt Comissionat es va crear al juny de 2018 per, entre altres coses, fer el seguiment de les actuacions dels òrgans competents de l'administració general de l'estat pel que fa a la consecució de l'Agenda 2030 i depèn directament del president del Govern. Aquest fet demostra que el compromís del Govern espanyol amb l'Agenda 2030 s'ha situat al màxim nivell i que les decisions que es prenguin en aquest sentit afectaran la totalitat de l'ad-

⁷ http://presidencia.gencat.cat/web/.content/departament/transparencia/acords_govern/2019/2019_04_24/SIG19EXI0377.pdf

⁸ E. Mulholland (2017), The Role of European Parliaments in the Implementation of the 2030 Agenda and the SDGs, ESDN Quarterly Report 45, July 2017, ESDN Office, Vienna.

⁹ BOPC 198.

ministració de l'estat. Mitjançant el desenvolupament i impuls de plans i estratègies a nivell nacional i la sensibilització de tots els actors de la societat, l'Alt Comissionat per a l'Agenda 2030 ha convertit aquesta Agenda en un projecte de país, de manera que Espanya pugui preparar-se adequadament als reptes futurs. Aquest compromís al primer nivell ha estat ja reconegut per les Nacions Unides recentment, en atorgar una distinció a l'Alt Comissionat per a l'Agenda 2030 per la seva tasca de comunicació i sensibilització en la matèria.

I és que, precisament, una de les principals missions de l'Alt Comissionat és sensibilitzar tota la societat i crear una coherència de polítiques que ens permeti, com a país, avançar cap a un desenvolupament sostenible on la visió global, social i mediambiental treballin de manera coordinada. Una visió integral on les persones es converteixin en els actors principals de la transformació que necessita Espanya, de manera que puguem fer del nostre país un referent a nivell mundial en la lluita contra les desigualtats i en el desenvolupament d'un teixit empresarial responsable i sostenible. No obstant això, com dèiem, les solucions a molts d'aquests reptes estan encara per definir, de manera que és necessari el treball conjunt de molts actors i la innovació conjunta entre govern, empreses i societat civil, perquè trobem les respostes als reptes existents.

Les empreses, com a motors de desenvolupament i palanques de transformació, estan en molts casos liderant les adaptacions que es produiran en tots els sectors. Des de la transició a economies sense carboni, al desenvolupament de productes que disminueixin les desigualtats o afavoreixin la generació de coneixement a tots els nivells, les empreses comproven poc a poc que l'única forma de dissenyar el paradigma econòmic del futur és involucrant-se directament i pre-

nent responsabilitat sobre els processos de canvi que s'estan produint. I perquè les organitzacions empresarials assumeixin aquesta responsabilitat, cal que incorporin l'Agenda 2030 de manera integral a les seves estratègies de negoci.

Afortunadament, són ja molts els exemples que podem trobar d'empreses de nombrosos sectors, com l'energètic, l'agroalimentari o el turístic, que estan incorporant l'Agenda 2030 de manera transversal a tota la seva activitat de negoci. Són moltes les empreses que estan revisant les seves projeccions de creixement i les seves estratègies d'innovació, per incorporar els Objectius de Desenvolupament Sostenible com a servidor intermediari a assolir. I són moltíssimes les empreses que, independentment de la seva dimensió o procedència, estan interessades en incorporar-se a aquest moviment imparabile que suposa el desenvolupament sostenible.

Perquè el sector empresarial és conscient que la sostenibilitat no és només un bon negoci, sinó que és l'única manera que tenim de desenvolupar societats pròsperes i estables, on la desigualtat no generi tensions que facin perillar l'estat de benestar que sustenta el nostre model de societat i de progrés. El nostre país i les nostres empreses han demostrat que podem liderar gran part dels sectors més importants de l'economia mundial i, ara, ha arribat el moment de demostrar que som capaços de liderar, tant a Europa com al món, el camí cap al desenvolupament sostenible del nostre planeta.

Necessitem una gran aliança d'empreses que es comprometin a la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible a l'any 2030. Una nova aliança entre el sector privat i el sector públic que, de la mà de l'Alt Comissionat per a l'Agenda 2030, ens portarà al futur que volem.

ODS: FER MÉS AMB MENYS¹

Àngel Pes

Director de l'Observatori dels ODS i l'empresa espanyola

"Per damunt de tot, la política econòmica ha de promoure els interessos de la majoria i no els d'uns quants." Martin Wolf: Financial Times

El progrés combina intel·ligència per desenvolupar el saber científic i tecnològic, amb talent polític i social per aplicar-lo amb l'objectiu de millorar les condicions de vida de la població. Durant els segles XIX i XX, la combinació d'intel·ligència i de talent va generar prosperitat en els països desenvolupats, tal com acredita el nivell de vida de la seva població. Això no obstant el progrés del segle passat no es pot extrapolar a l'actual perquè els models de producció i de consum heretats, amb una població que superarà els nou mil milions d'habitants cap al 2050, exigiria un volum de recursos naturals que excedeix la capacitat de la Terra per produir-los. A més, des de la dècada dels anys 80, la distribució de la renda i la riquesa ha estat cada cop més desigual, una tendència que s'ha agreujat amb la crisi que va començar l'any 2008.

Els ODS són l'agenda de la humanitat

Ens enfrontem a uns reptes majúsculs: canvis tecnològics disruptius, desequilibris demogràfics, desigualtat econòmica, rebrots del populisme, impacte del terrorisme global, proliferació d'actors no estatals, intensificació de la rivalitat geopolítica, acceleració del canvi climàtic i destrucció d'ecosistemes, etc. Tanmateix d'aquests reptes no se'n desprèn cap conclusió pessimista. Un cop més la combinació d'intel·ligència, que genera els avenços tecnològics actuals (TIC, biotecnologia, robòtica, IA, nano tecnologia etc.), amb talent per aplicar-los per tal de fer realitat els Objectius del Desenvolupament Sostenible de Nacions Unides (ODS), poden endegar una nova etapa de progrés que arribi a tota la població.

¹ Aquest article es basa en els Informes de l'Observatori dels ODS: La contribució de les empreses espanyoles als ODS. Fundació la Caixa i ESADE. Director de l'Observatori, Àngel Pes. Director acadèmic, Àngel Castinyeira

² *Transformar nuestro mundo: la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible. Asamblea General de NNUU. Sixty-ninth session Agenda items 13 (a) and 115*

L'Agenda per al Desenvolupament Sostenible, que els 193 Estats que componen l'Assemblea General de Nacions Unides² van acordar per unanimitat al setembre de l'any 2015, es dirigeix al món sencer. No es tracta d'una agenda només per als governs, o per a les empreses, o per a alguns països, sinó per a tots; per al conjunt de la Humanitat. Els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible constitueixen la millor resposta als desafiaments del moment actual, ja que pretenen restablir l'equilibri ecològic del planeta i abordar els reptes socials més urgents: posar fi a la pobresa, reduir la desigualtat i millorar les condicions de vida de tota la població, "sense deixar ningú enrere" (*"No One Left Behind"*).

Els ODS promouen una prosperitat inclusiva, sostenible i respectuosa amb les persones i amb el planeta. La bona notícia és que tenim les condicions materials per aconseguir-ho: tant la capacitat tecnològica com els recursos humans i financers necessaris.

Propòsit dels ODS: Fer més i millor, amb menys

Per eliminar la pobresa, facilitar l'accés als aliments, a l'aigua potable i a l'energia a tota la població del planeta per a l'any 2030, una població que augmentarà en les pròximes dècades fins superar els 9.000 milions d'habitants l'any 2050, haurem d'augmentar considerablement la producció d'aliments, d'energia, d'infraestructures per accedir a l'aigua potable, als serveis mèdics i educatius, i un llarg etcètera. En resum, el primer mandat dels ODS és que hem de produir molt més que fins ara. Al mateix temps ens demanen reduir l'impacte de la nostra activitat en el medi ambient: evitar que l'augment de la temperatura del planeta superi els 2°C, fins i tot els 1,5°C, no sobreexplotar els recursos naturals, tal com ens exigeixen els ODS números 11, 13, 14 i 15. En definitiva, consumir menys recursos.

D'aquesta aparent contradicció neix la força dels ODS, que són el full de ruta més esperançadora per al futur de la Humanitat perquè tenen en compte les dues dimensions del progrés: 1) aprofitar els avenços tecnològics per augmentar dràsticament la productivitat de l'economia i 2) distribuir els

beneficis generats d'una manera molt més equitativa que fins ara, per tal que beneficiïn tota la població. Fer-los realitat depèn de que tots els agents implicats, tant les administracions públiques com les empreses, ciutadans i societat civil, impulsin aquest programa, proposat per Nacions Unides.

Només amb una economia més productiva i eficient es compliran les dues parts del compromís que els ODS expressen: augmentar el nivell de vida de la població de forma equitativa, sobretot eliminant la pobresa extrema, i al mateix temps no esgotar els recursos naturals ni arruinar el medi ambient. En definitiva, els ODS proposen un pla per avançar cap a una economia mundial molt més responsable i inclusiva. Se sustenten en la convicció que la humanitat disposa de capacitat innovadora i d'institucions per fer-ho possible; el desenvolupament sostenible es fonamenta en el creixement econòmic i en una distribució equitativa dels seus fruits, sense danyar el medi ambient; tres directrius que només es poden fer compatibles si som capaços de fer molt més i millor, amb menys.

Empreses i ODS

A hores d'ara sabem que el *"business as usual"* pot generar desenvolupament, però no és sostenible. Si continuem emetent carboni a l'atmosfera i esgotant els recursos naturals, mantindrem el camí del creixement econòmic actual durant alguns anys. No obstant això, tant la ciència com el sentit comú ens adverteixen que aquest camí implica l'escalfament del planeta i una destrucció de recursos naturals, que el planeta no pot assumir. Alternativament es pot ser sostenible sense canviar de model, renunciant a millorar el nivell de vida de milers de milions de persones que viuen en la pobresa, una opció que és impracticable ètica i socialment. En definitiva, el *"business as usual"* ens deixa entre l'espasa dels límits del planeta, i la paret de la crisi social.

Els 17 Objectius per al Desenvolupament Sostenible (ODS) són la millor alternativa per superar aquest dilema pervers. Nacions Unides inclou a les empreses entre els agents que

faran possible assolir els Objectius per al Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030, perquè les considera vitals per al desenvolupament econòmic: *"L'activitat empresarial, la inversió i la innovació privades són els grans motors de la productivitat, del creixement econòmic inclusiu i de la creació d'ocupació (...). Exhortem totes les empreses a emprar la innovació i la seva creativitat, per resoldre els problemes relacionats amb el desenvolupament sostenible"*.

Mirant cap al futur les empreses han d'abordar dues transformacions: la tecnològica, associada a la digitalització, i el compromís amb la societat, associat al desenvolupament sostenible. Creiem que la millor estratègia de les empreses passa per vincular ambdues transformacions; un procés que les permetrà obtenir resultats tangibles en tres grans àrees de la seva activitat:

1. Reducció dels riscos. Prendre en consideració els ODS dona a l'empresa l'oportunitat d'alinejar-se amb les normes internacionals, cosa que facilita la reducció de riscos i les relacions amb els grups d'interès. Així mateix, s'obren noves oportunitats d'associar-se amb els objectius i les prioritats estatals i internacionals, utilitzant un llenguatge comú que afavoreix la participació en aliances entre el sector públic i el sector privat.
2. Creixement de l'empresa. Major facilitat per accedir a nous mercats i oportunitats de negoci, més enllà de les pròpies fronteres. La Comissió d'Empreses i Desenvolupament Sostenible (WBSDC) identifica oportunitats de negoci associades al compliment dels ODS, valorades en 12 bilions de dòlars anuals (Business & Sustainable Development Commission, 2017).
3. Rendibilitat. Estalvi de recursos, gràcies a les millores en l'eficiència derivades de la tecnologia i la digitalització. Oportunitat d'optimitzar els recursos a totes les àrees de l'empresa, reduint costos i guanyant en efectivitat. Oportunitat d'atraure talent i clients preferents gràcies al compromís amb el desenvolupament sostenible.

L'AGENDA 2030 PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE. UNA FITA D'ABAST PLANETARI

Marta Subirà i Roca

Secretària de Medi Ambient i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya

Arribar a acords internacionals que comprometin el conjunt d'estats que conformen el sistema de Nacions Unides és missió gairebé impossible. Ho saben bé els que segueixen les negociacions climàtiques, que sovint s'allarguen fora del calendari previst inicialment per acabar incorporant una frase concreta o canviant una terminologia que molesta un país o un altre.

De fet, en els darrers anys, només dos esdeveniments han assolit la tan desitjada unanimitat i ho han fet després d'anys de negociacions. Per una banda, el celebrat Acord de París sobre Canvi Climàtic, el desembre de 2015, i de l'altra, mesos abans, l'*Agenda 2030 per a un Desenvolupament Sostenible* a través de la qual els 193 membres de les Nacions Unides van adoptar els 17 **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)** desplegats en 169 fites i més de 200 indicadors.

El secretari general de les Nacions Unides, Ban Ki-moon, va obrir la Cimera de Desenvolupament Sostenible celebrada a Nova York afirmant que: *"La nova agenda és un compromís dels líders del món de no deixar ningú enrere. (...) una visió universal, integradora i transformadora per fer un món millor. És una agenda per a la gent, per eliminar la pobresa en totes les seves formes. (...) que permeti deixar un món millor a les generacions que ens succeiran"*. Però afegeix quelcom més: *"Per assolir els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) cal que ens organitzem millor. Cal que desapareguin els murs i les caixes, els ministeris i les agències que treballen amb finalitats creuades. Cal que passem de treballar aïllats a fer-ho de manera col·laborativa, basant-nos en dades, en el treball planificat a llarg termini i amb la voluntat de fer les coses diferents."*

Aquestes paraules tenen una gran transcendència. No només s'aprova una agenda que marca d'ara endavant les polítiques dels governs de tot el món per als propers anys –i també les de la Generalitat i les dels ajuntaments de Catalunya–, sinó que també indica que cal que treballem de manera diferent a com ho hem fet fins ara.

Amb aquesta Agenda, el desenvolupament sostenible ha agafat una rellevància mai vista, tant temàticament com organitzativa. I això és així perquè l'Agenda representa la convergència del què havia estat fins aleshores l'anomenada *Agenda per al Desenvolupament* amb les polítiques internacionals de sostenibilitat que interpel·len tothom. Els ODS constitueixen l'element central i de cohesió de la sostenibilitat social, econòmica i ambiental. I el nou *Fòrum Polític d'Alt Nivell* creat per l'Assemblea General de les Nacions Unides té el mandat de garantir el compliment d'aquesta nova Agenda, elevant significativament la responsabilitat i l'exigència política.

L'impacte en la ciutadania

Els que seguim les negociacions internacionals en l'àmbit ambiental des de fa anys, sovint ens hem qüestionat si les grans cimeres arriben a la gent, si tenen impacte real en la ciutadania, si tenen capacitat transformadora més enllà dels acords a què arriben els governs o dels debats que es generen en l'àmbit dels experts. Durant molts anys semblava que no, que el seu impacte se circumscribia a les ONGs i als científics que fa anys que ens alerten de les amenaces que afecten el Planeta, i que sempre troben –amb raó– que els acords a què s'arriben són insuficients; als representants dels departaments o ministeris de medi ambient d'arreu del món que s'esforcen en assolir objectius ambiciosos sovint malgrat la resistència dels seus propis governs; als diferents grups d'interès que participen amb la seva pròpia agenda... I d'una manera molt limitada als mitjans de comunicació que se'n feien ressò, alguns més que uns altres.

Però en els darrers mesos aquesta realitat ha canviat substancialment. Com una espurna que ha saltat de les brases que escalfaven a foc lent, l'agenda ambiental, i especialment la climàtica, ha fet reaccionar la joventut d'arreu del món, s'ha apoderat dels carrers i ocupa portades i espais rellevants als mitjans de comunicació d'arreu del món com anys abans ho havia fet la lluita pels drets civils o per la igualtat de gènere. També ha passat a ser, segons els estudis d'opinió, el principal tema de preocupació de la ciutadania a nivell global, per davant del terrorisme, els ciberatacs o l'economia¹.

¹ Pew Research Center's Spring 2018 Global Attitudes Survey.

Des dels governs hem de celebrar moltíssim aquesta reacció, que reforça i empeny uns plantejaments que no sempre han comptat amb el concurs dels departaments o ministeris que no s'ocupen estrictament de la matèria i menys encara de sectors que tradicionalment han vist l'impuls de l'agenda ambiental com una amenaça als seus interessos o un fre a la competitivitat empresarial. Res més lluny de la realitat. Com ens hem esforçat a destacar des de fa anys, el desenvolupament sostenible és l'única garantia de futur per a tothom, incloses les empreses. Adoptar amb entusiasme l'agenda ambiental i més específicament l'agenda climàtica és un factor clau de competitivitat i de supervivència. Com les espècies, les empreses tenen voluntat de perdurabilitat, i al segle XXI l'adaptació és imprescindible i avançar-se i adaptar-se als reptes ambientals marcarà la diferència entre les que tinguin èxit i les que no. Entre les que sobrevisquin i les que no.

Primeres passes de l'Agenda 2030 a Catalunya

En aquest sentit, i des de l'aprovació de l'Agenda 2030 i l'adopció de l'Acord de París, la Generalitat de Catalunya ha estat treballant activament en el desenvolupament d'una agenda pròpia i adaptada al context del nostre país per assegurar que anem al compàs dels països més avançats del món.

El treball intern per començar a teixir aquesta visió estratègica es va iniciar amb la constitució d'un grup de treball interdepartamental que, al novembre de 2015, i liderat per la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural i la Direcció General d'Afers Multilaterals i Europeus, va endegar els primers passos de difusió i conscienciació sobre l'Agenda 2030 i els ODS entre els diferents departaments de l'administració catalana. Aquest treball culmina al 2016 amb el compromís d'elaborar un Pla Nacional d'Objectius de Desenvolupament Sostenible i un sistema integrat de metes i indicadors per avaluar l'assoliment dels ODS a Catalunya en el Pla de Govern per a la XI legislatura.

Un pla d'aquestes característiques, tan transversal i omni-comprensiu, requereix un sistema de governança ben articulat i consensuat pel conjunt del Govern. En aquesta línia, al febrer de 2017 i a proposta dels consellers de Territori i Sostenibilitat i d'Exteriors, Relacions Institucionals i Transparència, el Govern va aprovar un acord per a l'impuls del Pla i la creació del sistema de governança del mateix amb representants de tots els departaments, estructurat en 17 grups de treball. Cada grup de treball s'ha centrat en un ODS i ha estat coordinat pel departament que posseeix la majoria de les competències relacionades amb aquest.

Concretant l'Agenda a Catalunya. Els ODS

La concreció de l'Agenda 2030 a Catalunya passa necessàriament per la definició d'uns ODS adaptats a la realitat del nostre país que, a la vegada, reflecteixin la doble dimensió de l'Agenda global.

El Departament de Territori i Sostenibilitat lidera cinc objectius: l'ODS 6 sobre l'Aigua, l'ODS 11 de Ciutats i comunitats sostenibles, l'ODS 12 sobre Consum i producció responsables, l'ODS 13 d'Acció climàtica i l'ODS 15 sobre Ecosistemes terrestres.

Tanmateix, atesa la forta interrelació entre els diferents ODS, tots els departaments han participat en diversos ODS. És precisament aquesta interrelació el punt fort de l'Agenda, ja que assegura una plena integració transversal de temes tan importants per a la sostenibilitat com el canvi climàtic, implica una millora en la coordinació de les actuacions impulsades per diferents àrees i fomenta la coherència entre les polítiques del govern, creant una visió integral de reptes i solucions.

L'impuls del Parlament de Catalunya

El passat 9 de novembre de 2018 el Parlament de Catalunya va aprovar una moció en relació amb l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, en què instava al Govern a, entre altres punts:

- *Elaborar el document de base d'un acord nacional per a l'Agenda 2030 a Catalunya en el termini de tres mesos i treballar el pla d'una manera interdepartamental, de manera que s'hi impliquin totes les conselleries amb línies estratègiques per a l'assoliment de cadascun dels disset ODS.*
- *Assegurar que en les compareixences periòdiques de cadascun dels consellers a cadascuna de les comissions relacionades amb els ODS (Comissió d'Afers Institucionals; Comissió d'Economia i Hisenda; Comissió d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència; Comissió d'Ensenyament; Comissió de Territori; Comissió de Medi Ambient i Sostenibilitat; Comissió de Salut; Comissió de Justícia; Comissió d'Empresa i Coneixement, i Comissió de Treball, Afers Socials i Famílies) es faci balanç del grau d'assoliment d'aquests objectius que els pertorquin.*

Conversió de les metes globals en compromisos concrets i tangibles

L'Agenda catalana pretén integrar els ODS en tot el conjunt de les polítiques públiques, plans i programes impulsats i gestionats per la Generalitat de Catalunya i ha traduït les 169 metes globals de l'Agenda 2030 en compromisos concrets i tangibles en clau catalana. L'ús de la paraula "compromís" és deliberat ja que denota un pas cap a l'acció. L'estructura del treball permet diferenciar la dimensió local i internacional de la implementació catalana dels ODS. D'una banda, identifica compromisos que s'han d'executar dins de Catalunya i, de l'altra, compromisos de Catalunya amb un impacte en la comunitat global o amb tercers països.

Per tal d'il·lustrar quina forma prenen aquests compromisos, podem fixar-nos en l'ODS 12 Consum i producció responsable i, en concret, en la fita 2: Per a 2030, assolir la gestió sostenible i l'ús eficient dels recursos naturals. Així doncs, els compromisos adquirits amb relació a aquesta fita i que tenen una especial rellevància pel que fa a la competitivitat i innovació de les empreses són:

- Identificar els dèficits de materials i les matèries primeres crítiques per al país per impulsar la transició cap a un model d'economia circular.
- Minimitzar el consum de recursos maximitzant la circularitat i allargar la vida del producte mitjançant la promoció de la reparació, la reutilització i la remanufactura.
- Alinear les iniciatives d'economia circular mitjançant el desenvolupament del Full de ruta Catalunya Circular.

Un cop debatuts i identificats aquests compromisos, s'han anat recollint quins són els **instruments** que el Govern desplega o desplegarà per assegurar el compliment d'aquests compromisos. Ens referim aquí a les lleis, plans o programes aprovats o en procés d'elaboració per part de la Generalitat. Igualment, es recullen també el conjunt d'**indicadors** necessaris per realitzar el seguiment de cadascun dels compromisos assumits.

Per últim, cadascun d'aquests compromisos s'han vinculat als diferents eixos que es recullen en el Pla de Govern, i amb el pressupost de la Generalitat.

Els Objectius de Desenvolupament Sostenible de caràcter ambiental

En el moment en què l'Agenda va ser aprovada per Nacions Unides, el Departament de Territori i Sostenibilitat, a través de la Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural, va dissenyar un pla pilot per desplegar a Catalunya alguns dels ODS de temàtica ambiental que les Nacions Unides havien integrat en la categoria de "Planeta".

Els objectius són: ODS 6 sobre l'Aigua, ODS 11 de Ciutats i comunitats sostenibles, ODS 12 sobre Consum i producció responsables, ODS 13 d'Acció climàtica i ODS 15 sobre Ecosistemes terrestres. Aquest pla pilot és el que va servir de base per al desplegament del conjunt dels ODS i la posterior elaboració de l'Agenda 2030 catalana.

Cal destacar però que, atesa la forta interrelació entre els diferents ODS i d'acord amb la petició del secretari general de les Nacions Unides, Ban-ki Moon, al seu discurs inicial de treballar de manera transversal, el Departament de Territori i Sostenibilitat ha intervingut en la concreció d'altres ODS que també integren elements ambientals com ara l'ODS 14 sobre Vida submarina, l'ODS 7 d'Energia neta i assequible i l'ODS 9 d'Indústria, innovació, infraestructures. Igualment ha fet contribucions en els ODS 1 Fi de la pobresa, ODS 2 de Fam Zero, ODS 3 de Salut i benestar i ODS 4 d'Educació de qualitat, amb instruments tan potents i transversals com la Llei de canvi climàtic, el Programa general de prevenció i gestió de residus i recursos de Catalunya (PRECAT20) o l'Avantprojecte de llei del Territori.

Altres **instruments** no menys importants, desplegats durant aquesta legislatura per part de la Secretaria de Medi Ambient i Sostenibilitat i que es recullen en els ODS que hem coordinat des del Departament, fan referència a la **conservació i gestió del patrimoni natural i la biodiversitat**, com ara:

- L'aprovació i desplegament de l'Estratègia del patrimoni natural i la biodiversitat de Catalunya, que inclou 85 línies d'actuació per revertir la pèrdua de biodiversitat a Catalunya com a full de ruta de la conservació de la natura i com a element de compliment dels convenis internacionals.
- El desplegament del Fons del Patrimoni Natural per millorar el finançament de les polítiques de conservació i gestió del Patrimoni Natural i la Biodiversitat.
- El desenvolupament del Programa d'actuacions d'infraestructura verda de Catalunya per tal de recuperar ecosistemes degradats i millorar la connectivitat ecològica.

- El desplegament del Pla estratègic d'educació ambiental i voluntariat als parcs naturals.

També s'identifiquen instruments claus vinculats a l'impuls de l'**economia circular** com seria el cas de:

- El llançament de Catalunya Circular, l'observatori d'economia circular de Catalunya, com a node de referència de l'economia circular a Catalunya, amb 29 entitats adherides i més de 60 iniciatives en economia circular.
- La integració de l'economia circular en les convocatòries de subvencions a les empreses que s'impulsen des del Govern a través d'ACCIÓ (Innotec, cupons d'ecoinnovació i Nuclis d'Innovació).
- Els ajuts de l'Agència de Residus de Catalunya en el camp de l'economia circular amb una dotació econòmica de 5 milions d'euros i 192 projectes finançats en el període 2016, 2017 i 2018. A més d'altres ajuts destinats a promoure la circularitat dels residus com a recursos i que reuedeixen la generació a través de la preparació per a la reutilització, per un import de més de 18 milions d'euros en aquests 3 anys.
- La prohibició dels envasos de plàstic d'un sol ús a la Generalitat.
- L'adhesió de Catalunya al *New plastics economy global commitment*, un compromís impulsat per la Fundació Ellen Mac Arthur en col·laboració amb el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient per ajudar a eliminar la contaminació per plàstics a escala global. Un compromís que han signat, a hores d'ara, més de 350 empreses i governs de tot el món.
- El pla d'acció de prevenció del malbaratament alimentari a Catalunya, amb 133 projectes en dos anys, elaborat en el marc del projecte Ecowaste4food.
- La celebració a Catalunya del Circular Economy Hotspot l'any 2020 com a cimera de referència mundial en economia circular, que permetrà fer d'aparador dels projectes públics i privats més rellevants.
- La nova línia de préstecs posada en marxa per l'Institut Català de Finances denominada "ICF EcoVerda" per finançar projectes d'economia verda i circular destinats a empreses i entitats públiques i privades.

Alguns dels instruments més rellevants pel que fa a la **qualitat de l'aire i a la mitigació del canvi climàtic** són els següents:

- L'elaboració del desplegament reglamentari de la Llei 16/2017, de l'1 d'agost de canvi climàtic, per desenvolupar els diferents instruments de la Llei.
- El Programa d'acords voluntaris per a la reducció de CO₂ amb més de 160 organitzacions adherides.
- El Pla d'actuació per a la millora de la qualitat de l'aire a les zones de protecció especial de l'ambient atmosfèric que té com a objectiu assolir els nivells de qualitat de l'aire per a les partícules de diàmetre inferior a 10 micres (PM10) i el diòxid de nitrogen (NO₂) als nivells que determina la legislació europea.
- El suport a 765 municipis per elaborar els mapes de capacitat acústica.

Finalment destacar també alguns instruments que afavoreixen l'**ús i gestió sostenible de l'aigua**, com ara:

- L'aplicació del Pla de gestió del Districte Fluvial de la Conca de Catalunya i del Pla de gestió del risc d'inundacions.
- L'increment de les polítiques de reutilització de l'aigua per a usos agraris, ambientals i industrials i recàrrega d'aqüífers.
- L'aprovació del Pla Especial de Sequera per assegurar l'abastament d'aigua de la població, minimitzant els efectes negatius sobre l'estat dels recursos hídrics.

En definitiva, un compromís, el de la implementació de l'Agenda 2030 a Catalunya, que assumim com a propi, com a part de les responsabilitats que com a Govern tenim amb la ciutadania catalana però també amb la del conjunt del Planeta, la present i la futura, i que considerem imprescindible si volem revertir els efectes que la manca de cura i sensibilitat de les darreres dècades han tingut sobre el nostre Planeta. La recuperació és possible i l'hem de fer possible entre tots i totes.

LA CONTRIBUCIÓ DE LES EMPRESES ESPANYOLES ALS ODS

Àngel Castiñeira

Director de la Càtedra Lideratges i Governança Democràtica d'Esade i director acadèmic de l'Observatori dels ODS

Els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) aprovats per les Nacions Unides representen la millor resposta als desafiaments del moment actual i encoratgen una transformació que generi una prosperitat inclusiva, respectuosa amb les persones i el planeta. Els ODS són el full de ruta més esperançador per al futur de la Humanitat. S'han acordat en un moment històric sense precedents, en el qual conflueixen diferents tendències que propicien el desenvolupament sostenible.

La implicació del sector privat en la implementació de l'Agenda 2030 del Desenvolupament Sostenible suposa una gran oportunitat per a aquelles empreses amb visió de futur, disposades a desenvolupar els nous negocis que són necessaris per fer-la realitat. Els ODS haurien de servir com a brúixola per orientar l'estratègia de les empreses amb visió a llarg termini, compromeses amb la societat. Els ODS ens mostren una estratègia alternativa de creixement a llarg termini. Aquesta possibilitat només és realitzable amb la implicació de les empreses i la seva plena identificació com a actors principals d'un nou model de desenvolupament que proposa fer molt més, consumint menys recursos. Aquest full de ruta uneix una visió holística dels reptes compartits, la proposta de treball en aliances i un compromís pràctic per a l'assoliment dels objectius establerts.

En 2018, La Fundació Bancària "la Caixa" (FBLC) i Esade van crear l'Observatori dels ODS, per tal d'avaluar anualment la contribució de les empreses espanyoles a la consecució d'aquests objectius. Al maig d'aquest mateix any en va aparèixer el primer informe. Presentem a continuació un resum d'algunes de les troballes obtingudes.

Principals troballes sobre la contribució de les empreses espanyoles als ODS

L'impacte en la ciutadania

En l'informe es constata que els ODS estan encara poc presents en les memòries anuals de les empreses cotitzades espanyoles (memòria consultada de l'exercici de 2016). Només la meitat de les empreses analitzades aporten informació no exclusivament financera.

Els ODS que més destaquen són el 8 (Treball decent i creixement econòmic), el 13 (Acció pel Clima) i el 9 (Indústria, Innovació i Infraestructura).

Les empreses vinculades a organismes promotors (com la Xarxa Espanyola del Pacte Mundial) presenten millors resultats en transparència i en voluntat d'incorporar els ODS en les seves memòries.

El grau de compromís amb els ODS està molt relacionat amb el nivell de criticitat de cada sector –en quina mesura els ODS afecten el *core business* de les empreses–, sent el sector tecnològic el de menor risc i l'energètic el més crític. Un 64% de les empreses col·laboren ja amb organismes i aliances estratègiques en vistes a contribuir als ODS.

Les polítiques de retribució són opaques (ODS 8: ocupació inclusiu i respectuós amb els drets humans) així com el valor econòmic distribuït (especialment en termes de fiscalitat i retorn a la comunitat)

Només un 22% de dones ocupen llocs directius, mentre que el nombre de conselleres és encara menor (Polítiques d'equitat i de no discriminació, de l'ODS 5). En cap cas s'assoleixen els mínims establerts per la Llei d'Igualtat.

L'adopció dels principis d'economia circular encara és molt incipient. Les mesures més generalitzades són el reciclatge i la reutilització, però canvis disruptius, com la refabricació, encara estan per arribar.

Els aspectes d'eficiència energètica i gestió de residus, abocaments i emissions presenten informació deficient i amb molta diversitat entre sectors. El més destacable és l'aposta per l'ús de recursos renovables.

A la llum de les entrevistes

Hem trobat cinc raons principals que expliquen la connexió i contribució de les empreses als ODS:

1. Per la seva vinculació prèvia als ODM (Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni per al 2015).
2. Per la seva participació en organismes relacionats amb el Pacte Mundial.
3. Per les conviccions dels seus alts directius.
4. Per influència del sector.
5. Per les demandes i expectatives dels grups d'interès.

La majoria de les empreses desenvolupen un procés de traducció i adaptació dels ODS seguit de la focalització en un nombre concret d'ells o bé en les seves metes. Sovint es diferencien els ODS prioritaris o immediats, d'una banda, i els secundaris o tangencials, de l'altra. L'elecció respon a criteris d'impacte i coherència amb les iniciatives ja existents.

Els ODS més freqüents entre les empreses entrevistades són canvi climàtic (ODS 13 i 7) i treball decent (ODS 8); segueixen a més distància les aliances (ODS 17) i l'educació (ODS 4). Totes les empreses entrevistades utilitzen les mètriques proposades pel GRI¹ i en alguns casos les combinen amb barems propis. La presència dels ODS en la cultura corporativa de les empreses espanyoles, fins i tot en les més avançades, no impregna encara la seva estratègia de negoci.

Per avaluar la transcendència que té el compromís amb els ODS valorem la presència dels cinc atributs d'empreses líders (intencionalitat, ambició, consistència, col·laboració i transparència).

En relació amb les empreses entrevistades, es modelitzen i identifiquen tres tipus de resposta davant els ODS en funció del nivell de proactivitat: Anticipació, adaptació i reacció.

En aquest sentit, hem trobat que el 75% d'aquestes empreses són adaptatives i la contribució als ODS està en vies de generalització en tota l'empresa, mentre els casos que s'anticipen o que simplement reaccionen són les excepcions.

¹ *Global Reporting Initiative* és una institució independent que va crear l'estàndard mundial de directrius per a l'elaboració de memòries de sostenibilitat de persones que desitgen avaluar el seu acompliment econòmic, ambiental i social.

Recomanacions per a l'aplicació dels ODS per part de les empreses

A la llum dels resultats obtinguts i tenint en compte també altres estudis, l'informe proposa les següents consideracions i recomanacions:

1. Els ODS no van dirigits només a les grans companyies, sinó que les pimes també poden i han de contribuir-hi.
2. No tots els ODS són igualment rellevants per a l'empresa. És imprescindible entendre bé els ODS, identificar aquells que afecten directament a cada àrea de negoci de l'empresa i saber on es pot realment aportar valor.
3. Prenent un enfocament estratègic per als ODS, la primera tasca ha de ser realitzar una avaluació dels impactes actuals, potencials, positius i negatius que les activitats de l'empresa tenen sobre els ODS al llarg de la cadena de valor (des de les matèries primeres i els proveïdors, per exemple, fins a la distribució, l'ús del producte i la fi de vida del producte). Això ajudarà a identificar on els impactes positius es poden escalar i on els impactes negatius poden reduir-se o evitar-se.
4. Com que els recursos de l'empresa són limitats i cal optimitzar-los, és preferible seleccionar d'entrada i prioritzar només alguns ODS i metes i evitar la dispersió.
5. És important establir simultàniament el vincle entre els ODS i l'estratègia de l'empresa i entre els ODS i les millors aportacions i impactes que poden tenir les empreses en les zones on operen.
6. La construcció d'una relació fluida i inclusiva amb les parts interessades de l'empresa, externes i internes (*stakeholders*), és clau per al procés.
7. També cal desenvolupar internament i externament polítiques de comunicació per explicar quin tipus de contribució s'està fent i es vol fer en el futur.
8. Cal que les empreses disposin de sistemes o indicadors de mesura i avaluació relacionats amb les seves contribucions als ODS.
9. Es recomana igualment disposar d'un procediment ordenat d'actuació que estableixi: Sobre quins ODS treballarà l'empresa i per què, com s'integraran (o no) els ODS en l'estratègia de l'empresa, amb quins recursos es comptarà

per realitzar aquesta tasca de manera consistent i sostenible a llarg termini, quines activitats prioritàries s'hauran de fer, quines aliances s'establiran i amb quins actors, quins resultats s'esperen obtenir i en quin límit de temps, quins impactes s'aconseguiran, a partir de quins indicadors es mesuraran aquests impactes, com es reportarà periòdicament l'activitat realitzada i quina unitat vetllarà pel lideratge, seguiment, compromís i compliment amb els ODS de tota l'organització.

Errors més freqüents

D'altra banda, l'informe detecta els següents errors comesos habitualment per les empreses:

- Reescriure els informes mentre es manté el negoci com de costum, sense haver fet cap canvi real.
- Ajustar els objectius a les iniciatives que ja eren impulsades internament.
- Deixar els aspectes negatius fora de l'informe.
- Avaluar entrades/productes en lloc de resultats/impactes.

- Utilitzar mètodes i indicadors d'informes inconsistents en lloc d'informes transparents, precisos i consistents amb els objectius i indicadors dels ODS que permetin un seguiment creïble del progrés.

Bones pràctiques recomanades

Finalment, l'informe planteja tres tipus de bones pràctiques:

1. Comprometre's amb la quantificació integral dels impactes i l'establiment d'objectius: establir l'ambició d'acord amb les millors pràctiques, assegurar que els impactes negatius siguin part de l'equació, incloure els impactes de la cadena de valor en l'informe i involucrar a les parts interessades rellevants en el procés.
2. Fer un bon ús de la verificació i certificació de tercers, la qual cosa implica: credibilitat, precisió i comparabilitat, evitació del *green* o ODS *washing*, certificació d'impactes per part d'un agent creïble, reconeixement de la societat civil i recerca de noves fonts d'ingressos.
3. Integrar la quantificació i l'informe dels ODS en els processos de presa de decisions interna.

EL COMPROMÍS DE LES UNIVERSITATS CATALANES AMB L'AGENDA 2030: PROJECTES LOCALS I GLOBALS

Josep Maria Vilalta

Secretari executiu de l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) i director de la Global University Network for Innovation (GUNi)

1. Introducció. El rol de les universitats i la recerca científica en l'Agenda 2030

L'Agenda 2030, aprovada per l'Organització de les Nacions Unides el mes de setembre de l'any 2015, i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que s'hi contenen són una crida a l'acció conjunta per construir un món nou. Com s'ha dit repetidament, l'Agenda 2030 només es podrà executar mitjançant la participació activa de tots els països i agents: per descomptat, els governs dels estats i els organismes internacionals, però d'igual manera les empreses, les institucions públiques i privades de tot tipus, el tercer sector i les universitats i els centres de recerca.

En aquest context, les universitats d'arreu del món esdevenen institucions clau per poder desplegar els ODS. Podem descriure esquemàticament tres factors principals que posen de relleu la importància del rol de les universitats respecte a l'Agenda 2030.

En primer lloc, si hom analitza els 17 ODS i la bateria de les 169 fites específiques, s'observa com el coneixement, el talent i la innovació esdevenen aspectes crucials. Podem prendre com a exemple qualsevol dels ODS: des de la lluita contra el canvi climàtic fins el desplegament de les energies netes, passant per una educació inclusiva i de qualitat, la lluita contra les desigualtats o la aposta per ciutats integradores i resilient. Tots ells comporten la gestió del coneixement i la innovació com a factors clau per al seu assoliment. El coneixement, com tant s'ha dit en els darrers anys, esdevé cada cop més un factor clau de progrés per a les societats i les economies. Així mateix, els sistemes polítics i culturals s'hauran d'assenyar en el que s'anomena la democràcia del coneixement, on els reptes socials i econòmics requereixen de sistemes polítics i culturals basats en la gestió col·lectiva del coneixement mitjançant aliances amples entre els governs i la resta d'actors socials.

De fet, sabem que la ciència i la tecnologia, en el canvi d'època en el que vivim, esdevenen part de la solució als problemes que tenim com a societat, i que en moltes circumstàncies el factor crític és com, des de la política i el debat social,

sabem aplicar la ciència i la tecnologia per construir societats més justes, inclusives i pròsperes. D'aquesta manera, doncs, les universitats esdevenen institucions estratègiques per a la implementació de l'Agenda 2030, donada la seva component central de creació i transmissió de coneixement.

En segon lloc, sabem del cert que, com hem dit, vivim en un món interdependent, on una multiplicitat d'actors actua i influeix en l'escenari social i econòmic. De la mateixa manera ho fa a l'hora d'aplicar els ODS. Es reconeix que ni els governs ni cap institució són plenament responsables en l'assoliment d'objectius col·lectius. Hi influeixen molts altres organismes i institucions mitjançant responsabilitats creuades i externalitats. Per aquest motiu, en la societat actual calen aliances i col·laboracions estretes entre els distints actors en un territori per tal de poder assolir els reptes col·lectius. I el mateix ocorre pel que fa a l'assoliment dels ODS a escala local i global.

En aquest context, l'espai de certa neutralitat que ofereixen les institucions acadèmiques i científiques pot esdevenir un factor crític en la construcció d'aquestes aliances en un territori o país determinat. El que anomenem com a diplomàcia acadèmica pot constituir un espai fructífer on governs, empreses i societat civil organitzada travin solucions consensuades i d'impacte, amb acords transversals i de llarg abast. Un cop més, el rol de les universitats pren importància en aquesta societat interdependent i necessitada d'acords d'ample abast.

Finalment, en tercer lloc, l'Agenda 2030 reflecteix una tensió molt present al món actual: es tracta de l'equilibri complex entre allò local i allò global. Si resseguim el conjunt d'ODS veurem com tots ells combinen, no sense contradiccions, la tensió entre la realitat local d'un estat, país, ciutat o territori, i l'esdevenir del conjunt del planeta o de la humanitat. Històricament, han estat justament les universitats les institucions que més han hagut de treballar sota aquesta doble perspectiva local-global: d'una banda, l'avenç genèric de la ciència i els diversos sabers, la reflexió sobre l'esdevenidor humà; de l'altra, l'aplicació o concreció d'aquest saber científic, cultural o tecnològic en un territori específic. I la formació de ciuta-

dans i professionals per a una societat i economia concretes. Per aquest motiu, de nou, l'experiència acumulada i la realitat present de les institucions universitàries poden ser de gran ajut per al desplegament dels ODS i la seva concreció/tensió entre allò global i allò local.

2. Les universitats públiques catalanes i l'Agenda 2030: iniciatives i projectes per a la seva implementació

2.1 Introducció

Les universitats que conformen l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP), és a dir, la Universitat de Barcelona (UB), Autònoma de Barcelona (UAB), Politècnica de Catalunya (UPC), Pompeu Fabra (UPF), Girona (UdG), Lleida (UdL), Rovira i Virgili (URV) i Oberta de Catalunya (UOC), estan progressivament assumint com a propis els Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030 de l'ONU. De fet (pot semblar anecdòtic però crec que no ho és gens) els ODS estan generant il·lusió i compromís ferm al si de l'acadèmia i entre els acadèmics i gestors universitaris que n'estan assabentats (malauradament encara són només una part de la comunitat). I ho fan en un context complex i en part farcit de dificultats com el que vivim en els darrers anys.

De tothom és coneguda una certa introspecció dels acadèmics i de les institucions universitàries. La universitat ha estat històricament titllada com a "torre d'ivori": una institució en bona mesura aïllada de la societat per tal de poder acomplir la seva missió principal: la creació i transmissió del coneixement. Aquest aïllament, però, l'ha situada sovint lluny dels problemes i contradiccions de la societat i la cultura més propera. Fins i tot els incentius i el reconeixement acadèmic s'han situat lluny dels problemes reals de la societat. És cert igualment, però, que en les darreres dècades aquesta introspecció s'està esquarterant, i les universitats es troben cada cop més estretament vinculades a la societat que les acull i les finança. Està sent així tant per pressions externes (els governs responsables en matèria universitària i científica reclamen a les universitats una major implicació en la formació de ciutadans i professionals, en els debats i reptes de la societat, en les polítiques públiques i en la transferència de coneixement i la innovació) com per dinàmiques internes del personal acadèmic i investigador i dels gestors/directius que es posicionen clarament per obrir les universitats a la societat i, per tant, esdevenir institucions compromeses amb la societat i l'economia local.

2.2 El rol institucional de les universitats públiques catalanes

Les universitats públiques catalanes, en aquest context de major obertura i dinamisme que acabem d'esmentar, assumeixen l'Agenda 2030 i els ODS com un marc estratègic de treball. Ho fan a ritmes diferents i sota fórmules organitzatives distintes, donada la seva autonomia institucional. En la pràctica totalitat de les universitats públiques catalanes, en aquesta línia, s'han creat comissions específiques, grups de treball i fins i tot vicerectorats específics per abordar la implementació dels ODS.

De fet, una tendència que s'observa a la pràctica totalitat d'universitats és la del procés d'anàlisi de tot allò que la pròpia institució ja duia a terme en l'àmbit de la sostenibilitat i el compromís social, que ara es pot englobar dins els ODS de l'ONU. En els darrers anys, per exemple, la pràctica totalitat d'universitats ja desplegaven el que comunament s'anomena la responsabilitat social universitària, concepte molt proper als ODS, amb comissions, grups de treball, projectes específics i memòries institucionals. Així, doncs, una tasca que a poc a poc i a ritmes diferents van duent a terme les universitats, és la de l'anàlisi de la coherència dels seus objectius i accions amb la bateria de les 169 fites específiques que estableix l'Agenda 2030.

Com acabo de dir, les universitats ja han desplegat en els darrers anys programes i projectes de certa envergadura en matèries com, entre d'altres, la cooperació per al desenvolupament, el compromís social, el treball amb els reptes socials més propers i la sostenibilitat. Ho han dut a terme en l'àmbit dels programes formatius, de la recerca científica i de la transferència de coneixements.

Cal dir que sovint el desplegament d'iniciatives i projectes a les universitats en la matèria que ens ocupa ha estat fruit de la iniciativa particular de determinades persones i grups. Persones i grups conscients i compromesos que, sovint sense gaire aixopluc institucional, han decidit posar en marxa una nova assignatura, promoure treballs de fi de grau i de màster, iniciar una nova línia de recerca o posar en marxa projectes de col·laboració amb la societat més propera, en matèries com la sostenibilitat, les noves energies, la pau i la justícia, les ciutats habitables i inclusives o l'educació per a tothom, per posar alguns exemples perfectament alineats amb l'Agenda 2030. El repte és ara, en bona part de les universitats catalanes, valorar tot aquest conjunt d'iniciatives i reforçar-les i esclarar-les a partir d'un compromís institucional fort i decidit.

Pot semblar una aproximació simplista, però penso que si les universitats públiques catalanes fossin capaces de formar i conscienciar el conjunt de prop de 240.000 estudiants que cada any omplen les aules en relació a l'Agenda 2030 i els ODS, la seva component de compromís social a escala local i global podria donar-se per assolida. Estic, òbviament, exagerant o simplificant en excés la realitat molt més complexa i rica, però crec fermament que en el canvi d'actituds i l'assumpció de nous valors per a un món nou radica la part més rellevant que poden aportar les universitats a l'Agenda de l'ONU.

2.3 El compromís conjunt del sistema universitari públic català mitjançant l'ACUP. Orientació i projectes específics

Igual que per totes i cadascuna de les universitats, l'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) compta amb prop d'una dècada de treball compartit en l'àmbit del compromís social, amb la perspectiva de situar les universitats al servei de la societat que les promou i les finança. L'ACUP compta des de fa quatre anys amb una Comissió de Responsabilitat Social, que actualment abraça també els ODS i l'Agenda 2030. També ha desenvolupat una acció de suport a la cooperació universitària, mitjançant projectes amb universitats de països en vies de desenvolupament i l'aplicació d'un Pla de Cooperació Universitària per al Desenvolupament ambiciós. Així mateix, l'ACUP té una línia de treball prioritària en el retiment de comptes de l'activitat universitària a la societat: una obligació, com a agrupació d'institucions públiques, que es concreta amb l'edició d'informes anuals d'indicadors, la difusió als mitjans i la compareixença periòdica al Parlament de Catalunya.

L'any 2017, l'Associació fa pública una primera Declaració *"El compromís de les universitats catalanes amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible: cap a una educació transformadora per a un món nou"* on estableix la voluntat d'avançar amb fermesa cap a la formació d'una ciutadania global i responsable i la construcció d'una nova aliança social per a l'Agenda 2030. Més recentment, l'any 2019, la Comissió General de Política Universitària del Consell Interuniversitari de Catalunya ha acordat la creació d'un grup de treball per a l'estudi i la proposta d'actuacions relacionades amb la contribució del sistema universitari català a l'Agenda 2030; a escala estatal, la Conferència de Rectores de las Universidades Españolas (CRUE) ha constituït també recentment una comissió intersectorial per treballar l'Agenda 2030. A escala internacional, la *International Association of Univer-*

sities (IAU) ha treballat sobretot en l'àmbit del desenvolupament sostenible (grups de treball, enquesta internacional, informes) i la xarxa *Sustainable Development Solutions Network (SDSN)*, per exemple, ha editat una guia interessant que duu per títol *"Getting Started with the SDGS in Universities. A Guide for Universities, Higher Education Institutions and the Academic Sector"*.

Pel que fa a les iniciatives i projectes específics que, des de l'ACUP, s'han posat en marxa en els darrers tres anys, podem esmentar, a tall d'exemple, els següents:

- Educació per al desenvolupament

En col·laboració amb diverses entitats externes, tals com l'Ajuntament de Barcelona i l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, s'han celebrat diversos cursos i activitats per a la formació en matèria de desenvolupament i en l'assumpció dels objectius i principis de l'Agenda 2030.

- Web ods.cat

Des de fa dos anys, s'ha posat en marxa un portal web del conjunt d'universitats catalanes on es descriuen projectes i iniciatives vinculades als ODS: projectes de recerca, d'innovació i transferència, experiències docents, etc.

- Aprenentatge Servei (ApS)

Les universitats catalanes han promogut en els darrers anys la metodologia de l'Aprenentatge Servei (ApS) en diferents estudis de grau i de màster. L'objectiu és aconseguir una formació integral dels alumnes, tot combinant la formació acadèmica amb la pràctica reflexiva d'un servei social a la comunitat. Des de l'any 2018, l'ACUP acull i coordina la Xarxa d'Aprenentatge Servei de les universitats catalanes, que ha de permetre la seva extensió i el treball col·laboratiu entre les universitats i unitats especialitzades. Podem afirmar, en aquesta línia, que totes les experiències de formació/servei social vinculades a l'ApS estan vinculades a algun o alguns ODS.

- Cooperació universitària per al desenvolupament

El conjunt d'universitats públiques catalanes continuen actives en el seu mandat de cooperació per al desenvolupament, sobretot mitjançant el reforçament de les institucions acadèmiques en països tercers i amb la realització de projectes específics a molts països. Malauradament, aquesta línia de treball ha sofert la reducció d'activitats en els darrers anys

degut a les restriccions pressupostàries dels diferents governs en matèria de cooperació per al desenvolupament.

- Plataforma CTI: aliança conjunta Agenda 2030-Catalunya

Des de l'any 2013, l'ACUP i diverses organitzacions del país tals com PIMEC, Foment del Treball, la Generalitat de Catalunya, la Fundació La Caixa, entre d'altres, promouen l'anomenada Plataforma Coneixement, Territori i Innovació. Es tracta d'un espai únic i estable per al treball conjunt entre universitats, empreses i institucions públiques per al progrés social i econòmic de Catalunya. En l'àmbit dels ODS, i en la perspectiva d'un treball de col·laboració imprescindible entre agents, s'està fomentant una aliança conjunta Agenda 2030-Catalunya, que tindrà com a fita significativa les properes Jornades Catalunya Futura al Monestir de Poblet.

- Impuls de la Xarxa Global d'Universitats per a la Innovació (GUNi)

La Global University Network for Innovation (GUNi, en les seves sigles en anglès), promoguda per la UNESCO i l'ACUP, agrupa a dia d'avui més de 230 universitats i institucions acadèmiques de 80 països d'arreu del món. Promou l'educació superior internacionalment, sota els valors de servei públic, rellevància i responsabilitat social. En aquest sentit, des de l'any 2016 la GUNi ha establert com una àrea estratègica de treball els ODS i l'Agenda 2030 en l'àmbit de l'educació superior i la recerca científica arreu del món.

En aquest context, cal reconèixer que la cultura acadèmica i l'orientació de la política universitària en les darreres dècades dificulta la plena assumpció de l'Agenda 2030 i els ODS a les universitats catalanes. Per exemple, la divisió vertical pronunciada entre àrees de coneixement/departaments universitaris posa obstacles a la necessitat d'aproximacions multidisciplinàries a la realitat del món actual. Alhora, l'estructura dels incentius acadèmics en els darrers anys, molt centrats en la publicació d'articles científics en revistes internacionals d'impacte, també suposa un fre per al treball acadèmic entorn els ODS, mitjançant una simbiosi profunda entre universitats, institucions, societat civil i món empresarial. Finalment, com s'ha dit anteriorment, la fragmentació d'iniciatives i projectes al si de les universitats (que poden arribar a significar iniciatives personals) dificulta la seva institucionalització, el seu grau d'impacte i l'estabilitat en el temps.

2.4 L'Agenda 2030, prioritat estratègica de la Global University Network for Innovation (GUNi)

Com acabem de dir, la Xarxa Global d'Universitats per a la Innovació (GUNi) ha establert l'Agenda 2030 i els ODS com a una àrea de treball estratègica, ja des de l'any 2016.

GUNi promou la recerca, el debat rigorós i l'intercanvi d'idees i projectes entre institucions universitàries i científiques d'arreu del món a l'entorn dels Objectius de Desenvolupament Sostenible. Ho fa assumint el rol estratègic que juguen les universitats en les societats actuals, tal com s'ha descrit en l'apartat 1 de l'article. En aquesta línia, promou la col·laboració entre països i el treball de les universitats amb els agents dels territoris: institucions públiques, societat civil organitzada, empreses, etc.

En aquesta línia, cal esmentar breument les principals iniciatives i projectes que la GUNi està duent a terme en relació amb l'Agenda 2030 i els ODS. Són els següents:

- Congrés Internacional ODS i educació superior i recerca científica

GUNi celebra cada dos anys un Congrés Internacional sobre els ODS i el rol de les universitats i la recerca científica. El Congrés vol esdevenir el punt de referència mundial en aquest àmbit, on experts, *practitioners*, responsables de les polítiques universitàries i de ciència, directius d'universitats i xarxes acadèmiques, i directius i experts del món de l'empresa, de les institucions nacionals i internacionals treballin de forma conjunta i avaluïn l'estat de la qüestió. El 1r. Congrés Internacional es va celebrar a Barcelona l'any 2017, i a hores d'ara s'està organitzant el 2n. Congrés, que se celebrarà el mes de març de l'any 2020.

- Grup experts en ODS

S'ha constituït, des de l'any 2018, un grup d'experts d'arreu del món en matèria de desenvolupament sostenible i ODS. La finalitat del grup és triple: avaluar i proposar accions a la pròpia GUNi en matèria d'ODS a escala internacional; fomentar aliances i projectes entre les diferents xarxes internacionals d'universitats i de desenvolupament sostenible d'arreu del món, creant sinergies entre elles; promoure el debat i l'anàlisi rigorosa sobre el desplegament de l'Agenda 2030 en l'àmbit específic de l'educació superior, la recerca científica i la innovació arreu del món.

- Publicacions

Atenent a la seva missió de crear i difondre coneixement, la GUNi ha iniciat una línia editorial específica per anar publicant documents i monografies d'interès en l'àmbit propi dels ODS, l'educació superior i la recerca. A dia d'avui, s'han publicat dues monografies i s'està treballant en l'edició d'una tercera que es publicarà a l'estiu de l'any 2019. Cal dir que, per política de la pròpia xarxa GUNi, totes les publicacions i materials es troben en lliure accés per a tothom.

- Projectes de recerca i de transferència

Com s'ha dit, la xarxa GUNi també promou projectes de recerca i de transferència en les matèries pròpies. En l'àmbit dels ODS, ha treballat en projectes europeus en temàtiques com a la recerca i la innovació responsables, la implicació i compromís de les universitats amb la societat, i el canvi climàtic mitjançant el treball de cocreació dels diferents agents en els territoris: institucions, societat civil, empreses i universitats/centres de coneixement.

- Informes Mundials – *Higher Education in the World*

Una de les línies destacades de la GUNi és la publicació d'Informes Mundials de referència, on des d'una perspectiva internacional i propositiva, s'analitzen temàtiques i reptes de l'educació superior arreu del món. En aquesta línia, l'Informe *Higher Education in the World 6*, publicat l'any 2017, duu per títol "*Towards a Socially Responsible University: Balancing the Global with the Local*" i analitza en profunditat aquesta tensió entre les responsabilitats locals i les globals de les institucions d'educació superior que, com hem vist, també forma part definitiva de l'Agenda 2030. Actualment, s'està elaborant l'Informe *Higher Education in the World 7*, que es presentarà el mes de desembre de 2019 i que durà per títol "*Humanities and Higher Education: Synergies between Science, Technology and Humanities*" i on es tracta en profunditat d'una temàtica clau per a les societats i els sistemes educatius: el paper de les humanitats, i com aquestes creen sinergies amb la ciència i la tecnologia als inicis del segle XXI, atenent també als reptes que planteja l'Agenda 2030.

OBJECTIU 8 DE L'AGENDA 2030: ASSOLIR UN CREIXEMENT SOSTINGUT, INCLUSIU I SOSTENIBLE A CATALUNYA

Joan Ramon Rovira

Cap del Gabinet d'Estudis Econòmics i Infraestructures de la Cambra de Comerç de Barcelona

1. Introducció

Un dels objectius de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides és promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible. Per avançar en el compliment d'aquest objectiu a Catalunya és necessari fer abans una anàlisi de quina ha estat l'evolució recent d'aquests indicadors i en quina situació ens trobem a dia d'avui. Per això, els dos objectius principals d'aquest breu article són, en primer lloc, fer un repàs de quina ha estat l'evolució de l'economia catalana en termes de creixement sostingut, inclusiu i sostenible, en el temps transcorregut del segle XXI¹ —des de la integració en la Unió Econòmica i Monetària Europea— en comparació amb les principals economies de la zona de l'euro i el conjunt de l'economia espanyola, i en segon lloc, orientar cap al futur com hauria de millorar i quins àmbits reforçar per tal que el model de creixement s'alineï amb l'Objectiu 8 de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides (veure [requadre 1](#)).

2. Del creixement econòmic al benestar de la població: balanç 2000-2017

Al llarg del període 2000-2017 —que inclou fase d'expansió, crisi i recuperació— l'economia catalana va registrar un augment acumulat del PIB real a preus constants del 33% i de

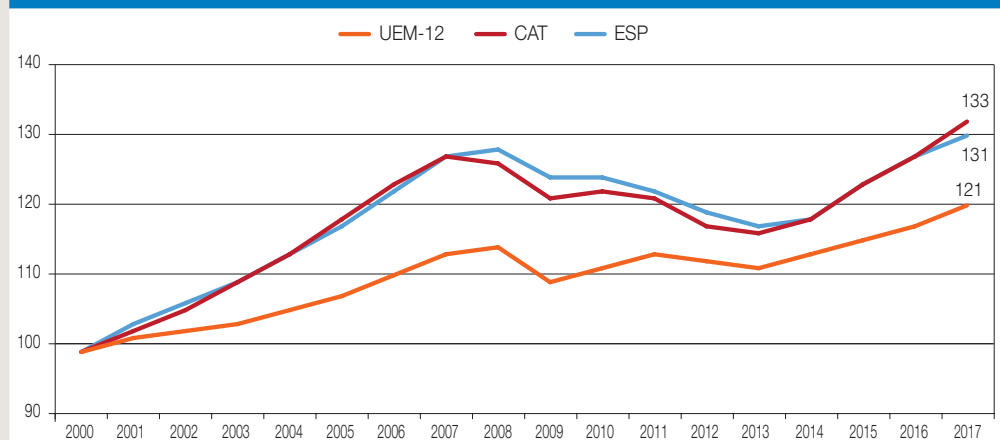
l'ocupació del 15%, superior al de la mitjana europea² (21% i 10%, respectivament) i similar a l'evolució observada al conjunt de l'economia espanyola (31% i 17%). Destaca especialment l'elevada volatilitat de la creació d'ocupació a Catalunya i al conjunt de l'economia espanyola en comparació amb altres economies europees degut a l'elevada temporalitat en el mercat laboral ([gràfics 1 i 2](#)). En el subperíode de recuperació 2014-2017 la taxa de creixement de l'ocupació i el PIB s'acceleraren a Catalunya, i creixen per sobre de l'economia espanyola, i novament de la mitjana europea. Aquest elevat creixement dels últims anys reflecteix en part una recuperació en el grau d'utilització dels recursos productius (humans i materials) infrautilitzats com a conseqüència de la crisi, per la qual cosa no es pot extrapol·lar al futur. La tendència futura de creixement del PIB català a llarg termini dependrà principalment de l'evolució conjunta de la productivitat del treball i de la població activa.

L'any 2017 el PIB per càpita de l'economia catalana, calculat a preus constants, era un 10% superior al nivell de l'any 2000. Tanmateix aquest creixement econòmic observat els últims 17 anys a Catalunya no s'ha traduït en la mateixa mesura en un increment del benestar per a les persones. Un principal indicador

¹ Article basat en l'estudi "Economia catalana al segle XXI. Balanç 2000-2017 i perspectives 2030" (2019) Cambra de Comerç de Barcelona.

² La comparativa s'ha fet amb les dades corresponents a la UEM-12.

Gràfic 1
PIB real (preus constants), 2000=100

Fonts: UEM: Ameco; CAT: Idescat; ESP: INE

Objectiu 8. Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball decent per a tots

Fites de l'ODS 8:

1. Mantenir el creixement econòmic per càpita de conformitat amb les circumstàncies nacionals i, en particular, un creixement del producte interior brut d'almenys un 7% anual als països menys avançats.
2. Aconseguir nivells més elevats de productivitat econòmica mitjançant la diversificació, la modernització tecnològica i la innovació, entre altres coses centrant l'atenció en sectors de major valor afegit i ús intensiu de mà d'obra.
3. Promoure polítiques orientades al desenvolupament que donin suport a les activitats productives, la creació d'ocupació digna, l'emprenedoria, la creativitat i la innovació, i encoratjar la regularització i el creixement de les microempreses i les petites i mitjanes empreses, entre altres coses mitjançant l'accés a serveis financers.
4. Millorar progressivament, per a 2030, la producció i el consum eficients dels recursos mundials i procurar desvincular el creixement econòmic de la degradació del medi ambient, de conformitat amb el marc decenal de programes sobre modalitats sostenibles de consum i producció, començant pels països desenvolupats.
5. Per a 2030, aconseguir l'ocupació plena i productiva i garantir un treball digna per a tots els homes i dones, inclosos el jovent i les persones amb discapacitat, així com la igualtat de remuneració per treball d'igual valor.
6. Per a 2020, reduir substancialment la proporció de joves sense ocupació i que no cursen estudis ni reben formació.
7. Adoptar mesures immediates i eficaces per erradicar el treball forçat, posar fi a les formes modernes d'esclavitud i el tràfic d'éssers humans i assegurar la prohibició i l'eliminació de les pitjors formes de treball infantil, incloent el reclutament i la utilització d'infants soldats, i, a tot tardar el 2025, posar fi al treball infantil en totes les seves formes.
8. Protegir els drets laborals i promoure un entorn de treball segur i protegit per a totes les persones treballadores, incloses les migrants, en particular les dones migrants i les persones amb ocupacions precàries.
9. Per a 2030, elaborar i posar en pràctica polítiques de promoció d'un turisme sostenible que creï ocupació i promogui la cultura i els productes locals.
10. Reforçar les institucions financeres nacionals per encoratjar i ampliar l'accés als serveis bancaris, financers i d'assegurances per a tothom.

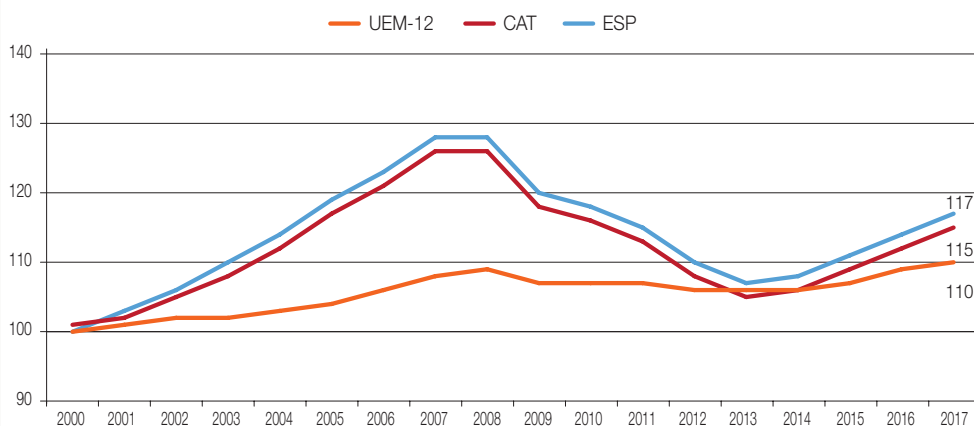
que mesura el benestar és la **Renda Familiar Bruta Disponible per càpita (RFBDpc)**, deflactada per tenir en compte els efectes de la inflació sobre el poder adquisitiu. Aquest indicador expressa els recursos de que disposen les famílies per consumir o estalviar. Es defineix com la suma de les rendes brutes de les famílies (salari i rendes empresarials i de la propietat), més les prestacions i transferències socials rebudes (per exemple les pensions), menys els impostos directes i les cotitzacions socials pagades.

Les dades mostren que el valor de la RFBD per càpita i deflactada a Catalunya l'any 2016 era pràcticament el mateix que l'observat l'any 2000 –en contrast amb un augment acumulat del 10% del PIB per càpita (gràfic 3).

Al conjunt de l'economia espanyola s'observa una evolució similar de la RFBD, amb un augment molt modest el 2017 en comparació amb el 2000. En canvi, al conjunt de la UEM-12 la RFBD ha augmentat un 7% acumulat en el mateix període –en qualsevol cas, també significativament per sota de l'augment observat del PIB per càpita (14%) (gràfic 4). Aquest mal comportament està molt influït pels anys d'expansió i crisi entre 2000 i 2013, mentre que a partir de 2014 i fins al 2016 mostra un creixement mitjà anual de l'1,6% a Catalunya (front un 1,1% a la UEM-12).

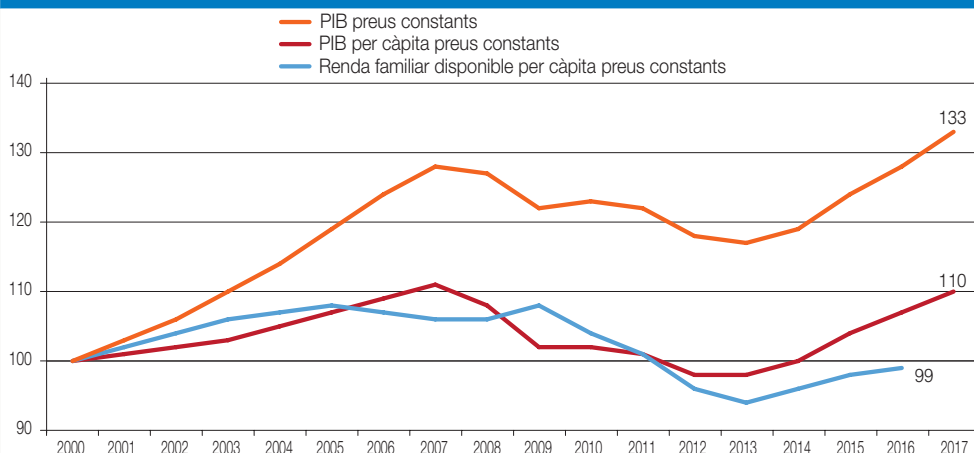
En definitiva, al llarg d'aquest període 2000-2017 l'economia catalana ha tendit a créixer en termes de PIB i ocupació a un ritme similar al del conjunt de l'economia espanyola i superior a la mitjana de les economies europees. Com a resultat, entre 2000 i 2017 ha augmentat el pes de Catalunya en el PIB espa-

Gràfic 2
Ocupació (persones). 2000=100

Fonts: UEM: Ameco; CAT: Idescat; ESP: INE

Gràfic 3
PIB, PIB per càpita i Renda Familiar Bruta Disponible per càpita a Catalunya (preus constants). 2000=100

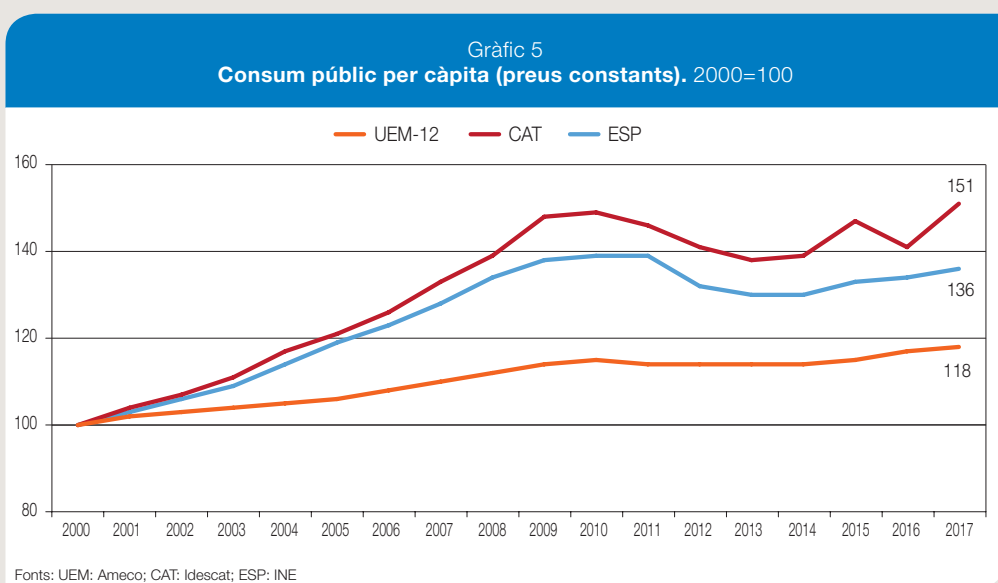
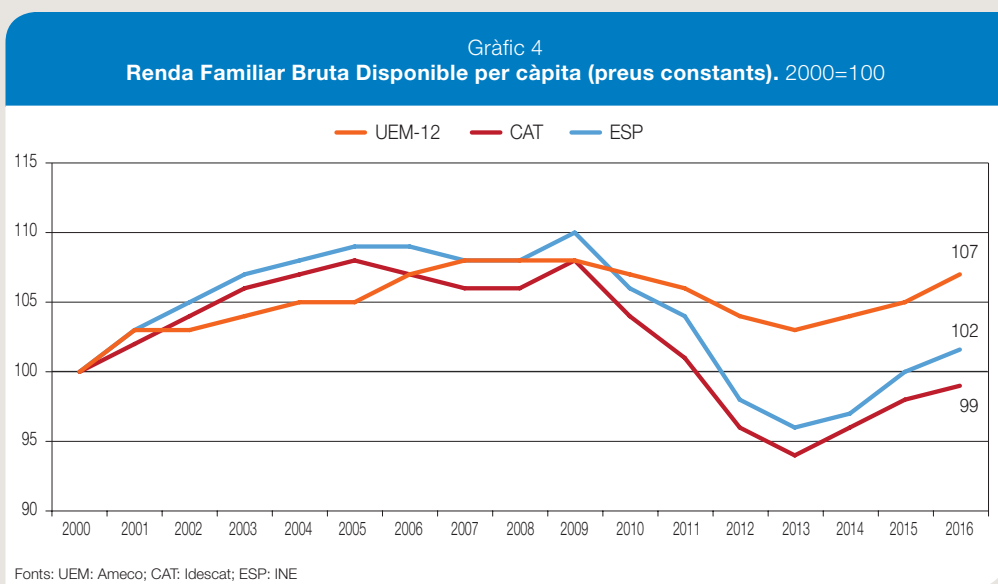
Fonts: UEM: Ameco; CAT: Idescat; ESP: INE

nyol i europeu. Aquest millor comportament relatiu de l'economia catalana també s'observa durant la fase de recuperació de la crisi, entre els anys 2014 i 2017. No obstant això, durant el període llarg 2000-2017, el PIB per càpita de l'economia catalana (mesurat a preus constants) ha crescut per sota de la mitjana europea i la renda familiar disponible bruta (RFBD) per habitant i deflactada es troba estancada en nivells de l'any 2000.

Aquesta dissociació entre la **quantitat** (PIB, ocupació) i la **qualitat** (PIB per càpita i RFBD per càpita) del creixement és conseqüència d'un model econòmic més **extensiu** –que crea, destrueix i torna a crear llocs de treball i recursos naturals a taxes molt elevades, alhora que manté un elevat atur estructural– que **intensiu** –impulsat principalment per la millora de l'eficiència en la producció i el consum. Amb horitzó 2030, l'economia catalana

na pot i ha d'aspirar a continuar creixent per sobre de la mitjana europea, però també ha d'aspirar a créixer millor, seguint un patró de creixement més equilibrat, inclusiu i sostenible.

Juntament amb l'indicador d'RFBD, cal tenir també en compte la contribució dels béns i serveis públics al benestar de les persones, que es pot mesurar mitjançant el consum públic per càpita, deflactat, que inclou l'educació i la sanitat públiques i els diferents serveis socials (però també la despesa de funcionament de les pròpies administracions). Les dades mostren un fort augment del consum públic per càpita a Catalunya en termes reals, d'un 50,7% acumulat entre 2000 i 2017 –molt superior al creixement del PIB per càpita i de la productivitat. Tanmateix, aquest increment mostra un perfil temporal molt asimètric, amb una concentració del creixement entre 2000 i

2007; una etapa de moderació amb un creixement mitjà anual del 0,7% entre 2007 i 2013, i un nou repunt fins assolir taxes de creixement mitjà del 2,2% entre 2013 i 2017.

El conjunt de l'economia espanyola mostra una evolució amb un perfil temporal similar, però amb valors més moderats al llarg del mateix període. En canvi, l'evolució del consum públic per càpita a la UEM-12 mostra una trajectòria de creixement molt més suau i constant al llarg del temps (gràfic 5). Per valorar aquestes diferències cal tenir en compte que el nivell de partida l'any 2000 del consum públic per càpita a Catalunya era molt inferior al de la mitjana europea.

S'ha de tenir en compte que mantenir un creixement del consum públic per càpita sistemàticament superior al del PIB per càpita és insostenible sense un augment proporcional de la pressió fiscal (o del nivell d'endeutament). També s'han de considerar els efectes negatius associats amb creixements insostenibles de la despesa pública seguits d'interrupcions brusques quan la situació de finançament del sector públic obliga a aplicar polítiques d'austeritat estrictes. Així doncs, és recomanable un creixement sostingut de la despesa en serveis públics en línia amb el PIB per càpita, que no generi més pressió a l'alt nivell actual d'endeutament públic ni tampoc retallades en períodes de recessió.

3. La incorporació de l'equitat en el model de creixement econòmic

Un model de creixement equilibrat, inclusiu i sostenible a llarg termini, requereix que juntament amb la productivitat i la competitivitat, l'equitat en la distribució personal de la renda sigui un pilar fonamental. Es poden considerar tres tipus d'equitat: intrageneracional, intergeneracional i interterritorial. És a dir: entre persones que coexisteixen en un mateix territori; entre diferents generacions que se succeeixen en el territori, i entre persones que habiten territoris diferents d'una mateixa comunitat política.

Des del punt de vista intrageneracional el nivell mínim acceptable d'equitat en societats plenament democràtiques seria el que garanteix la igualtat d'oportunitats a tots els ciutadans, amb independència dels atributs de gènere, de raça o de classe de cada individu. Això implica, com a mínim, garantir el dret universal a unes prestacions bàsiques de salut, educació i altres serveis socials fonamentals (analitzada al gràfic 5). Més enllà d'aquest nivell mínim, cada societat ha de determinar quin nivell de desigualtat en els resultats està disposada a acceptar, o en quin grau creu que ha de compensar o donar suport als més desfavorits com a resultat de l'actuació dels mecanismes de mercat. Per altra banda, es poden considerar

dos classes d'actuacions públiques encaminades a garantir un determinat nivell d'equitat: les predistributives, que actuen abans de que es produeixi la distribució de la renda en el mercat (per exemple, garantir un treball digne, oferir formació continuada dels treballadors, garantint la igualtat de gènere, etc.) i les redistributives, actuant directament sobre la distribució de la renda personal via fiscalitat i prestacions socials.

L'Agenda 2030 posa l'accent precisament en les mesures predistributives perquè només d'aquesta manera es podrà garantir que el canvi de model de creixement és estructural, i no només conjuntural. És per això que l'Objectiu 8 (creixement inclusiu i treball decent) està interrelacionat amb molts altres com són: la fi de la pobresa (ODS 1), la igualtat de gènere (ODS 5); la salut (ODS 3) i l'educació (ODS 4).

4. Cap a un creixement sostingut, inclusiu i sostenible en perspectiva 2030

Amb perspectiva 2030 Catalunya haurà d'afrontar quatre reptes de primer ordre: (i) **demogràfic**, amb l'envelliment de la població; (ii) **tecnològic**, amb la revolució digital, (iii) **geopolític**, amb els canvis associats amb un món més multipolar i allunyat dels antics consensos sobre el lliure comerç, i (iv) **ambiental**, amb les conseqüències del canvi climàtic. Per tant, la reorientació de l'economia catalana cap a un patró de creixement més equilibrat, inclusiu i sostenible serà menys una opció que una condició de viabilitat. L'estudi apunta a tres eixos principals per avançar cap a un model de creixement de més qualitat: la **productivitat**, la **competitivitat** i la **sostenibilitat** –en les dues dimensions social i ambiental.

Un model de creixement equilibrat, inclusiu i sostenible hauria de fer possible conciliar l'exigència de competitivitat en una economia global amb les demandes de major equitat en els diferents àmbits, garantint la **sostenibilitat** social i mediambiental. La clau que pot permetre aquesta conciliació és un model econòmic focalitzat en el **coneixement** i la formació, atracció i retenció del **talent**; impulsat pel dinamisme emprenedor en les noves tecnologies, la inversió en R+D i per l'augment de la dimensió empresarial mitjançant la consolidació de projectes empresarials ambiciosos; orientat a avançar esglaons en la cadena de valor als diferents sectors, cap a segments d'activitat més intensius en **capital humà i tecnològic**, i recolzat en un funcionament dels mercats de béns i serveis, treball i capitals més **eficient i flexible**, i compatible amb la **sostenibilitat mediambiental**.

L'objectiu final de l'economia ha de ser contribuir al **benestar de les persones**, traduint el creixement del PIB en un creixe-

ment sostingut de la renda familiar disponible, en línia amb la **productivitat**. És important reconèixer que, a llarg termini, el principal determinant de la riquesa i el benestar de les nacions és la productivitat. Tant la renda familiar disponible com el consum públic per càpita poden créixer transitòriament per sobre o per sota del creixement de la productivitat, però només a costa d'augmentar o disminuir l'endeutament públic i/o privat amb l'exterior com a proporció del PIB i/o les taxes d'atur i d'activat com a proporcions de la població activa i de la població total. A llarg termini, les taxes d'endeutament i d'ocupació no poden augmentar o disminuir sistemàticament i, per tant, la millora del benestar dependrà fonamentalment de l'augment de la productivitat.

Per això, cal conèixer els **determinants de la productivitat**, perquè serà sobre ells que caldrà actuar si volem millorar el nivell productivitat, i en conseqüència, el nivell de benestar i riquesa del país. La productivitat està determinada per tres factors: (i) la dotació de recursos productius (capital físic, humà i tecnològic) per treballador, (ii) el nivell del coneixement científic i tecnològic a disposició de tots els agents econòmics i (iii) l'eficiència amb la que es combinen i s'assignen els recursos productius, que al seu torn determina el grau de proximitat a la frontera tecnològica. L'eficiència en l'organització i l'assignació dels recursos productius, al seu torn, depèn de quatre elements: (i) de la dimensió, l'especialització i la qualitat de la gestió dins de l'àmbit de cada empresa; (ii) de la competència i l'eficiència en l'assignació de recursos entre empreses dins d'un mateix sector d'activitat (és a dir, de la mesura en què les empreses més productives tendeixen a guanyar quota de mercat en el seu sector); (iii) dels canvis en la composició sectorial entre diferents branques d'activitat dins del conjunt de l'economia, que determina en quina mesura els segments d'activitat més productius (és a dir, els que incorporen més valor afegit per treballador) tendeixen a guanyar pes en el total); i (iv) de l'eficàcia dels mercats (de béns i serveis, treball i capitals), juntament amb la qualitat del marc institucional i de la regulació i la intervenció públiques, per facilitar una assignació eficient dels recursos dins de cada empresa, entre empreses d'un mateix sector i entre sectors en el conjunt de l'economia. Bona part d'aquests elements són considerats com a fites dins l'Objectiu 8 de l'Agenda 2030. Cal aquí posar l'accent en alguns d'ells:

- Aconseguir nivells més elevats de productivitat econòmica mitjançant la diversificació, la modernització tecnològica i la innovació, entre altres coses centrant l'atenció en sectors de major valor afegit i ús intensiu de mà d'obra.
- Promoure polítiques orientades al desenvolupament que donin suport a les activitats productives, la creació d'ocu-

pació digne, l'emprenedoria, la creativitat i la innovació, i encoratjar la regularització i el creixement de les microempreses i les petites i mitjanes empreses, entre altres coses mitjançant l'accés a serveis financers.

- Millorar progressivament, per a 2030, la producció i el consum eficients dels recursos mundials i procurar desvincular el creixement econòmic de la degradació del medi ambient, de conformitat amb el marc decennal de programes sobre modalitats sostenibles de consum i producció, començant pels països desenvolupats.
- Per a 2030, aconseguir l'ocupació plena i productiva i garantir un treball digne per a tots els homes i dones, inclosos el jovent i les persones amb discapacitat, així com la igualtat de remuneració per treball d'igual valor.
- Per a 2020, reduir substancialment la proporció de joves sense ocupació i que no cursen estudis ni reben formació.

La principal dificultat per assolir un creixement sostenible i inclusiu, tal com marca l'Agenda 2030, en la Catalunya del segle XXI no és saber diagnosticar els problemes, ja que existeixen molts treballs que ho fan, sinó arribar a solucions de consens i tenir la voluntat i la capacitat per aplicar-les a llarg termini. La qualitat del creixement depèn, en última instància, de la **qualitat del marc institucional i polític** i d'una consciència clara i prioritzada dels principals reptes i oportunitats amb horitzó de futur. Aquest estudi vol contribuir a avançar en aquesta direcció. Des de la Cambra de Barcelona ens sumem a la crida per elaborar un **pla estratègic amb horitzó 2030** construït sobre un ampli consens en les qüestions fonamentals que afecten l'interès general de l'economia, amb objectius d'actuació quantificats i contrastables. Catalunya surt reforçada d'una crisi excepcional i amb el potencial per créixer més i millor. Ara cal sumar les voluntats i posar els mitjans per fer realitat aquest potencial.

En síntesi, en el període de més de 18 anys transcorreguts del segle XXI l'economia catalana ha mostrat un millor comportament relatiu que la UEM-12 en la "quantitat" del creixement (volum del PIB, llocs de treball, població) i un pitjor comportament relatiu en la "qualitat" d'aquest creixement (PIB per càpita, RFBG per càpita). Amb horitzó 2030, l'economia catalana hauria de transitar des del patró de creixement basat fonamentalment en acumular més treball i més capital físic, a un model orientat a la millora de l'eficiència en la utilització dels recursos productius i a la generació de nous recursos i, per tant, a una major qualitat del creixement que es tradueixi en una millora sostinguda del benestar per al conjunt de la població.

OBJECTIU 5: ASSOLIR LA IGUALTAT DE GÈNERE

Carme Poveda

Directora d'Anàlisi Econòmica de la Cambra de Comerç de Barcelona i consellera de l'Observatori Dona, Empresa i Economia (ODEE)

La igualtat de gènere no és només un dret humà fonamental, sinó la base necessària per aconseguir un món pacífic, pròsper i sostenible. No obstant això, les dones segueixen guanyant a tot el món un 24% menys que els homes en el mercat de treball i 1 de cada 5 dones i nenes entre 15 i 49 anys d'edat de tot el món van afirmar haver experimentat violència física o sexual a mans de la seva parella en els 12 mesos anteriors a ser preguntades sobre aquest assumpte. A més, si bé és cert que les dones han aconseguit importants avenços en la presa de càrrecs polítics a tot el món, la seva representació en els parlaments nacionals és del 23,7%, encara lluny de la paritat.

Les dones i les nenes representen la meitat de la població mundial i també, per tant, la meitat del seu potencial. No obstant això, la desigualtat de gènere persisteix avui a tot el món i provoca l'estancament del progrés social. En 2014, 143 països tenien garantida en les seves constitucions la igualtat entre homes i dones, però altres 52 països encara no havien assumit aquest important compromís. L'apoderament de les dones i les nenes és fonamental per impulsar el creixement econòmic i promoure el desenvolupament social. De fet, diferents estudis han demostrat que la plena participació de les dones en la força de treball faria incrementar les taxes de creixement del PIB del seu país, en molts casos en dos dígits.

Si es facilita la igualtat a les dones i nenes en l'accés a l'educació, a un treball decent, i una representació en els processos d'adopció de decisions polítiques i econòmiques, s'estaran impulsant les economies sostenibles i les societats i la humanitat en el seu conjunt es beneficiaran al mateix temps.

Per tot això, l'objectiu 5 de l'Agenda 2030 s'ha proposat l'assoliment de la igualtat de gènere i l'apoderament de totes les dones i nenes. Aquest objectiu integral i transversal –perquè sense aquest, altres objectius de l'Agenda no es podran assolir– inclou nou fites, però algunes són més pròpies dels països en desenvolupament. Per això, en aquest article ens centrarem en analitzar i quantificar la situació a Catalunya de les següents tres fites incloses en l'objectiu 5:

5.1 Posar fi a totes les formes de discriminació contra les dones i nenes a tot el món.

5.4 Reconèixer i valorar les cures i el treball domèstic no remunerats mitjançant serveis públics, infraestructures i polítiques de protecció social, i promovent la responsabilitat compartida a la llar i la família, segons procedeixi en cada país.

5.5 Assegurar la participació plena i efectiva de les dones i la igualtat d'oportunitats de lideratge a tots els nivells decisoris en la vida política, econòmica i pública.

L'Objectiu 5 i les seves fites són quantificables i assolibles. Per això, en aquest article s'analitzarà resumidament quina és la situació actual a Catalunya en cadascuna d'elles a partir dels indicadors més recents i, a continuació, es recolliran els principals reptes que Catalunya s'ha plantejat en aquests àmbits i que estan recollits en el document de la Generalitat de Catalunya "Aconseguir la igualtat de gènere i apoderar totes les dones i nenes" Informe del CADS 3/2016.

El compliment d'aquests reptes de país permetria revertir la desigualtat en les relacions de poder entre dones i homes i abordar les barreres estructurals que impedeixen el progrés.

5.1 Posar fi a totes les formes de discriminació contra les dones i nenes a tot el món

L'any 2015 el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, que estableix mesures transversals en tots els ordres de la vida amb la finalitat d'erradicar les discriminacions contra les dones. Aquesta llei complementa i amplia la Llei orgànica 3/2007, del 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, que va aprovar el govern espanyol l'any 2007. És evident que l'establiment de nous marcs legals sobre la igualtat de gènere en el treball i l'erradicació de pràctiques discriminatòries és fonamental per reduir les desigualtats, però també és cert que el canvi social i de pautes culturals va més enllà de l'existència del marc normatiu. És per això que juntament amb les lleis, cal també actuar contra estereotips presents en múltiples àmbits, com la família, l'educació, la cultura, els mitjans de comunicació, el món laboral i l'organització social. També cal actuar fomentant valors com la corresponsabilitat,

el bon govern, la transparència o la visibilització de referents entre altres.

Malgrat els progressos fets fins ara en l'àmbit de l'educació i la formació, persisteixen desigualtats econòmiques que es manifesten sobretot en el mercat laboral, tals com diferències salarials o la segregació de gènere en el mercat laboral.

Les dones a Catalunya estan més preparades i qualificades que els homes i, a més, la situació global no ha canviat gaire si es compara amb la de fa deu anys. Així, per exemple, la taxa de fracàs escolar (percentatge de joves que no acaben l'educació secundària) és inferior en el cas de les noies (14,2% enfront del 21,6% en el cas dels nois). També el nombre de dones titulades universitàries el 2017 supera en un 32% el nombre d'homes titulats aquest mateix any, i el nombre de dones que aprova la tesis doctoral és un 5% superior al d'homes. Això fa que el nombre de treballadores amb estudis universitaris superi en un 10% al nombre d'homes ocupats amb estudis universitaris, és a dir, el mercat laboral té més talent femení que masculí.

Però tot aquest major esforç de preparació i estudi de les dones no s'ha traduït en una igualtat real en el mercat laboral, sobretot a causa de la major precarietat del seu lloc de treball (temps parcial i sous més baixos). Les dones tenen el 73% dels contractes a temps parcial, un tipus de contracte que està penalitzat monetàriament ja que el salari per hora d'un contracte a temps parcial és un 34% inferior al preu hora d'un contracte a temps complert (10,68 euros enfront de 16,11 euros). La bretxa salarial entre homes i dones és del 15% el 2018 (salari/hora). Les causes de la bretxa salarial són múltiples i interconnectades. Entre altres, la infravaloració del treball de les dones, la sobrerrepresentació femenina en l'ocupació a temps parcial, la desigualtat en l'assumpció de les càrregues familiars i domèstiques, les desigualtats en l'orientació formativa són alguns dels factors que expliquen la segregació horitzontal i vertical de les dones. Per una banda, la segregació horitzontal situa les dones en sectors d'activitat i ocupacions feminitzades (com els serveis socials, l'educació o la sanitat), que estan pitjor remunerades al mercat laboral. Per una altra, la segregació vertical limita l'ascens i promoció de les dones a la seva carrera professional, obtenint així menys ingressos. Tot això s'acaba traduint en unes pensions que són un 31% més baixes per a les dones i en una prestació d'atur també un 8% inferior. Cal abordar, per tant, les veritables causes d'aquestes desigualtats i prendre mesures per reduir (i eliminar) la bretxa salarial i la segregació horitzontal i vertical. Per això, és important sensibilitzar i conscienciar tots els agents socials, públics i privats per tal de remoure tots els obstacles que impedeixen la igualtat d'oportunitats de dones i homes.

Els grans reptes que el nostre país té plantejats en relació amb aquesta fita de l'Agenda 2030 són:

- Reduir la bretxa salarial abordant totes les seves múltiples causes.
- Trencar la segregació horitzontal i vertical de les dones.
- Fomentar la coeducació en tots els nivells educatius i la formació adequada de la comunitat educativa.
- Erradicar les estructures culturals sexistes a través de la implicació de tots els agents socials i els mitjans de comunicació.
- Garantir el compliment de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, i dur-ne a terme el desenvolupament reglamentari.

5.4 Reconèixer i valorar les cures no remunerades i el treball domèstic no remunerat, mitjançant la prestació de serveis públics, la provisió d'infraestructures i la formulació de polítiques de protecció social, així com mitjançant la promoció de la responsabilitat compartida a la llar i la família, segons escaigui a cada país

A Catalunya, les dones continuen assumint una responsabilitat més gran en les feines relatives a la llar i a la cura de la família. Segons la darrera Enquesta de l'ús del temps (EUT) 2010-2011 realitzada per l'Idescat, les dones dediquen una mitjana de 3 hores i 54 minuts a les tasques de la llar i familiars, mentre que els homes hi dediquen 2 hores i 2 minuts. Les dones, per tant, hi dediquen gairebé el doble de temps que els homes.

Si es té en compte la càrrega de treball total (remunerat i no remunerat), les dones en mitjana treballen una hora diària més que els homes, trencant així amb la imatge de que la dona treballa menys que l'home. Perquè el major temps dedicat per les dones al treball no remunerat a la llar només queda compensat parcialment amb el menor temps dedicat al treball remunerat.

La realització de tasques domèstiques i familiars segueix recaient majoritàriament sobre la població femenina, amb independència de la seva edat, situació laboral —ja siguin ocupades, parades o inactives—, tipus de llar o nivell d'estudis. Tanmateix, el temps mitjà diari dedicat per les dones a la llar i

la família descendeix a mesura que augmenten el nivell educatiu dels membres de la llar.

Les dades també mostren que en les llars amb fills menors de 10 anys, es perpetua el model tradicional de repartiment de tasques, l'home treballa més hores fora de casa i la dona treballa més hores dins de casa, donant com a resultat que les dones de 30 a 44 anys són les que suporten una major càrrega total del treball (remunerat i no remunerat), amb efectes importants sobre la salut de les dones per l'estrès i el cansament.

En els 8 anys que van des de la realització de la primera EUT (2002-2003) i la segona (2010-2011), s'observa un augment gradual de dedicació dels homes a les tasques de la llar i la família (23 minuts més), que pràcticament coincideix amb la disminució que fa la dona a aquestes tasques. Per tant, la tendència és positiva però el ritme és més lent del que seria desitjable. Si l'any 2011 les dones dedicaven 1 hora i 52 minuts diaris més que els homes a la llar i la família, a un ritme de reducció de 2,9 minuts per any, caldria esperar quatre dècades fins assolir la igualtat. Afortunadament, els canvis s'estan produint entre les noves generacions a un ritme més elevat.

La Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, estableix que la Generalitat ha de fer, periòdicament, estimacions del valor econòmic del treball domèstic i de cura d'infants i de persones grans o dependents, així com informar la societat catalana sobre el resultat d'aquestes estimacions per a donar-ne a conèixer la importància econòmica i social. L'estudi realitzat pel Gabinet d'Estudis Econòmics de la Cambra amb el suport de l'Institut Català de les Dones respon precisament a aquest manament que la llei fa a la Generalitat de Catalunya. Segons aquest estudi, si es consideressin les tasques domèstiques, el PIB català s'incrementaria com a mínim un 23,4%, passant de 214.927 milions d'euros actuals als 265.248 milions el 2015. Per tant, el PIB del treball domèstic i de cura a Catalunya s'estima en 50.321 milions d'euros aquest any. Les dones són les que fan una major aportació al treball de la llar i la família (el 67% enfront del 33% els homes). És a dir, les dones contribueixen el doble que els homes al valor econòmic del treball domèstic i de cura.

L'estudi també calcula que amb una distribució igualitària de les tasques domèstiques les dones podrien obtenir uns ingressos salarials bruts en el mercat laboral un 25% superiors als actuals. Per tant, la desigual distribució de tasques domèstiques acaba tenint un cost per a les dones de 8.852 milions d'euros anuals (equivalent al 4,1% del PIB de l'any 2015). O dit d'una altra manera, la distribució desigual de les càrregues domèstiques li costa a cada dona catalana 2.759 euros anuals.

Aquestes dades s'han de tenir en compte en el disseny de les polítiques econòmiques i socials, les quals han de garantir una protecció especialment per a les dones, atès que la majoria de pobres al nostre país (i a tot el món) són dones. En relació amb això, és important garantir l'accés assequible al servei de llars d'infants i d'atenció a les persones dependents per facilitar la incorporació femenina al mercat de treball. Per altra banda, hi ha la necessitat de desplegar una política familiar basada en la corresponsabilitat (en el treball remunerat i en el no remunerat) per tal d'assolir la igualtat d'oportunitats de tots els qui componen una família en sentit ampli. També cal implementar noves formes de treball, molt més adaptades als horaris europeus i que prevegin la conciliació de la vida personal i laboral per a dones i homes.

Els grans reptes que Catalunya té plantejats en relació amb aquesta fita de l'Agenda són:

- Promoure el reconeixement social i la valoració econòmica del treball de cura i domèstic no remunerat.
- Fomentar la corresponsabilitat entre homes i dones dels treballs domèstics i de cura.
- En l'àmbit educatiu, promoure la formació i capacitació de noies i nois en la corresponsabilitat.
- Avançar en la implementació de la reforma horària.
- Garantir l'accés assequible als serveis de llars d'infants i escoles bressol i d'atenció a les persones dependents, especialment per part dels col·lectius més vulnerables.

5.5 Vetllar per la participació plena i efectiva de les dones, i per a la igualtat d'oportunitats de lideratge en tots els àmbits de presa de decisions en la vida política, econòmica i pública

Segons l'informe sobre l'Indicador d'igualtat de gènere de Catalunya de 2017¹, elaborat pel Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona, la presència de les dones és clarament inferior a la dels homes tant en l'àmbit polític, empresarial i universitari com en l'institucional, i a més la reducció de desigualtats està avançant molt lentament.

¹ Cambra de Comerç de Barcelona. Observatori Dona Empresa Economia. Indicador d'igualtat de Gènere de Catalunya. Informe de resultats 2007. Cambra de Comerç de Barcelona. En línia a: http://www.donaempresaeconomia.org/wp-content/uploads/2018/03/2018-02-05_Indicador-igualtat-de-genere-2017.pdf

L'estudi ha rebut el premi d'Educaweb 6ª Menció Enric Renau i Permanyer 2018.

En l'àmbit de la **política**, a Catalunya hi ha 772 alcaldes i només 174 alcaldesses (77% menys), 5.880 regidors electes per només 3.194 regidores electes (46% menys), 83 diputats al Parlament de Catalunya front a 57 diputades (27% menys). En aquestes tres categories, la presència de les dones és clarament inferior a la dels homes, malgrat el que dicta l'Estatut d'Autonomia i l'actual Llei d'Igualtat de Catalunya de 2015 pel que fa a la composició de les llistes. Certament, la desigualtat s'ha reduït en les darrers legislatures respecte a les anteriors però encara està molt lluny de l'equitat.

En l'àmbit de l'**empresa**, l'any 2017 el nombre de dones que ocupen llocs de direcció és un 54% inferior al d'homes (45.750 dones enfront a 99.975 homes). És a dir, les dones ocupen el 31% dels llocs de direcció, un percentatge que ha retrocedit respecte al 2015 (36%) i al 2005 (35%). Per contra, el nombre de dones en els llocs científics i intel·lectuals supera en un 31% el nombre d'homes (350.575 dones enfront a 267.125 homes el 2017) i, a més, aquesta ràtio ha augmentat respecte a fa dos anys i també respecte a fa dotze anys. Es confirma així, que les dones ocupen un lloc fonamental en el funcionament de les institucions i les empreses, però al mateix temps es detecta un "sostre de vidre" que les dificulta promocionar als llocs de direcció. Finalment, el percentatge de dones en els consells d'administració és encara molt baix (un 19% en les grans empreses cotitzades a Espanya el 2018), si bé ha millorat respecte a la situació que hi havia el 2005, quan només eren el 4%. En el grup de directius, la bretxa salarial entre homes i dones és del 20%, ampliant-se respecte al 13% de fa dos anys. Per tant, feines amb la mateixa responsabilitat i qualificació estan retribuïdes diferent segons el sexe, i a més, s'amplia el diferencial.

En l'àmbit **universitari**, s'ha mesurat l'apoderament amb la distribució per gènere de les càtedres. El nombre de catedràtiques a Catalunya el 2016 és de 300 enfront a 1.183 homes (un 75% menys de dones). Aquesta ràtio és idèntica a la de 2005 i una mica més negativa fins i tot que la de 2015 (73%). Això demostra que en l'àmbit universitari les dones estan fortament discriminades a l'hora d'accedir a les càtedres i, a més, no s'ha avançat ni a mitjà ni a llarg termini. Caldria establir criteris més clars de meritocràcia i una edat límit que motiví la renovació.

El quart aspecte a analitzar dins l'àmbit de l'apoderament és la presència femenina en les **institucions**. S'han seleccionat 11 institucions entre patronals, sindicats, cambres, institucions culturals, societat civil i col·legis professionals, i s'ha analitzat els membres de la junta, òrgans de govern, presidències, vicepresidències i secretaries generals. En aquest cas,

l'anàlisi s'ha pogut fer únicament per al 2015 i s'ha actualitzat a gener de 2018. En total, s'han identificat 71 dones enfront de 340 homes, això és un 79% menys de dones que d'homes en els òrgans representatius d'aquestes institucions. En aquest cas s'observa un retrocés perquè la bretxa de gènere s'ha ampliat en els últims dos anys. Les dones han passat de ser el 23% d'aquests càrrecs el 2015 a ser únicament el 17% a principis de 2018.

En conjunt, la desigualtat en l'àmbit de l'apoderament ha registrat una lleu millora en els darrers dotze anys, però sembla haver estat deguda únicament a la disminució de la desigualtat observada en l'àmbit polític (l'únic on hi ha més pressió social i una llei obligatòria en la confecció de llistes), mentre que en l'àmbit de l'empresa i de la universitat la situació de les dones es manté pràcticament igual que fa una dècada (a excepció de la presència de dones conselleres que avança lentament perquè partia d'una presència pràcticament nul·la).

En canvi, sembla que els darrers dos anys aquesta reducció de les desigualtats en l'àmbit de l'apoderament s'estanca o fins i tot retrocedeix. Per exemple, s'amplia la bretxa de gènere en la presència de llocs directius, la bretxa salarial dels directius, la bretxa en la composició de les juntes en institucions i la bretxa en les càtedres.

En definitiva, les dades posen de manifest les grans desigualtats que existeixen encara en l'actualitat en la presència femenina en tots els àmbits de presa de decisions en la vida política, econòmica i pública.

En aquest sentit, els grans reptes que Catalunya té plantejats en relació amb aquesta fita de l'Agenda són:

- Fomentar la presència de les dones en tots els àmbits de presa de decisions en la vida política, econòmica i pública, i així trencar l'anomenat «sostre de vidre».
- Impulsar un gran acord entre les institucions, la societat i el món empresarial per aprofitar i posar en valor el talent femení.
- Promoure la visibilitat de les aportacions històriques de les dones i la consecució dels seus drets.

L'AGENDA 2030 VISTA PER LES EMPRESSES CATALANES. UNA PRIMERA APROXIMACIÓ GLOBAL A PARTIR D'UNA ENQUESTA

Carme Poveda

Directora d'Anàlisi Econòmica de la Cambra de Comerç de Barcelona

Introducció

En la Cimera sobre Desenvolupament Sostenible celebrada al setembre de 2015 a Nova York, l'Assemblea General de Nacions Unides va aprovar l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, un pla d'acció per a les persones, el planeta i la prosperitat. Aquesta ambiciosa agenda planteja 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que inclou 169 fites, i que interpel·len tant a l'àmbit econòmic, com social i ambiental (imatge 1).

Els ODS no compten amb un marc jurídic que obligui al seu compliment, però s'espera que els 193 països signants estableixin marcs nacionals per al seu assoliment. De fet, el seu compliment dependrà de la suma d'esforços de tots els governs (locals, regionals i central), ciutadans, empreses, i per suposat, de la societat civil (sindicats, patronals, cambres, universitats, ONG's, etc.).

Tot i estar en vigor des de 2015, els esforços en difusió i compromís de tots els agents amb l'agenda mediambiental s'han accelerat a partir de 2018. A Catalunya, per exemple, són moltes les iniciatives que tenen per objectiu aterrar els ODS a dife-

rents sectors, àmbits territorials, universitats, etc. És especialment destacable la funció del Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible (CADS) que lidera la transformació i consecució dels ODS en el conjunt de Catalunya.

Un primer balanç de l'estat actual de situació es publica a "2018 SDG Index and Dashboards Report", elaborat per la Sustainable Development Solution Network (SDSN)¹. Aquest índex global ofereix un rànquing en base a la implementació dels ODS en 193 països, a partir de la quantificació de 109 indicadors. Espanya ocupa la posició 25 (de 156 analitzats). Els resultats mostren, molt resumidament, que els ODS on encara hi ha obstacles considerables a superar són (en color vermell a la part superior de la imatge 2) els ODS 9 (innovació i infraestructures), 12 (consum responsable), 13 (canvi climàtic) i 14 (flora i faunes aquàtiques). Tanmateix, l'índex també mostra que és precisament l'ODS de lluita contra el canvi climàtic (ODS 13) un dels que més ha millorat des de 2015. També han evolucionat positivament els ODS 3 (salut), 5 (igualtat de gènere), 6 (agua) i 7 (energia). En total, 9 dels 17 objectius han evolucionat positiva-

¹ <https://www.sdgindex.org/>

ment entre 2015 i 2018 (part inferior de la [imatge 2](#)). Per contra, els ODS 10 (desigualtat) i 17 (aliances estratègiques) han empitjorat, una tendència que caldria revertir.

La conclusió que es pot desprendre d'aquest informe avaluador és que el país ha de continuar treballant per assolir aquests objectius, sobretot en algunes metes en les que encara hi ha recorregut de millora, com ara les relacionades amb la innovació i les infraestructures, el consum i la producció responsable, la reducció de la pobresa, la igualtat de gènere o el canvi climàtic.

Per fer-ho és fonamental difondre la importància que té per al nostre futur complir amb l'Agenda 2030 així com seguir avançant en la coordinació de tots els agents implicats, incloent governs, empreses i institucions. Només amb un compromís compartit serà possible el canvi de model econòmic, social i mediambiental.

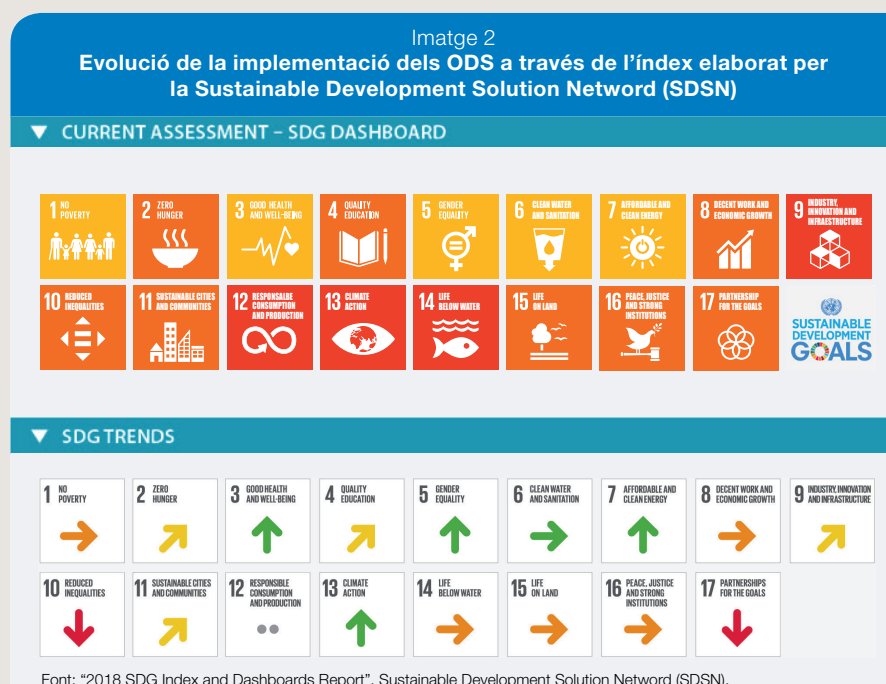
De tots els agents involucrats en la implementació i assoliment dels objectius, el sector privat té un paper fonamental com a principal agent productor, consumidor i generador de riquesa de la societat. Tanmateix, la disponibilitat d'informació respecte a l'estat d'implementació de l'Agenda 2030 en el conjunt del teixit empresarial és encara molt escassa, a excepció dels dos informes anuals (2018 i 2019) publicats per l'Observatori dels ODS (Fundació Bancària "la Caixa" i Esade) però que centren l'anàlisi fonamentalment en les empreses cotitzades espanyoles.

Precisament, amb l'objectiu de cobrir aquesta manca d'informació s'ha realitzat una breu enquesta a les empreses catala-

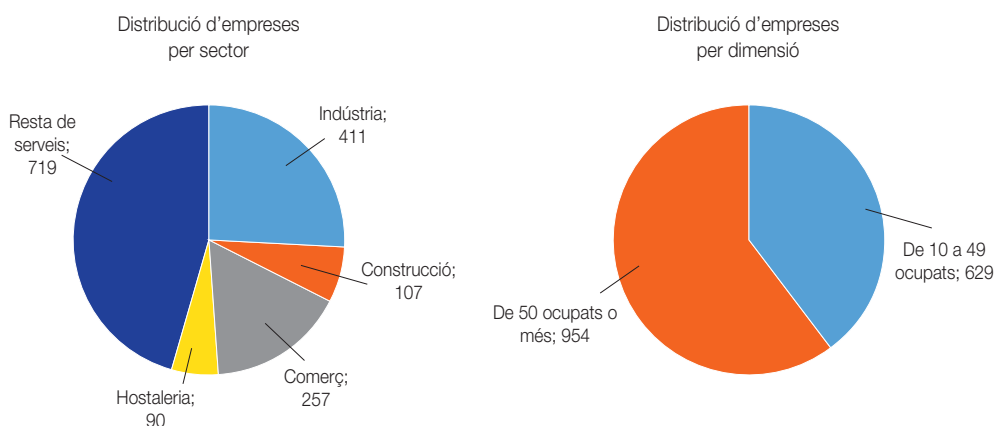
nes que pretén analitzar el seu coneixement i implicació amb l'Agenda 2030 de Nacions Unides i el grau de compromís amb alguns dels Objectius de Desenvolupament Sostenible més vinculats a l'activitat empresarial.

Aquesta enquesta no pretén entrar en el detall dels 17 ODS ni quantificar amb indicadors el grau d'implementació, l'objectiu és menys ambiciós i més generalista ja que amb poques preguntes el que es pretén és donar una visió global des del món empresarial privat. A partir d'aquesta informació, es podran fer diagnòstics més profunds, enquestes més extenses o elaboració d'indicadors més detallats. La rellevància d'aquesta enquesta rau en ser la primera que ofereix informació del conjunt del teixit empresarial amb resultats representatius per cinc sectors econòmics i per dimensió empresarial. Tanmateix, la mostra utilitzada es va limitar a les empreses de 10 o més treballadors ja que es va considerar que les microempreses tenen més dificultats per integrar aquesta Agenda en la seva activitat econòmica diària.

Concretament, l'enquesta s'ha realitzat a 1.583 empreses catalanes, en el marc de l'Enquesta de clima empresarial del primer trimestre de 2019 que elaboren la Cambra de Comerç de Barcelona i l'Idescat. La mostra d'empreses està formada per 411 que pertanyen al sector industrial, 257 al comerç, 107 a la construcció, 90 a l'hostaleria i, finalment, 719 empreses a la resta de serveis. Per dimensió, el 40% d'empreses enquestades tenen de 10 a 49 treballadors i el restant 60% tenen 50 ocupats o més ([gràfic 1](#)).

Gràfic 1
Mostra de l'enquesta

Font: Idescat i Cambra de Comerç de Barcelona. Enquesta clima empresarial I/2019

L'enquesta té dos blocs de preguntes clarament diferenciats que responen a dos objectius diferents. El primer dels objectius és conèixer el grau d'implicació, coneixement, compromís i implementació a les empreses catalanes dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030. El segon objectiu és conèixer si les empreses catalanes estan compromeses amb algunes de les fites que incorporen els ODS i en les quals tenen un paper protagonista per assolir-se, i que tenen a veure tant amb el Planeta, com amb les Persones i la Prosperitat.

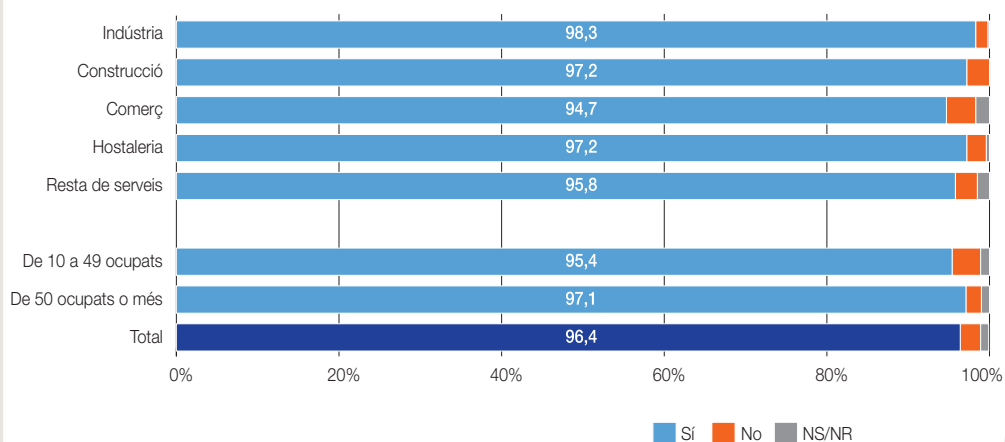
Resultats de l'enquesta

Tal com s'acaba de dir, el primer bloc de sis preguntes de l'enquesta a les empreses fa referència al grau d'implicació, co-

neixement, compromís i implementació a les empreses catalanes dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030.

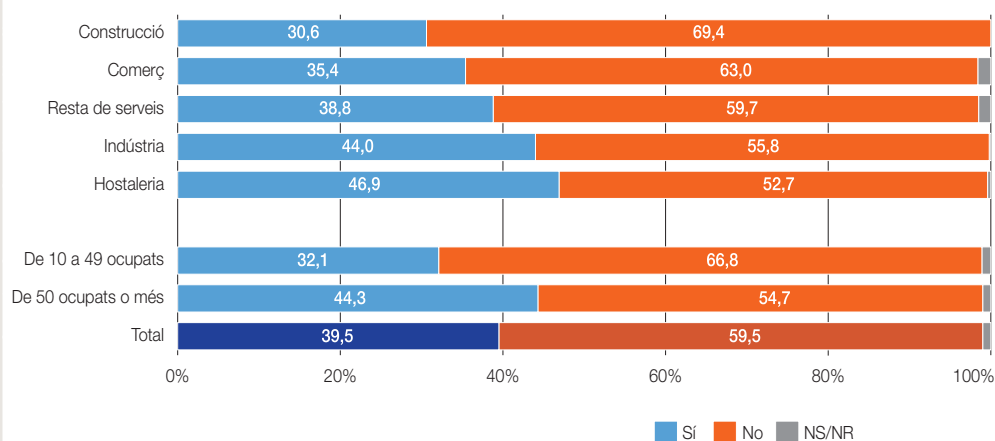
En la primera pregunta d'aquest bloc es demana l'opinió sobre si les empreses han d'ajudar al desenvolupament sostenible de la societat i el planeta. Seria una manera d'identificar el grau d'implicació esperat del sector empresarial privat per assolir l'Agenda 2030. Els resultats mostren l'elevadíssim grau d'implicació de les empreses catalanes atès que el 96,4% de l'empresariat afirma que les empreses han de participar en el desenvolupament sostenible de la societat i el planeta. A més, la resposta és força similar per sectors econòmics i per dimensió d'empresa, amb la qual cosa no hi ha cap mena de dubte

Gràfic 2
Opinió sobre si les empreses han d'ajudar al desenvolupament sostenible de la societat i el planeta. CLEM. IT2019

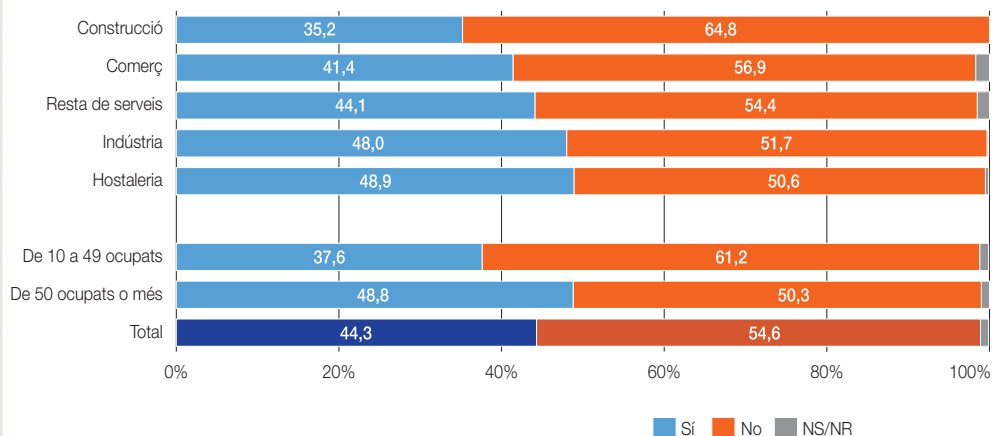
Font: Idescat i Cambra de Comerç de Barcelona. Enquesta clima empresarial I/2019

Gràfic 3
Coneixement dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030.
CLEM. IT2019

Font: Idescat i Cambra de Comerç de Barcelona. Enquesta clima empresarial I/2019

Gràfic 4
Després de llegir la definició d'ODS, empreses que es comprometen amb algun ODS
de l'Agenda 2030. CLEM. IT2019

Font: Idescat i Cambra de Comerç de Barcelona. Enquesta clima empresarial I/2019

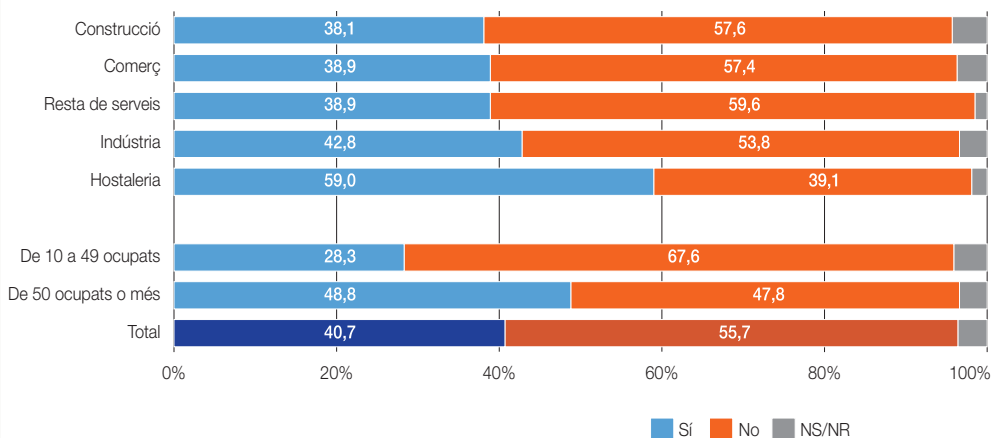
de que l'empresariat percep la necessitat d'implicar-se en l'assoliment d'un desenvolupament sostenible (gràfic 2).

La segona pregunta dins el primer bloc fa referència al grau de coneixement dels ODS de l'Agenda 2030 de Nacions Unides per part de l'empresariat. Els resultats mostren que el percentatge d'empreses que són coneixedores de l'Agenda és baix, de només el 39,5%. A més, en aquest cas sí que hi ha diferències en la resposta per dimensió i sectors. D'una banda, les empreses de 50 o més treballadors tenen un major grau de coneixement que les de 10 a 49 treballadors (44,3% envers el 32,1%). D'altra banda, les empreses dels sectors de l'hostaleria i la indústria tenen un grau de coneixement (del 46,9% i 44%, respectivament) superior al de la resta de sec-

tors econòmics. El comerç i la construcció són els sectors amb un percentatge més baix d'empreses que coneixen l'Agenda 2030 (menys d'un de cada 3 la coneix) (gràfic 3).

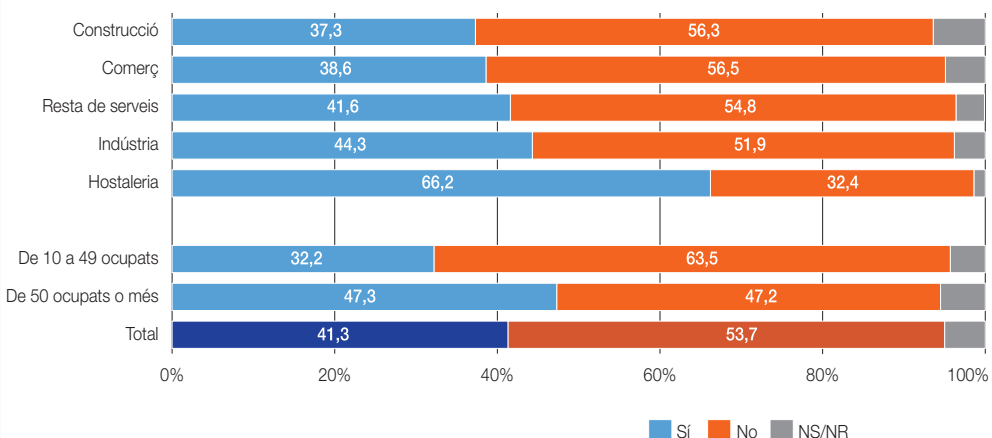
A continuació, es pregunta a les empreses si estan compromeses amb algun dels ODS de l'Agenda 2030, però aquesta pregunta es formula després que la persona enquestada hagi llegit la definició de l'Agenda 2030 i els ODS. El percentatge d'empreses que, una vegada són conscients de què és l'Agenda de Nacions Unides, mostren el seu compromís —no necessàriament recolzat en accions concretes, sinó simplement un grau de compromís general— és el 44,3%. Aquest percentatge és superior al que és coneixedor de l'Agenda 2030 (39,5%) perquè és contestada després que hagi llegit

Gràfic 5
Tinença d'un pla de responsabilitat social corporativa a on es puguin alinear els ODS.
CLEM I/2019. Ponderats

Font: Idescat i Cambra de Comerç de Barcelona. Enquesta clima empresarial I/2019

Gràfic 6
Introducció de canvis en el model de negoci per donar resposta als ODS
per sector d'activitat. CLEM I/2019. Ponderats

Font: Idescat i Cambra de Comerç de Barcelona. Enquesta clima empresarial I/2019

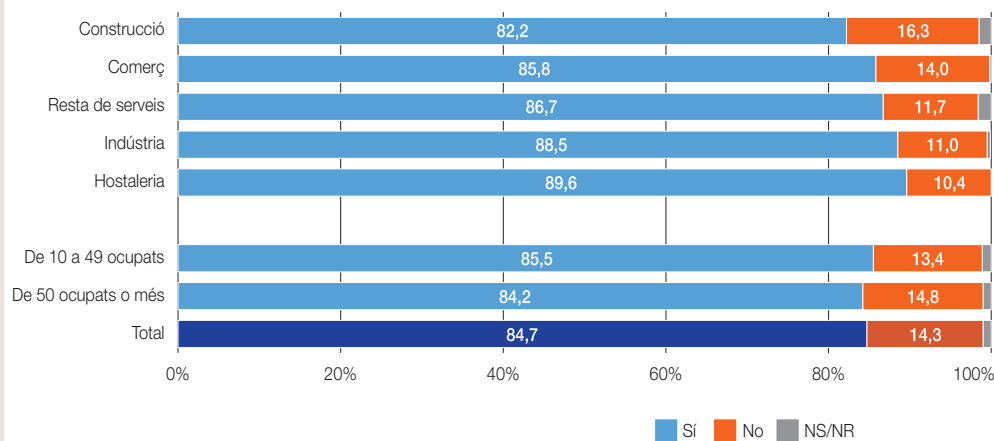
en què consisteix l'Agenda. En aquest cas, igual que en la pregunta anterior, també s'observa un grau de compromís més ampli entre les empreses més grans i en els sectors de la indústria i l'hostaleria, dos sectors que tenen un paper protagonista en la sostenibilitat mediambiental i la lluita contra el canvi climàtic (gràfic 4).

La quarta pregunta del primer bloc fa referència a la tinença o no d'un pla de responsabilitat social corporativa a les empreses a on es puguin alinear els ODS. Del total d'empreses enquestades, només el 40,7% té un pla de responsabilitat social. Aquest percentatge puja fins al 48,8% en les empreses de 50 treballadors o més, però encara no arriba a la meitat de per sectors, la hostaleria és l'únic sector on més de la meitat de

les empreses té un pla de responsabilitat social a on es poden alinear els ODS de l'Agenda 2030; a la indústria és el 42,8% de les empreses; i a la resta de sectors el percentatge està entorn al 38% (gràfic 5).

El 41,3% de les empreses afirma haver introduït canvis en el seu model de negoci per donar resposta als Objectius de Desenvolupament Sostenible, un percentatge que es pot considerar elevat, i que vol dir que bona part de les empreses ja estan implantant mesures per a la sostenibilitat al marge de ser o no coneixedores de l'aprovació de l'Agenda de Nacions Unides. L'hostaleria torna a destacar per ser el sector més avançat en la presa de mesures en favor de la sostenibilitat, atès que dos de cada tres empreses (un 66,2%) han introdu-

Gràfic 7
Manca d'informació sobre els ODS i sobre com els poden assolir les empreses per sector d'activitat. CLEM I/2019. Ponderats

it canvis en el seu model de negoci. També les empreses de 50 o més treballadors estan més alineades amb els objectius de sostenibilitat (el 47,3% han introduït canvis), que les empreses de 10 a 49 treballadors (el 32,2%) (gràfic 6).

L'elevat grau de desconeixement dins el món empresarial de l'Agenda 2030 no només s'evidencia a la pregunta analitzada anteriorment on el 39,5% de les empreses no la coneixia, sinó també en l'elevat percentatge d'empreses que afirma que manca informació sobre els ODS (sisena i última pregunta del primer bloc del qüestionari). Concretament, el 84,7% de les empreses catalanes diu que manca informació sobre els ODS i sobre com assolir-los. Els resultats no són gaire diferents ni per sector d'activitat de l'empresa ni per dimensió (gràfic 7). En general, doncs, es pot concloure que existeix un dèficit d'informació en el teixit empresarial sobre els ODS i sobre com les empreses els podrien assolir i, per tant, justificaria realitzar accions més decidides de difusió i sensibilització entre el teixit empresarial, especialment sobre les empreses petites i mitjanes que tenen més dificultats per accedir i gestionar la informació.

El segon bloc de preguntes de l'enquesta té per objectiu conèixer si les empreses catalanes estan abordant algunes de les fites més importants que inclouen els ODS i en les quals les empreses són el principal agent implicat per al seu assoliment. Sense l'ànim de ser massa concrets ni ambiciosos donada la brevetat de l'enquesta, s'han identificat tres grups d'accions: la primera fa referència al Planeta, la segona a les Persones i la tercera a la Prosperitat. Dins de cada grup, s'han seleccionat algunes mesures destacades que permetrien avançar al nostre país en l'assoliment d'un desenvolupament més sostenible. En l'enunciat de la pregunta, les mesu-

res no s'han identificat amb ODS concrets perquè poden referir-se a més d'un i també perquè es vol captar la resposta d'aquelles empreses que estiguin realitzant accions en aquesta línia encara que no coneguin l'Agenda 2030.

Pel que fa al grup d'accions relacionades amb el **Planeta**, s'ha preguntat a les empreses per dues accions concretes:

1. Consum responsable amb el medi ambient (energia, aigua, producte de proximitat). El 80,6% de les empreses diuen estar compromeses amb aquesta fita.
2. Producció responsable amb el medi ambient (recuperació de residus, reducció d'emissions). El 77,4% de les empreses afirmen estar compromeses amb aquesta fita.

Quant al grup d'accions relacionades amb les **Persones**, s'ha preguntat a les empreses per vuit fites concretes. Els resultats es presenten a continuació de més a menys grau de compromís amb cadascuna de les fites:

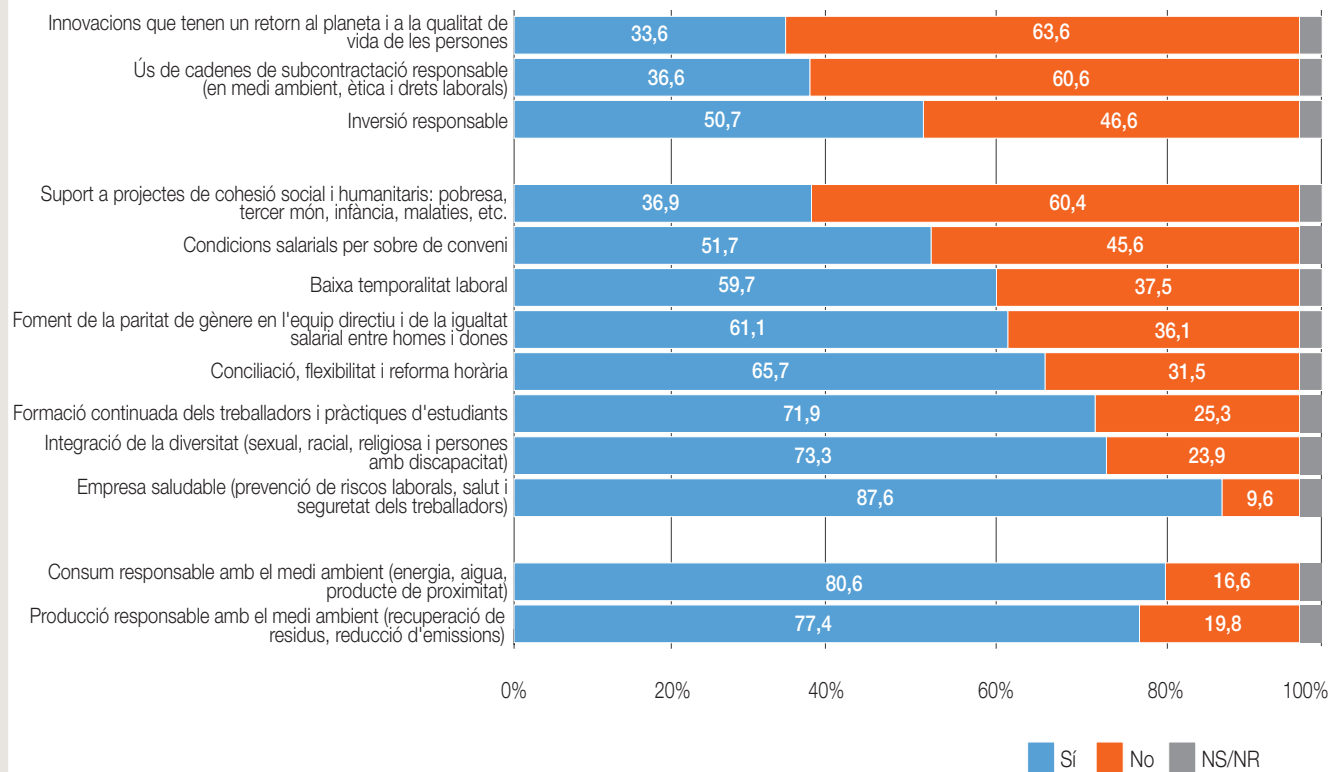
1. Empresa saludable (prevenció de riscos laborals, salut i seguretat dels treballadors). El 87,6% de les empreses afirmen estar compromeses.
2. Integració de la diversitat (sexual, racial, religiosa i persones amb discapacitat). El 73,3% de les empreses afirmen estar compromeses amb aquesta fita.
3. Formació continuada dels treballadors i pràctiques d'estudiants. El 71,9% de les empreses afirmen estar compromeses amb aquest fita.

4. Conciliació, flexibilitat i reforma horària. El 65,7% de les empreses afirmen estar compromeses.
5. Foment de la paritat de gènere en l'equip directiu i de la igualtat salarial entre homes i dones. El 61,1% de les empreses diuen estar compromeses.
6. Baixa temporalitat laboral. El 59,7% de les empreses diuen estar compromeses amb aquesta fita.
7. Condicions salarials per sobre de conveni. El 51,7% de les empreses diuen estar compromeses.
8. Suport a projectes de cohesió social i humanitaris: pobresa, tercer món, infància, malalties, etc. El 36,9% de les empreses diuen estar compromeses amb aquesta fita.

Finalment, el tercer grup de mesures fa referència a tres fites relacionades amb la **Prosperitat i innovació**, i que són:

1. Inversió responsable. El 50,7% de les empreses diuen estar compromeses amb aquesta fita.
2. Ús de cadenes de subcontractació responsable (en medi ambient, ètica i drets laborals). El 36,6% de les empreses diuen estar compromeses amb aquesta fita.
3. Innovacions que tenen un retorn al planeta i a la qualitat de vida de les persones, a més de millorar el creixement i la competitivitat de l'empresa. El 33,6% de les empreses diuen estar compromeses amb aquesta fita.

Gràfic 8
Empreses compromeses amb diferents fites dels ODS (% d'empreses)

Font: Idescat i Cambra de Comerç de Barcelona. Enquesta clima empresarial I/2019

Conclusions

L'empresariat percep la necessitat de que les empreses s'impliquin en l'assoliment d'un desenvolupament sostenible i ja hi ha un percentatge destacat d'empreses (el 41,3%) que afirmen haver introduït canvis en el seu model de negoci per donar resposta a aquest gran objectiu global, al marge de ser o no coneixedores de l'Agenda de Nacions Unides. L'hostaleria és el sector més avançat atès que dos de cada tres empreses han pres ja mesures en favor de la sostenibilitat.

Una altra de les principals conclusions de l'enquesta és el baix grau de coneixement de l'Agenda 2030 entre el sector empresarial (només el 39,5% la coneix i el 84,7% diu que manca informació sobre els ODS i sobre com els podrien assolir les empreses). Aquests resultats justificarien un major esforç en accions de difusió i sensibilització entre el teixit empresarial, especialment sobre les empreses petites i mitjanes que tenen més dificultats per accedir i gestionar la informació. El percentatge d'empreses que, una vegada són conscients de què és l'Agenda de Nacions Unides, mostren el seu

compromís –no necessàriament recolzat en accions concretes, sinó simplement un grau de compromís general– és el 44,3%. El grau de compromís és superior en les empreses més grans i en els sectors de la indústria i l'hostaleria, dos sectors que tenen un paper protagonista en la sostenibilitat mediambiental i la lluita contra el canvi climàtic.

Respecte al grau de compromís de les empreses catalanes amb fites concretes, cal assenyalar que les referides al Planeta (consum i producció responsable) és superior que en les que fa referència a la Prosperitat (inversió socialment responsable o amb retorn al planeta, per exemple). Quant a les mesures que afecten a les Persones hi ha un diferent grau de compromís, destacant per la banda alta les que tenen a veure amb la salut dels treballadors, la integració de la diversitat o la formació continuada, i per la banda baixa, l'estabilitat del treball, les condicions salarials i el suport a projectes de cohesió social i humanitaris. En la banda mitjana, sorprèn que el compromís no sigui més elevat amb la igualtat de gènere en llocs de responsabilitat, reducció de la bretxa salarial o mesures de conciliació, flexibilitat i reforma horària.

Resultats de l'Enquesta de clima empresarial de Catalunya IT/2019. Preguntes específiques sobre la implementació dels objectius ODS de l'Agenda 2030 a les empreses

	Sector						Dimensió d'empresa	
	Mitjana ponderada ¹	Indústria	Construcció	Comerç	Hostaleria	Resta serveis	De 10 a 49 ocupats	De 50 ocupats o més
1. Opinió sobre si les empreses han d'ajudar al desenvolupament sostenible de la societat i el planeta:								
Sí	96,4%	98,3%	97,2%	94,7%	97,2%	95,8%	95,8%	97,1%
No	2,5%	1,5%	2,8%	3,6%	2,4%	2,7%	3,5%	1,9%
NS/NC	1,0%	0,2%	0,0%	1,7%	0,4%	1,5%	1,1%	1,0%
2. Coneixement dels Objectius del Desenvolupament Sostenible (ODS) de l'Agenda 2030:								
Sí	39,5%	44,0%	35,6%	30,6%	46,9%	44%	32,1%	44,3%
No	59,5%	55,8%	63,0%	69,4%	52,7%	59,7%	66,8%	54,7%
NS/NC	1,0%	0,2%	1,7%	0,0%	0,4%	1,5%	1,1%	1,0%
3. Després de llegir la definició d'ODS, empreses que es comprometen amb algun ODS de l'Agenda 2030:								
Sí	44%	48%	41%	35%	49%	44%	38%	49%
No	55%	52%	57%	65%	51%	54%	61%	50%
NS/NC	1%	0%	2%	0%	0%	2%	1%	1%
4. Tinença d'un pla de responsabilitat social corporativa a on es puguin alinear els ODS:								
Sí	40,7%	42,8%	38,9%	38,9%	59,0%	38,1%	28,3%	48,8%
No	55,7%	53,8%	57,4%	59,6%	39,1%	57,6%	67,6%	47,8%
NS/NC	3,6%	3,4%	3,7%	1,5%	1,9%	4,3%	4,1%	3,4%
5. Introducció de canvis en el model de negoci per donar resposta als ODS:								
Sí	41,3%	44,3%	37,3%	38,6%	41,6%	66,2%	32,2%	47,3%
No	53,7%	51,9%	56,3%	56,5%	54,8%	32,4%	63,5%	47,2%
NS/NC	5,0%	3,8%	6,4%	4,9%	3,5%	1,4%	4,3%	5,5%
6. Manca d'informació sobre els ODS i sobre com els podem assolir les empreses:								
Sí	84,7%	85,8%	86,7%	89,6%	88,5%	82,2%	85,5%	84,2%
No	14,3%	14,0%	11,7%	10,4%	11,0%	16,3%	13,4%	14,8%
NS/NC	1,0%	0,2%	1,7%	0,0%	0,4%	1,5%	1,1%	1,0%
Empreses compromeses amb diferents ODS (de més a menys dins de cada categoria)								
A. Planeta								
1. Consum responsable amb el medi ambient (energia, aigua, producte de proximitat)								
Sí	80,6%	85,2%	85,7%	78,8%	84,1%	77,7%	75,6%	83,9%
No	16,6%	12,2%	14,3%	17,4%	14,5%	19,5%	20,2%	14,2%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
2. Producció responsable amb el medi ambient (recuperació de residus, reducció d'emissions)								
Sí	77,4%	90,2%	80,4%	82,2%	83,0%	67,3%	76,1%	78,3%
No	19,8%	7,2%	19,6%	14,0%	15,6%	29,6%	19,7%	19,9%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
B. Persones:								
1. Empresa saludable (prevenció de riscos laborals, salut i seguretat dels treballadors)								
Sí	87,6%	88,3%	94,7%	84,5%	67,8%	89,8%	87,4%	87,8%
No	9,6%	9,1%	5,3%	11,7%	30,8%	7,1%	8,4%	10,4%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
2. Integració de la diversitat (sexual, racial, religiosa i persones amb discapacitat)								
Sí	73,3%	74,7%	68,3%	66,2%	57,3%	77,7%	63,3%	79,9%
No	23,9%	22,6%	31,7%	29,9%	41,3%	19,2%	32,5%	18,3%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
3. Formació continuada dels treballadors i pràctiques d'estudiants								
Sí	71,9%	71,7%	73,5%	68,5%	69,1%	73,4%	63,1%	77,8%
No	25,3%	25,7%	26,5%	27,6%	29,5%	23,6%	32,7%	20,4%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
4. Conciliació, flexibilitat i reforma horària								
Sí	65,7%	65,3%	58,3%	63,7%	57,0%	68,9%	61,9%	68,3%
No	31,5%	32,1%	41,7%	32,4%	41,6%	28,0%	33,9%	29,9%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
5. Foment de la paritat de gènere en l'equip directiu i de la igualtat salarial entre homes i dones								
Sí	61,1%	58,3%	59,5%	58,1%	70,1%	62,9%	58,2%	63,0%
No	36,1%	39,1%	40,5%	38,1%	28,5%	34,0%	37,6%	35,1%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
6. Baixa temporalitat laboral								
Sí	59,7%	67,1%	72,3%	66,5%	40,3%	53,6%	61,5%	58,8%
No	37,5%	30,3%	27,7%	29,6%	58,4%	43,3%	34,7%	39,4%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
7. Condicions salarials per sobre del conveni								
Sí	51,7%	58,8%	58,0%	58,8%	27,1%	47,2%	56,2%	48,7%
No	45,6%	38,6%	42,0%	37,3%	71,6%	49,8%	39,6%	49,5%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
8. Suport a projectes de cohesió social i humanitaris: pobresa, tercer món, infància, malalties, etc.								
Sí	36,9%	34,7%	31,8%	37,8%	38,0%	38,4%	31,0%	40,8%
No	60,4%	62,7%	68,2%	58,3%	60,6%	58,6%	64,8%	57,4%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
C. Prosperitat i innovació:								
1. Inversió responsable								
Sí	50,7%	61,5%	53,8%	45,1%	39,8%	47,4%	45,2%	54,3%
No	46,6%	35,9%	46,2%	51,0%	58,9%	49,6%	50,6%	43,9%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
2. Ús de cadenes de subcontractació responsable (en medi ambient, ètica i drets laborals)								
Sí	36,6%	40,7%	39,6%	33,0%	37,2%	35,0%	30,0%	41,0%
No	60,6%	56,7%	60,4%	63,1%	61,4%	61,9%	65,8%	57,2%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%
3. Innovacions que tenen un retorn al planeta i a la qualitat de vida de les persones								
Sí	33,6%	37,5%	38,0%	37,1%	52,0%	27,3%	29,2%	36,6%
No	63,6%	59,9%	62,0%	59,1%	46,6%	69,7%	66,6%	61,6%
NS/NC	2,8%	2,6%	0,0%	3,9%	1,4%	3,0%	4,2%	1,8%

¹ Mitjana ponderada per l'estimació del VAB de cada sector de l'enquesta.

Nota: El VAB estimat d'aquests sectors representa aproximadament el 81% del VAB total de l'economia catalana

Univers	607.494
Mostra	1.583
Marge d'error	±2,5%

BONES PRÀCTIQUES:

SANTANDER, UN BANC COMPROMÈS AMB EL CREIXEMENT INCLUSIU I SOSTENIBLE

Luis Herrero Director Territorial Institucional de Banco Santander

COM L'IESE PPP FOR CITIES TREBALLA PER ASSOLIR ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE DE NACIONS UNIDES

Miquel Rodríguez Manager del *Public-Private Sector Research Center (PPSRC)* d'IESE

RESPON.CAT, LA INICIATIVA EMPRESARIAL DE REFERÈNCIA EN RESPONSABILITAT SOCIAL A CATALUNYA

Josep Santacreu i Josep M. Canyelles Respon.cat

BIOSPHERE: UN PROGRAMA DE COMPROMÍS AMB LA SOSTENIBILITAT TURÍSTICA

Victòria Silberstein Tècnica de Turisme de la Cambra de Comerç de Barcelona

FRUITS DE PONENT

Josep Presseguer Director general de Fruits de Ponent

NOEL ALIMENTARIA

Anna Bosch i Joan Boix Directors generals de Noel Alimentaria, S.A.U

FAMÍLIA TORRES

Miguel A. Torres President de Família Torres

CAL CARTER

Berta Perich Gerent de Cal Carter

SANTANDER, UN BANC COMPROMÈS AMB EL CREIXEMENT INCLUSIU I SOSTENIBLE

Luis Herrero Borque

Director Territorial Institucional de Banco Santander a Catalunya

La Iniciativa Financera del Programa de Nacions Unides per al Medi Ambient, de la qual forma part Santander al costat d'altres entitats financeres, llançava el passat mes de novembre els Principis de Banca Responsable. Aquests principis defineixen el paper i les responsabilitats del sector financer per garantir un futur sostenible. En comprometre's amb el nou marc, els bancs es comprometen també a adaptar els seus negocis als Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'ONU i a l'Acord de París sobre el canvi climàtic.

Aquests principis de banca responsable fixen una definició estàndard mundial del que implica ser un banc responsable i pretenen garantir que els bancs creïn valor, tant per als seus accionistes com per a la societat. És a dir, aporten el primer marc mundial per incorporar la sostenibilitat a totes les àrees del negoci bancari, des de l'estratègia fins a la gestió de fons o les operacions financeres.

La nostra presidenta, Ana Botín, ja va comentar llavors que: *“la banca responsable no és un concepte nou, però aquesta iniciativa reconeix la seva importància avui dia. La banca no més pot complir la seva missió d'ampliar l'accés als serveis financers, i impulsar l'ocupació i el creixement econòmic, si tracta als clients, els accionistes i la societat amb el respecte que es mereixen”*.

Aquest és, sens dubte, el principal desafiament al qual s'enfronta avui dia una empresa responsable: el creixement sostenible i inclusiu, és a dir, com assegurar-se que cada vegada més persones puguin beneficiar-se del creixement econòmic i cada vegada menys persones es quedin al marge de la revolució digital i les seves implicacions. A Banc Santander portem ja molts anys compromesos amb el creixement sostenible i inclusiu. Així, per evitar l'exclusió social i financera, disposem de productes i serveis destinats als més vulnerables i necessitats de la societat, facilitant-li l'accés als serveis financers i les competències necessàries per gestionar les seves finances. I ho fem, al mateix temps que atenem les necessitats i demandes de les pimes i empreses, per ajudar-les a progressar, augmentar la creació d'ocupació i facilitar una millor distribució de la riquesa.

Fer banca responsable és també invertir en la societat, desenvolupant programes que ajudin a les comunitats locals a accedir a les cures infantils, a l'educació financera, a l'art i la cultura, entre altres qüestions. És apostar per l'educació superior i per les generacions futures, com fa Banco Santander, que ha creat una xarxa líder mundial d'universitats, a través de la qual facilita l'accés a l'educació i l'aprenentatge de noves competències. Santander és l'entitat corporativa que més contribueix a l'educació en el món, amb acords amb universitats i altres institucions acadèmiques en 21 països.

Fer banca responsable és implicar als nostres empleats –en actiu, jubilats i prejubilats, juntament amb familiars i clients– en activitats de voluntariat corporatiu per dur a terme iniciatives que promouen l'educació, la construcció d'habitatges socials, la neteja de boscos i platges o el benestar social de persones vulnerables.

Aquests són només alguns exemples dels projectes i iniciatives desenvolupats per Santander com a mostra del seu compromís amb el creixement sostenible i inclusiu i que han motivat que fos designat l'any passat el tercer millor banc del món i primer a Europa segons el *Dow Jones Sustainability*. Aquest índex mesura l'acompliment de les empreses en sostenibilitat en les seves dimensions econòmica, social i ambiental. La revista *Fortune* també va incloure en 2018 a Santander, únic banc europeu en aquest rànquing, en la seva llista d'empreses que estan canviant el món i que compaginen l'èxit amb la seva contribució a la societat. A Santander fa molt de temps que som conscients que perquè una empresa tingui èxit ha de reconèixer la seva responsabilitat amb els empleats, els clients, els accionistes i amb la societat en general.

COM L'IESE PPP FOR CITIES TREBALLA PER ASSOLIR ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE DE NACIONS UNIDES

Miquel Rodríguez Planas

Manager del *Public-Private Sector Research Center (PPSRC)* d'IESE

L'Escola de Negocis IESE ha tingut, des dels seus inicis, la voluntat de generar un impacte positiu en la societat. Això s'ha reflectit llargament en els diferents cursos per directius i modalitats de MBAs, on la visió holística, humana i global del paper del Director General ha estat present a l'hora de definir el contingut acadèmic del material docent, i on, l'impacte de l'empresa en la societat ha estat un element sempre tingut en consideració.

En aquesta línia de seguir impactant positivament en la societat, l'any 2015, IESE, conjuntament amb Nacions Unides, va crear el *Specialist Center on PPP in Smart & Sustainable Cities*, conegut com el PPP for Cities, un centre de recerca que permetés millorar les col·laboracions públic-privades com a instrument per desenvolupar polítiques públiques.

Les col·laboracions públic-privades (o *Public-Private Partnerships*, en anglès, conegudes sota el acrònim de PPP) són eines que utilitzen els governs per poder executar les seves polítiques. Les PPP han estat tradicionalment utilitzades per construir infraestructures, i els principals motius d'ús de les mateixes és que han permès que el sector privat avanci en el finançament d'una infraestructura a canvi de fer-se càrrec no només de la construcció de la mateixa, sinó també de la seva explotació i manteniment al llarg d'un període de temps, durant el qual, l'Administració o els usuaris de la infraestructura han pagat al privat per la feina feta. Casos com la construcció d'autopistes, aeroports o xarxes ferroviàries han estat els més comuns per a l'ús de les PPPs.

Malauradament, aquestes col·laboracions no sempre han estat exitoses, amb casos on l'administració ha hagut d'intervenir per fer front a les pèrdues degut, principalment, a que els ingressos obtinguts per l'empresa que gestionava les obres eren insuficients per fer front a les despeses del projecte. Aquestes realitats han fet que les PPPs hagin estat vistes amb suspicàcia en diferents indrets del món.

Tanmateix, des de Nacions Unides són molt conscients que la col·laboració entre l'administració pública i el sector privat és inevitable, i bàsicament per dues raons: d'una banda, els

nous reptes als que s'afronta la societat actual no poden ser superats sense una col·laboració entre els diferents agents que en formen part i, d'altra banda, la manca de recursos de moltes administracions públiques del món per implantar les seves polítiques fa que la participació privada sigui essencial.

El paper de les ciutats

Aquesta necessitat de col·laboració és encara més patent en l'entorn urbà. Una vegada entrats en el segle XXI, totes les prediccions estan indicant que aquest serà el segle de les ciutats. Prova d'això és que segons les dades de Nacions Unides, les ciutats creixen en total més de 60 milions cada any, la qual cosa representa aproximadament tota la població del Regne Unit o de França¹. En general, les últimes projeccions de les Nacions Unides de les tendències mundials de la urbanització estimen que la proporció total urbana s'espera que passi del 54% el 2014 a més del 66% el 2050². Això significa que, a mitjans del segle XXI, més que 2 de cada 3 persones viuran a les ciutats.

La urbanització, però, no només implica canvis en l'ordre demogràfic del món. Més persones aporten més activitat econòmica; més producció, distribució i consum de béns i serveis; més activitat empresarial i beneficis en àrees urbanes. En molts casos, les megaciutats són fins i tot països amb millors resultats en termes d'activitat econòmica, i també canvien com s'estableix l'estructura econòmica del món. Com a exemple, els clústers de la ciutat com Chongqing-Chengdu¹ a la Xina representen avui més de 2 bilions de dòlars, el mateix que l'economia índia. Nova York, amb un valor superior als 1,5 bilions de dòlars, es troba just per sota de l'economia espanyola o del Canadà. Seül té una economia més gran que Malàisia, i Londres que la dels Països Baixos.

¹ http://www.un.org/esa/population/publications/wup2007/2007WUP_Highlights_web.pdf

² <https://esa.un.org/unpd/wup/publications/files/wup2014-highlights.pdf>

³ https://www.ted.com/talks/parag_khanna_how_megacities_are_changing_the_map_of_the_world

En aquest sentit, les ciutats també són fonamentals per a l'economia mundial i s'estan convertint en un motor que influeix cada dia més en el desenvolupament de les tendències econòmiques. En última instància, les ciutats concentren la major part del poder, la població i els diners, i per tant, són els escenaris on es formaran la majoria dels reptes de la humanitat en el futur.

Els reptes de la societat

Reptes, com per exemple, el canvi climàtic. A mesura que més persones es desplacin a les ciutats, les àrees urbanes demanaran un major subministrament d'energia i gestió de residus, provocant nivells de contaminació creixents i emissions de gasos d'hivernacle. De fet, es preveu que a les ciutats es concentri més del 80% de la quota de contaminació futura.

Això implica que moltes de les decisions preses per les autoritats urbanes poden tenir un impacte profund en la manera en què els reptes específics com el canvi climàtic evolucionen en el futur. De fet, un estudi realitzat pel *C40 Cities Climate Leadership Group* i l'*Estocolm Environment Institute*⁴ (SEI) va declarar que les decisions sobre polítiques urbanes fetes abans del 2020 podrien bloquejar un terç del pressupost de carboni global, i suggereix que mentre es formen reptes globals a nivell local, la governança també s'està centrant més en les ciutats.

El resultat és que la petjada ambiental humana està afectant greument a la salut humana, amb una part important de la població respirant aire contaminat. Aquesta va ser responsable de més de quatre milions de morts prematures el 2016⁵. Les ciutats estan lluitant per adaptar-se al ràpid creixement de la població urbana, creant profundes bosses de pobresa i alimentant la desigualtat⁶.

La necessitat de més serveis públics

Per això, l'augment de l'accés a tots els serveis públics es considera fonamental per millorar la qualitat de vida i aconseguir un desenvolupament sostenible. No obstant això, les estimacions de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), el Boston Consulting Group i el Grup del Banc Mundial informen d'una necessitat d'inversió global en infraestructures d'uns 3,7 bilions (milió de milions) de dòlars dels quals actualment només es compleixen uns 2,7 bilions de dòlars anuals, deixant un dèficit de finançament en infraestructures estimat en un bilió de dòlars l'any. Aquesta bretxa representa al voltant de 768 milions de persones a tot el món sense accés a aigua neta, 2.500 milions sense un sanejament adequat, 2.800 milions de persones que encara cuinen el seu menjar amb combustibles sòlids, mil milions de persones que viuen a més de dos quilòmetres de la carretera i un 20% de la població mundial sense accés a l'electricitat (World Economic Forum).

Aquesta diferència d'un bilió de dòlars anuals es pot omplir amb l'ajut del sector privat. De fet, segons les dades del Banc Mundial, més de 1.470 col·laboracions publico-privades van començar entre el 2001 i 2014. De manera conjunta, els projectes van suposar una inversió total al voltant de 16.305 milions de dòlars en diverses àrees, incloses l'educació, l'agricultura i la seguretat alimentària, el creixement econòmic, la salut i l'entorn, entre d'altres.

La visió de Nacions Unides: els Objectius de Desenvolupament Sostenible

És davant de totes aquestes realitats que els 195 països membres de les Nacions Unides (ONU) van adoptar 17 objectius de desenvolupament sostenible (ODS) el 2015 per acabar amb la pobresa, protegir el planeta i garantir la prosperitat el 2030. Aquest objectius han estat subscrits per governs, empreses i societat civil, ja que representen una nova oportunitat per construir societats més pròsperes, més verdes i més iguals; però a la vegada també imposen grans reptes i tensions difícils de resoldre. La magnitud i l'ambició dels ODS indiquen que no poden ser abordats per una sola entitat, sinó que requereixen l'esforç conjunt de diversos actors de la societat. Reconeixent la importància de la col·laboració, l'ODS 17 demana una "associació per al compliment dels objectius", fomentant la col·laboració de múltiples grups d'interès en general i en eficaces col·laboracions públic-privades en particular (objectiu 17.17).

⁴ http://www.c40.org/blog_posts/a-commuter-revolution-how-cities-are-collaborating-to-solve-the-challenges-of-sustainable-urban-transport-354f753d-ff6b-4d5d-9e2b-0c5b51f5d2ec

⁵ https://www.who.int/gho/phe/outdoor_air_pollution/en/

⁶ Florida, R. *The New Urban Crisis: how our cities are increasing inequality, deeping segregation, and failing the middle class - and what we can do about it*; Basic Books: New York, United States, 2017.

El rol del centre IESE PPP for Cities

És doncs, en aquest marc, que les col·laboracions públic-privades, segons Nacions Unides, són inevitables, i per tant, cal identificar-ne bones pràctiques per poder seguir implantant-les. Per fer-ho, la Comissió Econòmica per Europa de Nacions Unides (UNECE) ha reconegut com a propis diferents centres d'excel·lència en PPP d'arreu del món, essent l'IESE PPP for Cities el centre seleccionat a Espanya i el que es dedica a l'estudi de les PPP en les ciutats.

És en aquest sentit que actuem des del IESE PPP for Cities. La nostra tasca és doble, d'una part, identificar bones pràctiques de col·laboracions publico-privades, i a partir d'identificar-les, analitzar-les i explicar-les, per tal que puguin ser un exemple per altres governs que volen implantar aquestes mesures. Tanmateix, no totes les col·laboracions publico-privades són perfectes, i algunes, com ja s'ha comentat, són exemples de males praxis. Aquestes també s'estudien i serveixen per identificar errors a evitar en el futur.

Però més enllà d'aquesta tasca, des de l'IESE PPP for Cities estem treballant estretament amb Nacions Unides per definir una metodologia de com les PPP ajuden a assolir els ODS. Aquest és un tema rellevant, per dos motius: primer, com s'ha vist prèviament, el compliment dels ODS és un repte en si, per la complexitat dels mateixos i pel nombre d'objectius i fites a assolir. Segon, perquè les PPP han de mostrar un valor més enllà de l'econòmic. Com s'ha apuntat anteriorment, tot i que les PPP estan posades en dubte, la col·laboració del sector privat amb el sector públic és inevitable, per tant, poder dimensionar que les PPP tenen un impacte en la societat o en el medi ambient, a través de mesurar l'impacte que tenen en els ODS, permet observar les PPP com un instrument de valor afegit per a la societat.

Així doncs, l'IESE PPP for Cities està elaborant una metodologia que, a través d'una sèrie de preguntes, permet analitzar les PPP en 6 dimensions, que entre elles agrupen els 17 ODS. Les dimensions en qüestió són les següents:

- 1. Compromís dels grups d'interès;** en referència a l'abast que tenen les PPP en la participació de múltiples actors;
- 2. Accés;** fa referència al grau en què les PPP estan orientades a augmentar l'accés als serveis d'interès social a la població;
- 3. Escalabilitat i replicabilitat;** quant al grau en què una PPP pot aconseguir ser ampliada i/o copiada per altres zones geogràfiques;

4. Inclusió; fa referència al nivell de cobertura que ofereix una PPP en termes de no discriminació a un col·lectiu concret.

5. Impacte econòmic; en referència a l'impacte d'una PPP sobre l'economia i la seva contribució al creixement econòmic;

6. Resiliència i medi ambient; fa referència a la capacitat d'una PPP per construir comunitats resistents i ecològiques.

Aquesta metodologia, una vegada finalitzada, serà compartida amb un grup d'experts de Nacions Unides per tal d'acabar de millorar-la i que sigui un instrument d'ús obert per a tots els actors, públics i privats, que vulguin avaluar l'impacte de les PPP en els ODS.

Un exemple proper: El tramvia de Barcelona

Com a mostra de la feina feta per l'IESE PPP for Cities en l'anàlisi de casos de PPP, a continuació es presenta breument un extret del cas d'estudi del sistema de tramvies de Barcelona, el TramBaix i el TramBesòs.

El projecte del tramvia de Barcelona va consistir en el disseny, construcció, finançament, explotació i transferència de dues xarxes de tramvia a l'àrea metropolitana de Barcelona. Dividit en dues xarxes, amb 41 trens, 29,1 km de ferrocarril, 56 estacions i prop de 27 milions d'usuaris l'any, aquest mètode de transport vertebrava el territori a la perifèria de la ciutat de Barcelona. L'objectiu d'aquest projecte és omplir l'espai dels viatges de mitja distància amb un mitjà de transport respectuós amb el medi ambient. Amb la incorporació d'aquestes noves xarxes, a les de metro i autobusos ja existents, s'han millorat la capacitat i l'eficiència del transport públic a l'àrea metropolitana de Barcelona.

Aquest projecte PPP és el resultat d'un contracte entre institucions metropolitanes de Barcelona i un operador privat, per construir i operar dues línies de tramvia. Les operacions van començar el 2004 i la durada prevista del contracte és de 28 anys (incloent-hi una extensió de tres anys). Per tant, el projecte agrupa la construcció i el funcionament del servei, incentius per a la reducció de costos de tota la vida.

El consorci privat que va guanyar el procés de licitació per a cada xarxa es va comprometre a finançar les inversions, rebent a canvi tant subvencions com a rebuts de quotes d'usuari. Aquests rebuts estan restringits perquè s'integren al sistema tarifari de la xarxa de transport públic de l'Autoritat

del Transport Metropolità (ATM) de Barcelona. La combinació de subvencions i quotes d'usuaris és habitual en els projectes de transport públic, tant quan són públics com quan estan subjectes a un contracte de PPP.

La xarxa de tramvia de Barcelona és un PPP reeixit en totes les àrees analitzades, principalment en la metodologia PPP. A més, el projecte està duent a terme la tasca molt important d'augmentar la cohesió als afores de l'àrea metropolitana. També permet aconseguir alguns dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides, especialment l'ODS 17: Aliança per a l'assoliment d'objectius, i l'ODS 11: Ciutats i comunitats sostenibles.

Un altre indicador de l'èxit del projecte és que els nivells esperats de passatgers s'han aconseguit en ambdues xarxes. Per tant, hem de destacar que s'ha fet un gran treball per fer el pronòstic i assolir els nivells previstos.

La despesa final en construcció estava propera a la quantitat esperada. A més, les principals desviacions del pressupost van ser el resultat dels canvis realitzats per l'ATM per millorar el projecte. Sobre aquesta base, podem concloure que el projecte de tramvia de Barcelona és un PPP reeixit.

Malgrat aquest èxit, cal destacar la manca de competència durant el procés de licitació, especialment a la xarxa de TramBesòs, on només hi havia un licitador. No obstant això, el preu per quilòmetre de pista de la xarxa de TramBesòs és bastant proper al preu de la xarxa TramBaix. Per tant, el nivell de renda monopolística no sembla ser gran. Tanmateix, per als contractes futurs, les autoritats metropolitanes haurien d'intentar d'augmentar el nombre de licitadors en l'esperit de millorar la competència.

Finalment, s'han analitzat els possibles motius pels quals els òrgans administratius públics van decidir utilitzar un contracte de PPP en lloc de subministrament directe. S'ha trobat que, en línia amb la literatura científica, els costos relatius de contractació –en forma de costos addicionals i temps de construcció– van ser les raons més importants per a la decisió del PPP. No obstant això, no s'ha fet cap estudi per esbrinar els possibles beneficis de l'ús d'un PPP en lloc d'utilitzar la provisió pública. Per tant, seria interessant fer un estudi sobre el període posterior al final dels contractes per esbrinar els beneficis de l'estructura de PPP escollida en el contracte actual i els beneficis potencials d'un nou contracte. Aquest estudi serviria per ajudar a decidir què fer una vegada finalitzat el contracte, si seria socialment desitjable continuar amb una PPP o si, pel contrari, seria socialment òptim proporcionar el servei de tramvia directament.

RESPON.CAT, LA INICIATIVA EMPRESARIAL DE REFERÈNCIA EN RESPONSABILITAT SOCIAL A CATALUNYA

Josep Santacreu i Bonjoch

President d'honor de Respon.cat i conseller delegat de DKV Assegurances

Josep Maria Canyelles

Coordinador de Respon.cat

Fa cinc anys naixia Respon.cat, iniciativa empresarial per al desenvolupament de la responsabilitat social a Catalunya. El primer any es va posar en funcionament sota els auspicis del Consell de Cambres de Comerç de Catalunya i al 2015 va obtenir personalitat jurídica pròpia com associació empresarial. De fet, els orígens encara es remunten més lluny, quan al 2007 el plenari de la Cambra de Comerç de Barcelona va aprovar la creació d'un Grup de Treball sobre Responsabilitat Social de les Empreses (RSE), que immediatament va formular la visió de poder tenir a Catalunya un organisme empresarial de referència en aquesta matèria, de la mateixa manera que a les societats més dinàmiques empresarialment d'arreu del món observàvem com naixien espais equivalents.

La crisi econòmica va comportar que se'n posposés l'articulació formal, si bé es va començar a generar dinàmiques des de la Cambra de Comerç de Barcelona. Avui, més de deu anys després, constituïm l'organització més de 80 empreses amb la voluntat de ser el gran punt de trobada de l'RSE a Catalunya per a tota mena d'empreses. Una de les coses que més ens agrada destacar és que al voltant d'un terç són empreses grans, un altre terç mitjanes i el darrer terç petites, alhora que pertanyen a sectors d'activitat econòmica ben diversos, fent possible un espai de trobada i de projecció obert i proactiu.

A banda de sentir-nos orgullosos d'aquest equilibri, segurament la tasca que millor podem fer, en tant que organització de base territorial, és afavorir que moltes més pimes, i fins i tot microempreses, se sumin al repte de fer un món millor, més sostenible, a partir d'una manera de portar a terme l'activitat econòmica més sensible a les demandes i inquietuds de la societat. Ens cal trencar una llança pel compromís intens de moltes pimes envers la societat, ja que massa sovint s'ha entès que l'RSE era una pràctica reduïda a empreses d'una certa dimensió. A Catalunya són moltes les pimes que estan portant a terme bones pràctiques d'RSE, en el marc d'un model d'empresa cada cop més conscient.

L'RSE és un model de gestió que no solament és apte sinó que és necessari per a tota mena d'organitzacions, grans o

petites, privades, públiques o socials, i d'un o altre sector. Perquè l'RSE planteja una metodologia que és útil fins i tot per a una *startup*, per a un club esportiu, o per a un comerç familiar. Solament si disposem d'organitzacions molt diverses amb compromisos efectius podrem abordar el repte de desenvolupar territoris socialment responsables, generant aliances entre agents diversos.

Per això, una de les accions més importants que hem portat a terme fins ara ha estat el programa RSE.Pime, en el qual han participat 100 empreses petites i mitjanes. Després d'una edició al 2008 liderada des del Consell de Cambres i la Generalitat de Catalunya, li vam voler donar un caràcter de programa anual, de manera que cada any entre 15 i 20 pimes poden sumar-se a la gestió activa i conscient de l'RSE. Altres accions destacades que portem a terme són els Premis Respon.cat, els grups de treball per a empreses membres o els espais de capacitació, entre d'altres.

Vam néixer per ser l'organisme empresarial de referència en RSE a Catalunya i pretenem ser un inductor del canvi en la cultura empresarial, millorant la qualitat de l'RSE i també la quantitat d'empreses compromeses amb un estil de gestió més ètic i sostenible. Per això, estem portant a terme accions molt diverses, tant per aprofundir en la gestió i innovació en l'RSE com per fomentar l'augment d'empreses participants i el seu reconeixement.

L'ideari Respon.cat de l'RSE, que pretén ser inspirador dels valors que ens mouen, comença dient: *Cada organització és corresponsable del seu entorn social, ambiental, econòmic i emocional. Decidim ser part de la solució. Volem contribuir al bé comú. Som empreses, som societat.* Creiem que les empreses hem d'assumir un paper actiu en els reptes de la Humanitat i de la societat, i de fet la ciutadania ja mostra unes expectatives sobre les empreses en el sentit de la responsabilitat que ens cal assumir per abordar aquestes reptes. Està a les nostres mans, cadascú en el seu àmbit d'activitat i a tots conjuntament com a teixit empresarial, saber donar-hi resposta efectiva.

En aquest sentit, Respon.cat i les empreses membres estem compromesos amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de Nacions Unides, que pretenen assolir grans reptes en els propers deu anys en el marc de l'Agenda 2030 amb la implicació de governs, empreses i societat civil. La nostra concepció de l'RSE és molt transversal, i integra els aspectes socials, ambientals, laborals, econòmics i de bon govern, i ens alegrem que els ODS tinguin també una visió transversal. Respon.cat desenvolupa la manera com es poden integrar els ODS en la lògica empresarial i organitzacional, passant del que són reptes per a la Humanitat a integració en el model de negoci i els valors organitzacionals.

Des de Respon.cat obrim les portes a totes les empreses i organitzacions que tinguin aquesta voluntat d'enfortir els valors ètics i orientar-se al desenvolupament sostenible alhora que comparteixin la vocació per ajudar a fer que la gestió ètica i sostenible formi part del teixit empresarial català i del context de mercat, ajudant a valoritzar socialment l'RSE i fer que la responsabilitat social formi part de la normalitat empresarial. Tota organització, gran o petita, d'un sector o d'un altre, ha de fer front a les seves responsabilitats davant de la societat. Sols així aconseguirem transformar de fons la cultura empresarial, fent que la responsabilitat davant la societat formi part del dia a dia d'una gran massa crítica d'empreses.

Així podrem avançar a fer de Catalunya un país socialment responsable perquè la responsabilitat social també ha de ser una carta de presentació de l'empresa catalana al món. Som una economia cada cop més internacionalitzada i l'empresa catalana és reconeguda arreu per la feina ben feta, el rigor, la qualitat... Volem que també se'ns conegui i reconegui per la nostra responsabilitat social. Hem de fer que l'RSE formi part de la manera catalana de fer empresa.

Aprofito la finestra que suposa aquest memòria cameral per agrair el suport de la Cambra de Comerç de Barcelona i el Consell de Cambres de Catalunya en la posada en marxa de Respon.cat. Tal com vam manifestar des de l'inici, aquesta ha de ser una organització àgil i dinàmica, amb renovacions en la junta directiva i implicació de les empreses membres per mitjà dels grups de treball. Per això, l'agraïment també és personal pel suport rebut en aquest període fins al 2019 en què he tingut l'honor de presidir la iniciativa, ara que altres empreses i persones es posen al capdavant de la iniciativa afavorint els relleus i la renovació necessària.

Les actuacions de Respon.cat per a un model excel·lent de responsabilitat social empresarial

Com s'ha dit, els dos programes més reconeguts de Respon.cat per la seva continuïtat al llarg dels darrers cinc anys i per la seva projecció són l'RSE.Pime i els Premis Respon.cat, de caràcter obert. Tots dos són promoguts per Respon.cat amb la col·laboració de Cambra Barcelona i el Consell de Cambres i amb el suport de la Generalitat de Catalunya.

RSE.Pime és el programa de referència en Responsabilitat Social per a les pimes catalanes. Al llarg de les cinc edicions ja hi han pres part 100 pimes. Consisteix en un programa pràctic d'implantació de la Responsabilitat Social a les pimes, que podran dotar-se d'un Pla d'acció a mida per mitjà d'un procés de 5 tallers grupals i dues consultories a l'empresa. RSE.Pime s'estructura com una xarxa d'aprenentatge de Responsabilitat Social que pretén la integració de la sostenibilitat en les pimes seleccionades com a participants: durant mig any, directius de pimes es reuneixen un cop al mes en un grup amb totes les organitzacions participants per aprofundir en el sentit empresarial de l'RSE i desenvolupar el propi Pla d'acció. Facilita eines i procediments de millora en la gestió econòmica, social i ambiental a partir de la implantació dels valors d'RSE a la cultura empresarial de l'organització. La força d'RSE.Pime és que ofereix a les empreses de manera àgil un programa complet d'aprenentatge sobre l'RSE amb 5 tallers en grups reduïts de nivell directiu, més dues sessions de consultoria a l'empresa, i una darrera trobada general d'avaluació, tot orientat a l'acció. → www.respon.cat/premis

Els **Premis Respon.cat** són convocats anualment i han esdevingut els Premis de la Responsabilitat Social a Catalunya. S'atorguen a la trajectòria del compromís en RSE per a pimes i grans empreses i, a més, es fan reconeixements a bones pràctiques en cinc àmbits de la responsabilitat social empresarial: programa empresarial de voluntariat; programa empresarial ambiental de col·laboració; territoris socialment responsables; gestió de la diversitat d'origen; bones pràctiques empresarials de reforma horària. A més, s'ha introduït un reconeixement especial a la trajectòria destacada d'una persona pel seu compromís amb la responsabilitat social a Catalunya, que han rebut Francesc Martínez de Foix, a títol pòstum, i Cristóbal Colón. → www.respon.cat/premis

En la dimensió interna, destacaríem els **Grups de treball**, que marquen més el funcionament habitual de l'associació i la implicació de les empreses membres, ja que es pretén ser una xarxa d'empreses i organitzacions compromeses en la

millora de la gestió de l'RSE i el seu desenvolupament. Els grups que han estat en marxa recentment són: Empresa saludable; Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), Voluntariat; Empresa i Envel·liment; Codi ètic; Territori Socialment Responsable; Transmetre RSE a la clientela; i actualment se n'estan preparant sobre tecnologia - treball decent i creixement econòmic i sobre economia circular. A més, es creen grups de treball territorials per facilitar que totes les empreses puguin tenir espais de més proximitat, fet especialment rellevant per a les petites i micro.

Amb l'objectiu de desenvolupar l'RSE, Respon.cat dona ple suport a l'Agenda 2030 i als **Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)** de Nacions Unides, i ha inclòs aquest compromís en els seus estatuts com una de les finalitats socials. En aquest sentit, es disposa d'un Observatori del Desenvolupament Sostenible, que ha estructurat una Relació d'empreses compromeses, de manera que Respon.cat recull les bones pràctiques i aporta un coneixement sobre com estan integrant les empreses catalanes els ODS a la seva gestió.

Si els ODS són l'agenda global, Respon.cat va posar en marxa anteriorment el programa **Focus de l'RSE a Catalunya**, que vindria a ser l'agenda local de l'RSE, i que actualment s'ha vinculat als ODS, de manera que es treballa en la manera com els ODS es concreten no solament a nivell local sinó també a nivell empresarial. Així, es pretén estendre l'RSE fomentant que les empreses que operen a Catalunya integrin en la gestió de la seva RSE aquells temes prioritaris en clau local, que han estat seleccionats de forma participativa entre grups d'interès representatius i de manera dinàmica en el temps.

Al marge de les accions concretes, Respon.cat disposa d'un estil i un relat propi sobre com entenem el sentit empresarial de l'RSE, que ha d'estar vinculat al model d'empresa i a la seva estratègia corporativa. L'Ideari Respon.cat de l'RSE, accessible al web, mostra els punts més rellevants però ens cal incidir en la importància de connectar aquest enfocament de gestió a l'excel·lència empresarial, a la competitivitat del propi negoci. En aquest sentit, ens agrada explicar que l'RSE no pot limitar-se a una mena de castell de focs d'accions espectaculars quan no s'actua amb responsabilitat en el nucli del negoci, allà on veritablement l'organització ha d'excel·lir a aplicar els valors ètics i de sostenibilitat.

Encara podem aprofundir més i destacar que la responsabilitat social no és una suma de bones pràctiques ja que l'RSE és un estil de gestió que ha d'afectar tota l'organització. La dificultat és passar d'una aproximació basada en la mera addició de bones pràctiques a un model integral, que parteixi de l'ètica i generi sostenibilitat. Per això, programes com l'RSE. Pime, els espais formatius o els grups de treball sempre intenten abordar l'RSE de manera integral i transversal, no reduint-la a models filantròpics o de bonisme, sinó que abordin un model de negoci responsable.

Finalment, voldríem ressaltar que, donat que Respon.cat va néixer per ser l'organisme empresarial de referència a Catalunya en RSE, es disposa d'un **Consell social** i també d'un **Consell acadèmic**, per facilitar el diàleg amb les organitzacions més rellevants del món empresarial i social a Catalunya, així com acadèmics de reconegut prestigi en l'àmbit de l'ètica i l'RSE.

BIOSPHERE: UN PROGRAMA DE COMPROMÍS AMB LA SOSTENIBILITAT TURÍSTICA

Victòria Silberstein

Tècnica de turisme de la Cambra de Comerç de Barcelona

El servei de Turisme de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria, Serveis i Navegació de Barcelona, des del Pla d'actuació de 2004, té com a objectius principals acompanyar i guiar a les empreses del sector turístic en el seu creixement mitjançant diverses tipologies de productes i serveis per a la millora de la seva competitivitat, i des d'un punt de vista territorial, contribuir al desenvolupament i millora del posicionament turístic.

La Cambra de Barcelona des de l'any 2005 té un conveni de col·laboració amb la Gerència de Turisme de la Diputació de Barcelona mitjançant el qual es treballa per a la millora de la destinació i de la competitivitat de les empreses i serveis turístics.

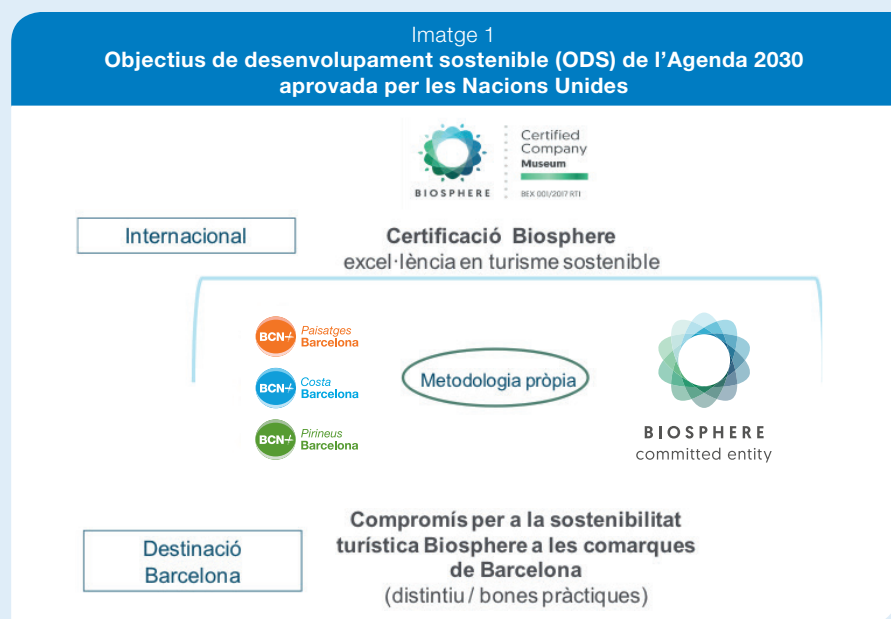
La situació de conjuntura actual obliga, ara més que mai, a reforçar les iniciatives turístiques de destinació, a evolucionar cap a una oferta turística més ajustada a la necessitats i tendències del mercat, amb la implicació de tots els agents per tal de reforçar el producte i fer-lo el màxim d'atractiu possible, i a treballar sota el nou paradigma de Destinació Barcelona, és a dir, Barcelona ciutat i comarques, per anar transformant el model cap a un turisme i consum més sostenible.

Per aquest motiu, el conveni ha anat evolucionant i hem passat de treballar en la millora de la gestió en qualitat a la gestió en sostenibilitat. La sostenibilitat entesa com la suma de tres paràmetres: l'econòmica, la gestió eficient dels processos i l'impacte en el seu entorn (mediambiental, patrimoni històric-cultural, ciutadans, etc.).

El programa d'adhesió al "Compromís per a la sostenibilitat turística Biosphere comarques de Barcelona", que es va començar a implementar el 2017, es basa en una metodologia pròpia generada sota el paraigua de la certificació internacional Biosphere (reconeguda per l'Organització Mundial del Turisme i el *Global Sustainable Tourism Council*), i basada en els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de les Nacions Unides.

La implantació d'aquest distintiu Biosphere al nostre territori constitueix una experiència pionera, tant en l'àmbit nacional com internacional, de col·laboració entre el sector públic i el sector empresarial, amb l'objectiu de treballar per a un turisme sostenible i al mateix temps generador de riquesa.

L'adhesió al "Compromís per a la sostenibilitat turística Biosphere" és voluntària i significa que les empreses i/o serveis turís-

tics distingits estan sensibilitzats i involucrats amb el desenvolupament sostenible de la destinació, i en la creació de serveis i productes turístics alineats amb aquests objectius, i que, per tant, fan una aposta pel turisme de futur.

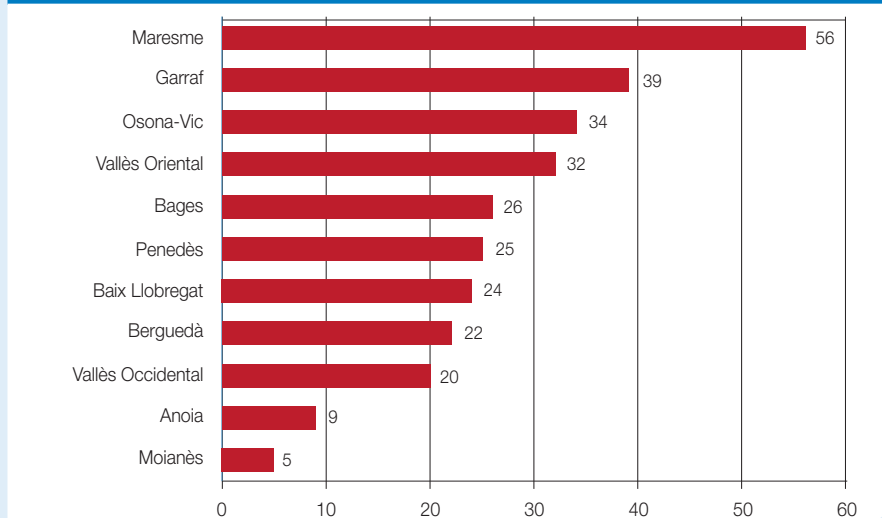
Per assolir aquest objectiu de futur cal, per una banda, conscienciar als operadors (empreses) i clients de la necessitat que el consum sigui més sostenible i que al mateix temps aquest consum no comporti cap pèrdua de confortabilitat o baixada del grau de satisfacció. Per altra banda, cal fer veure a la població local el benefici que aporta l'activitat turística a la Destinació Barcelona, de tal manera que es generi un crei-

xement més equilibrat i just, del qual la població resident se'n beneficiarà.

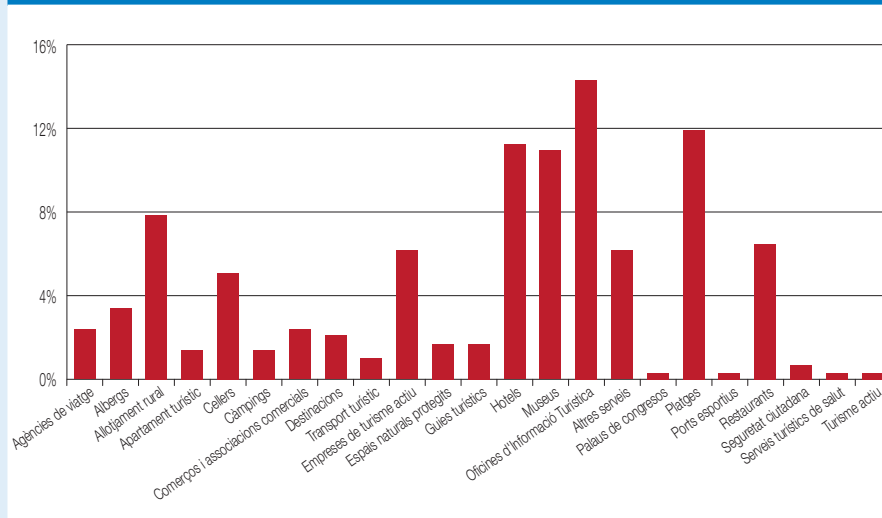
El balanç del programa l'any 2018 ha estat força positiu. Al llarg de 2018 un total de 292 empreses i/o serveis turístics han assolit el distintiu "Compromís Biosphere". Aquestes entitats estan repartides entre 11 comarques barcelonines, tal com es mostra al **gràfic 1**.

La distribució de les empreses i/o serveis turístics distingits el 2018 per subsector apareix en el **gràfic 2**. Tal com es pot veure, les activitats amb major pes són les Oficines d'Informació

Gràfic 1
Nombre d'empreses i/o serveis turístics distingits en el programa Biosphere per comarca. Any 2018

Gràfic 2
Distribució d'empreses i/o serveis turístics distingits en el programa Biosphere per subsector (en percentatge). Any 2018

Turística (OIT), les platges, els hotels i els museus. En un segon nivell apareixen els allotjaments rurals, restaurants, empreses de turisme actiu/turisme d'experiències i altres serveis relacionats amb el turisme.

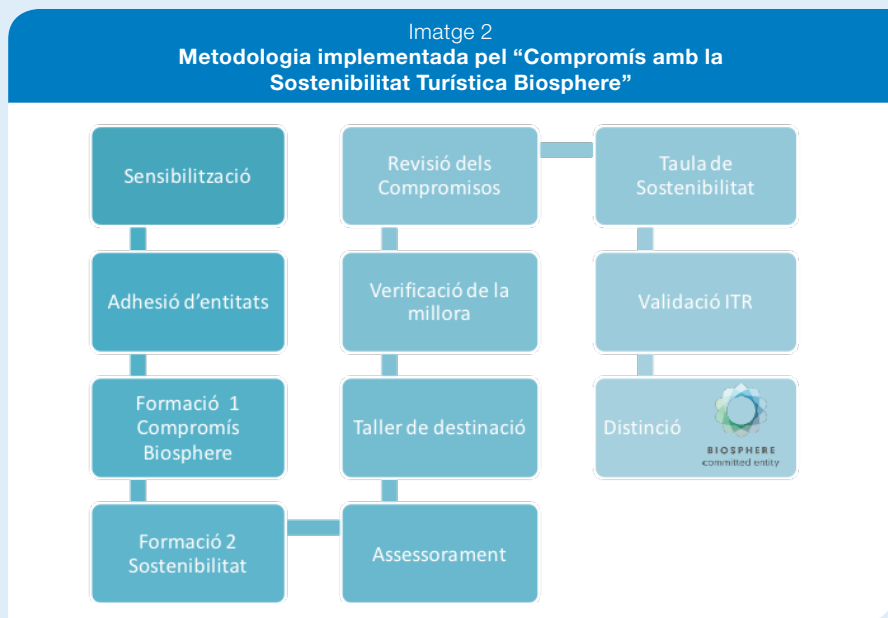
Aquest model ens permet promoure la sostenibilitat del sector turístic en tot els àmbits, amb la participació de tots els operadors i amb la complicitat de la població resident.

El 2019, s'ha sumat al projecte Biosphere la ciutat de Barcelona de manera que s'ha iniciat el procés d'implantació del "Compromís per a la Sostenibilitat Turística Barcelona Biosphere". Això permetrà, a més de generar productes i serveis turístics més sostenibles a la ciutat, derivar demanda turística de Barcelona cap als altres territoris de les comarques barcelonines i contribuir així a la desconcentració del sector.

El 2019 també s'ha signat un conveni marc entre la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, l'Institut de Turisme Responsable (entitat gestora de la certificació i el Compromís Biosphere) i la Cambra de Comerç de Barcelona amb l'objectiu de promoure la implantació de l'adhesió al "Compromís per a la Sostenibilitat Turística Biosphere" i difondre la metodologia pròpia amb la qual s'està treballant i que s'ha comprovat que ha tingut una molt bona acollida per part del teixit empresarial amb experiències exitoses arreu del territori. En la següent imatge es resumeix la metodologia (imatge 2):

El paper de la Cambra és cercar el compromís de les empreses, vetllar per al desenvolupament correcte del projecte d'acord amb la metodologia, i sobretot recolzar i acompanyar els empresaris en tot el procés.

Aquest és el repte de futur en el qual ja estem treballant. És un repte que dona força a l'aliança estratègica entre la ciutat i les comarques de Barcelona pel compromís que suposa per a la seva sostenibilitat social, ambiental i econòmica, per als seus residents i per als visitants/turistes que volen gaudir i compartir amb nosaltres la Destinació Barcelona (ciutat i comarques).

FRUITS DE PONENT

Josep Presseguer i Gené

Director general de Fruits de Ponent

El compromís de Fruits de Ponent amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) es remunta a l'any 2012, quan vam signar els 10 principis del Pacte Mundial de les Nacions Unides per incorporar-los al nostre ADN empresarial, a la nostra gestió diària. Principis com acabar amb el treball forçós o eradicar desigualtats a les empreses per raó de sexe, així com practicar unes relacions comercials transparents i èticament responsables amb els nostres proveïdors, han estat, al llarg d'aquests anys, molt presents dins el nostre Grup cooperatiu.

I per al nostre Grup cooperatiu aquest compromís no només ha continuat, sinó que s'ha incrementat després que l'any 2015 l'Assemblea General de les Nacions Unides aprovés el document *Transformar el nostre món: l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible. Incorporant els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible*.

Avui som socis actius de la Xarxa Espanyola del Pacte Mundial i formem part del grup de treball d'empreses del sector agroalimentari per complir els ODS. L'agricultura i l'alimentació se situen al cor de l'Agenda 2030 i seran determinants per a la sostenibilitat de les societats futures. L'agroalimentació representa una de les activitats econòmiques amb més impacte a escala internacional, ja que dona resposta a una necessitat bàsica de l'ésser humà: l'accés a l'alimentació. Aquest sector aporta a l'economia més de l'11% del PIB, però la seva activitat té una gran transcendència més enllà de l'econòmica: comporta implicacions sobre el benestar i la salut dels consumidors, les condicions laborals dels seus professionals i l'ocupació dels recursos naturals del planeta. Per tant, es tracta d'un mercat amb un gran potencial de transformació des de la triple perspectiva de la sostenibilitat: econòmica, social i mediambiental.

I es aquí on incorporem molts dels 17 ODS en el nostre dia a dia empresarial. L'aportació del sector privat ens farà avançar en aquests reptes fixats a l'Agenda 2030.

En els darrers dos anys hem pogut reportar al Pacte Mundial algunes bones pràctiques alineades amb els ODS que persegueixen la fi de la pobresa (ODS 1) i la fam zero (ODS 2). Com a productors i comercialitzadors de fruita, d'oli i d'altres productes mediterranis, ens situem entre les empreses capdavanteres a

Europa i hem signat convenis amb entitats benèfiques i amb el Banc dels Aliments per tal d'aportar producte fresc perquè sigui repartit entre col·lectius desfavorits. També evitem el desperdici alimentari facilitant aliments frescos i en bones condicions a entitats properes que atenen col·lectius amb pocs recursos. Així, per exemple, a l'Associació de Malalts d'Alzheimer, amb seu a Alcaràs, els proporcionem el berenar que cada dia ofereixen als seus usuaris, i a la Residència de les Germanetes dels Pobres d'Aitona els aportem verdura i fruita fresca de la nostra Agrobotiga perquè puguin donar-la als avis i les àvies d'aquesta entitat. Es tracta, doncs, d'una contribució a aquests ODS 1 i 2, tant en l'àmbit local com global, gràcies als convenis amb el Banc dels Aliments i Creu Roja.

Des de Fruits de Ponent també estem molt implicats amb l'ODS 3 (salut i benestar). I ho fem amb grups d'interès del nostre entorn, sobretot focalitzat en el col·lectiu dels infants, perquè prenguin consciència de la necessitat d'adoptar una alimentació saludable incorporant la fruita en els seus àpats. Col·laborem amb escoles amb els *Esmorzars saludables* i, en aquest sentit, fem pedagogia perquè coneguin la importància de menjar fruita. En el darrer any hem registrat més d'un centenar d'aquestes col·laboracions: escoles, estades d'estiu, entitats de joves i també esdeveniments esportius, on la presència de fruita és un atractiu més de la prova.

També disposem d'un Pla d'Igualtat implantat des de l'any 2014, i que consta de diverses accions encaminades a millorar la igualtat i la conciliació familiar.

En la nostra missió, la responsabilitat social corporativa hi està plenament integrada. Com a cooperativa, també assumim els 7 principis cooperatius que va llançar l'Aliança Internacional de Cooperatives i que s'alineen plenament amb els principis del Pacte Mundial: més educació, més solidaritat, eradicació de pràctiques comercials il·lícites o acabar amb el treball forçós.

Contribuir a un millor planeta, així com lluitar contra el canvi climàtic, formen part d'un altre conjunt de bones pràctiques que impulsem des del nostre Grup Cooperatiu, tant des de l'àmbit del camp com a la mateixa central de confecció de la fruita en el nostre Molí d'Oli, etc. En el primer, disposem de mecanismes que

possibiliten practicar una agricultura de precisió. Així, en el cas de l'aigua, evitem el malbaratament d'aquest recurs mitjançant regs d'alta precisió. I pel que fa a la central de confecció (on arriba la fruita dels camps per ser tractada i confeccionada abans d'expedir-la), estem adherits al programa Acords voluntaris de la Generalitat de Catalunya per a la reducció de gasos d'efecte d'hivernacle. Comptem també amb sensors de llum per millorar l'eficiència energètica. Aquest any 2019 hem iniciat una inversió d'1,5 milions d'euros amb l'objectiu d'instal·lar al teulat de les naus industrials plaques solars perquè sigui energia verda l'única utilitzada i, a més, puguem repartir l'excedent entre els nostres socis. Creiem que aquest serà un avenç cap als ODS 7 i 12 (energia neta i assequible i consum i producció responsables).

Amb la voluntat de donar forma jurídica i ordenada a les diferents col·laboracions i per tal d'alinejar els ODS amb la política del grup, fa dos anys vam crear la Fundació Fruits de Ponent, que s'encarrega de coordinar estratègies relacionades amb la promoció de la salut i el benestar, així com la cooperació amb entitats benèfiques.

En conclusió, per a Fruits de Ponent, tant el Pacte Mundial (els 10 principis) com els 17 ODS proporcionen un marc universal i coherent per guiar i mesurar les nostres contribucions al desenvolupament sostenible. Com a empresa local, però amb un abast global, estem convençuts que fixar aquests tipus de pràctiques amb un pla d'acció interna en el pla estratègic del Grup permetrà avançar decididament i aportar fets tangibles a l'Agenda 2030, un repte mundial per al futur de la humanitat.

NOEL ALIMENTARIA

Anna Bosch i Joan Boix

Directors generals de Noel Alimentaria, S.A.U

Noel Alimentaria som una empresa familiar de quarta generació especialitzada en la producció i la distribució de pernil cuït i curat, embotits i carns fresques tant pel mercat nacional com internacional, amb seu a Sant Joan les Fonts (la Garrotxa).

La companyia va començar el 1940 de la mà de Josep Bosch i Callís, primer com un petit obrador per iniciar, posteriorment, un camí cap a la industrialització impulsat per Albert Bosch i Sala, fins a convertir-la en un referent dins del sector carni. Des d'aleshores, la nostra missió ha estat donar resposta a la demanda dels consumidors oferint productes que s'adaptin a les seves necessitats, alhora que s'ajustin a una filosofia basada en la qualitat, la seguretat alimentària i la innovació; comptant sempre amb el recolzament i la professionalitat d'un gran equip de persones, i des d'un ferm compromís amb la societat i amb el nostre entorn.

Actualment comptem amb 11 plantes productives, amb una plantilla de més de 1.000 treballadors i estem presents a la totalitat de la gran distribució en el mercat nacional. Exportem a més de 60 països, entre els quals destaquen mercats consolidats com Gran Bretanya, França o Alemanya, però també fent focus a mercats en creixement com Llatinoamèrica, Estats Units i la Xina, de cara a seguir el nostre procés d'expansió. De fet, des de la dècada dels 90, hem apostat clarament pel mercat exterior i a dia d'avui som uns dels principals exportadors espanyols de pernil serrà i xoriç, sent la internacionalització un dels nostres principals eixos de creixement. Aquests i d'altres factors, ens han permès tancar l'any 2018 amb una facturació de 277 milions d'euros, refermant-nos com una de les empreses d'elaborats carnis capdavantera a l'estat.

Un dels altres factors clau en l'èxit de Noel, molt lligat al compromís amb els consumidors, és l'esperit innovador que forma part de la nostra essència. Sent un dels nostres principals valors corporatius, es tradueix en tres eixos bàsics per consolidar i desenvolupar qualsevol tipus de producte: la salut, la conveniència i el plaer. Seguint aquesta premissa, referències tradicionals com el pernil cuït, el pernil serrà o el pit de gall d'indi, aconsegueixen els màxims nivells d'excel·lència, a la vegada que, en algunes referències, n'hem reduït el contingut de sal o de greix, per alinear-los a les noves tendències alimentàries. Paral·lelament, també estem diversificant la nostra activitat potenciant altres àrees de negoci.

Per exemple, el 2016 vam ser pioners afegint una opció no càrnia al nostre catàleg de productes a través de la gamma *Veggie*, que inicialment ofería llescats sense carn elaborats a base de clara d'ou, i que actualment es complementa amb una selecció d'hamburgueses vegetals, fetes a base de verdures, llegums i cereals.

La nostra estratègia per convertir-nos en una empresa d'alimentació global també es materialitza amb l'entrada en altres segments de mercat. El 2018 hem creat Sensei Sushi, empresa dedicada a la producció de sushi envasat de qualitat, i hem irromput amb força al mercat de l'*snacking* carni amb el llançament de Kubdu Mediterranean Biltong, un producte que té el seu origen en una *start up* adquirida a finals del 2017 després de visualitzar el seu potencial. Finalment, a principis d'aquest any ens hem fet un lloc al mercat de les pizzes refrigerades d'alta qualitat a través d'una aliança estratègica amb Casa Bona Tradicional. A més, comptem amb altres projectes com els sucres naturals *Juicius*, obtinguts a partir de la tècnica *cold press* que permet conservar-ne totes les propietats organolèptiques i nutricionals.

Però l'èxit professional no ho és tot per a nosaltres. Volem fer un pas més, anar més enllà. Volem ser una empresa responsable a nivell ètic, social i mediambiental. Per a nosaltres es tracta d'una oportunitat excepcional per implementar processos, desenvolupar productes, capitalitzar oportunitats i impulsar iniciatives de valor, que contribueixin a assolir els importants reptes que han d'assolir el nostre planeta i la nostra societat. La sostenibilitat requereix d'una perspectiva i d'un compromís a llarg termini, que a Noel traduïm en fites concretes i centrant esforços permanents en tenir una actitud empresarial responsable i proactiva a través de diferents àrees.

Començant per les persones, indispensables per al nostre creixement, despleguem programes de desenvolupament professional per potenciar el talent dels nostres treballadors, alhora que els garantim el poder treballar en un entorn laboral segur. Comptem amb un Pla de Formació Anual amb accions dirigides a diferents perfils professionals per treure el màxim rendiment de les seves competències i habilitats adaptant-les als seus llocs de treball. També realitzem auditories a les empreses de contractació temporal per verificar el compliment de tots els requisits de

formació prèvia i durant el desenvolupament del contracte. A més, any rere any promovem activitats internes per buscar la implicació dels empleats més enllà de la seva activitat laboral habitual, com els Premis Innova, un concurs intern que incentiva a desenvolupar propostes de millora innovadores en diferents àmbits de l'empresa. En aquest àmbit, a Noel som molt conscients de la importància d'evitar la discriminació en la plantilla i des del 2011 disposem d'un Pla d'Igualtat d'Oportunitats entre homes i dones, buscant principalment la paritat en els llocs de feina, i entre persones de diferents procedències. Un comitè especialitzat realitza reunions periòdiques vetllant pel seu compliment. Finalment, a nivell educatiu, col·laborem amb el centre de formació KREAS, essent pioners en la implementació de la formació dual, que combina l'aprenentatge a l'aula i a l'empresa com a motor de millora dels nostres professionals, ajudant a la inserció laboral dels joves.

Però el veritable motor de Noel a nivell social és la Fundació Albert Bosch. Una entitat que va néixer al 2004 amb l'objectiu de promoure la recerca de solucions mèdiques, biomèdiques i quirúrgiques a les malalties infantils, amb especial atenció en la investigació del càncer a la infància. Amb una estreta vinculació amb l'Hospital Vall d'Hebron de Barcelona, amb qui col·labora en diversos programes, l'entitat pretén ser un organisme de referència de manera que els seus avenços es puguin aplicar ràpidament al pacient. En els seus 14 anys d'activitat, la fundació ha contribuït en aportar més de 800.000 euros destinats a diferents projectes. Recentment, el 2018, també hem constituït la Fundació Maria Rosa Sans amb l'objectiu de promoure el talent de joves estudiants de la secundària de la Garrotxa amb pocs recursos i dificultat per accedir a la universitat, concedint beques perquè puguin optar a estudis superiors.

Per últim, el respecte pel medi ambient és un requeriment ineludible per a una empresa amb vocació sostenible com la nostra. Estem ubicats en una zona privilegiada de Catalunya, al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, dotada d'un microclima

idoni per al desenvolupament de la nostra activitat. En aquest sentit, la natura és una part fonamental per nosaltres ja que ens permet obtenir la millor matèria prima i elaborar amb ella productes amb la millor qualitat. El nostre procés productiu se centra en l'optimització de l'ús de recursos naturals i energies, i en establir millores constants per mitigar i minimitzar els impactes ambientals. A Noel liderem diverses iniciatives en aquest aspecte. Hem iniciat un projecte per reduir un 25% de plàstic dels nostres envasos, mesura que s'ha començat a aplicar en algunes de les nostres gammes i que ja es pot trobar al mercat. Des del 1998 disposem d'una planta de cogeneració pròpia, que genera electricitat aprofitant l'energia tèrmica residual per obtenir vapor, aigua calenta i fred, per donar cobertura a la producció industrial. En aquest sentit, també hem reduït un 14% del consum d'energia i el consum d'aigua per tona produïda, gràcies a diverses accions posades en marxa per minimitzar la nostra petjada ambiental. A banda, hem impartit formació en bones pràctiques ambientals entre els empleats per reduir el consum d'aigua i s'ha implantat un sistema de monitorització de consum energètic. Pel que fa als residus, estem treballant amb l'objectiu de reduir en un 50% els que van destinats a l'abocador. Finalment, i per tal de traslladar aquesta visió a tota la nostra cadena de valor, hem realitzat diverses sessions formatives entre els nostres proveïdors, per tal de promoure la seva implicació i el seu compromís, en el desenvolupament d'una activitat empresarial sostenible.

En definitiva, som una empresa alimentària 100% familiar, amb vocació internacional i amb un model propi de govern corporatiu basat en un codi d'aplicació de bones pràctiques. Dia a dia, vetllem per la gestió ètica de la nostra companyia buscant la perdurabilitat de Noel a través de la preservació i promoció dels nostres valors. Som conscients que no hi ha futur sense un present responsable a tots els nivells. Estem compromesos amb la societat i amb el medi ambient però no com una obligació sinó com una ferma creença. I és precisament aquest compromís, juntament amb l'esforç i la perseverança, els que ens permetran assolir els nostres objectius i projectar el nostre lideratge.

FAMÍLIA TORRES

Miguel A. Torres

President de Família Torres

Des dels seus orígens com cellerers el 1870, Família Torres ha unit tradició i innovació en l'elaboració de vins i brandis de prestigi, treballant sempre amb el màxim respecte cap al medi ambient. Vinculada a la terra des de fa més de tres segles –les primeres referències com a viticultors es remunten al 1678–, ha comptat històricament amb cellers i vinyes al Penedès, d'on és originària, a la Conca de Barberà, Priorat i Costers del Segre.

Cada generació ha contribuït al desenvolupament del negoci i ha transmès a la següent la passió per la cultura del vi i la importància de cuidar la terra i buscar l'excel·lència. La quarta generació, amb Miguel A. Torres, va introduir el cultiu de la cabernet sauvignon a Espanya, creant "Mas La Plana" el 1970, mentre que la cinquena generació se centra avui en la elaboració de vins procedents de vinyes singulars i finques amb història i en la recuperació de varietats ancestrals catalanes, i també d'altres regions espanyoles i xilenes. Un projecte que no només permet recuperar el patrimoni vitícola, sinó que pot convertir-se en una solució de futur en un escenari de canvi climàtic per la capacitat d'aquestes varietats de resistir les altes temperatures i la sequera.

A més d'adaptar-se a l'escalfament global, Família Torres contribueix a minimitzar els seus efectes reduint les emissions de CO2 gràcies a l'ús d'energies renovables, vehicles sostenibles i mesures d'eficiència energètica, entre d'altres.

Família Torres està també present amb vinyes pròpies i cellers a les principals zones vinícoles espanyoles –Rioja, Ribera del Duero, Rueda i Rías Baixas–, així com a Xile i Califòrnia, i és membre de Primum Familiae Vini, una associació que integra dotze de les famílies centenàries elaboradores de vi més reputades d'Europa.

Què entén vostè i la seva empresa per sostenibilitat?

La sostenibilitat és el respecte a la terra i al nostre entorn. Vivim de la terra –que ens ho dona tot– i som un celler familiar centenari. Aquesta combinació ens porta a preocupar-nos per la terra i fer una gestió ètica i responsable dels seus recursos naturals, no només els d'aquesta generació, sinó també dels de les generacions futures. L'ecologia ha estat sempre la nostra prioritat però el canvi climàtic ha fet augmentar la nostra preocupació. Hem de preservar el medi ambient, treballant de forma sostenible i fent tot

allò que estigui a les nostres mans per minimitzar les emissions de CO2, que causen l'escalfament global, i per adaptar-nos. El canvi climàtic és indubtablement la principal amenaça a la que s'enfronta avui la viticultura i el sector del vi en general.

Quins beneficis o millora de la rendibilitat ha aportat a l'empresa el fet de treballar amb aquests criteris de sostenibilitat?

El 2008 vam posar en marxa el programa ambiental Torres & Earth que implica a tots els nostres col·laboradors i proveïdors amb un objectiu molt clar i alhora ambiciós: reduir les nostres emissions de CO2 per ampolla en un 30% l'any 2020 des de la vinya fins al transport final, un compromís que pràcticament hem assolit gràcies a l'ús d'energies renovables, a la instal·lació d'una caldera de biomassa, a les mesures d'eficiència energètica, als vehicles ecològics, a la reducció del pes de les ampolles, a la gestió de residus, etc.

Però totes aquestes mesures de mitigació de les emissions de CO2, juntament amb mesures d'adaptació i la investigació, han requerit una inversió important (15 milions d'euros en 10 anys). Tot i així, l'estalvi energètic és evident; l'exemple més clar és la caldera de biomassa, que ens ha permès reduir en un 95% el consum de gas i un 10% el consum d'electricitat al celler de Pacs del Penedès. Si sumem l'energia obtinguda de les nostres instal·lacions de plaques fotovoltaïques, cobrim el 25% de les necessitats energètiques del nostre celler. L'aigua també és important i, per això, tenim basses per emmagatzemar l'aigua de pluja i una planta de tractament d'aigua que ens permet reutilitzar-ne el 40%.

Per què veu decidir apostar per la sostenibilitat?

Perquè, com deia abans, vivim de la terra i estem convençuts que com més la cuidem millor vi aconseguim. I perquè som un celler familiar i volem que les futures generacions puguin continuar elaborant vi com ho hem fet fins ara. Per això l'ecologia i la sostenibilitat formen part del nostre ADN, i ha estat sempre així, però va haver-hi un moment en què vam decidir que calia fer molt més. Va ser el 2007, quan vaig veure el documental de l'Al Gore, "Una veritat incòmoda"; em va impactar perquè va ser en aquell

moment que vaig prendre consciència de la gravetat del canvi climàtic i de les conseqüències que tindria per a la vinya si no l'aturàvem a temps. Vam decidir destinar cada any l'11% dels nostres beneficis a mesures per lluitar contra el canvi climàtic.

Com ha incidit aquesta visió en la relació de l'empresa amb el seu entorn?

La sostenibilitat i compromís mediambiental són part del nostre ADN. Impliquem a totes les àrees de l'empresa, a tots els col·laboradors i també als proveïdors. Organitzem jornades de conscienciació i divulgació i fem entrega de reconeixements a aquells proveïdors que més redueixen les seves emissions (ja que les tenim en compte en el nostre balanç d'emissions), i també premiem internament iniciatives i els departaments que més s'esforcen per reduir emissions, reciclar, etc. Tot el que fem té com a rerefons la sostenibilitat i això ho expliquem als altres cellers, als nostres clients i a la gent que ens visita. Per a nosaltres és important no només explicar el que fem sinó intentar influir en el nostre entorn, perquè el canvi climàtic és cosa de tots i qualsevol acció, per petita que sigui, suma.

Quines millores ha implantat la seva empresa en relació amb la sostenibilitat?

Un dels principals pilars de la nostra política mediambiental són les energies renovables. Al celler de Pacs del Penedès, tenim tres instal·lacions fotovoltaïques, dues de les quals són d'autoconsum, i una caldera de biomassa, que ens permeten cobrir el 25% de les necessitats energètiques del celler. La mobilitat sostenible és també un altre dels eixos principals. Tenim una flota d'un centenar de vehicles elèctrics o híbrids i punts de recàrrega a les oficines, al celler i al centre de visites. Precisament, en el centre de visites disposem des del 2014 d'un trenet elèctric solar per traslladar els visitants al celler, amb el qual hem reduït les emissions de CO2 en un 50%.

Ens podria posar alguns exemples?

En l'àmbit turístic, m'agradaria destacar La Carretera del Ví, una proposta de la que formem part i que aglutina 13 cellers en un recorregut que va des de l'interior del Penedès fins a la costa del Garraf, recuperant una antiga via de comerç romana. En línia amb el compromís ambiental de tots els cellers que l'integren, aquesta ruta es presenta com una ruta d'emissions zero ja que està vinculada a una iniciativa de *carsharing* de cotxes elèctrics i tots els cellers disposen de punts de càrrega.

CAL CARTER

Berta Perich

Gerent de Cal Carter

Cal Carter és un petit restaurant i allotjament rural situat al poble de Mura, dins del Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i la Serra de l'Obac. Aquesta petita empresa va ser fundada per la família Perich l'any 1964 i des de llavors ha anat creixent gràcies als esforços de les darreres generacions. Tot i el seu creixement, sempre ha mantingut un tracte càlid i familiar, intentant oferir els millors serveis als seus clients en un entorn immillorable.

L'empresa ha estat distingida amb el Compromís per a la Sostenibilitat Turística Biosphere comarques de Barcelona i amb la Carta Europea de Turisme Sostenible.

Què entén per sostenibilitat?

La sostenibilitat per a nosaltres és la manera d'organitzar i gestionar els recursos que et dona l'entorn en què vivim: social, econòmic i mediambiental. Però sobretot, és gestionar-ho pensant en un futur. Així que per mi, és retornar al passat, amb la mentalitat i naturalitat que el meu avi i àvia van viure i ens van transmetre. El treball s'organitzava pensant sobretot amb el dia de demà, per continuar tenint els recursos per viure. Ells ens van ensenyar a respectar tot el que ens ofereix l'entorn; era l'única manera de viure que coneixien llavors.

És rendible treballar amb criteris de sostenibilitat?

Treballar d'una forma sostenible sempre és rendible. La sostenibilitat és pensar en un futur, i en un bon futur. Així que la pregunta crec que hauria de ser diferent. Com pot no ser rendible pensar en el futur?

Per exemple, fa uns anys en el meu poble no hi havia la recollida de residus. Sabeu per què? Perquè no se'n generaven. Si pensem fredament quants diners van invertits de les nostres empreses i de l'administració pública a realitzar aquestes accions, ens sorprendríem. Aquests diners i temps podríem destinar-los a una altra cosa. Així que només és qüestió d'organitzar les coses diferents.

Per què vau decidir apostar per la sostenibilitat?

Sincerament no va ser una aposta, és la nostra cultura. Com he dit anteriorment és com ja vivien els meus avis i els meus pares. La societat d'avui s'ha deixat enganyar al pensar que podríem viure sense pensar en el demà. Així que ens toca tornar al punt de sortida i fer les coses tenint en compte el futur i respectant l'entorn com s'ha fet tradicionalment.

Quins beneficis us ha aportat el fet de treballar amb aquests criteris de sostenibilitat?

Primer de tot, es crea una comunitat. Al tenir en compte altres factors, a part de tu mateix, neix un vincle. Si la teva empresa té en compte la població on viu, s'integra, i no actua com una entitat aïllada i egoista, la comunitat et tornarà el que li has donat. La gent et cuidarà, ja que sentirà que forma part de l'empresa. D'aquesta manera, la teva feina es torna molt més senzilla perquè no estàs sol.

En segon lloc, quan tens implantada la idea de la sostenibilitat et plantejges el perquè de les coses. No les fas només per fer, sinó que han de ser rendibles, i per ser rendibles has d'incloure l'endemà.

En tercer lloc, fer les coses més ben fetes. Si vols mantenir l'empresa avui en dia, l'única manera és fer la feina de la millor manera possible, ja que hi ha molta competència. No serveix fer les coses més o menys, el client és molt llest i exigent. I segur que triarà el millor lloc, ja que té moltes opcions.

Podria aportar moltes més, però sincerament crec que són les bàsiques.

Com ha incidit aquesta visió en la relació de l'empresa amb el seu entorn?

Com ja he dit anteriorment, nosaltres no hem trobat un canvi força important amb l'entorn, ja que hem tingut la mateixa filosofia d'empresa des de fa més de 55 anys. Però de les coses que m'ha aportat més és la xarxa d'empreses que s'ha creat. Treballar amb gent que té la mateixa mentalitat i forma

de treballar que tu, et facilita les coses, i a banda, també sorgeixen oportunitats noves de negoci.

Quines millores ha implantat la seva empresa en relació amb la sostenibilitat?

Quant a les nostres millores, algunes han estat molt senzilles i d'altres més complexes. Però per mi el més important és que la sostenibilitat forma part de la filosofia de la nostra empresa i no és una cosa annexa. Així que hi ha anys que hem fet més millores i d'altres que no tant. Però, sobretot, totes les accions que hem fet han tingut com a base la sostenibilitat i la qualitat.

Durant aquest temps que hem estat amb el SICTED, avui dia BIOSPHERE, i amb el CETS hem intentat reduir els residus, utilitzar les energies adequadament, promocionar la cultura catalana (sobretot gastronòmica), i ser un punt de suport per al poble, entre d'altres iniciatives.

Ens podria posar alguns exemples?

Si, per descomptat! Ja veureu que alguns són més senzills que d'altres.

- Organitzar diverses jornades de gastronomia amb productes de proximitat.
- Substituir els sistemes d'aixetes per ser més eficients.
- Utilitzar paper reutilitzat (paper en brut) per a les reunions de personal.
- Oferir la possibilitat que vinguin alumnes d'escoles a fer pràctiques.
- Acreditació com a Punt d'informació turístic.
- Organització dels espais segons el consum d'energia.
- Creació d'un espai nou, una cuina de producció, més eficient.
- Col·laborar amb l'administració pública deixant el nostre establiment al seu ús.
- Mantenir l'estructura de l'edifici i l'essència de l'arquitectura tradicional.
- Promocionar els productes de la terra com, per exemple, els cigronets de mura.

GENER

- ▶ Roger Torrent és escollit president del Parlament.
- ▶ Torrent proposa a Puigdemont com a candidat a la presidència de la Generalitat, però el Tribunal Constitucional prohibeix la seva investidura a distància.

FEBRER

- ▶ Jerome Powell substitueix Janet Yellen al front de la presidència de la Reserva Federal dels EUA.

MARÇ

- ▶ El jutge del Tribunal Suprem envia a presó al candidat a la presidència de la Generalitat Jordi Turull, a Carme Forcadell i a tres exconsellers.
- ▶ Eleccions generals a Itàlia. Guanya la coalició de centredreta encapçalada pel partit de Mateo Salvini, la Liga Norte.
- ▶ La Reserva Federal dels EUA augmenta el tipus d'interès en 25 punts bàsics fins a situar-lo entre l'1,50% i l'1,75%.

MAIG

- ▶ El 14 de maig s'investeix a Quim Torra president de la Generalitat de Catalunya.
- ▶ El 31 de maig el president del Govern espanyol Mariano Rajoy perd la moció de censura impulsada pel PSOE i immediatament després, el 2 de juny, Pedro Sánchez és investit president.
- ▶ Els EUA abandonen l'acord nuclear amb l'Iran acordat el 2015 i anuncien el restabliment de les sancions.
- ▶ EUA imposa aranzels a les importacions d'acer i alumini provinent d'Europa, Mèxic i el Canadà.
- ▶ Enfront dels importants desajustos macroeconòmics, l'Argentina demana ajuda financera la Fons Monetari Internacional.

JUNY

- ▶ L'1 de juny es constitueix el nou Govern de la Generalitat de Catalunya, fet que comporta la finalització de l'aplicació de l'article 155 de la Constitució (en vigor des del 27 d'octubre de 2017 per aprovació del Senat).
- ▶ El BCE anuncia que les compres netes d'actius disminuiran fins als 15.000 milions d'euros mensuals a partir de l'octubre fins al desembre de 2018.
- ▶ La Reserva Federal dels EUA augmenta el tipus d'interès en 25 punts bàsics fins a situar-lo entre l'1,75% i el 2%.

JULIOL

- ▶ El Govern d'Espanya aprova la major oferta d'ocupació pública en 10 anys.
- ▶ Entra en vigor la primera fase de pujades aranzelàries entre els EUA i la Xina. El 2018 s'han efectuat un total de tres pujades per valor de 50.000 milions de dòlars.
- ▶ Andrés Manuel López Obrador, cap de la coalició *Juntos Haremos Historia*, guanya les eleccions federals a Mèxic amb el 54% dels vots.

AGOST

- ▶ Grècia surt del tercer rescat financer després de vuit anys de supervisió per part de la UE, el BCE i l'FMI.

SETEMBRE

- ▶ Els caps d'Estat de la UE-27 acorden que no hi ha haurà acord sobre el Brexit sense una solució vinculant per a Irlanda i la formulació d'una declaració política conjunta sobre les relacions futures.
- ▶ L'1 de setembre entra en vigor a Europa la nova norma d'emissions per la qual tots els cotxes que es matriculin han de passar el Procediment Mundial Harmonitzat per a Assajos de Vehicles Lleugers. Aquesta normativa s'ha traduït en un augment del nombre de vehicles que han de pagar l'impost de matriculació (entre un 10% i un 20%).
- ▶ La Fed augmenta el tipus oficial en 25 p.b. fins a situar-lo en l'interval 2%-2,25%.
- ▶ Canadà s'incorpora a l'acord comercial preliminar que els EUA i Mèxic haurien acordat a l'agost, per reemplaçar el Tractat de Lliure Comerç d'Amèrica del Nord (NAFTA).

OCTUBRE

- ▶ El Tribunal Suprem obre el judici oral del "procés".

NOVEMBRE

- ▶ El Govern espanyol aprova les modificacions de la Llei d'Impostos sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats perquè sigui la banca, i no el client, la que assumeixi el pagament del tribut a la constitució d'hipoteques.
- ▶ La Comissió Europea recomana obrir un procediment de dèficit excessiu a Itàlia.
- ▶ Els 27 dirigents de la Unió Europea donen llum verda al principi d'acord del Brexit en una reunió extraordinària del Consell Europeu. Els caps de govern han ratificat l'Acord de Retirada i aprovat el projecte de Declaració Política sobre les futures relacions entre la UE i el Regne Unit, després que el govern de Theresa May donés el seu vistiplau. Tanmateix, l'acord no és aprovat al Parlament britànic.
- ▶ EUA restableix les sancions sobre l'Iran.

DESEMBRE

- ▶ El Consell de Ministres es reuneix a Barcelona el 21 de desembre. En aquesta ocasió s'aproven les següents mesures per al 2019:
 - Una pujada del salari mínim interprofessional (SMI) del 22% fins als 900€ que entra en vigor l'1 de gener.
 - Les pensions contributives es revaloritzaran un 1,6% i les no contributives un 3%.
 - El tipus mínim de cotització general se situarà en el 30% i les bases mínimes de cotització per als autònoms s'incrementarà un 1,25%.
- ▶ El BCE confirma que posa fi a les compres netes d'actius al desembre de 2018.
- ▶ L'11 de desembre es produeix un atemptat islamista a Estrasburg amb 5 morts i 11 ferits.
- ▶ La Fed augmenta el tipus oficial en 25 p.b. per tercer cop en el 2018 fins a situar-lo en la forquilla del 2,25% i 2,50%.
- ▶ L'OPEP i els seus socis acorden retallar la producció de cru en 1,2 milions de barrils diaris entre gener i juny de 2019.

	2017	2018	Variació (%)	Espanya 2018	Cat/Esp 2018 (%)
POBLACIÓ TOTAL	7.555.830	7.600.065	0,6	46.722.980	16,3
Població estrangera	1.041.362	1.082.099	3,9	4.734.691	22,9
POBLACIÓ OCUPADA	3.275.300	3.362.200	2,7	19.327.700	17,4
POBLACIÓ ATURADA	507.200	435.600	-14,1	3.479.100	12,5
ASSALARIATS SECTOR PRIVAT	2.349.900	2.400.600	2,2	16.234.200	14,8
Indefinits	1.840.650	1.885.350	2,4	9.532.450	19,8
Temporals	509.225	515.275	1,2	3.551.225	14,5
Taxa d'atur (aturats/actius, en %)*	13,4	11,5	-1,9	15,3	-
Taxa d'ocupació (ocupats/població +16 anys, en %)*	53,5	54,2	0,7	49,7	-
Taxa d'activitat (actius/població +16 anys, en %)*	61,7	61,3	-0,4	58,7	-
PIB PER CÀPITA (€)	30.064	30.769	2,3	25.854	119,0
PIB PREUS CORRENTS (MILIONS €)¹	223.988	231.277	3,3	1.208.248	19,1
INFLACIÓ MITJANA ANUAL (%)²	2,2	1,8	-0,4	1,7	-
COST SALARIAL PER TREBALLADOR I MES (€)	2.011	2.051	2,0	1.919	106,9
SECTOR EXTERIOR					
Exportació de béns (milions €) ²	69.647	71.624	1,1	285.024	25,1
UE-28	44.542	45.863	0,2	183.776	25,0
Resta del món	25.105	25.761	2,8	101.247	25,4
Importació de béns (milions €) ²	84.606	90.178	6,9	318.864	28,3
UE-28	47.684	50.194	5,8	169.536	29,6
Resta del món	36.922	39.984	8,4	149.328	26,8
Saldo comercial (Exp-Imp) (milions €) ²	-14.959	-18.554	32,2	-33.840	54,8
Nombre d'empreses exportadores totals	46.651	47.918	2,7	204.196	23,5
Nombre d'empreses exportadores regulars ³	17.091	17.239	0,9	51.768	33,3
Nombre d'empreses exporten >50.000 €	12.432	12.312	-1,0	38.266	32,2
Nombre d'empreses exporten >50.000 € regulars ³	7.625	9.426	23,6	30.028	31,4
Inversió estrangera directa (milions €)	3.383	2.986	-11,7	46.828	6,4
Inversió directa a l'estranger (milions €)	2.472	5.209	110,7	22.416	23,2
NOMBRE D'EMPRESSES	619.490	630.020	1,7	3.337.646	18,9
1-9 assalariats	232.148	238.858	2,9	1.339.433	17,8
10-49 assalariats	25.721	26.565	3,3	126.345	21,0
50-199 assalariats	5.540	5.703	2,9	20.149	28,3
200 o més assalariats	2.349	2.455	4,5	5.838	42,1
Sense assalariats	353.732	356.439	0,8	1.845.881	19,3
INDÚSTRIA					
Nombre d'empreses	37.267	38.613	3,6	206.711	18,7
Nombre d'ocupats	590.500	626.600	6,1	2.708.300	23,1
CONSTRUCCIÓ					
Nombre d'empreses	73.689	75.418	2,3	412.523	18,3
Nombre d'ocupats	208.500	212.500	1,9	1.221.800	17,4
Habitatges en construcció	16.678	18.778	12,6	128.799	14,6
Estoc d'habitatges nous sense vendre ⁴	76.890	75.780	-1,4	476.938	15,9
Licitació pública (milions €)	1.358	806	-40,7	8.732	9,2
Preus de l'habitatge lliure (€/m ²)	1.857	1.955	5,3	1.591	122,9
Preus de l'habitatge protegit (€/m ²)	1.215	1.212	-0,3	1.128	107,4
COMERÇ					
Nombre d'ocupats	493.225	493.075	0,0	3.006.925	16,4

* Variació en punts percentuals.

(1) Dades INE. Amb dades Idescat, el PIB català és més alt i, per tant, el seu pes sobre Espanya pujaria fins al 20,1%.

(2) Les taxes de variació estan calculades a partir de les dades provisionals de l'any anterior.

(3) Regulars: empreses que han exportat en els 4 últims anys consecutius.

(4) Dades referides als anys 2016 i 2017, en lloc de 2017 i 2018. Les dades relatives a la "Despesa en innovació tecnològica de les empreses" i "Empreses amb activitats innovadores tecnològiques" fan referència al 2015 i 2016.

Fons: Idescat, INE, Banc d'Espanya, Ministeri de Foment, DataComex, ICEX i Generalitat de Catalunya.

	2017	2018	Variació (%)	Espanya 2018	Cat/Esp 2018 (%)
TURISME					
Establiments hotelers	2.250	2.259	0,4	14.687	15,4
Càmpings	192	194	1,0	765	25,4
Turisme rural	2.016	1.951	-3,2	16.596	11,8
Viatgers allotjats en hotels (milers)	19.772	20.088	1,6	105.260	19,1
Pernoctacions en establiments hotelers (milers)	57.221	56.845	-0,7	340.252	16,7
De turisme domèstic	16.551	15.831	-4,3	116.184	13,6
De turisme estranger	40.670	41.014	0,8	223.767	18,3
Despesa dels turistes estrangers (milions €)	19.224	20.606	7,2	89.857	22,9
Despesa per persona-dia-viatge (euros)	169	185	9,7	146	126,7
SECTOR FINANCER					
Ocupats en activitats financeres i assegurances	68.400	63.875	-6,6	434.650	14,7
Crèdit bancari total (milions €)	216.850	208.105	-4,0	1.215.968	17,1
A les administracions públiques	11.073	9.726	-12,2	65.740	14,8
Al sector privat	205.777	198.379	-3,6	1.150.228	17,2
SECTOR PÚBLIC					
Assalariats al sector públic	397.500	433.400	9,0	3.150.500	13,8
Consum de les administracions públiques (milions €) ⁵	35.985	37.109	3,1	235.081	15,8
Deute públic autonòmic (milions €) ⁶	77.740	78.732	1,3	293.128	26,9
Recaptació dels tributs estatals (milions €) ⁷	38.672	43.040	11,3	203.979	21,1
Recaptació per tributs autonòmics (milions €) ⁸	3.154	3.386	7,3	-	-
RECERCA I INNOVACIÓ					
Despesa en R+D (milions €) ⁴	3.103	3.273	5,5	14.052	23,3
Pública (universitats i Administració Pública) ⁴	1.308	1.343	2,6	6.304	21,3
Ocupats en R+D ⁴	46.592	48.551	4,2	215.713	22,5
Despesa en innovació tecnològica de les empreses (milions €) ⁴	3.324	3.367	1,3	13.857	24,3
Empreses amb activitats innovadores ⁴	3.798	3.602	-5,2	18.475	19,5
Sol·licitud de patents nacionals	354	235	-33,6	1.578	14,9
FORMACIÓ					
Població activa total (milers)	3.783	3.799	0,4	22.807	16,7
Analfabets i educació primària	299	257	-14,1	1.312	19,6
Educació secundària 1a. etapa	1.024	1.015	-0,9	6.623	15,3
Educació secundària 2a. etapa	868	872	0,4	5.477	15,9
Educació superior	1.592	1.655	4,0	9.106	18,2
Taxa d'abandonament prematur escolar ⁹ (%) [*]	17,1	17,0	-0,1	17,9	-
INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT					
Aeroports - Passatgers totals (milers)	50.254	53.230	5,9	263.871	20,2
Vols interiors	12.742	13.472	5,7	80.775	16,7
Vols internacionals	37.512	39.758	6,0	183.096	21,7
Aeroports - Mercaderies (tones)	156.231	173.073	10,8	1.010.873	17,1
Ports - Mercaderies (milers de tones)	93.691	98.011	4,6	550.753	17,8
Ports - Vaixells mercants (nombre)	11.629	11.595	-0,3	166.926	6,9
Ports - Creuers (nombre)	811	886	9,2	4.384	20,2
Ports - Vaixells (milers passatgers)	4.188	4.592	9,6	36.052	12,7
Ports - Creuers (milers passatgers)	2.764	3.148	13,9	10.178	30,9
Inversió pública de l'Estat (milions €) ¹⁰	1.150	1.328	15,5	10.174	13,1

* Variació en punts percentuals.

(5) Inclou la despesa en consum de les institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

(6) Dades referides a desembre.

(7) Inclou: IRPF, IRNR, IVA, Impost de societats, Imposts especials, tràfic exterior i taxes.

(8) Inclou tributs cedits i propis: Imposts de successions i donacions, patrimoni, grans superfícies, transmissions patrimonials AJD, taxes sobre el joc.

(9) Percentatge de joves de 18 a 24 anys que no han acabat l'educació secundària.

(10) Dades pressupostades d'inversió de l'Estat a Catalunya i al conjunt de l'Estat regionalitzat.

Fonts: Idescat, INE, Banc d'Espanya, Ministeri de Foment, DataComex, ICEX i Generalitat de Catalunya.

**CONSELL GENERAL DE CAMBRES
DE CATALUNYA**

Av. Diagonal, 452 - 08006 Barcelona
Telèfon 902 448 448 (ext. 5457)
consell@cambrescat.org

Patrocina:

Consell General de Cambres de Catalunya

www.cambrescat.org

Col·labora:

